



ULUSLARARASI  
**ÖĞRENCİ**  
SEMPOZYUMU  
International Student Symposium

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER**  
BİLDİRİLER KİTABI

11

PROCEEDINGS BOOK  
**INTERNATIONAL RELATIONS**

**UDEF** ULUSLARARASI  
ÖĞRENCİ DERNEKLERİ  
FEDERASYONU  
FEDERATION OF INTERNATIONAL STUDENT ASSOCIATIONS  
الاتحاد العالمي للمنظمات الطلابية

**Yedikita**  
ULUSLARARASI ÖĞRENCİ DERNEĞİ  
INTERNATIONAL STUDENT ASSOCIATION



Uluslararası  
Öğrenci Sempozyumu  
International  
Student Symposium  
ندوة الطلاب الدوليين



**Kahramanmaraş**  
Büyükşehir Belediyesi



Kahramanmaraş  
Gençlik Ve Spor Müdürlüğü



ULUSLARARASI  
**ÖĞRENCİ**  
SEMPOZYUMU  
International Student Symposium

**23-25** | 20  
**EYLÜL** | 22  
KAHRAMANMARAŞ  
SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ

**8. ULUSLARARASI ÖĞRENCİ SEMPOZYUMU**  
**BİLDİRİLER KİTABI - 11**  
**8th INTERNATIONAL STUDENT SYMPOSIUM**  
**PROCEEDINGS BOOK – 11**

**ULUSLARARASI İLİŞKİLER**  
**INTERNATIONAL RELATIONS**

**Editör / Editor**

Abdulahkim Allahdad

**Tasarım / Graphic Design**

Cüret KARAKAŞ

UDEF

**ISBN:**

978-625-7480-27-7

**Yayın Yeri ve Tarihi / Publication Place and Date**

İstanbul, 2023

**Yayıncı Bilgileri / Publisher Information**

**ULUSLARARASI ÖĞRENCİ DERNEKLERİ FEDERASYONU (UDEF)**

**FEDERATION OF INTERNATIONAL STUDENT ASSOCIATIONS**

Dervişali Mh. Kariye Cami Sk. No: 6 34200 Fatih/İstanbul

Telefon: +90 (212) 255 88 66 | Fax: +90 (212) 255 88 62 | E-posta: info@udef.org.tr

**Düzenleyen Kurumlar / Organized by**  
**Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEF) | Kahramanmaraş Sütçü İmam**  
**Üniversitesi | Yedi Kıta Uluslararası Öğrenci Derneği**

**Destekleyen Kurumlar / Sponsoring Institutions**  
**Kahramanmaraş Valiliği | Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi | Dulkadiroğlu**  
**Belediyesi | Onikişubat Belediyesi | Kahramanmaraş Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü**

**Düzenleme Kurulu / Organizing Committee**  
**Dr. Salman Narlı UDEF | Emin Sandık UDEF | Yunus Tath UDEF | Azamat Arpachiev UDEF |**  
**Abdul Raheem Akbari UDEF | Yılmaz Ergenekon Keklik YEDİ KITA UÖD | Necip Fazıl Kala**  
**YEDİ KITA UÖD Fatih Kaynar YEDİ KITA UÖD | Ümmet Soydemir YEDİ KITA UÖD**

**Bilim Kurulu / Scientific Committee**  
**Prof.Dr. Ahmet Alibasic** University of Sarejevo | **Prof.Dr. Ahmet Alkan** Kahramanmaraş Sütçü İmam  
Üniversitesi | **Prof.Dr. Ahmet Tekbiyık** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Prof.Dr. Faruk**  
**Taşçı** İstanbul Üniversitesi | **Prof.Dr. Hakkı Yazıcı** Afyon Kocatepe Üniversitesi | **Prof.Dr. Mehmet**  
**Çevik** İzmir Katip Çelebi Üniversitesi | **Prof.Dr. Muhidin Mulalic** International University of Sarajevo  
| **Prof.Dr. Yakup Poyraz** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Assoc. Prof. Dr. Makame Omar**  
Makame State University of Zanzibar (Tanzania) | **Assoc. Prof. Dr. Samarbek Syrgabaev** Bishkek  
Humanitarian University | **Doç.Dr. Ahmet Ayhan Koyuncu** Afyon Kocatepe Üniversitesi | **Doç. Dr.**  
**Fatih Tiyek** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Doç. Dr. Feyza Betül Köse** Kahramanmaraş  
Sütçü İmam Üniversitesi | **Doç.Dr. Mehmet Ali Aydemir** Muş Alparslan Üniversitesi | **Doç.Dr.**  
**Muhammet Nurullah Cicioğlu** Batman Üniversitesi | **Doç.Dr. Nurul Huda Sakib** Jahangirnagar  
University | **Doç. Dr. Seher Atmaca** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Doç.Dr. Zafer Çelik**  
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi | **Doç.Dr. Sifatullah Bahij** Kabul Teknik Üniversitesi | **Dr. Öğr.**  
**Üyesi Alimcan Buğda** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Aylin Yardımcı**  
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Daşdemir Mahmandarov** Azerbaycan  
İlahiyat Enstitüsü | **Dr. Öğr. Üyesi Kamran Abdullayev** Karadeniz Teknik Üniversitesi | **Dr. Öğr.**  
**Üyesi Marziye Memmedli** Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Mesut Barış**  
İstanbul Gelişim Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Ali Bolat** İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi  
| **Dr. Öğr. Üyesi Rahmat Ullah** Gelişim Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Sultan Mahmud Rana** Rajshahi  
University | **Dr. Öğr. Üyesi Taha Eğri** Kırklareli Üniversitesi | **Dr. Öğr. Üyesi Youssoufa Soumana**  
Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi

**Organizasyon Komitesi**  
**Muhammed Olimov UDEF | Cüret Karakaş UDEF | Abdullah Aslan UDEF | Harun**  
**Çakıl UDEF | Osman Kamil Başören UDEF | İlker Türkmen UDEF | E. Burak Sırakaya**  
**UDEF | Sebahattin Kala YEDİ KITA UÖD | Selahaddin Said Şan YEDİ KITA UÖD |**  
**Muhammet Nazif Çevik YEDİ KITA UÖD | Nezirhan Balakan YEDİ KITA UÖD |**  
**Imam Hissein Alio UDEF**

## İÇİNDEKİLER

<i>Amet Dervishev</i>   Balkanlarda Azınlıkların Dünü, Bugünü ve Yarını .....	6
<i>Arief Isdiman Saleh</i>   Katar-Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır Arasında Diplomatik Krizi Sonrasının Jeopolitik Sonuçları .....	32
<i>Atiqullah Azizi</i>   ABD'nin 11 Eylül Sonrası Afganistan Müdahalesi.....	54
<i>Foday Justice Jalloh</i>   Irregular Migration and Youth: Understanding ECOWAS' Migration Policy Framework and Economic Impacts of “Temple Run” on Youths in Sierra Leone .....	67
<i>Ibrahim Mabrook Altomoor</i>   The Role Of Private Sectors And Civil Society Organizations In Alleviating The Humanitarian Crisis In Conflict-Affected Areas Of Yemen .....	93
<i>Imam Hissein Alio</i>   1994 Ruanda Soykırımını ve Birleşmiş Milletler'in Rolü.....	104
<i>Ishmael Adjei</i>   Security Implications Of Covid-19 Pandemic: A Framework For Analysis On Africa .....	113
<i>Kabirou Aboubakar</i>   Football As A Powerful Tool For Integration, Social Appeasement, And National Unity In Cameroon.....	126
<i>Mazaher Rais Zade</i>   Hindistan'ın Yumuşak Güç Vizyonu; Fırsatlar ve Zorluklar.....	149
<i>Muhammad Ali Husein</i>   Turkey's Economic and Cultural Policies Toward Balkans In The Post-Cold War Era .....	174
<i>Muhammad Ali Husein</i>   Russia's Geopolitical Energy Interest in Ukraine During the Vladimir Putin Administration.....	193
<i>Museyib Shiraliyev</i>   Karabağ'ın Yeniden İnşa Sürecinin Kültürel Diplomasi Bağlamında Değerlendirilmesi.....	210
<i>Najeeb Ullah Qarizada</i>   NATO'nun Afganistan'da Terörle Mücadelesi .....	221

## Balkanlarda Azınlıkların Dünü, Bugünü ve Yarını

*Amet Dervishev<sup>1</sup>*

### Özet

Balkanlar denince akıllara doğal güzellikler, huzurlu ve mutlu insanlar, savaşlar, gözyaşı, soykırım, azınlık hakları gelmektedir. Bu coğrafyaya uzun yıllar sırasıyla Roma İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu, Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı, Yugoslavya Federasyonu'na ev sahipliği yaptı. Günümüzde ise bu coğrafyada 11 tane bağımsız devlet varlığını sürdürmektedir. Bu devletler ise Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan, Yunanistan. Biz bu çalışmamızda ilk olarak azınlık kavramı üzerinde duracağız. Azınlık kavramı ilk olarak ne zaman ortaya çıkmıştır. Azınlık dediğimiz kesim yurttaş mı oluyor? Hangi tür hakları oluyor? Bu minvalde bu sorulara cevap verip asıl konumuz olan Balkanlardaki azınlıkları üzerinde duracağız.

Yukarıda saydığım devletlerin bünyesinde birçok azınlık grupları yaşamaktadır. Bu makalemizde ülkeleri tek tek el alıp bağımsızlık süreciyle birlikte ülkelerin oluşum süreçlerini ve azınlıklar verilen hakları değerlendirip açıklamaya çalışacağız. Azınlıkların tarihsel süreç içerisinde yaşamış oldukları evreler ve bağımsızlık sürecinde devletlere olan katkıları veyahut ta dayatmaları gibi konular ele alınacaktır. Aynı şekilde bu 11 ülkeden 5 tanesi AB üyesi olması ve diğer 6 ülkenin de potansiyel aday olması hasebiyle azınlıklar önem arz etmektedir. AB üyesi olmadan ve üye olunca aradaki hakların değerlendirmesini yapacağız.

Gelecekte ise bu coğrafyada nasıl bir süreç bekliyor diye öngörülerimizi paylaşarak makalemize son vermiş olacağız. Bunun içinde olabilecek olasılıklardan birisi savaşın varlığına atıfta bulunacağız. Çünkü bu coğrafya her zaman çatışmaya çok müsait olduğu için ileriye dönük tahminlerde bulunulacaktır. Aynı şekilde Balkanlarda hala varlığı sürdüren özerk bölgeler mevcut. Bu özerk bölgelerin olası bağımsızlık ilan etmeleri Balkanlar ne gibi etkilerde bulunacağı konusu da araştırmamızın bir parçası olacaktır. Son olarak ise sebep sonuç ilişkisi bağlamında değerlendirmede bulunacaktır.

<sup>1</sup> Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Öğrencisi.

**Anahtar Kelimeler:** Azınlıklar, AB, Hak, Balkanlar, Savaş.

## Giriş

Balkanlar stratejik olarak konumu gereği dünyanın önemli bölgelerinden birisidir. Uzun yıllar Roma İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu, Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı, Yugoslavya Federasyonu bu bölgede varlığını sürdürdü. Bugün ise Hırvatistan, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Slovenya, Arnavutluk, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Macaristan ve Yunanistan bu bölgede birer bağımsız devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat yukarıda saydığım imparatorluklar ve krallıkların varlığından dolayı bu coğrafya siyasi, dini, etnik, kültürel olarak iç içe geçmiş durumda. Bundan dolayı bu bölge çok karmaşık bir yapıya sahip. Bu coğrafyada millet olarak Slavlar, Arnavutlar, Romanlar, Romenler, Grekler, Türkler ve yaşamaktadır.

Büyük güçlerin odak noktalarından birisi olması hasebiyle bu bölgeye olan emelleri hiç bitmemiştir. Bugün bu ülkelerin bir kısmı hem AB hem de NATO üyesidir. Bir kısmı da üye olma gayreti içerisinde. Gelecekte bu bölgeye neler bekliyor tahminde bulunmak oldukça zor görünüyor. Geçmişte savaşların hiç eksik olmadığı bu bölgede büyük yıkımlar ve gözyaşları ardında bıraktı. Hatta 1990 yıllarda dünyanın göz önünde bu bölgede Boşnakları dini kimlikleri nedeniyle soykırımına uğradılar. Günümüzde var olan sıkıntıları geçmişe dönük baktığımızda siyasi, dini, etnik kimliklere dayandığını görmekteyiz. Bugün ise var olan sıkıntıların bunları devamı olarak bu bölgede karşımıza çıkmaktadır. Biz ise bu makalemizde ağırlıklı olarak Balkanlardaki azınlıkların dünü bugünü ve yarınını analiz etmeye çalışacağız.

## Azınlık Kavramı Nedir?

Azınlık kavramının daha önceleri net bir tanımı yoktu. Hatta ülkeler, ülke bütünlüğüne zarar verebilir çekincesiyle azınlık kavramı tanımlamasından uzak duruyorlardı. Bu nedenledir ki Birleşmiş Milletlerin farklı kuruluşları da bu kavram üzerinde uzun bir uğraş sonucunda genel bir kanıya varamamışlardır. Azınlık kavramı ilk defa 1919 Versailles Barış Konferansı'nda, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu, Osmanlı İmparatorluğu ve Prusya Krallığı'nın parçalanmasından sonra ortaya çıkan devletlerle yapılan barış antlaşmaları ile uluslararası anlaşmalara dâhil edilmiş oldu. O günden bugüne uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen hala azınlıkla ilgili net bir tanımın var olduğunu söyleyemeyiz.

Osmanlı Devleti'nin dağılmasının ardından Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı ortaya çıktı. Çok geçmeden bu krallık Yugoslavya Federasyon'una dönüştü ve Yugoslavya Federasyonu da yarım asırlık bir ömrünü 1990 yılına kadar sürdürebildi. Federasyonun içinde yaşayan azınlıklar taleplerini çoğalmasından sonra çatışmalar ve iş savaşları yaşandı. Bu şekilde federasyon dağılmış oldu. Federasyon'dan ortaya altı bağımsız devlet (Bosna-Hersek, Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya, Karadağ, Slovenya) olmak üzere iki özerk cumhuriyet (Kosova ve Voyvodina) çıkmış oldu.

BM Genel Sekreteri tarafından sunulan "Definition et Classification des Minorities" başlıklı memorandumda (27.12.1949) mevcut azınlıkların sınıflandırılması ve liste haline getirilmesi ile bir tanım bulunmaya çalışılmıştır. Ancak bu sınıflandırma geleneksel olarak himaye edilen azınlıkları dile getirmekten başka bir anlam taşımamıştır. Diğer bir ifade ile evrensel bir tanım için yeni bir ipucu içermemektedir. Alt komisyonun 3. oturumunda nihayet bir tanım kabul edilmiştir. Bu tanım hala BM'in resmi tanımı olarak geçerlidir. Bu tanıma göre, azınlık kavramı bir toplum içinde sürekli etnik, dil, dini geleneklere yahut diğer önemli özelliklere sahip olan, bu özellikleri ile toplumun diğer kesiminden açık olarak ayrılan ve bu özellikleri muhafaza etmek isteyen, hâkim pozisyonda bulunmayan grupları ifade eder denilmiştir.

Bununla beraber azınlık kavramına tarihsel olarak baktığımızda her zaman var olduklarını görüyoruz. İlk çağlardan beri imparatorlukların içerisinde yer alıyorlardı. Günümüzde ise ulus devletler bünyesinde yer aldıklarını görüyoruz. Fakat burada şu ayrıntıyı gözden kaçırmamak lazım: bugünkü anlamda azınlık kavramı Avrupa'da yaşanan din savaşları sonucunda şekillenmeye başlamıştır. Roma İmparatorluğu'ndan beri azınlıklar yabancılar, köleler gibi terimlerle anılıyorlardı (Tunç, 2004: s. 4). Azınlıkların dünya gündemine girmesi 1789 yılında yaşanan Fransız devrimiyle başlamıştır. Hala da uluslararası gündemde ön planda yer almaktadır. Özellikle Birinci Dünya Savaşı, İkinci Dünya Savaşı, Soğuk Savaş ve 1990 sonrası birçok imparatorluk ve federasyonlar dağılınca ortaya çıkan devlet ve devletçiklerde yeni azınlıklar ortaya çıkmış oldu (Tunç, 2004: s. 4).

Bu itibarla Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu azınlık kavramını şu şekilde tanımlanmıştır: Azınlık, devleti oluşturan toplumun geri kalan kesimine nazaran sayı olarak aşağıda bulunan, hâkim pozisyona sahip olmayan, mensupları söz konusu devletin vatandaşı olan ancak etnik, din yahut dil özellikleri ile toplumun diğer kesiminden ayrılan, aralarında en azından zımnî olarak kendi kültürlerinin, geleneklerinin, dil ve dinlerinin korunmasına yönelik



dayanışma duygusu bulunan bir gruptur (Çoban ve Burulday: s. 342).

### **Balkan Coğrafyasının Kapsamı**

Avrupa'nın beş büyük yarımadasından biri olan Balkan Yarımadası, Orta Avrupa'ya ve Akdeniz'e uzanan jeostratejik konumu gereği önem arz etmektedir. Balkanların tarihinde büyük bir yeri olan Osmanlı İmparatorluğu zamanında ve ondan sonra bu kritik coğrafi bölgeyi, İngiltere, Rusya, Habsburg İmparatorluğu, Fransa, İtalya ve Almanya çıkarlarının çakıştığı bir bölge durumuna getirmiş ve sayısız müdahale, isyan ve savaflara yol açmışlardır (Coğrafya Dünyası, 2022).

Balkanlar ayrıca İslam ve Hristiyan dünyalarının birleştiği başlıca yerlerden biridir. Büyük İskender Balkanlar'dan yola çıkarak Anadolu üzerinden Afrika ve Asya'ya geçmiştir. Romalılar, Akdeniz'den ve Balkanlar'dan Anadolu'ya geçerek Avrupa'da sağladıkları büyük güç birikimini aynı yoldan Asya topraklarına aktarmışlardır. Daha sonraki çağlarda Hristiyanlık, Boğazlar üzerinden Balkanlara ve oradan da Avrupa kıtasına yayıldığı gibi; İslamiyet de Anadolu'dan Boğazlar üzerinden Balkanlara yayılmıştır (Coğrafya Dünyası, 2022).

Balkan ve Anadolu Yarımadalarını birbirinden ayıran, fakat aynı zamanda bu iki yarımadayı birbirine bağlayan Türk Boğazları, Trakya ile birlikte bütün Balkan Yarımadasını, Türkiye için kritik bir ileri savunma bölgesi durumuna getirmiştir. Türklerle ortak tarih ve kültür değerlerini paylaşan ve kuzeyde Moldova'dan güneyde Yunanistan'a kadar bütün Balkan ülkelerinde yaşayan Türk azınlıklar olduğu gibi, Müslüman dünyasında sadece Türkiye'ye ilgi ve bağlılık duyan 8.500.000 nüfusa sahip Balkan Müslümanları da, Balkanların Türkiye için taşıdığı önemin bir başka boyutunu sergilemektedir (Coğrafya Dünyası, 2022).

Bugün Balkanlar'da sayıları 10'a kadar çıkan siyasal birimde, en az 9-10 ayrı konuşma dili ve 3 tek Tanrılı (Semavi) dine bağlı 75 milyondan fazla insan yaşamaktadır (Coğrafya Dünyası, 2022). Balkan yarımadasında başlıca beş etnik grup vardır: Arnavutlar, Yunanlılar, Bulgarlar, Güney Slavları (Sırp, Hırvatlar, Slovenler, Karadağlılar) ve Türkler (Coğrafya Dünyası, 2022). Türkiye, Balkanlar bölgesinde önemli bir mevkide olup bölge ile çeşitli bağları bulunmaktadır. Türkler dışında bölgede Boşnak, Arnavut, Pomak ve Çerkez olmak üzere 8,5 milyon Müslüman yaşamaktadır. Aralarındaki ortak nokta da Osmanlı tarihi ve kültürüdür. Balkanların barış ve istikrarı Türkiye'nin güvenliğini yakından ilgilendirir (Coğrafya Dünyası,

2022).

Balkanlar, farklı etnik ve dini yapısal özelliğini korumasına rağmen, Yugoslavya devlet başkanı Josip Broz Tito önderliğindeki Yugoslavya demografisinin çok karmaşık olmasına rağmen devlet bütünlüğü içinde iç çatışmalardan uzak bir dönem geçirmiştir. Bu dönem ait nüfus istatistiklerine göre Yugoslavya'nın nüfusu 14.130.000, bu nüfusun içinde Sırlar 8.500.000, Hırvat 3.500.000 ve Slovenler 1.500.000 civarındadır. Müslüman toplumun nüfusu ise 1.300.000 ile %11 civarındadır. Müslüman Türkler, Bulgaristan'da %9,4, Yunanistan'da ise %12 civarındadır (Sander, 2005: s. 240).

1990'larda Avrupa'nın göbeğinde yaşanan savaşlara sahne olan Batı Balkan ülkeleri, savaş sonrası 200.000'e yakın kişinin ölümü, yaklaşık iki milyon kişinin mülteci durumuna düşmesi, ekonomik ve siyasi sorunların da eklenmesiyle yüzünü NATO, Birleşmiş Milletler (BM) ve AB gibi uluslararası örgütlere dönmüştür. AB'nin ilk baştaki hedefi bölgeye barışın ve istikrarın gelmesi iken zamanla bu ülkelerin üyelik ihtimallerini de değerlendirmeye başlamıştır. İlk olarak 1 Temmuz 2013'te Hırvatistan AB üyesi olmuş, Haziran 2012'de Karadağ, Ocak 2014'te de Sırbistan katılım müzakerelerine başlamıştır. Arnavutluk ve Kuzey Makedonya için de 24 Mart 2020 tarihinde katılım müzakerelerine başlama kararı alınmıştır. Bosna-Hersek ve Kosova potansiyel aday ülkelerdir.

1980'lerin sonu itibariyle Doğu Bloğu dağılmaya başlayınca, yeni bağımsız olan bazı eski sosyalist ülkeler "Avrupa'ya dönüş" sloganıyla AT'ye tam üyelik için başvuruda bulunmuştur. Buna karşılık AB 1993 yılında "Kopenhag Kriterleri" adı altında detaylı üyelik şartları hazırlamıştır. Avrupa ülkeleri bu tarihten itibaren AB'ye tam üyelik başvurusu yaptığında bu kriterlere tabi olacaktır. Ekonomi, siyaset ve hukuk alanlarında zayıf ya da eksik kabul edilen ülkeler için ise üyelik süreci daha zor hale gelmiştir. Kopenhag Kriterleri Arnavutluk, Karadağ ve Sırbistan'a da uygulanmış ve AB bu ülkelerden hem adaylık statüsü vermeden önce hem adaylığı ilan ettikten sonra siyasi şartlılık altında azınlık hakları politikasını iyileştirmelerini talep etmiştir.

## **Balkan Ülkelerinin Durumu**

### ***Arnavutluk Cumhuriyeti***

Başkent: Tiran

Nüfus: 2.9 milyon

Yüzölçümü: 28.748 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: İllir Meta

Başbakan: Edi Rama

Resmi dil: Arnavutça

Para Birimi: LEK

GSYİH: 15.3 milyar Dolar (2020)

Etnik Yapı: 2011 yılında yapılan nüfus sayımına göre, % 82,6 Arnavut; % 0,9 Yunan; % 1 diğerleri (Roma, Makedon, Karadağlı, Ulah, Bulgar), %15.5 etnik aidiyet sorusuna yanıt vermemiştir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022a).

Arnavutluk, Balkanlar'da Kuzey Makedonya, Kosova, Sırbistan, Yunanistan gibi ülkelerin yanında Arnavut nüfusu en yoğun yaşadığı ülkesidir. Hatta Balkanlardaki Arnavut azınlığın hamisi de diyebiliriz. Diğer Balkan ülkeleri başta Kuzey Makedonya olmak üzere etnik nüfus yapısını kıyasladığımızda daha homojen bir yapıya sahip olduğunu görüyoruz. Aynı şekilde Arnavutluk'taki dini nüfus içerisinde Müslümanların yoğun olmasına rağmen, azımsanmayacak oranda Ortodoks ve Katolik nüfus da barındırmaktadır. 2011 nüfus verilerine göre ise Arnavutluk'ta kendisini Müslüman olarak tanımlayanların sayısı %56. Bunun yanında kendilerini farklı bir kategoriden sayan %2 oranında Bektaşî vardır. Hristiyanlığın iki önemli mezheplerinden olan Katolikler %10 oranında seyrederken, Ortodokslar ise %6.7 civarındadır (Emin, 2014: s. 14).

Arnavutluk Anayasası, üç ulusal azınlığı (Yunan, Makedon, Sırp- Karadağlı) ve iki etno-dilsel azınlığı (Ulah ve Roman) resmen tanımıştır. Diğer yandan, Mısırlılar, etno-kültürel azınlık statüsü talep etmektedir. Yunan azınlık, ülkedeki en büyük azınlık grubudur. Yunanistan, Arnavutluk'taki Yunan azınlığın sayısının 100.000 civarında olduğunu iddia ederken ülkede ayrıca 95.000 Roman azınlığın olduğu tahmin edilmektedir. Ancak Arnavutluk'taki azınlıklarla ilgili resmi bir sayı yoktur (Köseoğlu, 2020: s. 9).

Arnavutluk, azınlık haklarını koruma ve geliştirme adına çok önemli yasal düzenlemeler yapmış ve uygulamaktadır. Ayrıca, 2006 yılında, azınlıkların korunması direkt olarak Başbakanın sorumluluğuna geçmiştir. AB'nin azınlık hakları konusunda benimsediği uluslararası sözleşmeleri onaylamış ve uygulamaktadır.

Aslında azınlık hakları konusundaki en büyük başarısı kabul ettiği yasalar, Ayrımcılıktan Koruma Kanunu ve Ulusal Azınlıkları Koruma Kanunu, ve bu yasaların uygulanıp uygulanmadığını denetleyen mekanizmalardır, Ayrımcılıktan Koruma Komiseri ve Ombudsman.

Arnavutluk, temel haklar konusunda uluslararası insan hakları belgelerine uyup ve temel hakların korunmasıyla ilgili uluslararası sözleşmelerin çoğunu onaylamıştır. Arnavutluk, bu belgeler kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek için çaba sarf etmiştir. Ulusal azınlıkların korunmasına ilişkin 2017 çerçeve yasasına ilişkin kalan uygulama mevzuatının kabulü ile ilgili olarak, Aralık 2020’de azınlık eğitimi hakkında ek bir yönetmelik kabul etmiş ve kabul edilen tüzük sayısını sekize çıkarmıştır. Kendi kendini tanımlama ve azınlık dillerinin kullanımı da dâhil olmak üzere geri kalan uygulama mevzuatı henüz kabul edilmemiştir (European Commission Report, 2021: s. 6).

### ***Bosna-Hersek***

Başkent: Saraybosna

Nüfus: 3.301.000 (2019)

Yüzölçümü: 51.197 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: (Devlet Başkanlığı Konseyi Üyeleri)

- Zeljko Komšić (Konsey Başkanı ve Hırvat Üye)

- Milorad Dodik (Sırp Üye)

- Şefik Caferović (Boşnak Üye)

Başbakan: (Bakanlar Konseyi Başkanı)

Konuşulan Diller: Boşnakça, Sırpça, Hırvatça

Para Birimi: KM (Değiştirilebilir Mark)

Etnik Yapı: Boşnak nüfusu %50,11, Sırp nüfusu %30,78, Hırvat nüfusu %15,43, diğer etnik gruplara mensup kişilerin sayısı ise %3,68’dir (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022b).

### ***Bulgaristan Cumhuriyeti***

Başkent: Sofya

Nüfus: 6.520.314 (2021)

Yüzölçümü: 110.993 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Rumen Radev

Başbakan: Gilib Donev

Konuşulan Diller: Bulgarca, Türkçe, Roman dili, diğer azınlık dilleri

Para Birimi: Leva

Etnik Yapı: Bulgar: % 84,8 Türk: % 8,8 Roman: % 4,9 Diğer: % 1,5

Başlıca Siyasi Partiler:

14 Kasım 2021 tarihinde gerçekleştirilen genel seçimler sonucunda Meclis'te temsil edilen belli başlı partiler aşağıda sunulmuştur.

- Değişime Devam Ediyoruz İttifakı (PP)
- Bulgaristan'ın Avrupalı Geleceği için Vatandaşlar Girişimi (GERB),
- Hak ve Özgürlükler Hareketi (HÖH),
- Bulgaristan Sosyalist Partisi (BSP),
- Böyle Bir Millet Var Partisi (ITN)
- Demokratik Bulgaristan İttifakı (DB)
- Diriliş Partisi (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022c).

Bulgaristan yaklaşık olarak bir buçuk milyon Türk nüfusu barındırıyor. Balkan ülkelerinin tamamına bakıldığında ise en çok Türk nüfusu barındıran ülke olduğunu görüyoruz. Tamamının da Müslüman kimliği taşıyor olması bütün dikkatleri üzerine çekmiştir ve çekmeye de devam etmektedir.

Bulgaristan'da 1900'lı yıllarda özellikle Türk azınlıklara ve diğer etnik gruplara mensup Müslüman azınlıklara yönelik baskı ve asimile etme çabaları başlamıştır. Bu baskıcı ve asimile

edici çabalar, 1951’de iktidara gelen Bulgar Komünist Partisi tarafından tetiklendi. Hükümetin “Tek Millet Kararı (Edinna Natsiya)” ırkçı faaliyetleri hızlandırma hedefi, Türk azınlıkların entegrasyonuydu. Başka bir deyişle, Türk azınlıklar Bulgarlar gibi yaşamaya, Bulgar gelenek ve göreneklerini benimsemeye, hatta isimlerini almaya teşvik edildi (Ural, 2021).

Bulgaristan azınlıkları arasında Bulgaristan’daki Makedon azınlık zikredilmemektedir. İkinci Balkan Savaşı sonrası 10 Ağustos 1913 tarihinde imzalanan Bükreş anlaşmasıyla Makedonya Sırbistan (Vardar Makedonyası), Yunanistan (Ege Makedonyası) ve Bulgaristan (Pirin Makedonyası) arasına üçe bölünmüş oldu. Bugünkü Makedonya bu toprakların üçte birini oluşturmaktadır. Bu nedenle Bulgaristan’da ciddi bir şekilde Makedon azınlık yaşıyor. Fakat Bulgaristan bu azınlığı görmezden geliyor.

### ***Hırvatistan Cumhuriyeti***

Başkent: Zagreb

Nüfus:4.065.253

Yüzölçümü: 56.542 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Zoran Milanović

Başbakan: Andrej Plenković

Konuşulan Diller: Hırvatça

Para Birimi: Hırvat Kunası

Etnik Yapı: % 90,42 Hırvat, % 4,36 Sırp, % 0, 73 Boşnak, % 0,42 İtalyan, % 0,41 Arnavut, % 0,40 Roman, % 0,33 Macar, % 0,25 Sloven, % 2,68 Diğerleri.

### ***Karadağ***

Başkent: Podgoritsa

Nüfus: 621.306

Yüzölçümü: 13.888 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Milo Cukanović

Başbakan: Zdravko Krivokapić

Dışişleri Bakanı: Djordje Radulović

Konuşulan Diller: Karadağca

Etnik Yapı: % 44,98 Karadağlı, % 28,73 Sırp, % 8,65 Boşnak, % 4,91 Arnavut, % 3,31 Müslüman, % 1 Roman, % 0,97 Hırvat, % 2.6 Diğerleri, %4.9 Etnik kökenini açıklamayan (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022d).

Karadağ, 3 Haziran 2006 tarihinde yapılan referandum sonrasında bağımsızlığını ilan etmesinin ardından 15 Aralık 2008’de AB’ye tam üyelik başvurusu yapmış, 17 Aralık 2010’da adaylığı resmen ilan edilmiştir. Karadağ’ın, 2006 yılında kurulmasının da olumlu anlamda etkisiyle anayasasında çok sayıda dilsel azınlıklara yönelik haklar bulunmaktadır. Madde 13’e göre ülkenin resmi dili Karadağ dilidir ancak “Sırpça, Boşnakça, Hırvatça ve Arnavutça” da resmi diller olarak kabul edilmiştir.

Karadağ Parlamentosu’nda Nisan 2006’da Azınlık Hak ve Özgürlükleri Yasası kabul edilmiştir ve hala yürürlüktedir. Ülkede Roman azınlık, zor yaşam koşullarına sahip olmakta ve özellikle eğitim, sağlık, sosyal koruma ve istihdam alanlarında ayrımcılığa maruz kalmaya devam etmektedir. Roman çocukların üçte biri ilkokula giderken, bunların sadece %20’si ilkokulu tamamlamaktadır. Roman, Aşkali<sup>1</sup> ve Mısırlı azınlıkların statüsünü yükseltmek için hükümet Kasım 2007’de bir strateji kabul etmiş ve bu stratejiyi uygulamak için senelik bütçe belirlemiştir. Ekim 2008’de yapılan nüfus sayımına göre 10 bin kişiden fazla toplamda Roman, Aşkali, Mısırlı azınlık bulunmaktadır.

Karadağ bağımsızlığını ilan ettiği 2006 yılından itibaren hem ulusal hem uluslararası yasal düzenlemeleri kabul edip uygulamaya koymuştur. Bu nedenle de çok kısa sürede azınlık hakları açısından AB mevzuatına uyumlu hale gelmiştir. Özellikle Azınlık Hakları Yasası ve İnsan ve Azınlık Hakları Bakanlığı hem yasal hem kurumsal olarak ülkedeki azınlık toplumlarının en önemli koruyucularıdır.

### ***Kosova Cumhuriyeti***

Başkent: Priştine

Nüfus: 1.739.825

Yüzölçümü: 10.908 km<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> Aşkaliler (Arnavutça: Ashkalinjtë), Kosova, Arnavutluk, Karadağ ve Sırbistan’da yaşayan bir halk. Ana dil olarak Arnavutça konuşan bir halktır.

Devlet Başkanı: Vjosa Osmani Sadriu

Başbakan: Albin Kurti

Konuşulan Diller: Arnavutça ve Sırpça

Para Birimi: Avro

Etnik Yapı: Arnavut %92.93, Sırp %5, Türk %1.08, Boşnak %1.6, Roma % 0.5, Aşkali % 0.9, Mısır % 0.7, Gorali % 0.6, diğer % 0.05, Açıklamak İstemeyen % 0.1.

Tarihsel olarak, Kosova'daki etnik gruplar arası çatışmalar yalnızca kendi toprakları üzerinde olmuştur. Her iki taraf olan Sırp ve Arnavutlar, etnik olarak karışık bu bölgeye münhasır haklarını haklı çıkarmak için tarih ve etno-demografik hakkında iddialarda bulundular. Londra (1913), Versay (1919) ve Paris (1946) Konferanslarına göre, halkının çoğunluğunu (Arnavutların) özgür iradesine rağmen, Kosova Yugoslavya'nın bir parçası oldu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, komünist Yugoslavya'nın kurulmasıyla, Kosovalı Arnavutlara Sırbistan içinde bir dereceye kadar özerklik verildi. Arnavutların 1968'de Kosova için cumhuriyet statüsü talep eden gösterilerinden sonra, 1974 Yugoslav anayasası Kosova'ya önemli bir özerklik verdi.

Kosova'da 2008 bağımsızlık sonrası ilk parlamento seçimleri 12 Aralık 2010'da yapıldı. 120 üyeli Kosova Meclisi'nde Hashim Thaçi'nin Genel Başkanlığını yaptığı Kosova Demokrat Partisi (PDK) 34, Kosova Demokrat Partisi (LDK) 27 ve AB'ye muhalif tavrı ile öne çıkan Vetëvendoshe 14, Kosova'nın Geleceği için İttifak (AAK) 12 ve AKR 8 sandalye kazandı. Bu seçimde Kosova Demokratik Türk Partisi (KDTP) üç milletvekili ile meclise girme hakkına sahip olurken, diğer topluluklar ait siyasi partiler ise 25 milletvekili kazandı. PDK; Yeni Kosova İttifakı (AKR), Rugova Listesi ve azınlık partileriyle koalisyon hükümeti kurdu. 2014 seçimlerinde PDK %29,15, LDK %24,44, VV %12,84, AAK %9,13, NISMA %4,97 ve AKR %4,42 oy elde ettiler. Azınlık partileri arasında Sırp listesi oyların %3,96'sını, Kosova Türk Demokrat Partisi ise oyların %1,04'ünü aldı (Emin, 2014a: s. 15).

27 Şubat 1974 tarihli Kosova Anayasasının 1. Maddesinde de Kosova'da yaşayan Türkler, Arnavut ve Sırp ile birlikte kurucu unsur olarak sayılmıştır. Yine bu Anayasasının 5. Maddesine göre de, Türk dili ve yazısı Kosova'daki diğer dillerle eşit sayılarak devlet kurumlarında kullanılan belge, form ve evraklar ile resmi işlemlerin Sırpça, Arnavutça ve Türkçe olarak üç dilde yapılması kabul görmüştür.



Kosova'daki Türklerin bugünkü durumuna baktığımızda, uluslararası hukukta "azınlık" tanımı içine yer almaktadırlar. Birleşmiş Milletler tarafından 1999 yılında, hazırlanan anayasada, Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelerdeki seçimlerde, yerel seçim barajı olan %6 oranının geçilmesi halinde Türkçenin, Arnavutça ve Sırpçanın yanında resmî dil olarak kabul edilmesi şartı yer almaktadır (Nursel, 2014: s. 135).

### ***Kuzey Makedonya Cumhuriyeti***

Başkent: Üsküp

Nüfus: 2.083.459,

Yüzölçümü: 25.173 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Stevo Pendarovski

Başbakan: Dimitar Kovaçevski

Resmi dil: Makedonca, Arnavutça

Para Birimi: Makedon Dinarı (MKD)

Etnik Yapı: % 64,2 Makedon, % 25,2 Arnavut, % 3,9 Türk, % 2,9 Roma, % 1,8 Sırp, % 0,84 Boşnak, % 0,47 Ulah, % 0,69 Diğer (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022e).

Yugoslavya'nın 1974 Anayasasına göre ki Makedonya için de geçerli idi. Federasyonun bir parçası olduğundan dolayı. Bu anayasada Makedonlar, Arnavutlar ve Türkler Makedonya'nın kurucu unsur niteliğindedir. Nitekim 1991 yılında Makedonya bağımsızlığını ilan edince Arnavutlar ve Türkler kurucu unsur olmaktan çıkarıldı. 2001 yılında yaşanan iç savaş aslında buradaki küçük düşürülmeden dolayıdır diyebiliriz.

Kuzey Makedonya'nın azınlıklar konusunda en büyük sorun aslında doğru düzgün nüfus verilerinin olmaması. Her azınlık kendi nüfusunu fazla göstermeye çalışmaktadır. Bunun da en büyük neden OÇA (Ohri Çerçeve Anlaşması)'da alınan karar neticesinde bir bölgede %20 üzerinde bir etnik grup yaşıyorsa onun dili resmi dil olmuş oluyor. En son nüfus verileri 2002 yılına ait. Bu rakamlarda hiçbir şekilde doğruyu yansıtmamaktadır. 2012 yılında AB'nin büyük mali destekleriyle sayım yapıldı fakat açıklanmadı. Bu yıl Nisan 2021'de tekrardan nüfus sayımı yapılacağı tartışılıyor. Bu sayımda Nisan ayında yapılması planlanırken eylül ayına ertelenmiş oldu. 2022 yılın başında açıklana veriler nerdeyse 2002 verileri ile bire bir örtüştüğü

görüldü. Bu nedenle hiçbir azınlık bundan memnun kalmadı.

### ***Macaristan***

Başkent: Budapeşte

Nüfus: 9.937.628,

Yüzölçümü: 93.028 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: János Áder

Başbakan: Viktor Orbán

Resmi Dil: Macarca

Para Birimi: Macar Forinti (HUF)

Etnik Yapı: % 96 Macar, % 2 Roma, Alman (%1), Slovak (%0,3), Hırvat (%0,3), Romen (%0,2), Sırp (%0,1), diğer (%0,1)

Önemli Siyasi Partiler: İktidar koalisyonu ortakları: Macar Yurttaş Birliği (Fidesz)-Hristiyan Demokrat Halk Partisi (KDNP)

### ***Romanya***

Başkent: Bükreş

Nüfus: 19.371.648

Yüzölçümü: 238,291 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Klaus Iohannis

Başbakan: Nicolae Ciuca

Dışişleri Bakanı: Bogdan Aurescu

Konuşulan Diller: Romence (resmi dil), Macarca, Roman dili, diğer azınlık dilleri.

Etnik Yapı: Romen % 88,9; Macar % 6,5; Roman % 3,3; Ukraynalı % 0,3; Alman % 0,2; Türk-Tatar % 0,2; Rus %

0,1; Diğer % 0,5.

Önemli Siyasi Partiler: Sosyal Demokrat Parti (PSD), Ulusal Liberal Parti (PNL), Romanya'nın

Kurtuluşu İçin Birlik Partisi (USR), Romanya Macarları Demokratik Birliği (UDMR), Romenlerin Birliği İttifakı (AUR) (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022f).

### ***Sırbistan Cumhuriyeti***

Başkent: Belgrad

Nüfus: 7.130.000

Yüzölçümü: 77.474 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı: Aleksandar Vučić

Başbakan: Ana Brnabić

Resmi Dil: Sırpça

Etnik Yapı: Sırp %83, Macar %3, Roman %2, Boşnak %2, Arnavutlar %0.08 (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022g).

Sırbistan Anayasası'nın 75.maddesine göre, ülkedeki azınlık gruplarının vatandaşları bireysel ve toplu haklara sahiptir. Bu nedenle azınlıklar kültür, eğitim ve dil gibi konularda karar alma sürecine katılmak için kendi milli konseylerini oluşturabilirler. Şu anda 10 ulusun milli konseyleri var. Bunlar, Bunyevatslar (Bunjevci), Bulgarlar, Boşnaklar, Macarlar, Çingeneler, Rumenler, Rutenler, Slovaklar, Ukraynalılar ve Hırvatlardır (Ekinci, 2014: s. 31).

Sırbistan; anayasanın 8. Maddesinde resmi dili Sırp-Hırvat dili olarak kabul etmiştir. 32. Maddede azınlıklara anadilde eğitim hakkı tanınırken, 123. Madde ile azınlıklara mahkemelerde anadilde savunma hakkı verilmiştir. Ayrıca 2002 yılında çıkarılan “azınlıkların özgürlüklerinin ve haklarının korunması hakkındaki kanun, resmi dilin ve alfabenin kullanılması hakkında kanun, eğitim sistemi ve geliştirilmesi hakkındaki kanun” ile azınlık haklarına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Sırbistan'ın kabul ettiği üç önemli yasal azınlık hakları rejimini oluşturmaktadır; 2002 Ulusal Azınlıkların Hak ve Özgürlüklerinin Korunması Kanunu, 2002 Azınlık Dillerinin Resmi Kullanımı ve Eğitim Kanunu, ve 1991 Dil ve Alfabelerin Resmi Kullanımı Kanunu.

Sırbistan, etnik, dinsel, kültürel ve dilsel farklılıklarıyla birlikte en heterojen Batı Balkan ülkesidir. Neredeyse 24 ulusal azınlık grubu vardır; bunlardan en büyük üçü Boşnaklar, Macarlar ve Romanlar, diğerleri de Arnavutlar, Hırvatlar ve Slovaklardır. Sırbistan'ın azınlık

hakları konusunda en sorunlu bölgeleri, özerk Voyvodina, güney Sırbistan ve Sancak bölgeleridir. Sırbistan'da dört resmi dil (Sırpça, Boşnakça, Arnavutça, Bulgarca) ve Voyvodina'da yedi resmi dil (Sırpça, Hırvatça, Romanca, Rutence<sup>1</sup>, Macarca, Slovakça, Çekçe) bulunmaktadır. Çok etnik topluluklu belediyelerde azınlıkların haklarını korumak adına Mahalli İdare Kanunu 2002 yılında kabul edilmiş, bu kanuna istinaden Ombudsman kurumu kurulmuştur.

2004 yılında Kosovalılara saldırdıktan ve 2006 yılında Karadağ'ın bağımsızlığını ilan edip ayrılmasından sonra, daha önceden yapılmış çoğu insan hakları ve azınlık haklarını koruma yasaları ve denetleme mekanizmaları kapatılmıştır. 2008 yılında, kısa süreliğine kaldırılan İnsan ve Azınlık Hakları Bakanlığı uluslararası insan hakları hukukunun etkin bir şekilde ülkede uygulanması amacıyla tekrar kurulmuştur.

Ulusal Azınlık Konseyleri de tekrar bu bakanlığın yetkisi altına girmiştir. Mayıs 2011'de Mladic'in, Temmuz 2011'de de Hadzic'in yakalanarak ICTY'ye gönderilmesi, Sırbistan için AB adaylığının önünü açmıştır (İKV, 2013: 34). Aynı zamanda Temmuz 2011'de Sırların yoğun olarak yaşadığı kuzey Kosova ile Sırbistan arasındaki sınırda silahlı çatışmalar yaşansa da (İKV, 2013: 36) Avrupa Komisyonu'nun Sırbistan'a adaylık statüsü vermesindeki tek önceliği Kosova ile ilişkilerin düzeltilmesi ve normalleştirilmesi olmuştur.

### ***Slovenya Cumhuriyeti***

Başkent: Lübliyana

Nüfus: 2.111.461

Yüzölçümü: 20.273 km<sup>2</sup>

Devlet Başkanı Borut Pahor

Başbakan: Janez Janša

Konuşulan Diller: Slovence, Macarca, İtalyanca

Etnik Yapı: Sloven (% 83,06), Sırp (% 1,98), Hırvat (% 1,81), Boşnak (% 1,10), Macar (% 0,2), İtalyan (% 0,11) (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022ğ).

<sup>1</sup> Rutence Ukrayna dilinin, Belaruşçanın, ve Rusçanın kökü olan ölü bir Slav dili. Doğu Slav dillerine mensuptur ve bu öbekteki dillerin atası olarak kabul edilir.

13. ve 14. yüzyılda çoğu Sloven toprakları Habsburg feodal beyliğinin bir parçası idi. 1918 yılına kadar Slovenlerin büyük çoğunluğu Avusturya Macaristan İmparatorluğunun bir parçası olan Avusturya sınırları içinde yaşamışlardır. Slovenya Cumhuriyeti, bağımsızlığını kazandıktan sonra eski Slovenya Sosyalist Cumhuriyeti vatandaşlarının yeni kurulmuş olan devletin vatandaşları olarak sayılacağını beyan etmiş ve böylece Slovenya Sosyalist Cumhuriyeti vatandaşları otomatikman yeni devletin vatandaşlığını kazanmışlardır. Bunlardan başka, 1991 yılında çıkarılan Vatandaşlık Yasası ile bağımsızlıktan önce kalıcı olarak Slovenya’da ikamet etmekte olan, Yugoslavya’yı oluşturan ülkelerin etnik topluluklarına, kanunun yayınlanmasından itibaren 6 ay içerisinde başvurmak koşulu ile vatandaşlık hakkı tanımıştır. Çeşitli sebeplerle belirtilen süre içerisinde başvuruda bulunmayan ve bulunamayan yaklaşık 18.000 kişi 1992 Şubat’ında “silinmiştir.” Bundan sonra birkaç defa bu durumu düzeltmek için yasal düzenlemeler yapılmaya çalışılmışsa da çabalar başarılı olamamıştır.

Slovenya Cumhuriyeti İstatistik Ofisi verilerine göre 2014’ün ilk çeyreği itibari ile Slovenya nüfusu 2.061.085’tir. Nüfusun 83.1%’i Sloven, 2% Sırp, 1.8%’i Hırvat, 1.1%’i Boşnak, 12%’si diğer ve sınıflandırılmamış gruplardır. Ülkede 57.8% oranında Katolik, 2.4% oranında Müslüman, 2.3% oranında Ortodoks, 0.9% oranında diğer Hristiyanlar, 3.5% oranında bağımsızlar, 23% oranında diğer ve sınıflandırılmayanlar ve 10.1% oranında hiçbirine dahil olmayanlar bulunmaktadır. Ülkedeki etnik azınlıkların çoğunluğu, Yugoslavya’nın bir parçası olan Slovenya’ya 2. Dünya Savaşı’ndan sonra sanayi bölgelerinde çalışmak için iç göç yoluyla gelmişlerdir.

1 Mayıs 2004’te Avrupa Birliği’ne katılan Slovenya, azınlıklar ve dillerinin isimlerini anayasasında belirten tek ülkedir. Sloven Anayasası’nda resmi olarak tanınmış üç azınlık vardır: İtalyan, Macar ve Roman toplumları. 2002 nüfus sayımına göre Macar toplumu nüfusun 0.32%’sini, İtalyan toplumu 0.11%’ini, Roman toplumu ise 0.17%’sine tekabül etmektedir.

Anayasa’da bahsi geçen 3 etnik gruptan biri olmasına rağmen, Romanlar en çok ayrımcılığa maruz kalan etnik grup olarak toplumla bütünleşme, barınma, iş bulma ve sağlık konularında güçlüklerle karşı karşıya kalmaktadır. Sloven hükümetleri bu durumun üstesinden gelmek amacıyla doğrudan bu gruba yönelik birçok yasa çıkarmıştır ancak bu yasal düzenlemeler mevcut durumun daha iyiye gitmesini sağlayamamıştır. Bir diğer azınlık grubu olan Boşnak

Müslümanlar başkentte bir cami inşa etmek istemişler fakat kendilerine çıkarılan zorluklar nedeniyle bunda başarılı olamamışlardır. Ljubljana’da cami inşası ancak 2013 yılı sonlarına doğru başlayabilmiştir. Slovenya’daki Sırp diasporası da 2008’den beri kendilerine azınlık statüsü tanınmasını ve böylece İtalyan ve Macar azınlık toplumları gibi kendi dillerinde eğitim ve siyasi örgütlenme hakkı istemektedir.

### ***Yunanistan***

Başkent: Atina

Nüfus: 10.816.286,

Yüzölçümü: 131,957 km<sup>2</sup>

Cumhurbaşkanı: Katerina Sakellaropoulou

Başbakan: Kiriakos Miçotakis

Konuşulan Diller: Yunanca

Etnik Yapı: Yunan, Türk, Arnavut, Makedon, Ermeni (Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, 2022h).

Yunanistan nüfusun yaklaşık %95’i Grekler’den oluşmaktadır. Onların yanı sıra Yunanistan’da Türkler, Ulahlar, Gagavuzlar, Pomaklar, Çingeneler, Arnavutlar, Makedonlar, Bulgarlar, Ermeniler, Sırpolar yaşamaktadır. Aynı şekilde Hırvatlar, Karamanlılar, Masedler (Rumanian Macedo), Meglenler (Rumanian Megleno) gibi çok çeşitli etnik halklar yaşamaktadır. Resmi olarak bu halklar homojen olarak kabul edilen “Helenleştirilmiş” azınlıklardır diye kabul edilmektedir. Yunan nüfusunun yaklaşık %4’ünü azınlıklar teşkil etmektedir. Yunan hükümeti etnik ya da kültürel bazlı değil de dini yapıya dayalı azınlıkları kabul etmiştir (Çelikmen, 2010: 43).

Yunanistan’daki Arnavut ve Arnavutluk’taki Yunan azınlık iki ülke arasında bir sorun teşkil etmektedir. Yunan azınlık çoğunlukla Arnavutluk’un güneyinde Kuzey Epir (Vorio Epirus) olarak adlandırılan bölgede yoğunlaşmıştır.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> Epir, yukarıda bahsedilen Çamerya bölgesi ile hemen hemen aynı bölgeyi kastetmektedir. Kimi yerlerde Epir, Çamerya’nın ikamesi olarak kullanılırken, kimileri Epir ile sadece Çamerya bölgesinin Yunanistan’da kalan

Arnavutluk'a göre ülkedeki Yunan azınlık 35-40 bin civarında iken Yunanistan'a göre bu sayı 100 bin civarındadır. Arnavutluk'taki Yunan azınlık 1990'da Omonia (Yunan Azınlığın Demokratik Birliği-Democratic Union of the Greek Minority) adlı birlik altında toplanmış ve seçimlere katılarak Arnavutluk meclisine dahi girebilmişlerdir. Kuruluşundan sonra 1990'ların başlarında OMONIA liderleri Kuzey Epir'de özerklik talepleri dile getirmişler ve bundan sonraki süreçte bu özerklik ve/ya Yunanistan ile birleşme istekleri Arnavutluk'un ülkedeki Yunan azınlığa karşı şüphe ile yaklaşması sonucunu doğurmuştur.

2004-2012 yılları arasında Arnavut göçmenlerin 104.225 çocuğu Yunanistan'da dünyaya gelmiştir (Diamadis, 2014). Yunanistan'da, çoğunluğu yasadışı olarak, 700 bin Arnavut vatandaşının yaşadığı tahmin edilmektedir ve Yunanistan'daki toplam göçmenlerin 60%'ını Arnavutlar oluşturmaktadır.

2008-2013 yılları arasında ise Yunanistan'ın içerisinde bulunduğu kötü ekonomik durum nedeniyle yaklaşık 200.000 kişinin Arnavutluk'a geri döndüğü düşünülmektedir (Diamadis, 2014). Yunanistan'daki Arnavut azınlığın temel sorunları azınlık haklarının korunmaması, kötü muameleye maruz kalma ve Yunan toplumu ile eklemlenememesidir. Her göçmen sorununda olduğu gibi Arnavut göçmenlerin Yunanistan'ın toplumsal yapısını bozduğu, suç oranlarını yükselttiği ve Yunan vatandaşlarının işsiz kalmalarına sebep olduğu yolundaki yorumlar Yunan nüfusun Arnavut azınlığa karşı olumsuz tavır geliştirmesine neden olmaktadır. Arnavutluk vatandaşları arasında yapılan anketlerde Yunanistan'daki Arnavut azınlık, sınır sorunları ve Çamerya sorununun ardından en önemli üçüncü konu olarak değerlendirildiğini göstermektedir.

1961 yılından sonra Yunanistan'da yapılan nüfus sayımlarında yurttaşların dinsel kökeni belirlenmediği için sayısı tam olarak bilinmeyen, fakat 110.000 dolaylarında bulunduğu tahmin edilen Müslüman-Türk azınlığı Yunanistan'daki azınlıkların en önemlisidir. Bu azınlık özellikle 1967 yılından bu yana Yunanistan'ın kendisine ayrımcı bir uygulama yaptığını ileri sürmektedir. Dozu dönem dönem iyice artan bu yakınmalara göre, Yunanistan gerek çok-terafli

---

kısmını kastetmektedir. Kuzey Epir Arnavutluk'un İyon Denizi kıyılarında kalan Yunanistan sınırına yakın güney kısımlarını belirtirken, Güney Epir de Yunanistan'ın İyonya bölgesi için kullanılmaktadır.

ve gerekse ikili uluslararası antlaşmalarla saptanmış olan azınlık haklarını sürekli olarak ihlal ettiği gibi, Yunan anayasası ve yasalarından doğan insan ve yurtaş haklarını da azınlık mensuplarına uygulamaktan kaçınarak ayırım yapmaktadır.

### **Gelecekte Balkan Ülkelerinde Yaşanabilecek Sorunlar**

Balkanlar'da en son olarak 2008 yılında Batı'nın desteği ile uzun bir mücadelenin sonucunda Kosova bağımsızlığını ilan etti. İleride ise bu bölgede büyük güçlerin çekişmesi sonucu Kosova benzeri bağımsızlıklar ilan edilebilir. Buna en iyi örnek Voyvodina verilebilir. Voyvodina, Sırbistan cumhuriyeti sınırları içerisinde kalıp denize çıkışı olmayan ve Macaristan, Hırvatistan ve Romanya'yla komşu olan, özerk bir bölgedir. Yugoslavya 6 federe devletten ve 2 özerk bölgeden oluşuyordu. Bu özerk bölgelerden biri Kosova diğer ise Voyvodina. Kosova bağımsızlığını ilan etti. Ancak Voyvodina hala Sırbistan sınırları içerisinde özerk bir bölge. Bu bölgenin etnik yapısına baktığımızda Voyvodina'nın idare merkezi ve başşehir olarak Novi Sad şehridir. İki milyonluk nüfusun önemli çoğunluğunu Macar kökenli halk ve Sırlar oluşturmaktadır. Bu iki grubun yanında ayrıca Ukraynalı, Boşnak, Hırvat, Roman, Slovak, Rumenler, Alman, Slovenler, Rusinler<sup>1</sup> aralarında bulunduğu 20'den fazla etnik grup barındırmaktadır. Bu gruplar arasında en avantajlı durumda Macar'ladır. Kendi arkalarında AB ve NATO üyesi olan Macaristan vardır. Tabi bu her istedikleri alacakları anlamına gelmiyor. Voyvodina'da Sırlar ve Macarlar arasında hakimiyet amaçlı mücadeleler olmuştur. Bu mücadele kanlı olmayıp daha çok siyasi olarak devam etmektedir. Bu nedenledir ki burasını fitillenmesi haline savaşa dönüşebilir. Bunun sonucunda da Voyvodina diye bağımsız bir ülke çıkabilir (Saral, 2005: s. 100-112).

Bunun yanında yine önemli bir bölge olan Sancak bölgesi vardır. Sancak bölgesi Sırbistan ve Karadağ arasındaki koridorda yer almaktadır. Baş şehri olarak Novi Pazar'dır (Yeni Pazar). Bu bölgede Boşnaklar ve diğer Müslümanların nüfusun çoğunluğunu teşkil etmektedir. Diğer bir kısmını ise Sırlar ve Karadağlılar oluşturmaktadır. İki ülke arasında paylaşılmış olan bölge ismini Osmanlı Devleti'nin buradaki Novi Pazar (Yeni Pazar)<sup>2</sup> Sancağından almıştır. 2011 yılında Sırbistan ve Karadağ'da yapılan nüfus sayımlarında Sancak genelinde nüfus oranı aşağıdaki gibi sonuçlanmıştır: Boşnak/Slav Müslüman: %55,3, Sırp: %33,5, Karadağlı: %6,9,

<sup>1</sup> Rusinler, Doğu ve Güney Avrupa'da yaşayan Doğu Slav kökenli bir halktır. Ana dilleri Rusince'dir. Slovakya, Polonya, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Sırbistan ve Hırvatistan'da azınlık olarak kabul edilmektedir.

<sup>2</sup> Şekil 1'de Sancak bölgesinin konumu yer almaktadır.



Arnavut: %1, diğer: %3,2. Şu anda bu bölgede sıcak bir çatışma mevcut değil. Ancak ileride bu bölgede çatışmaların bağımsızlık mücadelesi gibi bir sürecin olmayacağı anlamına gelmiyor. Bu iki bölgenin yanında yine Arnavutların çoğunluk olarak yaşadığı Preşova Vadisi. Preşova Vadisi<sup>1</sup> Sırbistan'ının güneyinde bulunan bir coğrafi ve tarihi bölgeyi kapsamaktadır. Yüzölçümü 264 km<sup>2</sup> olan bu bölgenin nüfusu 2011 yılı itibarı ile 79,940 tespit edilmiştir. Preşova Vadisi'nin en büyük yerleşimi olup Sırbistan Arnavutlarının kültürel merkezi konumundadır. Bu bölgede de ara ara sıcak gelişimler yaşanmaktadır. Bu bölgede 2013 yılında dünya gündeminin dikkatini çeken sıcak gelişme yaşandı. Nedeni ise UÇPMB<sup>2</sup> ordusu ile Sırp Güvenlik Güçleri arasında 2001'de çıkan silahlı çatışmada hayatını kaybedenlerin anısına Preşova'da belediye binası önüne 11 Ekim 2012'de Arnavut yetkililerce bir anıt dikildi. Sırbistan ise yapılan bu anıtın kaldırılması için belli bir süre tanımış oldu. Verilen süre geçince 20 Ocak 2013'de Sırp jandarmasına bağlı modern silahlarla donatılmış 200 kişilik özel bir tim, çok sayıda zırhlı araçla Preşova şehir merkezine gelerek güvenlik koridoru oluşturup buldozerle anıtı kaldırdı. Bunun üzerine ertesi gün 'Ayrımcılığa son', "Mücadelecilerimizin kanına dokunmayın", "Anıta dokunmayın" yazılı pankartlarla Arnavutlar protesto ettiler (Yaşın, 2013). Bu olaydan iki yıl sonra Preşova bölgesine komşu olan Kuzey Makedonya'nın Komanovo kentinde bir mahalleye Makedonya polisi operasyon düzenledi. Makedonya polisi, Tode Mendol Mahallesi'nde cumartesi sabahı, silahlı bir grubun bulunduğu bir eve operasyon düzenledi. Evdekilerin polise silahla karşılık vermesi üzerine taraflar arasında çatışmalar yaşandı. Yaklaşık 28 saat süren çatışmalarda 8 polis hayatını kaybederken, 37 polis de yaralanmış oldu. O zaman Kuzey Makedonya Başbakanı olan Nikola Gruevski, çatışmanın gereği olarak silahlı grubun hedefinin bazı devlet kurumlarına ve sivillere yönelik saldırılar düzenlemek olduğunu ifade etmişti (Sputnik News, 2015). Bunun üzerine Kuzey Makedonya'nın önemli gazetelerinden birisi olan Veçer gazetesi, olay hakkında "Bölgede UÇK'nın<sup>3</sup> en tehlikeli teröristleri Makedonya'da yakalandı" ve "Polis savaşı önledi" yorumunu yaparken, diğer bir önemli gazete ise Nova Makedonya, ilk sayfasında hayatını kaybeden polislerin fotoğraflarına yer verdi (Yeni Balkan Gazetesi, 2015). Ana muhalefet ise bu yaşananlarla ilgili olarak hükümetin gündemi değiştirmek olduğunu savundu. Bu olayda 30

<sup>1</sup> Şekil 2'de Preşova Vadisi'nin konumu belirtilmektedir.

<sup>2</sup> Pireşova, Medvece ve Buyanofça Kurtuluş Ordusu (Arnavutça: Ushtria Çlirimtare e Preshevës, Medvegjës dhe Bujanocit, UÇPMB).

<sup>3</sup> Kosova Kurtuluş Ordusu (KKO veya KLA veya UÇK; Arnavutça: Ushtria Çlirimtare e Kosovës)

zanlı gözaltına alınarak daha fazla uzatılmadan sonlandırıldı. Ama bu çatışma daha ileriye gidip Preşova'ya sıçrayabilirdi. Bu çatışmanın daha ileriye gitmesine neden olabilirdi. Yukarıda saymış olduğum bu üç bölgede (Voyvodina, Sancak ve Preşova) her an sıcak bir çatışma ile güne uyanabiliriz. Temennimiz bu bölgelerde her zaman barışın hâkim olması.

### **Sonuç**

Balkanlar'da azınlıklar yıllardır kendi aralarında barışçıl bir şekilde hayatlarını sürdürmüşlerdir. Nitekim Osmanlı Devleti sonrası artan milliyetçilikle birlikte ortaya çıkan, Sırp, Hırvat ve Sloven Krallığı, Yugoslavya Federasyonu kendi içlerinde farklı etnik gruplar barındırmıştır. Yugoslavya Federasyonu da dağılınca etnik karmaşa daha karmaşık hale gelerek azınlıkların talepleri daha artmıştır. 11 tane bağımsız devlet varlığını sürdürdüğü Balkanlar'da azınlıklar her geçen gün taleplerini dile getirmeye devam etmektedirler. Bu konuda ise en büyük desteği onlara millet olarak en yakın olan devletten talep etmektedirler. Örnek vermek gerekirse Bulgaristan'daki Türk azınlık, Yunanistan'daki Batı Trakya'da Türk azınlık ve Kuzey Makedonya'daki Türk azınlığı en büyük desteği Türkiye'den almaktadır. Voyvodina'daki, Kosova'daki ve Sancaktaki Sırp azınlık ise ne büyük desteği Sırbistan'dan almaktadır. Bunun gibi örnekler daha da çoğaltılabilir. Aynı şekilde azınlıklar büyük fırsat olarak Avrupa Birliği'nin görmektedir. Çünkü Avrupa Konseyinin kuruluş amacına bakıldığında, AB'nin 1993 yılında, aday ülkelerin üyeliğe kabul edilebilme koşullarını düzenleyen Kopenhag siyasi kriterlerini (demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları ve azınlıkların haklarına saygı) düzenlemiştir. Buna göre bir ülke AB üyesi olabilmesi için kendi sınırları içerisindeki azınlık haklarını yerine getirmesi gerekiyor. Aksi takdirde üye olması zor hale geliyor. Bunu da fırsat bilen azınlıklar sonuna kadar haklarını kullanmaya çalışmaktadırlar.

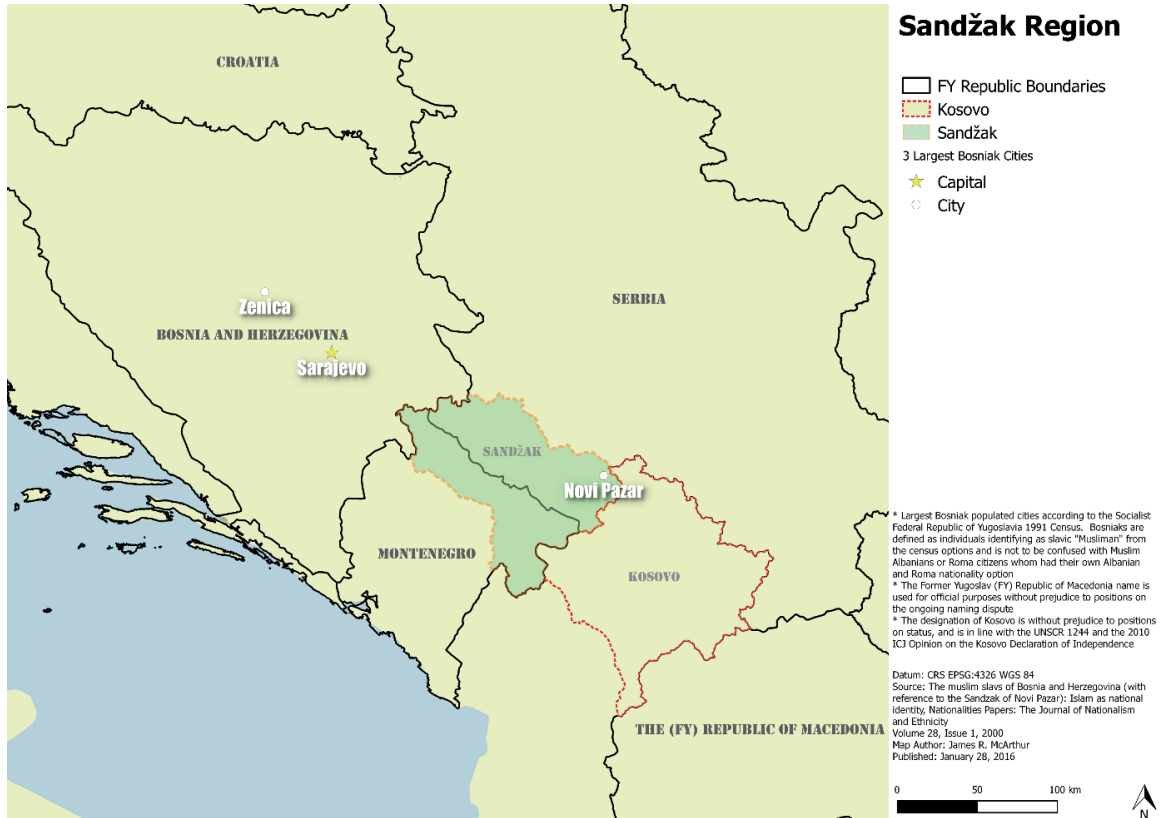
Eskiye nazaran azınlıklar daha da bilinçlenmiş durumdadır denebilir. Teknolojinin gelişimi, sosyalleşmenin de artmasıyla birlikte medya sektörünü de iyi kullanabilen azınlıklar diğer azınlık gruplara ile diyalog kurarak kendilerini bilinçlendirmektedirler. Aynı şekilde lobi faaliyeti de yürütebilen azınlıklar daha da seslerini dünyaya duyurabilmektedir. Bu minvalde Balkanlardaki azınlık da AB üyesi olan birçok ülkenin azınlıkları ile iletişim halindedirler. Bir de ülkede muhalefet konumunda olan siyasi partiler azınlıkların oyunu alabilmesi için iktidar gelmeli haline azınlıklara vaatlerde bulunup onların oyunu talep etmektedir. Bunu bir fırsat olarak kullanabilen azınlıklar devlet nezdinde iyi bir dereceye gelebilmektedir. Buna en iyi

örnek Bulgaristan Türklerini verebiliriz. Bulgaristan'daki HÖH<sup>1</sup> en büyük üçüncü parti konumundadır. Bulgaristan Türklerinin ilk partisidir. 1990 sonrası hiçbir zaman bir Bulgaristan partisi tek başına iktidar gelememiği için mecburen HÖH'ü yanın almak zorundadır. Bu şekilde de olduğu için HÖH Bulgaristan Türkleri için birçok hakkı elde etmiş olabiliyor.

Balkanlardaki azınlıkların durumu her geçen gün daha fazla hak elde edebildiklerini söyleyebilir. Tabi bu her ülke için geçerlidir diyemeyiz. Daha fazla ülke içerisindeki diğer azınlıklara dayanışma ile daha da iyi hale gelebilirler. Aynı şekilde komşu ülkelerdeki kendi soydaşlarıyla da haberdar olur birbirlerine destek verirlerse daha da iyi duruma gelebilirler.

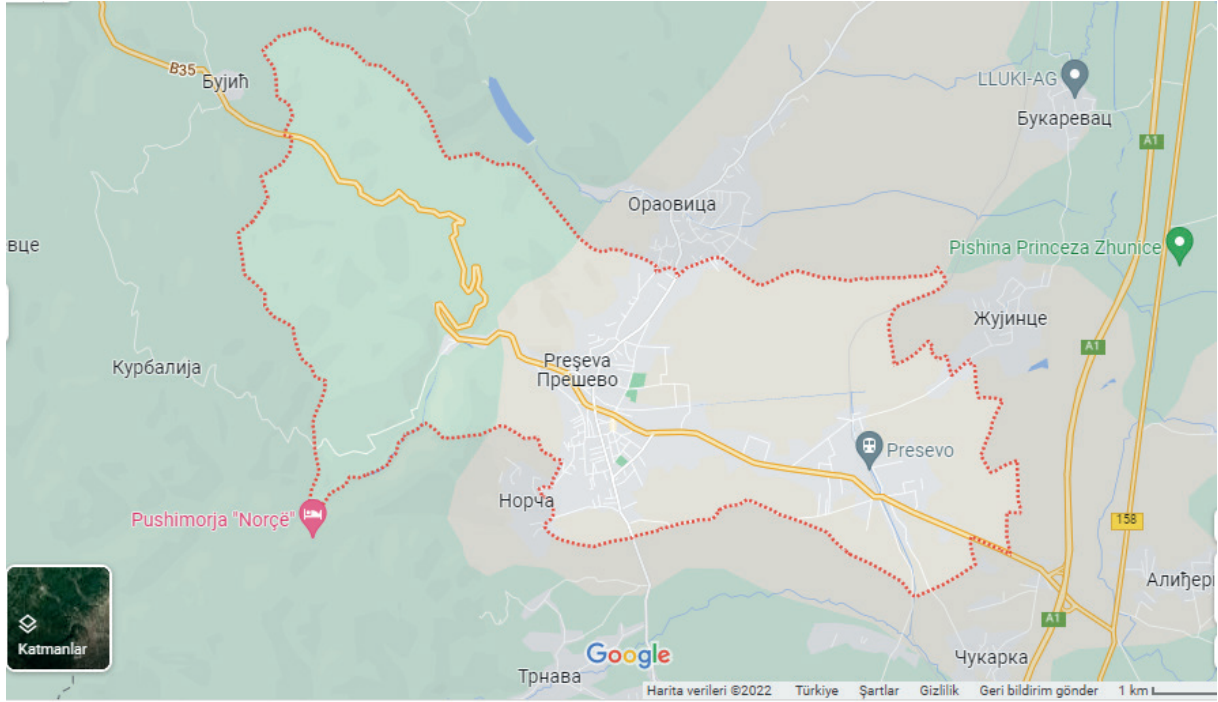
Son olarak Balkanlardaki azınlık Hristiyan (Katolik ve Ortodoks) ve Sünni Müslümanlar kendi dini inançlarına saygı duyup birbirlerine dini olarak dışlamazlarsa daha da barışçıl şekilde yaşayabilirler.

## Ekler



Şekil 1: Sancak bölgesinin konumu:

<sup>1</sup> Hak ve Özgürlükler Hareketi (kısaca HÖH, Bulgarca: Движение за права и свободи Dviženie za Prava i Svobodi, kısaca ДПС DPS)



Şekil 2: Prešova Vadisi'nin Konumu<sup>1</sup>

### Kaynakça

- Arsava, Ayşe Füsün (1993), Azınlık Kavramı ve Azınlık Haklarının Uluslararası Belgeler ve Özellikle Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesininin 27. Maddesi Işığında İncelenmesi, Ankara.
- Aruçi, Muhammed (2021): “Yugoslavya Balkanlar’da 1990’lı Yıllarda Dağılan Federal Devlet”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.
- Cin, Turgay (2009): “Batı Trakya Türklerinin Hukuki Statüsü Sorunları ve Avrupa Birliği”,
- Dokuz Eylül Üniversitesi, *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 11, Sayı:1, 2009,
- Coşkun, Birgül Demirtaş (2010). “Kosova’nın Bağımsızlığı ve Türk Dış Politikası (1990-

<sup>1</sup> Daha detaylı Google mapsyten konumuna bakılabilir.  
<https://www.google.com/maps/@42.3413843,21.7058027,11z?hl=tr>

- 2008”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 27 (Güz 2010), s. 51-86. s. 68.
- Çelikmen, Bülent (2010): “Azınlık Hakları ve Avrupa Birliği Kapsamında Batı Trakya Türklerinin Sorunları”, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Avrupa Birliği Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Emin, Nedim (2014): “Arnavutluk Siyasetini Anlama Kılavuzu”, *SETA*, İstanbul.
- Emin, Nedim (2014a): “Kosova Siyasetini Anlama Kılavuzu”, *SETA*, İstanbul.
- European Commission Report (2021): “Albania 2021 Report”, Strasbourg, 19.10.2021, SWD
- (2021) 289 final.
- Elmas, Nursel (2014): “Kosovalı Türkler: Dilleri ve Kültürleri”, *Bilig Yaz 2014 / Sayı 70*.
- Ekinci, Mehmet Uğur (2014): “Sırbistan Siyasetini Anlama Kılavuzu”, *SETA*, İstanbul.
- Filiz Çoban ve Aslı Fatma Burulday (2015), “Yunan Milliyetçiliğinin Ve Mütakabiliyet İlkesinin
- Yunanistan’daki Müslüman Türk Azınlığının Haklarına Etkileri”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 8 Sayı: 38.
- Kodaman, Timuçin Ve Birsnel, Haktan (2014): “21. Yüzyıl Balkan Jeopolitiğinin Çok Boyutlu
- Bir Bakış Açısı İle İncelenmesi Ve Türkiye’ye Etkilerinin Değerlendirilmesi”, Süleyman Demirel Üniversitesi, *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* Y.2014, C.19.
- Köseoğlu, Nihan Akıncılar (2020): “Batı Balkan Ülkelerinde Azınlık Hakları”, *Marmara*
- *Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Cilt 28, Sayı: 1.
- Köseoğlu, Nihan Akıncılar (2020): “Batı Balkan Ülkelerinde Azınlık Hakları”, *Marmara*

- *Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Cilt 28, Sayı: 1.
- Tunç, Hasan (2004): “Uluslararası Sözleşmelerde Azınlık Hakları Sorunu Ve Türkiye”. *Ankara*
- *Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergi*.
- Oran, Baskın (1986), *Türk-Yunan İlişkilerinde Batı Trakya Sorunu*, Mülkiyeliler Birliği Vakfı
- Yayınları, Ankara.
- Sander, Oral (2005), *Siyasi Tarih, C.2. (1918-1994)*, İmge Kitabevi, İstanbul.
- Saral, Emre (2005): “Voyvodina meselesi Üzerine Güncel Bir İnceleme (II)”, *Karadeniz*
- *Araştırmaları*, Sayı 4.
- Coğrafya Dünyası (2022): <https://www.cografya.gen.tr/siyasi/jeopolitik/balkanlar.htm> (Erişim: 08.02.2022).
- Sputnik News (2015): “Kumanova savaş alanından farksız”, <https://sputniknews.com.tr/20150512/1015439006.html>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022a): “Arnavutluk Cumhuriyeti Künyesi”; <https://www.mfa.gov.tr/arnavutluk-kunyesi.tr.mfa>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022b): “Bosna Hersek Ülke Künyesi”; <https://www.mfa.gov.tr/bosna-hersek-kunyesi.tr.mfa>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022c): “Bulgaristan Cumhuriyeti Künyesi”; <https://www.mfa.gov.tr/bulgaristan-kunyesi.tr.mfa>
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022d): “Karadağ Ülke Künyesi”; <https://www.mfa.gov.tr/karadag-kunyesi.tr.mfa> (Erişim:08.02.2022)
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022e): “Kuzey Makedonya Cumhuriyeti

Ülke Künyesi” <https://www.mfa.gov.tr/makedonya-kunyesi.tr.mfa> (08.02.2022)

- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022f): “Romanya Ülke Künyesi” <https://www.mfa.gov.tr/romanya-kunyesi.tr.mfa> (Erişim:08.02.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022g). “Sırbistan Cumhuriyeti Ülke Künyesi”
- <https://www.mfa.gov.tr/sirbistan-kunyesi.tr.mfa> (Erişim:08.02.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı (2022ğ). “Slovenya Cumhuriyeti Ülke Künyesi”;
- <https://www.mfa.gov.tr/slovenya-kunyesi.tr.mfa> (Erişim:08.02.2022).
- Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı, (2022h): “Yunanistan Ülke Künyesi”; <https://www.mfa.gov.tr/yunanistan-kunyesi.tr.mfa> (Erişim:08.02.2022).
- Yeni Balkan Gazetesi (2015): “Makedonya Basınında Kumanova Olayları”,
- <https://yenibalkan.com/tr/gundem/makedonya-basininda-kumanova-olaylari>
- Yaşın, Gözde Kılıç (2013): “Preşova Vadisi’nde Anıt Krizi”,
- <https://21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/presova-vadisinde-anit-krizi>
- Ural, Samet (2021): “Bulgaristan’nın Azınlıklara Uyguladığı Politikalar - (Türkler)”;
- <https://www.21yyte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/bulgaristan-nin-azinliklara-uyguladigi-politikalar-turkler> (Erişim: 9 Eylül 2022).

## Katar-Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır Arasında Diplomatik Krizi Sonrasının Jeopolitik Sonuçları

*Arief Isdiman Saleh<sup>1</sup>*

### Özet

Bu çalışma, Katar, Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır ile Katar Diplomatik Krizi olarak adlandırılan diplomatik krizinin sonrasının jeopolitik ve jeoekonomik sonuçları tartışmayı amaçlamaktadır. Aynı zamanda, krizinin sonrası Körfez Bölgesi istikrarı etkilerini de açıklamaktadır ve tartışmaktadır. Katar, tarihler boyunca, jeopolitik ve jeoekonomik konusunda stratejik pozisyonuna kadar sahip olmaktadır. Ayrıca, 1930'lı yıllardan beri çoğunlukla petrol ve gaz kaynağına sahip olması ve 1996 yılında Kansız Darbesi ve hükümet ıslahatından sonra, Katar hem Körfez bölgesinin hem de Orta Doğu bölgesinin önemli oyuncularını arasında yer almaktadır. Ayrıca, Katar'ın dış politikada daha aktif olması, özellikle Arap Bahar'ından sonra Suudi Arabistan'ın Orta Doğu ve Körfez Bölgesinin istikrarı konusunda aktif rol alanlar bölgeyi tehlikeye atmaktadır. Bununla birlikte, Katar'ın İran ve Müslüman Kardeşleri'ne daha yakın olduğunu ve komşu ülkelerle geçmişten beri (Bahreyn ve Suudi Arabistan) bitmeyen rekabetler ve çatışmalar yüzünden Katar ve 4 ambargo uygulanan ülke ile ilişkileri kötüleştirmektedir. 2017-2021 yılında ortaya çıkan Katar Diplomatik Krizi, Katar ve 4 ambargo uygulanan ülkesinin ilişkileri kötüleştirmesinin en kritik noktası olarak söyleyebilmektedir. Ayrıca bu çalışma, Körfez ve Orta Doğu bölgelerinin daha fazla istikrar sağlama çabaları beklentisi de dâhil olmak üzere Katar Diplomatik Krizi sonrasında jeopolitik ve jeoekonomik yönlere ilişkin çeşitli sonuçları gözlemlemeye çalışmaktadır.

**Anahtar Kelimeleri:** Katar, Diplomatik Krizi, Jeopolitik, Suudi Arabistan.

**Disiplin:** Uluslararası İlişkiler/Uluslararası Siyaset/Jeopolitik

<sup>1</sup> Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD Doktora Öğrencisi



## Giriş

Katar, Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn ve Mısır arasında ortaya çıkan diplomatik çatışma ve kriz sona ermekteydi. Katar, Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır ile üç buçuk sene meydana gelen çatışma Suudi Arabistan Al-Ula şehrinde gerçekleştirilen 41. Körfez İş Birliği Konseyi'nin Üst Düzey Zirvesi sonrası 5 Ocak 2021 tarihinde resmi olarak sonlandırmıştı (Vakil, 2021). Bu çatışmayı sonlandıran an; 4 Ocak 2021 Suudi Arabistan tarafından çıkarılan Suudi Arabistan-Katar arasındaki deniz, kara ve hava sınırının yeniden açılması (GCC Summit 41, 2001) ve Al-Ula bildirisinin imzalaması ile kesinleşti. Al-Ula deklarasyonunun kendisi, Körfez İş Birliği Konseyi'nin üye ülkeler arası yapılan iş birliği ve ortak çalışması, özellikle iktisat, savunma ve güvenlik, sağlık (özellikle COVID-19 salgınınun defetmesi iş birliği ve koordinasyonu) ve teknoloji alanında yeniden vurgulamasını açıklamaktadır (GCC Summit 41,2021). Özetle, 41. Körfez İş Birliği Konseyi'nin Üst Düzey Zirvesi, 3,5 yıllık Katar ve 4 Arap Ülkesi arasında meydana gelen diplomasi çatışmasının sonun başlangıcı olduğu söylenebilmektedir.

Suudi Arabistan-Katar arasındaki sınırların yeniden açılması ve Al-Ula deklarasyonunun imzalaması ile birçok sonuçlar meydana gelmektedir. Suudi Arabistan'ın Katar ile diplomatik ilişkilerinin yeniden gündeme gelmesinin ardından da paylaştığı kara, deniz ve hava sınırlarının açılması bu krizindeki çatışan taraflar arasında ilişkilerin iyileşmesi takip etmektedir. Örnek olarak, Suudi Arabistan'ın Katar ile yaptığı diplomatik ilişkileri ve paylaştığı sınırları yeniden açılmasından sonra bazı çatışan Körfez Ülkeleri; Birleşik Arap Emirlikleri ve Bahreyn gibi, Suudi Arabistan'ın attığı adımları takip etmektedir. Birleşik Arap Emirlikleri kendisi, Suudi Arabistan'ın Katar ile diplomatik ilişkilerinin yeniden iyileşmesi 1 hafta sonra Katar ile yapılan ticari ilişkiler ve seyahat bağlantısı da yeniden açıklamaktaydı (BBC News, 2021). Katar, bir başka tarafta, Uluslararası Adalet Divanı'nda ve Dünya Ticaret Örgütü'nde BAE'ye karşı açtığı davaları ad durdurdu. Ancak, iki devletin liderlerinin ideolojik bakış açısının farklılıkları ve iki devletin arasında hala meydana gelen güven sorunları yüzünden devletler arasında diplomatik ilişkilerin yeniden açılması da şu ana kadar hala sürdürmektedir (Cafiero ve Fuchs, 2021). Buna rağmen, Katar, Suudi Arabistan ve BAE ile yeniden diplomatik (Suudi Arabistan) ve ticari ilişkileri iyileştirmesi (BAE ve Suudi Arabistan) ile birlikte iktisat ve ticaret alanında yapıcı sonuçlar üretmektedir. Zira diplomasi krizi, iktisat ve ticaret ambargosu aşamasında çatışan her taraf iktisat ve ticaret alanında ortaya çıkan zararları hissetmekteydi.

Katar, Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır arasında ortaya çıkan diplomasi krizleri sonrasında aynı zamanda jeopolitik ve jeoekonomik sonuçlarını ortaya çıkmaktadır. Tamamen, bu krizin sonrasındaki sonuçlar sadece kazanan ve kaybeden tarafların ortaya çıkması değildir. Bununla birlikte, Körfez ve Orta Doğu Bölgesi sabitliği için nelerin etkili olduğu ve Orta Doğu bölgesindeki jeopolitik konumunun etkileri de mevcuttur. Dolayısıyla, bu makalenin amacı ise Katar, Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır arasında çözülebilen diplomasi krizinin sonrası jeopolitik ve jeoekonomik sonuçlarını bahsetmesine hedeflemektedir.

### **Katar'ın Ülke ve Jeopolitik Potansiyeleri Kısa Tanıtması**

Katar, Körfez İşbirliği Konseyi'nin önemli üyelerden birisidir. Katar, Basra Körfezi kenarında yer almaktadır. Katar, Kuzey ve Doğu tarafında, Basra Körfezi ile çevrilmektedir. Batı tarafında, Bahreyn Körfezi ve Bahreyn (Havar Adası) ile çevrilmektedir. (CIA, 2021). Katar, sadece tek bir kara sınırına sahip değildir. Zira Katar, Güney tarafında Suudi Arabistan ile kara sınırı paylaşmaktadır. Katar, çoğu Körfez İşbirliği Konseyi'nin üye ülkeler gibi, petrol ve gaz kaynaklarına sahip olmaktadır. Hatta petrol ve gaz sektörü, Katar'ın devlet gelirin ana kaynağı olarak söyleyebilmektedir. OEC'den 2019 yılında açıklanan verisine göre, Katar'ın en fazla ihracat ve devlet gelirin ana sektörü olarak sıvılaştırılmış petrol gazı ve ham petrolü ihracatıdır. Katar, sıvılaştırılmış petrol gazı ihracatında, 2019 yılında dünyanın en fazla sıvılaştırılmış petrol gazı ihrac eden ülkesi olmuştur. Katar, sıvılaştırılmış petrol gazı ihracatı konusunda, Katar Petrol Şirketi'ne (*Qatar Petroleum*) göre, toplam 11 milyon ton sıvılaştırılmış petrol gazı ihracat etmektedir (Qatar Petroleum, 2021). Katar'ın 2019 yılında toplam sıvılaştırılmış petrol gazı ihracatından aldığı gelirin değeri 44,2 milyon Amerikan Doları'na ulaşmaktaydı (OEC, 2021). Çoğu Katar'daki ihracat edilen sıvılaştırılmış petrol gaz ürünleri, Katar'ın Kuzeyindeki Basra Körfezi'nin sularında bulunan sıvılaştırılmış petrol gaz tesislerinde üretilmektedir.

Katar'ın, petrol ve gaz sektörü dışında diğer, devlet gelir kaynağı ticaret sektörüdür. Hatta Katar'ın petrol ve gaz kaynaklarının keşfedilmesinden önce, bu sektör Katar'ın ana devlet gelir kaynağı olmaktadır. Katar'daki ilk petrol ve gaz sondajı işletmesinin başlangıcından önce, inci avcılığı ve balıkçılık ürünlerine ait ticareti Katar'ın iktisat ve gelir kaynağı olmuştur. Zira 1949 yılında Katar'daki ilk petrol sondajının işletmesi başlamadan önce ve inci üretiminin azaltması Katar'da yaşayan bazı Arap ve Fars etnik grupları, özellikle Basra Körfezi'nin kenarında kalan

küçük ticaret girişimcileri, balıkçılık ve inci avcılık gibi sektörlerde çalışmaktaydı (Cadéne ve Dumortier, 2013: 62). Ticaret sektörü, petrol ve gaz üretimi ve ihracatı ile birlikte, Katar'daki 1949 yılında ilk petrol sondajının işletmesinden sonra hala Katar'ın iktisadının en önemli sektörlerden birisidir. Ticaret alanında, petrol ve gaz ihracatı hariç, Katar'ın bazı önemli ana ticaret malzemeleri olarak alüminyum ve kimyasal maddeleridir. Katar Ticaret Odası'ndan Şubat 2021 açıklanan raporuna göre, alüminyum ve kimyasal maddelerin ihracatı Katar'ın özel sektörünün ihracatının oranından %31,3'sidir (Qatar Chamber, 2021).

Petrol ve gaz ihracatından başka, turizm, gıda ve çiftlik ve finans sektörü Katar'ın iktisadında önemli rol oynamaktadır. Gıda ve çiftlik sektörü, özellikle, Suudi Arabistan ve diğer 3 Arap ve Körfez Ülkelerinin uygulandığı ticaret ambargosu sonrasında gelişmiş şekilde çeşitlendirmişti. Ayrıca, Katar'ın komşu ülkelerden, özellikle Suudi Arabistan kökenli gıda ürünlerinden bağımlılığı azaltılabilmişti (USQBC, 2021). Turizm sektörü, aynı zamanda, gıda ve çiftlik sektörü gibi iyi şekilde gelişmektedir. 2017 yılında veya Katar Diplomatik Krizi'nin 1 yıl sonra, turizm sektörü Katar'ın GSYİH'ine %10 oranı katkısı vardır. (John, 2018). Buna Katar'daki 2022 yılında gerçekleştirilecek Dünya Futbol Kupası ile, Katar'a gelen turist oranının artması sayılabilmektedir. Ayrıca Katar'ın turizm sektöründen aldığı gelirler Katar'ın GSYİH'ine büyük katkılar sağlayabilecektir. Ancak, 2020 yılında ortaya çıkan COVID-19 salgını ve Katar'a giren yolcular için seyahat kısıtlaması uygulaması yüzünden Katar'a gelen turist sayısı 2020 yılı boyunca şiddetli şekilde azalmaktadır. Buna rağmen, 2020'nin ilk 3 ayında Katar'a gelen turistler, 2019 yılında aynı dönemde gelen turistlerin oranından %32 daha yüksek olmaktadır (Molina, 2021). Dolayısıyla, turizm sektörü, petrol ve gaz ihracatı, ticaret sektörü ile birlikte Katar'ın iktisadında önemli rol oynamaktadır.

Katar, coğrafya ve iklim konusunda, çoğu Arap ve Orta Doğu ülkelerinde olduğu gibi ülke çoğunluğu çöl bölgelerinde yer almaktadır. Çöller arasında, birçok dalgalanan kayalar mevcuttur ve bundan dolayı sadece kısıtlı tarımsal aktiviteler yapabilmektedir. Sabit bir tarımsal etkinlikleri mevcut durumda sadece az bir oranla hurma bağları ve fundalık bulunmaktadır (Zahlan, 1979:13). Katar'ın çoğu toprakları çöllerden oluştuğundan dolayı, Katar'daki mevcut olan iklim çöl iklimidir. Kış döneminde hava durumu genel olarak ılık ve kuru olurken yaz döneminde çok sıcak olmaktadır. Ayrıca, Katar'da sıkça meydana gelen doğa olayları ise: toz fırtınası, çöl fırtınası ve hafif sistir (CIA, 2021). Dolayısıyla, Katar'daki en fazla

yapılan tarımcılık ve çiftlik aktiviteleri ise hurma bağları, at, deve ve bazı küçükbaş ve büyükbaş çiftliğidir.

Katar'da yaşayan nüfus konusunda, 2019 yılında Dünya Bankası raporuna göre toplam nüfus sayısı 2,832 milyondur. (The World Bank, 2021). Katar'da yaşayanların çoğu, Katar'ın başkenti Doha ve civarında yaşamaktadır. Katar'da yaşayanların %88'si çoğunlukla olarak farklı etnik kökenliler ve diğer ülkelerden gelen yabancı vatandaşlardır. Katar vatandaşlarının oranı sadece %12'dir (Gremm, v.d., 2018). Katar vatandaşlarının oranı çok az olmasına rağmen, yaşam kalitesini çok yüksek olmasını bunu açıklamaktadır. Örnek olarak, eğitim ve öğretim alanında özellikle yüksek eğitim ve öğretim sektöründe, Batılı ülkelerdeki yüksek eğitim standartlarıyla "araştırma ve geliştirme" konusunda eşit şekilde sayılabilmektedir. Zira Katar hükümeti hem yerel üniversitelere yüksek oranda öğretim ve araştırma yatırım yapması hem de bazı yabancı üniversiteler için Katar'daki şube üniversitesi kolaylaştırma politikası uygulamaktadır (Gremm, v.d., 2018: 179). Ancak, Katar vatandaşı olup çalışan öğretim üyelerinin oranı çok az olduğundan dolayı, Katar'daki üniversiteler yabancı vatandaşların görev yaptığı öğretim üyeleri ile bağlantısı hala devam etmektedir.

Hükümet ve yönetim konusunda, çoğu Körfez İşbirliği Teşkilatı'nın üye ülkeler gibi, Katar krallığı veya monarşi (emirlik) özellikle salt monarşi sistemi hükümet ve yönetiminde uygulamaktadır. Katar'ın emiri, devlet başkanı olarak, yürütmeye veya idari işler ile ilgili tam iktidarlıklar veya siyasal güçlere hem sahip olmaktadır hem de odaklanmaktadır (US Department of State, 2017). Katar emirinin seçimi, genel olarak, Es-Sani ailesinin erkek soyu Katar'ın emiri olma hakkına sahiptir (Fromherz, 2012). Es-Sani ailesinin kendisi, Katar üzerindeki iktidarı veya hükümranlığı, 20. Yüzyılın ortasından şu ana kadar devam eder. Buna rağmen, Katar'ın ilk hükümranlığı 1971 yılında gerçekleşmiştir. Bundan önce yabancı güçler; Osmanlı ve İngiltere'nin himayesi altında devlet olmaktadır.

Katar, hükümet ve siyasal alanda demokrasi sistemi uygulamasında, Körfez İşbirliği Teşkilatı'nın üye ülkeleri arasında en gelişmiş ülkesi olarak sayılabilir. Katar, Kuveyt ve Umman ile birlikte, kendilerinin salt monarşi ülkeleri olmasını ve her ülkenin üzerinde herhangi bir siyasal partinin kurmasını yasaklamasına rağmen demokratik unsurlar; parlamento kurması ve genel seçimleri uygulayıp yürütmektedir. Katar, 2003 yılındaki gerçekleştirilen demokrasiye ait anayasal değişimi referandum sonucuna göre, mevcut olan 45 kişi üyelik Meclis-i-Şura

(İstişare Meclisi) üye olması konusunda 30'su üyesini genel seçim mekanizmasında secilerken 15'sini emir kararnamesine göre atanacağını açıklamaktaydı (Kapiszewski, 2006). Buna rağmen, Katar'daki planlanan genel seçimi (İstişare Meclisinde 30 üyesi seçmek için) birkaç defa ertelenmişti. Katar, bazı farklı kaynaklarına göre, Ekim 2021 ayında İstişare Meclisinin üyesini seçmek üzere genel seçimi planlamıştı. Genel seçim gerçekleştirildiğinde, sadece belediyelerin meclis için "Belediyeler Merkez Meclisi" üyesi için 2007'den şu ana kadar gerçekleştirilmektedir. (US Department of State, 2017).

Katar'ın, jeopolitika konusunda genel ve tarihsel olarak stratejik bir yere sahip oluşu bilinmektedir. Katar, Taş Çağı, Neolitik ve Mezopotamya Medeniyeti döneminde deniz ticareti alanında önemli pozisyonların sahibiydi. Çünkü Katar'da bulunan batı sahil bölgeleri, örneğin Ras Abaruk, Umm-l-Ma ve Bir Abaruk hem balıkçılık merkezi olmuştu hem de Mezopotamya'ya ticaret bağlantısı önemli noktası (özellikle deniz ticareti) olarak rol oynamaktaydı (Habibur Rahman, 2005). Hatta İslam döneminden sonra, özellikle Emevîlerin ve Abbâsîlerin döneminde kara ve deniz ticaretinde önemli merkezlerden birisi olmuştu. Çünkü Katar'ın yarım adası iç bölgelerinde deve ve at beslemekteydi. Katar'ın sahil bölgelerinde inci avcılık ve ticaret merkezi olmuştu (Habibur Rahman, 2005). Buna rağmen, Katar'ın ana ticaret yolundan genel olarak uzak olması ve nüfusunun az olması dolayısıyla Katar eski dönemlerinde daha az gelişmiş ve diğer ülkelerle etkileşimde bulunmamış bir ülkeydi. Ayrıca, Katar komşu bölgeler ve devletlere temel gıda maddeleri gibi ana ihtiyaçlar ve maddelerine bağımlıydı.

18. Yüzyılında, Zubara bölgesine Kuveyt'ten gelen Al-Utubi kabilesi (El-Halife ve Calahima kabilesi) ve Al-Musallam Zubara'nın üzerindeki hükümdarlığıyla, Katar yeniden önemli ticaret merkezi olmuştu. Zubara'daki bazı satılan ana ticaret malzemeleri ise inci ve balıkçılık ürünleridir (Habibur Rahman, 2015). Aynı anda, Zubara Körfez'deki önemli ticaret limanı da olmuştu ve bu sebepten dolayı birçok kabileler ve etnik gruplar (özellikle Basra Körfez Araplar, Farslar ve Hindiler) hem Zubara'ya göç etmişti hem de Zubara'da ticaret yapmıştı. Zubara'nın stratejik bir pozisyonundan dolayı (Basra Körfezi'nin iki taraf arasında yer almaktadır) bu dönemdeki yerel güç kuvvetleri; Bahreyn, Arap Vehhabiler ve Ummanlar Zubara'nın üzerinde hükümdarlığını kovalamasına çalışmıştı. Üç Arap yerel güçler dışında, İngiltere Zubara'nın üzerinde kontrol etmesine de katılmaktaydı. İngiltere, Zubara'nın üzerinde kontrol etmesinin ana nedeni olarak, Hindistan'a doğru ticaret yollarını (deniz yolları) güvence altına almayı

istemektedir (Zahlan, 1979). İngiltere, bunun için hatta üç Arap yerel güçlerin arasındaki barış müzakere sırasında kolaylaştırıcı veya ara bulucu olarak rol oynamaktaydı.

Katar'daki bulunan başka bir bölge, özellikle günümüzdeki Katar'ın başkenti Doha jeopolitik konusunda da stratejik pozisyona da sahip olmaktadır. Ancak, Doha'nın jeopolitik pozisyonu Zubara'nın yapıcı jeopolitik pozisyonu gibidir. Doha, tam tersine bu dönemde ve sonraki dönemde (19. Y.Y) Basra Körfezinde geçen ticaret gemilerine karşı suç işleyen korsanların ana merkezidir. Bundan dolayı, İngiltere'deki deniz filosunun 2 kez Doha'yı bombalaması gerçekleştirmiş. İlk kez 1821 yılında gerçekleştirilmişken, ikinci kez 1841 yılında gerçekleştirilmekteydi (Habibur Rahman, 2015:7).

Katar, Basra Körfez Bölgesindeki stratejik jeopolitik pozisyonuna sahip olmasından dolayı, 18. Yüzyılda Basra Körfezi'ndeki mevcut büyük güçlerin; Osmanlı ve İngiltere'nin arasında bir rekabet öznesi olmuştur. Hatta Osmanlı kendisi, Katar'da ordu garnizonu kurmuştu ve yerel hükümdar (Es-Sani ailesi) tarafından kabul edilmişti. Ayrıca, Osmanlı hükümeti, Katar'a hükmeden Es-Sani ailesinin Katar'da valilik görevleri ve sorumluluklarını itiraf etmişti (Ulrichsen, 2014). Osmanlı'nın Katar üzerindeki koruyucu veya vali ülkesi olması 1916 yılına kadar sürmekteydi. 1916 yılından 1971'ye kadar, önceki bahsettiği gibi, Katar, İngiltere tarafından ele alınmaktaydı.

Katar, 1930'lı-1940'lı yıllarda, özellikle ilk petrol ve gaz kaynağı ve kuyusu keşfedildikten sonra, jeopolitik açıdan önemli ve stratejik olduğunu tekrardan gösterdi. 1935 yılında Es-Sani hükümeti ve *Anglo-Iranian Petroleum Company* (İngiltere-Fars Petrol Şirketi) arasında imzalanan petrol sondajı sözleşmesi ve 1939 yılında Katar'daki ilk petrol kuyusunun keşfedilmesi sayesinde petrol ve gaz ile ilgili üretim başlandı (Commins, 2012). Ancak, 2. Dünya Savaşı'nın yüzünden, 1940'ların son yıllarında Katar daha fazla petrol ve gaz sondajı işletmektedir ve dünyaya petrol ve gaz ihracatına başlamıştı. Katar, şu dönemden beri, bazı Körfez ülkeleri ile birlikte dünyanın en büyük petrol ve gaz ihracatçı ülkesi olmuştur. Hatta Katar'ın kendisi Akaryakıt ve Petrol İhraç Eden Ülkeler İş Birliği Teşkilatı (*OPEC*) kurucu üyesi olmuştur. Ancak, 1 Ocak 2019 tarihinden itibaren, Katar bu iş birliği teşkilatının üyeliğinden istifa etmekteydi (OPEC, 2021).

Günümüzde, Katar jeopolitik olarak sadece petrol ve gaz ticaretinde değil aynı zamanda Körfez ve Orta Doğu bölgesinde iktisat ve siyaset alanında da önemli bir aktör olmuş. Katar, siyaset

ve iletişim alanında, *Al-Jazeera* Medya Grubu'nun (genel olarak bilinen Arapça ve İngilizce *Al-Jazeera* Uluslararası TV Kanalı) çoğu hissesine sahip olmaktadır. *Al-Jazeera*, Orta Doğu dünyasında siyasal alanda geniş ve kapsamlı röportaj yapması ve bazı Orta Doğu merkezli İslam hareketine samimi davranışı Orta Doğu'daki siyasal yapıyı çok fazla şekillendirmiş (Commins, 2012). Aynı zamanda, güvenlik konusunda, ABD 1992 yılından bu yana Katar'ın üzerinde kara ve hava üssünü işletmektedir hatta ABD Ordusu'nun Merkez Komutanlığı (*CENTCOM*)'nin Orta Doğu Bölgesi için bölgesel karargâhı yer almaktadır (Commins, 2012). Katar'daki konuşlanan ABD Ordusu, Afganistan, Irak ve bazı Orta Doğu ülkelerinde bulunan terör gruplara karşı yapılan asker harekâtında önemli rol oynamaktadır. Bu sebepten dolayı, Katar, Körfez ve Orta Doğu Bölgesinde önemli bir aktör olarak sayılabilmektedir.

### **Katar ve Diğer Ülkelerle Coğrafya ve Diplomatik Çatışmalar**

Tarihler boyunca, Katar, bölgedeki birkaç komşu ülkelerle diplomatik ve coğrafi (bölgesel, toprak veya sınır çatışması) açıdan çatışmaktadır. Katar'ın birinci önemli diplomatik ve coğrafya çatışması olarak, Katar ve Bahreyn arasındaki çatışma sayılabilir. İki ülkenin arasında çatışmaları, 18. Yüzyıldaki ilk Es-Sani Katar'ın üzerinde yönetimin ilk başlangıcından çağdaş Katar (petrol ve gaz üretmesi) dönemine kadar sürmekteydi. Hatta Bahreyn'in günümüzdeki Katar diplomatik krizi sonrasında Katar'la yeniden diplomatik ilişkilerin başlamasını istemediği ana sebep olarak, iki devletin arasında süregelen çatışmalardır.

Katar ve Bahreyn'in birinci ve ilk tarihsel coğrafya (toprak) ve diplomatik çatışması, Zubara bölgesinin üzerinde hükümdarlık ve iktidarlık kovalaması ve rekabeti. Geçmiş bölümde bahsedildiği gibi, Halife ailesi (Bahreyn'in günümüzdeki hükmeden rejimi) Zubara bölgesinin üzerinde hüküm sürüyordu. Hatta Halife Ailesi'nin döneminde, Zubara, Körfez Bölgesinde önemli bir ticaret merkeziydi ve bu bölgenin üzerinde vergidensiz ticaret bölgesi uygulanmaktaydı (Habibur Rahman, 2015). Daha sonra, Fars'ın Zubara'nın üzerinde egemenlik kurma çabalarının başarısızlığı ardından Halifenin Ailesi'nin Zubara'nın üzerindeki etkisi daha da arttırdı ve güçlendi. Ancak, günümüzdeki Suudi Arabistan'ın Necid bölgesinde yeni kalkan Vehhabi hareketinin kurulması ve İbn-el-Suud ailesiyle siyasal ittifak inşa etmesi ile Zubara'nın önemli pozisyonu yavaşça azalttırdı. Bununla birlikte, İbn-el-Suud ve Vehhabi hareketi arasında kurulan dinsel-siyasal ittifakları yüzünden, siyasal ve dinsel genişlemesi sevdası ve Zubara'daki toplumların İslam ile uygun olmayan dinsel pratiklerinin uygulanması

(şirk ve bidât) 1793 yılında Vehhabi güçler Zubara'yı işgal etmişler ve bazı El-Halife'nin önemli adamlarını rehin almıştı (Habibur Rahman, 2015). Bundan dolayı, El-Halife Zubara'dan geri çekildi ve Bahreyn bölgesini güvenceye almayı odaklamaktaydı.

19. Yüzyıldaki Es-Sani ailesinin (Osmanlı ve İngiltere yardımı ve koruması ile) Katar'ın üzerinde tam iktidar olmasıyla, Zubara sorunu yeniden ortaya çıkmıştı. Zubara sorununun yeniden ortaya çıkmasının ana sebebi olarak ise Zubara'nın El-Halife ailesi için geçmişten beri olan alakası. Bundan dolayı, Bahreyn, Zubara'yı yeniden elde almak için Es-Sani ailesinin önemli rakibi, Naim kabilesi ile bir ittifak kurmuştu. Bu ittifakın sonucu başarısız olmasına rağmen, özellikle 1878 Zubara'ya Emir Cesim'in saldırısından sonra iki kabile arasında yapılan ittifak devam etmekteydi (Fromherz, 2012). Aynı zamanda, Zubara sorunlarında Bahreyn'e karşı kazanmasının sayesinde Katar'ın yeni hükümdar ailesinin Katar üzerinde iktidarlığını güçlendirilebildi.

20. Yüzyılına girerken, Zubara'nın üzerinde Bahreyn ve Katar arasındaki çatışma yeniden çıktı. Hatta sadece Zubara üzerinde iktidarlığı kovalanmadı. Aynı zamanda Bahreyn Körfezi'nde bazı adalar (Havar ve Canan adaları) ve sular bölgesinin üzerinde iktidarlığı için mücadele etmekteydi. Katar ve Bahreyn'in Bahreyn Körfezi'nde bulunan adalar üzerinde iktidar çatışması, 1930'lu yıllar döneminde Bahreyn'in kaynak suları için yaptığı sondaj çalışmaları. Ayrıca, Katar'ın sahilinde sadece 3 kilometre uzaklık yüzünden Havar adalarının sorunu daha karmaşıklaştı (Zahlan: 1979). Zira Katar sularında bulunan Havar adaları ve bazı Bahreyn Körfezi'nde bulunan adalar ve sular bölgesi üzerine hak talep etmekteydi. Katar ve Bahreyn'in arasında Bahreyn Körfezi Çatışması, uzun süre şekilde çatıştığından dolayı daha karmaşık olduğunu söyleyebilmekteydi. İki devlet, çatışma sırasında bazı adımlar attı, askeri ve müzakere adımı da dâhildi. Örnek olarak, Katar ve Bahreyn 1986 yılında Havar adalarında birbirinin pozisyonlarına asker güçlerini sevk etmişti.

Bu yılında iki devletin asker hareketliliği sonucu, iki devlet arasında neredeyse savaş çıkacaktı. (Wiegand, 2012). Suudi Arabistan ve Büşra Körfezi İşbirliği Konseyi'nin arabuluculuğunun sayesinde iki devlet arasında savaş çıkması engellenebildi. Ayrıca, iki devlet, Havar Adaları ve Bahreyn Körfezi'nde bulunan bazı adalar ve sular üzerinde iktidarlık çatışmasını çözmek için Uluslararası Adalet Divanı'na sevk etti. Uluslararası Adalet Divanının, 8 Mart 2001 tarihinde çıkan kararnamesine göre, Havar adalarındaki iktidarlık hakkını



Bahreyn'e verirken Zubara ve Canan Adaları bölgesi üzerinde iktidarlık hakkı Katar'a vermektedir (International Court of Justice, 2001). Buna rağmen, iki devlet arasındaki bazı diplomatik çatışmaların yatışmasına rağmen, 2017-2021 yılları arasında Katar Diplomatik Krizi ile çatışma sürmüştü.

Katar'ın başka bölgedeki komşu ülkesi ile süregelen diplomatik ve coğrafya (toprak) çatışması, Suudi Arabistan ile süregelen çatışmasıdır. İki devletin çatışması, Katar ve Bahreyn çatışması gibi uzun süre sürdü. Katar ve Suudi Arabistan arasında ortaya çıkan coğrafya ve diplomasi çatışması, 18. Yüzyıldaki Vehhabi ve İbnü-l-Suud Arap Yarı Adasında yaptığı siyasal ve dinsel gelişmesidir. Önceden bahsedildiği gibi, Vehhabi ve İbnü-l-Suud'un Katar'a karşı ilk saldırısı (Zubara saldırısı) 1783 yılında gerçekleştirildi. Bu saldırının ana nedeni, Katar'da yaşayan toplamları (özellikle Zubara bölgesinde yaşayanlar) çoğunlukla dinsel pratiklerinde bidat ve şirk uygulaması (dinsel arıtması) ve bütün Arap Yarımadası üzerinde birleştirmesi (siyasal etkisini alması). Vehhabi ve İbnü-l-Suud'un Katar topraklarına karşı sevgisi, Es-Seni'nin hükümdarlığın dönemine kadar devam etmekteydi. Hatta 1912 yılında hükmeden Katar Emiri Cebber'in dinsel ve siyasal tercihinde Vehhebi olarak eğilimini açıklamasına rağmen Vehhabi ve İbnü-l-Suud'un ailesi (özellikle Abdül Aziz bin Suud) Katar'a karşı genişleme politikasına durdurmamaktadır (Fromherz, 2012). Ayrıca, Katar'ın üzerine Vehhabi ve İbn-ül-Suud (Abdül Aziz bin Suud) gelen tehditlerden engellemek ve korumak üzere, 1916 yılında Katar ve İngiltere arası *Anglo-Qatari Treaty* adıyla güvenlik antlaşması imzalanmaktaydı.

Katar ve Suudi Arabistan'ın çatışması, 1935 petrol ve gaz sondajı imtiyaz antlaşmasından sonra devam etmekteydi. Bu dönemdeki iki devletin çatıştığı çatışması, dinsel ve siyasal etkisi genişletmesi değildi. Hem Suudi Arabistan hem de Katar, petrol ve gaz keşfetmesi için belirli bir bölge aramaktaydı. Petrol ve gaz keşfetmesi konusunda, iki devlet Jabal Nakhsh (Cebe-l-Nehşi) ve Khawr al-Udeyd (Khawr-l-Odeid) üzerinde iktidar hakkı için mücadele etmekteydi. Bu çatışma 30 yıl sürdü ve iki devletin çatışmasını çözmek için İngiltere ve ABD (II. Dünya Savaşı'ndan sonra) arabulucu olarak rol oynamaktaydı (Zahlan, 1979). Sonunda, Katar ve Suudi Arabistan fazla şekilde petrol sondajı işletmesi sayesinde iki devlet arası çatışmaya önem vermemektedir ve 1965 yılında resmi şekilde bu çatışma sonlandırılmaktaydı.

20. Yüzyıldan sonra ve 21. Yüzyılda, Katar ve Suudi Arabistan arası ortaya çıkan çatışma yeniden alevlendi. Özellikle 1996 yılındaki Halife bin Hamad Es-Sani (Khalifah bin Hamad

Al-Thani)'ye karşı başarılı darbe girişiminin sonrası... İki devletin yeniden çatışmasının ana sebep olarak, darbeden sonraki Katar'ın daha genişlemeli dış politikasıdır. Darbe girişiminden sonra hükmeden Emiri, Hamad bin Halife Es-Sani (Hamad bin Khalifa At-Thani) dış politika konusunda bazı değişiklikler uygulanmaktaydı. Katar, önceki dönemlerde Suudi Arabistan bölgesel hegemonyasına eğilim göstermiş ve kendisini bölgede büyük ve önemli bir aktör olarak hedeflemektedir. Bunlara yaklaşmak üzere, yabancı aktörler Katar'da yatırımına davet ederek iktisat liberalleşirmesi, iç siyasal düzeltme ve eğitim ayrıca iktisat alanında yapılan kısıtlamaları kaldırması gibi adımlar atmaktadır. (Cooper ve Momani, 2011). Ayrıca, Katar da aynı zamanda daha aktif uluslararası rol oynamaktadır. Katar, İsrail ve Filistin'in HAMAS hareketi sırası ortaya çıkan çatışmasında arabulucu olmasından ABD Ordusu'nun Ortadoğu Bölgesi Komutanlığı için mihmandarlık yapmaya kadar aktif şekilde dış politikasını uygulamaktadır.

Suudi Arabistan, Katar'ın bölgesel, uluslararası ve küresel işlerinde daha aktif hareketliliğini görünce endişelenmiştir. Bununla birlikte, Katar'daki yüksek gaz oranına sahip olması ve Katar'ın gaz ürünü büyük oranında talepleri ve fiyatlarından dolayı, Katar'ın Suudi Arabistan petrol sanayii için ucuz fiyatlarda ihracatı hem Katar tarafından ayarlanıyor hem de ihracat standardı ile uyum sağlamak için ücreti arttırılıyor. (Strategic Comments, 2019). Suudi Arabistan, Katar'ın şiddetli hareketi konusunda tamamen hüsrana uğramaktadır. Zira geçmiş dönemde Suudi Arabistan'ın Katar'a karşı tutumu hem küçük bir ülke olduğunu hem de iktidarsız bir ülke olduğunu (Katar'ın Suudi Arabistan vasal devleti olarak) hissetmekteydi.

Katar ve Suudi Arabistan arası çatışma, 2011 yılında ortaya çıkan "Arap Baharı" devriminden sonra daha da gerilmektedir. Zira Katar, 2011 Arap Baharı devriminde bazı ülkelerde ortaya çıkan siyasal devrimlere destek vermektedir. Örneğin, Mısır'daki 2011 yılında ortaya çıkan "Arap Baharı" ve Mübarek (Hüsnü Mübarek/Hosni Mubarak) rejiminin sonrası demokrasi ile ıslah etmesine destek vermektedir. Katar, Mısır kökenli ulus-aşırı İslam hareketi Müslüman Kardeşleri ile (*Al-Ikhwān ul Müslimīn*) yakın olduğu ve esir eden Mısır kökenli ulema (aynı zamanda da Müslüman Kardeşleri'nin önemli figürü) Şeyh Yusuf al-Karadavi'ne mihmandarlık yaptığından dolayı, 2012 genel seçimde seçilen Müslüman Kardeşleri'nin hükümeti (Cumhurbaşkanı Mursi'nin Özgürlük ve Adalet Partisi) açık şekilde destek vermekteydi. Katar, 2012 yılından 2013 yılına kadar, Mısır ve Mısır Merkez Bankasına 1 milyon ABD dolarlık hibe ve 4 milyon ABD dolarlık depozito bağışlamaktaydı (Echagüe,

2014). Suudi Arabistan, Katar'ın Müslüman Kardeşleri'ne yakın ilişkilerinden tamamen rahatsızdı. Çünkü 1. Körfez Savaşı'ndan sonra Müslüman Kardeşler hem Suudi Arabistan için tehdit hem de tehlikeli siyasal bir rakibi olarak varsayılmaktadır. Suudi Arabistan'a göre, Katar'ın Müslüman Kardeşler'e destekleyici davranışı, Suudi Arabistan'ın Orta Doğu bölgesindeki siyasal pozisyona ve etkisine zarar vermektedir.

Katar'ın, Müslüman Kardeşler'e destekleyici davranışı yüzünden bazı Körfez ülkeler (özellikle Suudi Arabistan) ve Mısır (2013 yılında Mısır Darbesi ve As-Sisi'nin yönetiminden sonra) ile geliştirdiği ilişkiler kötüleşmişti. Mart 2014 ayında, Suudi Arabistan'ın önderliğinde, 3 Körfez ülkesi (Suudi Arabistan, BAE ve Bahreyn) Katar'da görev yapan büyükelçilerini yurduna dönmesi için çağırıyordu (Hasan, 2015). Bu olay, 1. Katar veya Körfez Diplomatik Krizi olarak bilinmekteydi. Bu krizin ana sebebi olarak, Katar'ın 2013 Riyad Antlaşmasını ihlal etmesidir. Riyad Antlaşmasına göre, her Körfez İşbirliği Teşkilatı'nın üyesi, bu Teşkilatı'na ve Körfez ülkelerine karşı her türlü tehdit ve tehlike unsurlardan korumanın zorunluluğunu açıklamaktaydı. Hatta bu antlaşma, Müslüman Kardeşler'in hem Körfez İş birliği Konseyi için hem de bütün Körfez Bölgesi için bir tehdit olarak ve bu hareketin desteklemesi açık şekilde yasaklamaktadır (UN Treaties Document, 2014). Katar, Müslüman Kardeşler'e hala yakın olduğundan dolayı tamamen Suudi Arabistan, BAE ve Bahreyn'in bakış açısına göre imzalanan Riyad Antlaşmasını ihlal etmesidir. Bu krizin sadece 8 ay sürmesine rağmen, daha büyük diplomatik kriz; 2017-2021 2. Körfez Diplomatik Krizi veya Katar Diplomatik Krizinin ana faktörü olmuştur. Zira ikinci krizinin temel sebepleri neredeyse çok yakındır hatta Katar'ın terörist örgütlerin ana destekleyicisi olarak açıklamaktaydı.

Katar ve Suudi Arabistan ilişkileri, 2. Körfez Diplomatik Krizi veya Katar Diplomatik Krizi sonucunda daha bir şekilde şiddetli kötüleşmekteydi. Hatta Suudi Arabistan, Katar'ın Arap Yarım Adası'ndan izole etmek üzere iki ülke arasında sınır bölgesinde Selva (*Salwa*) kanal projesini planlamaktaydı (Temsamani, 2019). Bu proje gerçekleştirildiğinde, Körfez Bölgesi'ndeki coğrafya ve jeopolitik yapısını değiştirebilmektedir çünkü Katar diğer Basra Körfezi'nden ayrı bir ada ülkesi olacak, ayrıca Suudi Arabistan ile ilişkileri tam izole altında olacaktır. Ancak, bu projenin devam edip etmemesi özellikle Katar Diplomatik Krizi'nin sonrasında günümüze kadar henüz bilinmemektedir.

### **Katar Diplomatik Krizi'nin Sonrası: Bölgedeki Jeopolitik ve Jeoekonomik Sonuçları**

41. Körfez İşbirliği Konseyi'nin Üst Düzey Zirvesi'nin bitmesi ile, Katar, Suudi Arabistan, BAE ve Mısır arasında ortaya çıkan diplomatik krizin sonucu ve çözülmesi neredeyse yakındır. Ayrıca, bu münasebetle, Körfez Bölgesi için jeopolitik ve jeoekonomik konumunda tamamen birçok önemli jeopolitik ve jeoekonomik sonuçlarına sahip olmaktadır. Bazı önemli jeopolitik ve jeoekonomi sonuçları; Katar'ın bölgesel ve uluslararası alanda jeopolitik ve jeoekonomik konumu, Orta Doğu bölgesindeki diğer ana aktörün jeopolitik önem kazanması ve Körfez Bölgesi'nin bölgesel istikrar etkileridir.

İlk olarak, Katar'ın bölgesel ve uluslararası alanında jeopolitik ve jeoekonomik pozisyonu konusunda, Katar için tamamen hem iyi bir fırsat hem de iyi sonuçlar elde edilmektedir. Zira Katar, bu kriz sonunda, Körfez bölgesinde ve Ortadoğu bölgesinde önemli bir oyuncu olduğunu yeniden doğrulayabilmektedir. Katar ve 4 Arap ülkesi ile meydana gelen diplomatik kriz süresince, Katar kendisi için jeopolitik ve jeoekonomik genişlemeleri konusunda iyi bir şekilde çalışmaktaydı. Gaz ticaret ve üretim konusunda, ABD ve AB ülkeleri ile birlikte, Rusya, Çin ve İran Katar'ın önemli ticaret ortağı olarak sayılabilir (Zou, 2017). Hatta kriz süresince Katar'ın Çin'e olan gaz ticareti oranını arttırmaktaydı. Çin, Katar ile 2017 yılında imzalanan gaz ticaret sözleşmesinde 20 yıllık süresinde her yılın 3.4 milyon tonluk gaz Katar'dan ithalatı yer almaktaydı. (Refik ve Bouiyou, 2019:30). Bununla birlikte Katar, Rusya ile petrol ve gaz ticaret alanında, 3 yıllık krizin sahasında iki taraf arası yatırım ve işbirliği arttırmaktaydı. Katar, Rusya petrol şirketi *Rosneft* yatırılan sermayesi, 2019 yılında %19 sermayesi sahipliğine arttırmaktaydı (Rosneft, 2021). Ayrıca, Katar, Katar Yatırım Holding Şirketi'nin (*Qatar Investments Holding*) *Rosneft*'in yatırdığı sermayesi vasıtası ile, Rus Hükümeti ve Rusya'daki İngiltere Petrol Şirketi'nin yavru şirketi *BP Russia Investment* ile birlikte *Rosneft*'in en büyük sermaye sahibi olmuştu (Rosneft, 2021). Aynı zamanda, Rusya, Katar'ın savunmasında güçlendirmesi sürecinde, S-400 füzesinin satış teklifi ile katılmasını istemektedir (Zou, 2017). Katar'ın Rusya şirketlerine yaptığı yatırımı ve Rusya'nın Katar'a S-400'nun satış teklifi ile, Katar'ın jeopolitik ve jeoekonomik konumu önemli kazanç sağlayabilmekteydi.

Bundan başkası, ekonomik ve siyasal alanında, Katar Diplomatik Krizi Katar için önemli kazanç sağlayabilmektedir. Katar, ekonomik alanında, Suudi Arabistan ve diğer ambargo yapan ülkelerle gıda ve temel ihtiyaçları bağımlılığını azaltabilmektedir. Hatta Katar'ın yurtiçindeki gıda sektöründe yaptığı çeşitlilik, 4 ülke tarafından uygulanan ekonomi ve ticaret ambargosu

sayesinde iyi şekilde genişleyebilmektedir. Örnek olarak, Katar milli sütçülük ve çiftlik ürünleri ana şirketi *Baladna'da* uygulanan ambargo sonucunda daha fazla ürün üretildi. Bu sayede Katar'ın müşteriler üzerindeki tekelliği Suudi Arabistan ve BAE'den üretilen süt ürünleri tekeliğini engellemiştir. (Koch, 2020:17). Ayrıca, Suudi Arabistan, BAE, ve başka ambargo eden ülkeler için Katar'dan 'bumerang' gibi karşı taarruz söyleyebilmektedir çünkü ambargo yapan ülkelerin Katar üzerine uygulandığı ticaret ambargosu başarısız şekilde sonuçlandırmaktadır.

Daha sonra, siyasal alanda, Katar bu krizin tek kazanan aktörü olduğu doğrulanabilmektedir. Zira Katar, ambargo yapan ülkelerin verdiği 13 talebine itaat etmeyerek<sup>1</sup> kendi üzerine uygulanan ambargoyu iyilik ve barış yoluyla çözmekteydi. Katar, ambargo yapan ülkelere ait davaları (Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü ve Dünya Ticaret Örgütü'ne ambargo sebebiyle 4 ülkeye karşı davalar dâhil) reddetmesi gerekmesine rağmen (DW, 2017), kendi üzerine 4 ambargo yapan ülkeler tarafından uygulanan 13 taleplerin kaldırması Katar'ın bu krizde siyasal kazancını tespit etmektedir. Buna rağmen, Katar tarafından (Katar DB'nin açıklaması), Katar'ın krizi sonucu (ambargo kaldırılması, yeniden ilişkileri normalleşmesi ve Al-Ula bildirmesine göre KİK üyesi arası işbirliği yeniden güçlendirmesini) sadece Katar'ın kazancı değil aynı zamanda tüm Körfez İşbirliği Konseyi'nin kazancı olmaktadır (Qatar Tribune, 2021). Öte yandan, Katar'ın üzerine ambargosunun barış ve kademeli bir şekilde kaldırılması, Katar'ın bölgesel ve uluslararası siyasal değer kazanması olarak sayılabilmektedir.

Ortadoğu bölgesindeki diğer aktörlerin fırsatı ve kazanca çevirme konusundaki çalışmaları başarılı olmuştur. Katar krizinden jeopolitik fırsat ve kazanç sağlayan aktörlerden birisi, Türkiye'dir. Türkiye, Katar'a uygulanan ambargoyu ilk döneminde verdiği destekler ve yardımlarının sayesinde, Türkiye'nin bazı bölgelerde ortaya çıkan sorunlarında pozisyonu (2018 yılında Türkiye döviz krizinde dâhil) Katar'dan gelen desteği vasıtasıyla yeniden güçlendirebilmektedir (Yüksel ve Tekineş, 2021:12). Aynı zamanda, ambargonun açıklamasına veya krizin başlamasına yakın Türkiye'nin Katar'a verdiği askeri ve savunma desteği (gönderilen askerler ve iki ülke arası yapılan bazı tatbikatlar) (Başkan, 2019:97), Türkiye'nin Orta Doğu bölgesinin önemli bir aktörü olduğunu söyleyebilmekteyiz. Dolayısıyla, Türkiye,

---

<sup>1</sup> Katar'a karşı bazı taleplerden arası Aljazeera televizyon kanalının kapatması ve Türkiye ile sürdüren askerlik ve savunma ilişkileri kesmesidir (Katar'daki bulunan Türk Ordu Üssü'nün kapatması dâhildir).

kendisinin Katar ile kriz bitene kadar, Orta Doğu bölgesinde bir yerel güç ve önemli bir aktör olarak konumunu doğrulayabilmektedir.

Katar krizinin bitirmesiyle birlikte, Türkiye-Katar krizi boyunca yaratılan ittifak ve işbirliğinin sonlandırması anlamına gelmemektedir. Hatta iki ülke arası geçmişte yaratılan ve krizin patlaması sonrası güçlendirilen ilişkiler, Orta Doğu bölgesel sabitliği için daha geniş şekilde geliştirilebilmektedir. Örneğin, Suudi Arabistan, Türkiye ile ilişkileri tamir etmek ve daha fazla güçlendirmek için, Katar'ın arabulucu vasıtasıyla yapabilmektedir (Altunışık, 2021). Suudi Arabistan için Katar krizinden sonrası Türkiye ile ilişkileri çok önemlidir. Çünkü ABD'nin yeni Cumhurbaşkanı Biden'in İran ile nükleer müzakereye tekrardan katıldığını Suudi Arabistan'ın bölgesel etkisi tehlikeye atabilir. Bununla birlikte, Biden'in Cumhurbaşkanı adaylığında bir kampanya yaparak Suudi Arabistan'a "kendi toprakları üzerinde yaptığı insan hakları ihlali yüzünden bir parya ülkesi oluşturacağını" söylemesi nedeniyle, tamamen Suudi Arabistan için bir tehdit olarak sayılabilmektedir (Salami, 2021).

Dolayısıyla, Suudi Arabistan'ın yurt içi ve tüm Orta Doğu bölgesinin sabitliği için, Suudi Arabistan Türkiye ile ilişkilerini yeniden güçlendirmenin çok önemli olduğunu görmektedir. Ancak, Suudi Arabistan'ın Türkiye'ye davranışları (özellikle yeniden güçlendirmek planı) bir dereceye kadar gönülsüz olarak görünüyor. Örnek olarak, Suudi Arabistan Türkiye'den SİHA'lar almak istemesine rağmen (TRT Haber, 2021), BAE ve Yunanistan ile asker tatbikatlar gerçekleştirerek Doğu Akdeniz sorununda Türkiye'sizlik kampanyasına dolaylı bir şekilde destek vermektedir (DW Türkçe, 2021). Kısaca, Katar Krizi'nin bitmesi ile Türkiye ve bazı Körfez Ülkeler İşbirliği ülkeleri (Katar ve Kuveyt hariç) yeniden güçlenme fırsatına sahiptir ve Türkiye için bu verimlidir. Ancak, bu şartı, bazı Körfez Ülkeler İşbirliği Teşkilatı'nın üyesi (Suudi Arabistan ve BAE)'nin iyi niyetine bağlamaktadır.

Başka Katar Diplomatik Krizi'nden fırsat ve kazanç alabilen ülke İran'dır. İran, Katar Diplomatik Krizi münasebetiyle, jeopolitik ve jeoekonomik fırsatlar ve kazançlar alabilmektedir. İlk olarak, Katar, İran toprağı üstünde hava sahası kullanma hakkı konusunda İran'a, 100 Milyon ABD Doları ödemeliydi (Vakil, 2021). Zira krizin sürecinde, 4 ambargo ülkesi tarafından uygulanan hava, deniz ve kara sahası kapatılmasıyla birlikte, her Katar uyruklu uçaklar ve gemiler 4 ülke hava ve deniz sahası geçmesini yasaktır. Dolayısıyla, Katar Hava Yolları'nın Avustralya'ya, Afrika'ya Avrupa'ya ve Güney Amerika'ya giden uçuşlar,

hava kuşatmasının yüzünden İran'ın hava sahasını geçmek zorundaydı (Sharifi, 2017). Bu durum, İran için çok kazançlı bir durum çünkü hava sahası kullanmasıyla gelen gelirler İran'ın iktisat ambargosunun yüzünden kötüleşen iktisat durumunu biraz iyileştirebilmekteydi.

İkinci konu, İran ve Katar arası gerçekleştirilen gaz üretimi (Basra Körfezi'nde Kuzey Domu Gaz Alanı) işbirliği. Katar Krizi'nden önce, iki ülke Basra Körfezi'nde bulunan Kuzey Domu Gaz Sondajı İşletme alanında, 1997 yılında ortak çalışmaya başlamaktaydı (Hellenic Shipping News, 2020). Ancak 2005 yılından 2017 yılına kadar, Katar-İran arası gaz sondajı işletmesi Katar'ın uygulamayı ertelemesi nedeniyle durdurmuştu. Nisan 2017 ayında veya Katar Krizi'nin patlamasından 3 ay önce, İran ve Katar arası ortak gaz işletmesi yeniden başlamıştı (Sen, 2017).

Katar Diplomatik Krizi'nin daha sonra patlamasını ve 3 yıl sürmesine rağmen, Katar ve İran ortak gaz sondajı işletmesi işbirliğine devam etmekteydi. Hatta iki ülkenin ortak sondajı işletmesinin genişletmesi, Katar Diplomatik Krizi'nin ortaya çıkmasından 2-3 yıl sonra planlayabilmektedir. 2020 yılında, Katar ve İran, Basra Körfezi gaz sondajı işletme ve üretim alanı genişletmesi planlamaktaydı (Paraskova, 2020). İki ülke, Basra Körfezi'nde yapılan ortak gaz üretim ve sondaj işletmesinden faydalanmaktadır. Hatta İran, Katar'dan daha fazla yararlanabilmek istediğini açıklamaktaydı. Bazı kaynaklarına göre, İran, 2020 yılında Basra Körfezi gaz sondaj alanından toplam 1 milyar kübik metreden daha fazla artırılan gaz kapasitesine yaklaşmıştı (Jailov, 2020). Dolayısıyla, Katar Diplomatik Krizi'nin sonrasının sonuçları, İran için çok fazla alabilen fırsatlar ve kazançlar olduğu söyleyebilmektedir.

Son olarak, Katar Diplomatik Krizi'nin bitmesi, Körfez Bölgesi'nin bölgesel sabitliğine iyi ve yapıcı şekilde etki verecektir. Zira Katar Diplomatik Krizi'nin bitmesiyle çıkarılan Al-Ula Deklarasyonu, Körfez İşbirliği Teşkilatı çerçevesinde bazı alanında yapılan ortak işbirliği; sağlık, savunma ve askeri işbirliği, teröre karşı ortak mücadele, iktisat entegrasyonu (gümrük birliği, ortak pazarı ve demiryolu projesi) ve bazı bölgesel ve uluslararası alanında ortaya çıkan sorunları ve şartları karşılamak için ortak faaliyetler ve davranışlar gibi daha fazla şekilde güçlendirmesine odaklanmaktadır. Hatta Körfez İşbirliği Teşkilatı, Körfez Bölgesi'nde bölgesel güvenlik ve sabitliğini sürdürmesi ve bölgesel toplumsal refahı desteklemesi açık olarak yeniden doğrulamaktadır (Aljazeera, 2021). Bazı uzmanlara göre, Körfez İşbirliği Teşkilatı'nın Katar'la yeniden uzlaşması Körfez'e karşı İran tehditlerini engellemeyi hedeflemektedir

(Ahmado ve Jedinia, 2021). Zira İran, diplomatik krizi boyunca, Katar ile daha yakın ve verimli ilişkileri İran'ın kendi çıkarlarını sağlamak üzere iyi şekilde faydalanmaktadır. Bu ortaya çıkan şartları tamamen diğer Körfez İşbirliği Teşkilatı üye ülkeler için zarar verebilmektedir çünkü bazı Körfez İşbirliği Teşkilatı'nın ülkeleri, özellikle Suudi Arabistan ve BAE, İran ile bölgesel çatışması aşamasında olmaktadır.

BAE, başka bir tarafta, İran ile Basra Körfezi'nde bulunan bazı bölgelerde toprak anlaşmazlığı çıkarmaktadır. özellikle Abu Musa Adaları, Büyük ve Küçük Tunbs Adalar. BAE kaynaklarına göre, İran'ın 1971 yılında 3 adaya yasadışı yaptığı askeri saldırı ve işgal ile başlangıcı, su ana kadar bu çatışma devam etmektedir ve İran ile yapılan bazı müzakereler başarısız şekilde sonuçlandırmaktaydı (MOFAIC UAE, 2021). Hatta 2019 yılındaki bir İran asker generali tarafından Abu Musa ile ilgili çıkarılan provokasyon söylemleri, BAE ve İran'ın arasında Abu Musa, Büyük ve Küçük Tunbs Adalar toprak çatışmasını daha şiddetli şekilde kötüleştirmektedir (*TRT World*, 2019). Bununla birlikte, Al-Ula Deklarasyonu bazı açıklanan açıklamalarında, İran'ın 3 ada üzerinde yaptığı işgal konusunda 3 ada üzerinde BAE'nin mutlak iktidarlığı şiddetli ve güçlü şekilde destek vermektedir ve barış çözmesi (Uluslararası Hukuk Divanı vasıtasıyla ya da ikili müzakere) vurgulamaktadır (*Aljazeera*, 2021). Dolayısıyla, Al-Ula Deklarasyonu imzalaması ve Katar Diplomatik Krizi'ni bitirmesi ile birlikte, Körfez Bölgesi'nin bölgesel istikrarı ve güvenliğini her türlü tehditlerden (özellikle İran'dan gelen tehditleri) hem korumak hem de sürdürebilmektedir. Daha fazlası, istikrarlı ve güvenli Körfez Bölgesi, İran için verimli ve ciddi bir caydırıcı etki olarak sayılabilecektir.

### **Sonuç**

Katar, Suudi Arabistan, BAE, Bahreyn ve Mısır arası ortaya çıkan 3 yıllık diplomatik krizi veya kısaca adlandırılan Katar Diplomatik Krizi'nin bitirmesi ile birlikte tamamen birkaç sonuçları, özellikle bölgesel jeopolitik ve jeoekonomik sonuçları meydana gelmektedir. İlk olarak, Katar'ın jeopolitik ve jeoekonomik konusunda, bu krizin sonrası Katar için yapıcı jeopolitik ve jeoekonomik sonuçları elde alabilmektedir. Katar, krizin bitirmesinin tüm KİK üye ülkelerinin ortak kazanımı olduğunu açıklamasına rağmen, bu krizin sonrasında kesin olarak kazanan bir aktör olduğu söylenebilmektedir. Katar'ın dış politikası kazanması ile birlikte, krizin boyunca iktisat geliştirmesi ve çeşitlendirmesi, Orta Doğu bölgesindeki önemli bir ana aktör veya oyuncu olarak güçlendirmektedir.



Aynı zamanda, jeopolitik ve jeoekonomik alanında, Katar Diplomatik Krizi'nin sonrasında birçok bölgesel güçler; özellikle Türkiye ve İran jeopolitik ve jeoekonomik fırsat ve kazançlar hem faydalanabilmektedir hem de kazanabilmektedir. Türkiye, Katar'a kriz boyunca verdiği yardımlar ve destekler (özellikle asker, savunma, siyasal, ve iktisat yardımı) ve Katar'ın yanında olduğunu kendinin Orta Doğu'daki önemli bir güç veya oyuncu olduğu konumu yeniden doğrulayabilmektedir. Bununla birlikte, bazı KİK ülkelerinin (özellikle Suudi Arabistan) iyi niyetlere bağlamasında rağmen, bazı KİK ülkelerin Türkiye ile ilişkilerini yeniden güçlendirmesi fırsatlarına sahip olmaktadır. Bazı KİK ülkeler (özellikle Suudi Arabistan) Türkiye ile ilişkileri iyi şekilde güçlendirdiği durumunda, Körfez Bölgesi'nin sabitliği ve dengesi sağlayabilmektedir.

Son olarak, Katar Diplomatik Krizi'nin bitirmesi münasebetiyle, daha sabit ve güvenli Körfez Bölgesi yaklaşmak üzere daha iyi fırsatlar yakalayabilmektedir. Zira Katar Diplomatik Krizi'nden sonra ortaya çıkan Al-Ula Deklarasyonu ile birlikte, Körfez Bölgesi sabit ve güvenli bir bölge olduğunda yaklaşmak için her KİK üye ülkeler karşılıklı olarak işbirliğini güçlendirmesi gerekmektedir. Ayrıca, İran'ın şiddetli yaptığı provokasyonlar ve tehditlere karşı mutlaka KİK'nin güç ve sabit konuma ihtiyacı vardır. Dolayısıyla, her KİK üye ülkelerinin iyi siyasi niyetlere bağlamasına rağmen, Katar Diplomatik Krizi'nin bitmesiyle Körfez Bölgesi'nin sabit ve güvenliği için oldukça önemli bir fırsat olduğu söylenebilmektedir.

### Kaynakça

- Ahmado, Nisan ve Mehdi Jedinia. (2021, 09 Ocak). Recent Gulf Rapprochement Blow to Iran, Experts Say. Voice of America. <https://www.voanews.com/extremism-watch/recent-gulf-rapprochement-blow-iran-experts-say>.
- Aljazeera (t.y.). (2021, 7 Ocak). Transcript: Closing Statement of 41<sup>st</sup> GCC Summit. <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/7/closing-statement-of-41st-gulf-cooperation-council>.
- Altunışık, Meliha Benli. (2021, 5 Nisan). *The End of The Gulf Rift May Not Be The End of Turkey-Qatar Relations*. Atlantic Council. <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/turkeysource/the-end-of-the-gulf-rift-may-not-signal-the-end-of-turkey-qatar-relations/>.
- Başkan, Birol. (2019). Turkey Between Qatar and Saudi Arabia: Changing Bilateral and Regional Relations, *Uluslararası İlişkiler*, 16(62), 85-99. DOI: 10.33458/uidergisi.588947.

- *BBC News* (t.y.). (2021, 7 Ocak). *UAE to Restore Qatar Trade and Travel Links 'Within a Week' After The Row Ends*. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-55579014>.
- Cadéne, Phillippe ve Brigitte Dumortier. (2013). *Atlas of the Gulf States*. Brill.
- Cafiero, Giorgio ve Claire Fuchs. (2021, 2 Nisan). *Three Months Since the Qatar Blockade Lifted, What's Changed?*. TRT World. <https://www.trtworld.com/opinion/three-months-since-the-qatar-blockade-lifted-what-s-changed-45541>.
- CIA (t.y.). *The World Factbook-Qatar*. <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/qatar/map>.
- Commins, David. (2012). *The Gulf States And The Modern History*. Tauris & Co.
- Cooper, Andrew F ve Bessma Momani. (2011). Qatar and Expanded Countours of Small State Diplomacy, *The International Spectator*, 46(3), 113-128. <https://doi.org/10.1080/03932729.2011.576181>.
- Deutsche Welle (t.y.). (2021, 5 Ocak). *Gulf Leaders Sign Agreement to End Qatar Blockade*. <https://www.dw.com/en/gulf-leaders-sign-agreement-to-end-qatar-blockade/a-56128295>.
- *Deutsche Welle Türkçe* (t.y.). (2021, 16 Mart). *Erdoğan: Suudi Arabistan'ın Türkiye'den SİHA Talebi Var 16 Mart*. <https://www.dw.com/tr/erdo%C4%9Fan-suudi-arabistan%C4%B1n-t%C3%BCrkiyeden-siha-talebi-var/a-56891596>.
- Echagüe, Ana. (2014). *Emboldened Yet Vurnerable: The Changing Foreign Policies of Qatar and Saudi Arabia*. FRIDE. 2014.
- Fromherz, Allen J. (2012). *Qatar: A Modern History*. Georgetown University Press.
- GCC Summit 41 (t.y.). (2021, 4 Ocak). GCC Secretary General Welcomes the Opening of Air, Sea, and Land Borders Between Saudi Arabia and Qatar. <https://gcc41.org/press-releases/gcc-secretary-general-welcomes-the-opening-of-air-sea-and-land-borders-between-saudi-arabia-and-qatar>.
- \_\_\_\_\_ . (2021, 5 Ocak). The Al-Ula Declaration. <https://gcc41.org/press-releases/the-al-ula-declaration>.
- Gremm, Julia, v.d. (2018). *Transitioning Towards A Knowledge Society: Qatar As A Case*. Springer.
- Hasan, Islam Khalid. (2015, 31 Mart). GCC's 2014 Crisis: Causes, Issues, and Solutions. *Aljazeera Centre for Studies*. <https://studies.aljazeera.net/en/dossiers/2015/03/201533172623652531.html>.
- *Hellenic Shipping News* (t.y.). (2020, 28 Mayıs). *Qatar Optimist About Joint LNG Field with Iran*. <https://www.hellenicshippingnews.com/qatar-optimist-about-expansion-of-joint-lng-field-with-iran/>.
- International Court of Justice (t.y.). (2001, 16 Mart). *Maritime Delimitation and Territorial Questions Between Qatar and Bahrain: Judgement*. [http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/2001.03.16\\_boundary.htm](http://www.worldcourts.com/icj/eng/decisions/2001.03.16_boundary.htm).

- Ivanova, Polina ve Katarina Glubkova. (2019, 12 Şubat). Qatari Stakes in Rosneft Paves Way for Global Energy Deals: Doha Envoy. Reuters. <https://www.reuters.com/article/us-russia-qatar-idUSKCN1Q1191>.
- Jailov, Orkhan. (2020, 7 Temmuz). *Iran's Daily Gas Refining Capacity Surpasses 1 Billion Cubic Meters*. Caspian News. <https://caspiannews.com/news-detail/irans-daily-gas-refining-capacity-surpasses-1-billion-cubic-meters-2020-7-7-22/>.
- John, Pratap (2018, 25 Ağustos). *Travel, Tourism Share to Qatar's GDP to Double by 2028*. Gulf Times. 25 Ağustos 2018, <https://www.gulf-times.com/story/603880/Travel-tourism-share-to-Qatar-s-GDP-to-double-by-2028>.
- Kapiszewski, Andrzej. (2006).. Elections and Parliamentary Exercises in the GCC States: Broadening Political Participations in GCC Monarchies. (Abdulahdi Khalaf ve Giacomo Luciani). *Constitutional Reform and Political Participation in the Gulf*. (88-31). Gulf Research Center.
- Koch, Natalie. (2020). Food As A Weapon? The Geopolitics of Food and The Qatar–Gulf Rift. *Security Dialogue*, 52(2), 118-134. <https://doi.org/10.1177/0967010620912353>.
- Molina, Ayen. (2021, 1 Nisan). *Tourism In Qatar*. Marhaba. [https://marhaba.qa/qatarlinks/tourism-in-qatar/?\\_cf\\_chl\\_jschl\\_tk\\_=6f471c5ea4c70f2f2623a207edb2c8e24f297d3f-1618160920-0-AWF9PWrvdmc9NUV05kXg9lrxXPYDYIZIyiRjDEqpWrnAFELa0L83mNxQTNUFtni4hePV\\_x1AADR9F18O57cuQamyWNn11LNDu3DfdNB5Rer6m7zTLMGgpLdQGuxTPNY-qgQLXVERQLK5dQxbw\\_3v\\_nHPfngAsFwX5B9LruXHG0RyDYI1YqN\\_DXnXs1fFOgJB\\_vL2yR0xBQGKbHj8Ueskp\\_Y8U5tP99Z-BM3uj1mLBe8ibDPhrb\\_kBLPGscozisX6y42TGNnXUBvCJMPcKLX4DcyyDA6BSdgMjJs\\_qXSFmPeB2Oax7A3cV6QYs6VtxhU8grBKJk1HA-OjnriBxWXN1cRzWeoXK0omxT-1caA1aJanG-FEvKRvyuKZCX1N1xdB3142NcZ0eUWgRjsOJqITvtYIUsfydrpIhAVcKGqoQtsCgkc0Gwsp-G4xliFdqg9f\\_txENpWgmloXWPHnyY2Cm7gvHgySQBr-y7Guuo8Ggq](https://marhaba.qa/qatarlinks/tourism-in-qatar/?_cf_chl_jschl_tk_=6f471c5ea4c70f2f2623a207edb2c8e24f297d3f-1618160920-0-AWF9PWrvdmc9NUV05kXg9lrxXPYDYIZIyiRjDEqpWrnAFELa0L83mNxQTNUFtni4hePV_x1AADR9F18O57cuQamyWNn11LNDu3DfdNB5Rer6m7zTLMGgpLdQGuxTPNY-qgQLXVERQLK5dQxbw_3v_nHPfngAsFwX5B9LruXHG0RyDYI1YqN_DXnXs1fFOgJB_vL2yR0xBQGKbHj8Ueskp_Y8U5tP99Z-BM3uj1mLBe8ibDPhrb_kBLPGscozisX6y42TGNnXUBvCJMPcKLX4DcyyDA6BSdgMjJs_qXSFmPeB2Oax7A3cV6QYs6VtxhU8grBKJk1HA-OjnriBxWXN1cRzWeoXK0omxT-1caA1aJanG-FEvKRvyuKZCX1N1xdB3142NcZ0eUWgRjsOJqITvtYIUsfydrpIhAVcKGqoQtsCgkc0Gwsp-G4xliFdqg9f_txENpWgmloXWPHnyY2Cm7gvHgySQBr-y7Guuo8Ggq). (Erişim Tarihi: 11 Nisan 2021).
- OEC (t.y). Qatar. <https://oec.world/en/profile/country/qat> .
- OPEC (t.y.). *Qatar Gives Notices of Its Withdrawal from OPEC*. [https://www.opec.org/opec\\_web/en/press\\_room/5261.htm](https://www.opec.org/opec_web/en/press_room/5261.htm).
- Paraskova, Tsevatana. (2020, 16 Nisan). *Qatar Starts Expansion Drilling At World's Largest Gas Drilling Field*. OilPrice.com. <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Qatar-Starts-Expansion-Drilling-At-Worlds-Largest-Gas-Field.html>.
- Qatar Chamber (t.y.). (2021, Şubat). *Monthly Economic Newsletter*. <https://www.qatarchamber.com/february-2021-report/>.
- Qatar Petroleum (t.y.). *LPG*. [https://qp.com.qa/en/marketing/Pages/RP\\_LPG.aspx](https://qp.com.qa/en/marketing/Pages/RP_LPG.aspx).
- *Qatar Tribune* (t.y.). (2021, 7 Ocak). *Al-Ula Declaration a Victory for All: FM*. <https://www.qatar-tribune.com/article/205366/FIRSTPAGE/Al-Ula-Declaration-a-victory-for-all-FM>.

- Rahman, Habibur. (2005). *The Emergence of Qatar: The Turbulent Years 1627-1916*. Routledge.
- Rosneft. (t.y). *Shareholder Structure*". [https://www.rosneft.com/Investors/Equity/Shareholder\\_structure/](https://www.rosneft.com/Investors/Equity/Shareholder_structure/). (Erişim Tarihi: 17 Nisan 2021).
- Salami, Mohammad. (2021, 27 Mart). *Saudi Arabian Response to The Weakening of Relations With Biden Relations: A Multilateral Coalition*. The Geopolitics. <https://thegeopolitics.com/saudi-arabias-response-to-the-weakening-of-relations-with-the-biden-administration-a-multilateral-coalition/>.
- Selmi, Refik ve Jafar Bouiyou. . (2020). Arab Geopolitics In Turmoil: Implications of Qatar-Gulf Crisis for Business. *International Economics*, 1(61), 100-119. <https://doi.org/10.1016/j.inteco.2019.11.007>.
- Sen, Indrajit. (2017, 4 Nisan). *Qatar Lifts Moratorium on North Dome Gas Field*. Middle East Oil & Gas. <https://www.oilandgasmiddleeast.com/article-17124-qatar-lifts-moratorium-on-north-dome-gas-field>.
- Sharifi, Kian. (2017, 06 Haziran). *Qatar Airways Circumvents Airspace Restrictions Via Iran*. Financial Tribune. <https://financialtribune.com/articles/people-travel/65841/qatar-airways-circumvents-airspace-restrictions-via-iran>.
- Taylor and Francis. (2019). Qatar and Its Neighbours", *Strategic Comments*, 25(2), vii-ix. DOI: [10.1080/13567888.2019.1601445](https://doi.org/10.1080/13567888.2019.1601445).
- Tamsamani, Rabia M'rabet. (2020). The Salwa Canal and The Island of Qatar. *Arab Studies Quarterly*, 42(3), 168-160, <https://doi.org/10.13169/arabstudquar.42.3.0168>.
- The World Bank. (t.y.). *Population, Total-Qatar*. <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=QA> .
- TRT Haber (t.y.). (2021, 17 Mart). *Suudi Arabistan Türkiye'den SİHA Almak İstiyor*. <https://www.trthaber.com/haber/gundem/suudi-arabistan-turkiyeden-siha-almak-istiyor-565216.html>.
- TRT World (t.y.). (2019, 1 Ocak). *Is Iran's Macho Posturing on Disputed Abu Musa Aimed at The UAE*. <https://www.trtworld.com/middle-east/is-iran-s-macho-posturing-on-disputed-abu-musa-island-aimed-at-the-uae-22996>.
- UAE Ministry of Foreign Affairs (t.y.). *Abu Musa and The Tunbs: Sovereignty Dispute Between The UAE and The Islamic Republic of Iran*. [https://sp.mofaic.gov.ae/EN/Documents/9\\_pdf.pdf](https://sp.mofaic.gov.ae/EN/Documents/9_pdf.pdf).
- Ulrichsen, Kristian Coates. (2014). *Qatar and the Arab Spring*. Oxford University Press.
- UN Treaties Document (t.y.). (2014, 17 Nisan). *Mechanism on Implementing Riyadh Agreement*. <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/No%20Volume/55378/A-55378-0800000280527eaf.pdf>. (Erişim Tarihi: 15 Nisan 2021).
- US Department of State. (t.y.). *Qatar, 2009-2017 Report*. <https://2009-2017.state.gov/documents/organization/160077.pdf>.

- USQBC (t.y.). *Economics In Qatar*. <https://www.usqbc.org/economics-in-qatar>.
- Wakil, Sanam. (2021, 7 Ocak). *Qatar Crisis: A Beginning to The End?* Chatham House. <https://www.chathamhouse.org/2021/01/qatar-crisis-beginning-end>.
- Wiegand, Krista E. Bahrain, Qatar, and The Hawar Islands: Resolution of A Gulf Territorial Dispute. *The Middle East Journal*, 66(1), 78-95. <https://doi.org/10.3751/66.1.14>.
- Yüksel, Engin ve Haşim Tekineş. (2021). *Turkey's Love-In With Qatar: A Marriage of Convenience*. The Clingendael Institute.
- Zahlan, Rosemarie Said. (1979). *The Creation of Qatar*. Croom Helm.
- Zou, Rene. (2017, 22 Haziran). “*Backgrounder: Qatar Crisis*”. Geopolitical Monitor, <https://www.geopoliticalmonitor.com/backgrounder-qatar-crisis/>.

## ABD'nin 11 Eylül Sonrası Afganistan Müdahalesi

*Atiqullah Azizi<sup>1</sup>*

### Özet

Afganistan jeopolitik ve jeostratejik konumundan dolayı tarih boyunca birçok güç tarafından işgale uğramıştır. Tarihi ipek yolunun da Afganistan üzerinden geçmesi ülkenin önemini daha da artırmıştır. Afganistan, 1979- 1989 arası sıcak denizlere inmek isteyen dönemin süper güçlerinden birisi olan Sovyetler Birliği tarafından işgale uğramıştır. Soğuk savaşın bitmesi ve ABD'nin tek süper güç olmasıyla, 2001 yılında Afganistan bu kez ABD tarafından işgal edilmiştir. ABD'nin Afganistan'a müdahalede bulunması ve askeri operasyonu başlatmasının en önemli nedeni 11 Eylül saldırıları olarak bilinmektedir.

Tarih boyunca birçok süper gücün hâkimiyeti altına giren Afganistan, 1919 yılında İngilizlerin ülkenin bağımsızlığını tanımamasının ardından 1979 SSCB'nin (Sovyetler Birliği) işgaline kadar küçük çaplı sorunlar dışında büyük kargaşalara sahne olmamıştır. Sovyetler Birliği işgali sonrası ülkenin durumu gerek siyasi gerek ekonomik olarak gerilemekle beraber ülke aynı zamanda radikal unsurların kendilerine hareket alanı bulacağı yer haline gelmiştir. 1989 yılında Sovyetler Birliği Afganistan'dan çekildiğinde ülke bir iç savaşa sürüklenmiş ve bunun neticesinde çoğunluğunu Radikal İslamcılarının oluşturduğu Taliban örgütü 1996 yılında yönetimi ele geçirmiştir. Taliban döneminde El-Kaide gibi devlet dışı silahlı örgütler ülkeyi kendilerini geliştirecek ve faaliyetlerini devam ettirecek bir alan olarak görmüş ve Taliban da buna destek vermiştir.

**Anahtar Kelimeler:** Afganistan, ABD, 11 Eylül, NATO

### Giriş

11 Eylül saldırıları ABD'nin yanı sıra dünya tarihi için bir dönüm noktasıdır. Çünkü 11 Eylül saldırılarının sadece ABD'nin teröre bakış açısını değil diğer dünya ülkelerinin de teröre bakış açısının değişmesine neden olmuştur. Bu saldırılar sonrası uluslararası toplumu etkileyen en önemli gelişmelerden birisi ABD'nin Afganistan müdahalesiydi. ABD'nin Afganistan

<sup>1</sup> Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Uluslararası İlişkiler Bölümü Doktora Öğrencisi

müdahalesi Güney Asya dâhil tüm bölgeyi etkilemiştir. ABD'nin Afganistan'a müdahalede bulunması teröre karşı yeni bir politika anlamına gelmektedir. Dolayısıyla konuya geçmeden önce uluslararası terörizmin tanımı ve hangi faaliyetin terör faaliyeti olup olmadığı konusunda kısaca değinmek gerekmektedir.

### **Uluslararası Terörizm**

Terörizm küresel çapta Dünya güvenliğini ve refahını tehdit eden bir unsur haline gelmektedir. Terör kelimesi Latince “Terrere” (Akgün, 2011:114) yani korkutmak kelimesinden gelmektedir. Terörün sözlük anlamı “tedhiş” sürekli ve sistemli şiddet hareketleri ile korku uyandırma ve yıldırma (Doğan,2001:1279). Başka bir tanımla terör, “yıldırıcı hatta öldürücü eylem ve metotlarla bir organize grubun genellikle siyasi ve kitlesel psikolojik neticeler peşinde koşması akımıdır” (Girgin ve Biren 2002:165). Bu tanımlamalardan hareketle terörün savaş ya da barış zamanında sivil halkı hedef alan doğrudan askeri bir kazanımdan ziyade halkı korkutmayı ve yıldırmayı hedefleyen bir politik amaçlı eylemler olarak vurgulamamız mümkündür. Terörü tanımlamak için üç unsur mevcuttur. Bunlar, şiddet eyleminin amacı, hedefi ve sorumlusudur. Yani şiddet eyleminin sorumlusu kim olursa olsun sivil halka karşı yapılmışsa terör kavramına girmektedir. Terörün savaştan farklı yanları bulunmakta, savaş da her ne kadar politik amaçlar gütsede boyut olarak terör eylemlerinden daha büyük çapta gerçekleşmektedir. Yani terörde iki tarafın gücü aynı olmamakla birlikte birinin gücü daha fazladır. Genellikle terör eylemlerine maruz kalan devletin gücü, eylemi gerçekleştiren terör örgütüne kıyasla daha fazladır. Asimetrik güç farkı buradan kaynaklanmaktadır. Terör esas olarak sıcak savaşların soğuk savaflara dönüşmesi sonucu ve daha düşük yoğunluklu çatışmalardır. Özetlemek gerekirse bir eylemin terör olarak tanımlanması için eylemin birtakım özelliklerin olması (sivil hedef, politik amaç) taraflar arasındaki güç farkı ve bu özelliklerin o dönemde uluslararası sistem içinde nasıl algılanmasına bağlıdır. Bu algılama aktörlerin güçleri ve dönemin değerlerine göre değişebilmektedir. Yani terör eylemi aktörler, ya da sistem tarafından dönemin mevcut konjektörü çerçevesinde pozitif ya da negatif olarak algılanabilmektedir.

### **11 Eylül Olayın Öncesi**

Amerika Birleşik Devletleri gerek iç politika gerekse dış politikada her zaman terörle mücadeleyi ön planda tutmuş ve terörle mücadele ettiğini öne sürmüştür. Ancak bu konunun

11 Eylül öncesi terörle mücadele ve sonrası olarak iki kategoriye ayırmak daha açıklayıcı olacaktır. ABD'nin terörle mücadele politikası 11 Eylül öncesi sonrasına nazaran daha zayıf olarak nitelendirmemiz gerekmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrası yayınlanan 11 Eylül komisyonu raporuna göre Amerikan kurum ve kuruluşlarının ülke dışında saldırıya uğradığını vurgulamaktadır. Örneğin 1993 yılında El- Kaide üyesi Remzi Yusuf liderliğinde bir grup Dünya Ticaret merkezine başarısız bombalı saldırı girişiminde bulunmuştur. Yine 1993 yılında New York'taki Lincoln ve Hollanda tünellerine yönelik bombalı saldırı girişimi güvenlik ekipleri tarafından son anda engellenmiştir. Aynı yıl El- kaide terör örgütü ile bağlantılı bir eylemcinin ABD'ye ait bir helikopteri düşürerek 18 kişinin ölümüne sebep olmuştur. Bu olaylar sonrası ABD'nin uluslararası terörizmle mücadelesindeki en büyük düşmanı EL-Kaide olarak vurgulanmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrası ise ABD'nin terörle mücadele politikası genel olarak bu örgüte karşı ve bu örgütün etkisiz hala getirilmesinin yanı sıra bu örgüt ya da diğer radikal örgütleri destekleyen ülkelere yönelik şekillenmiştir (BBCNEWS, 2021).

### **11 Eylül Saldırıları**

11 Eylül 2001 sabahı ABD, büyük bir terör saldırısının hedefi olmuştur. Bu saldırıda 19 terörist, Boston, New York ve Washington'dan kalkıp San Francisco ve Los Angeles'e giden dört yolcu uçağını kaçırarak New York'taki İkiz Kulelere ve Virginia'daki ABD Savunma Bakanlığı Pentagon'a çarptı. Kaçırılan dördüncü uçaktaki teröristler, Washington'u hedef almak için havalanmıştı. Ancak yolcuların korsanlara yaptığı müdahale sonucunda başarılı olamadı, uçak Pensilvanya eyaletindeki Shanksville yakınlarına düştü. Gerçekleştirilen bu kanlı terör saldırıların ardından resmi makamlarca açıklanan rakamlara göre 19 terörist dahil toplamda 2 bin 996 kişi hayatını kaybettiği yönündeydi.

Boston şehrinden kalkış yapan yolcu uçağı sabah saat dokuzda dakikalar kala New York'taki ikiz kulelere saldırı düzenledi, ilk saldırısının kuzey cephesinden gerçekleştiren teröristler ikinci saldırıyı güney cephesinden gerçekleştirdi. Bu saldırılar neticesinde bu devasa binalar saniyeler içinde çöktü. Bu saldırılar hakkındaki tartışmalar hala devam etmektedir, örneğin sağlam temellere sahip bu binalar nasıl oluyor da 10 saniye gibi kısa sürede çökebilmektedir? gibi soru işaretleri hala cevapsız kalmıştır. 11 Eylül saldırıları ABD'nin dış politikasını, güvenlik anlayışını ciddi şekilde etkilemiş ve terörle mücadele konusu ABD dış politikası ve güvenlik stratejisinin ana unsuru haline gelmiştir. Bu nedenle 2004 Ulusal Güvenlik ve Strateji



Belgesi'ndeki "Bizim en iyi savunmamız iyi bir savunma sistemine sahip olmamızdır" sözü terörle mücadelenin ABD için ne kadar önemli bir konu olduğunun göstergesidir. ABD, 11 Eylül saldırıları sonrası güvenlik stratejisinde bazı reformlar ve değişikliğe gitmiştir. Bu reformları şu şekilde ifade edebiliriz. İlk olarak ABD'de iç güvenlik örgütünün kurulmasıdır. İkincisi Patriot kanununun çıkarılması ve son olarak 2004 yılında istihbarat reformu ve terörizmin engellenmesi kanununun kabul edilmesidir. Bu düzenlemeler ve reformların temel gayesi terör örgütlerinin etkisiz hale getirilmesi, terör örgütü mensuplarını yakalama ve yargı karşısında çıkarma işlemini hızlı ve verimli bir şekilde olmasını sağlamaktır. ABD'de bu kanunların çıkarılması terörle mücadele konusunda daha sonra çok yararlı olmuştur (BBCNEWS, 2021).

### **11 Eylül Saldırıları Sonrası Bazı Gelişmeler**

Saldırıların meydana geldiği gün dönemin cumhurbaşkanı George W. Bush, Florida'daki bir okulda çocuklara "Günah Keçisi" adlı hikâyeyi okuyordu. O sırada Beyaz Saray Personel Şefi kulağına eğilerek, "ABD saldırı altında" dedi.

Bir süre şaşkınlığını gizlemekte zorlanan Bush, daha sonra hikâye okumaya devam etti. 11 Eylül 2001'deki saldırıların ardından ABD Başkanı George Bush'un "Bu olay radikal İslamcı teröristler, El- Kaide ve Usame Bin Ladin tarafından yapılmıştır, Uygarlıklar savaşı ve yeni haçlı seferi başlamıştır. Artık her ulus kararını vermelidir: ya bizimlesiniz ya da teröristlerle" diyerek ABD'nin zorba politikalarına karşı çıkması olası ülkeleri tehdit etmiştir. ABD, aynı zamanda İran, Irak ve Kuzey Kore'nin ABD'nin güvenliğine bir tehdit olarak görmüş ve bu ülkeleri terör örgütlerini desteklediği gerekçesiyle "şer eksenli" ülkeleri olarak tanımlamıştır. ABD, 11 Eylül saldırılarını "demokrasi" adı altında Afganistan, Irak ve diğer bazı ülkelere askeri müdahale etmek için bir gerekçe olarak kullanmıştır (BBCNEWS, 2021).

### **ABD'nin Afganistan Müdahalesi**

11 Eylül saldırıları ABD'yi hayrete düşürmüştü, çünkü saldırıyı gerçekleştiren teröristler Afganistan'ın Rus işgali sırasında kendisinin desteklediği El-Kaide ve örgütün lideri Usame Bin Ladin tarafından yapıldığına inanmaktaydı. Aslında terör eylemini gerçekleştirenler bir zamanlar kendisinin desteklediği terör örgütlerinden başkası değildi. Usame Bin Ladin ABD tarafından olayın faili olarak gösterilmekteydi. ABD istihbaratı (CIA) tarafından olayın faili olarak gösterilen El-kaide lideri Usame Bin Ladin bu dönemde Afganistan'da ve iktidarı elinde

bulunduran Taliban ile iş birliği içinde sükûnet etmekte, bir anlamda Taliban tarafından korunmaktaydı. ABD, Taliban rejimine 11 Eylül saldırılarının faili olarak gösterilen Usame Bin Ladin'i teslim etmesini istedi, ABD ilk başta Taliban'ın El-kaide lideri Usame bin Ladini teslim edeceğine inanıyordu. Ancak Taliban'ın bu istek karşısında ret cevabı vermesi üzerine savaş başlamış oldu. Taliban'ın teslim etmemesinin nedeni ABD'nin Usame Bin Ladin'i suçlu göstermesi konusunda yeterli delili sunmamasıydı. Yani Taliban'a göre ABD'nin Usame Bin Ladin'in suçlu bulunması hakkında yeterli delili yoktu. Bu süreçlerin ardından ABD ve İngiltere Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nden herhangi bir yetki almaksızın 7 Ekim 2001 de Afganistan'a karşı "Sonsuz Özgürlük Operasyonu" adı altında bir operasyon başlattı ve bunun dayanağının da BM antlaşmasının 51.maddesinde gösterilen meşru müdafaa kavramı olarak gösterdiler. Bu saldırılar sonucunda Taliban rejimi kısa sürede devrilmekle beraber ABD'nin de Orta Asya'daki varlığı somut bir şekilde gerçekleşmiş oldu. 11 Eylül saldırıları aynı zamanda ABD için orta Asya ülkeleriyle ilişkisinin geliştirmesi ve güçlendirmesi için bir fırsat doğurmuştu, nitekim bu doğrultuda bu ülkelerle çeşitli askeri, teknik vb., anlaşmalar imzalamıştır. Bu antlaşmalar doğrultusunda Amerika Birleşik Devletleri, Özbekistan, Tacikistan, Kırgızistan gibi ülkelerin hava sahalarını kullanmakla birlikte aynı zamanda bu ülkelerin havaalanlarını, ABD'nin Afganistan operasyonunda kullanmak üzere bölgeye getiren savaş uçakları ve müttefik uçakları için kullanmaktaydı. Bu ülkelerin hava sahasını ve havaalanlarını kullanmak ABD açısından önem arz etmekteydi, çünkü bu ülkelerin hava sahasını kullanmak bu ülkelerin Afganistan'a yakınlığı ve komşu olması hasebiyle ABD'nin ekonomik olarak maliyetini düşürecek ve operasyonun etkinliğini artıracaktı. Bu çerçevede ABD Kırgızistan'da 3000 bin, Özbekistan'da 1000 asker bulundurma ve Türkmenistan silahlı kuvvetlerine eğitim verme gibi kazanımlar elde etti. Bunların dışında Kazakistan ile yapılan bir antlaşma ile ABD uçakları acil durumlarda Kazakistan hava sahasını ve gerektiğinde havaalanlarını kullanabilmekteydi. ABD bu ayrıcalıklar ile Orta Aysa da etkinliğini artırmasının yanı sıra Afganistan operasyonunu kısa bir süre ve daha az maliyet ile gerçekleştirmiştir. ABD'nin Özbekistan'daki varlığı 2005 yılında Andican da ortaya çıkan olaylar sonrası sona erdi.<sup>1</sup>

<sup>1</sup> 13 Mayıs 2005'te Andican kentindeki gösterilerde yüzlerce kişi güvenlik güçleri tarafından öldürüldü. 300 ila 500 kişinin öldüğü olaylarla ilgili bağımsız bir soruşturma yürütülmedi. İnsan hakları örgütlerine göre Andican'daki gösteriler barışçıldı. İktidar ise katliam suçlamasını reddetti ve sergilenen şiddetin radikal İslamcılara yönelik olduğunu söyledi.

Bu olaylar sonrası bazı Batılı ülkeler özellikle ABD'nin Özbekistan hükümetini insan hakları konusunda eleştirmesi ve buna karşı Özbekistan hükümetinin sert tavrı sonrası ABD askerleri bu ülkeden çekilmek zorunda kalmıştır. Ancak ABD'nin varlığı Özbekistan dışında Kırgızistan, Kazakistan, Tacikistan'da sınırlıda olsa hala devam etmektedir. İran da Afganistan müdahalesine karşı çıkmamıştı çünkü Taliban rejimi radikal Sünni mezhebine mensup olması dolayısıyla Şii İran için hem bir tehdit hem de İran'ın bölgedeki politikalarına engeldi. ABD aynı zamanda soğuk savaş döneminde karşı blokta yer alan SSCB sonrası onun ardılı konumunda olan Rusya Federasyonu'nu Afganistan operasyonu konusunda kısmen de olsa desteğini almayı başarmıştı. Rusya Federasyonu'nun destek vermesinin arkasında birçok neden bulunmaktadır. Birincisi Afganistan'da Taliban ve radikal unsurların güçlenmesi ve bunların Orta Asya ve Rusya sınırları tehdit etmesiydi. İkincisi Taliban'ın iktidarda kalması durumunda radikalizmin Rusya'nın arka bahçesi olarak gördüğü Orta Asya ülkelerine sirayet etme tehdidiydi. Üçüncüsü Rusya'nın Afganistan operasyonunda ABD'ye sözlü olsa da destek vermesinin altında 11 Eylül saldırılarının vahameti ve Dünya'da teröre karşı oluşan algı olsa da asıl amacı kendi ülkesinde yürütülen terör operasyonunu meşru göstermekti. Rusya ABD'nin Afganistan operasyonuna destek vermekle kendisine yöneltilen insan hakları eleştirilerinin hafifletmek istemesiydi, çünkü Rusya Çeçenistan savaşı dolayısıyla batı tarafından insan hakları konusunda ciddi şekilde eleştirilmekteydi.

### **Afganistan Müdahalesinde NATO'nun Rolü**

11 Eylül 2001 tarihinde, ikiz kulelere yapılan saldırılar 1812 yılında İngilizlerin beyaz sarayı yakması ve 1941 Pearl Harbor saldırısı (Japonya) istisna tutulduğunda Amerikan tarihinde ilk defa kendi toprakları içerisinde gerçekleşen en büyük saldırı olarak sayılmaktadır. Bu iki saldırı dışında ABD hiçbir zaman kendi topraklarında buna benzer bir büyük saldırıya maruz kalmamıştır. 11 Eylül saldırıları doğrudan ABD'yi hedef almıştır, ancak sonucu bütün dünya siyaseti ve uluslararası ilişkiler açısından bir dönüm noktasıydı. Çünkü bu saldırılardan doğrudan olmazsa dolaylı veya psikolojik olarak bütün dünyayı etkilenmişti. Bu saldırılar sonrasında dünyada birçok devletin teröre bakış açısı ve algıları tamamen değişime uğradı. Artık devletler uluslararası terörizme daha fazla önem vermeye ve terörle mücadele konusunda yeni politikalar oluşturmaya başladılar. ABD saldırısının hemen ardından güvelik önlemlerini en üst seviyeye çıkarmakla kalmamış aynı zamanda terörle mücadele ve güvenlik konusu ülkenin birinci gündem maddesi haline gelmiştir. 11 Eylül terör saldırıları ABD'nin yanı sıra Kuzey

Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)'nın terörizme bakışını değişmesine de sebep olmuştur. NATO'nun terörle mücadele konusunda bakışının değişmesinin sebebi olarak ABD'nin NATO üzerindeki etkisinden de söz etmek gerekmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrası Terörizm ya da terörle mücadele konusu artık ülkelerin iç meselesi olmaktan çıkmış uluslararası güvenliğe ve onun karşısında tedbir alınacak bir tehdit unsuru haline gelmiştir. Saldırlar sonrası NATO, 11 Eylül saldırılarının ABD toprakları dışında planlanıp gerçekleştirilmişse buna karşı NATO örgütünün 5.maddesini uygulayacağı açıklamasında bulunmuştur.<sup>1</sup>

NATO'nun bu uygulamasından sonra Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi ikinci kez toplanarak 1373 sayılı kararını almıştır. Bu karar ile birlikte uluslararası camiadan özellikle devletlerden uluslararası terörizme karşı mücadele etmesi konusunda daha fazla çaba harcamaları ve mali desteklerini kesmesini istemiştir. 20 Eylül 2001 tarihinde dönemin ABD başkanı George. W. Bush 11 Eylül terör saldırılarını gerçekleştirenlerin El-Kaide terör örgütü olduğunu ve buna dair yeteri kadar bilgi ve kanıtın bulunduğunu açıkladı. 2 Ekim 2001 tarihinde NATO ABD'nin sunduğu delillerin tatmin edici bularak ilk kez NATO'nun kurucu 5.maddesini uygulamıştır. Dolayısıyla 11 Eylül saldırıları ABD'nin yanı sıra bütün NATO üyelerine saldırı şeklinde tarihe geçmiştir. NATO, koalisyon güçlerinin operasyon sonucu Taliban fazla karşılık vermeden yıkılmış ve ülkenin yeniden inşası, kalkınma süreci başlamıştır. Operasyon sonrası Afganistan'ın eski bir yasama geleneği olan meclis ya da Loya Cirge (Büyük Meclis) tekrar toplanmıştır, meclisin toplanmasında, Taliban sonrası oluşan iktidar boşluğunu doldurma, mevcut sorunları çözüme kavuşturma gibi nedenler bulunmaktaydı. Ayrıca Taliban sonrası ülkede muhtemel bir güç boşluğuna karşı NATO ve müttefikleri tarafından güvenliğin sağlanması ve yeniden inşası gibi konularda destek olmak amacıyla Uluslararası Güvenlik Destek Gücü'nü (ISAF) kurmuştur. Dönemin Afganistan devlet başkanı Hamid Karzai ile 2003 yılında bir anlaşma çerçevesinde Uluslararası Güvenlik Destek Gücü (ISAF) kuvvetleri İngiltere öncülüğünde başkent Kabil çevresinde konuşlandırılmıştır. 2006 yılında ise ülkenin güneyinde buluna ABD askerleri çekilmiş yerine ISAF gücü yerleşmiştir.

<sup>1</sup> NATO'nun 5.maddesi: "Taraflar, Kuzey Amerika veya Avrupa'da içlerinden bir veya birden fazla ülkeye yöneltilen silahlı bir saldırının hepsine yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendirileceği ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Yasası'nın 51. Maddesinde tanınan bireysel ya da toplu öz savunma hakkını kullanarak, Kuzey Atlantik bölgesinde güvenliği sağlamak ve korumak için bireysel ya da toplu olarak, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak saldırıya uğrayan Taraf ya da Taraflara yardımcı olacakları konusunda anlaşmışlardır. Böylesi herhangi bir saldırı ve bunun sonucu olarak alınan bütün önlemler derhal Güvenlik Konseyi'ne bildirilecektir. Güvenlik Konseyi, uluslararası barış ve güvenliği sağlamak ve korumak için gerekli önlemleri aldığı zaman, bu önlemlere son verilecektir".

ABD'nin Afganistan operasyonu sona erdikten sonra 27 Kasım 2001 tarihinde BM'nin öncülüğünde Almanya'nın Bonn kentinde Afganistan'ın geleceği hakkında uluslararası bir konferans düzenlenmiştir. Bu konferansta Taliban ve El-Kaide gibi radikal örgütler hariç Afganistan'da faaliyet gösteren bütün silahlı gruplar ve aşiret liderlerinden oluşan bir geçici hükümet kurulması ve daha sonra yapılacak seçimler görüşülmüş. Buna göre Geçici hükümet altı ay süreliğine kurulmuş ve bu hükümetin başında eski UNOCAL Petrol şirketinin danışmanı Hamid Karzai getirilmiştir. Aslında bu konferansta Özbek kökenli Abdulsattar Siret devlet başkanı olarak seçilmişti, ancak ABD'nin Abdulsattar Siret'i istememesi üzerine Hamid Karzai seçilmiştir. Abdulsattar Siret ABD'nin istememesi normal karşılanmıştır. Çünkü Abdulsattar Siret ABD'nin bazı politikalarını eleştirmekte ve yanlış olduğunu açıkça beyan eden birisi olarak tanınmaktaydı. Kurulan bu hükümet otuz bakandan oluşmaktaydı, bakanlar ülkenin nüfus oranına göre belirlenmişti. Buna göre 11 bakan Peştun kökenli, 8 Tacik, 5 Hazara, 3 Özbek ve diğer 3 bakanlık ise değer etnik kökenlerden oluşuyordu. Daha sonra yapılan devlet başkanlığı seçiminde Hamid Karzai tekrar devlet başkanı seçilmiştir. 11 Eylül sonra Afganistan siyasi yapısının asıl belirleyicisi ABD olmuştur. ABD Afganistan da kurulacak hükümetin kendi politikaları ile güdümlü çalışmasını istemektedir. Dönemin ABD Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice, 2001'deki bir konuşmasında Afganistan'da demokratik bir devlet kurmanın ABD çıkarlarının bir parçası olduğunu ve bunun için de Taliban rejiminin ortadan kaldırılıp ABD güdümünde bir hükümet kurulması gerektiğini ifade etmiştir. Aslında Bush yönetimi Afgan halkına ülkeyi yeniden inşa etmek için tarihteki Marshall Planına benzer bir çaba ve rol üstlenmeye yeltenmiştir (Ra'ees, 2010: 83).”

### **ABD Afganistan'a Neden Müdahale Bulundu?**

ABD'nin Afganistan'a müdahalesini birinci nedeni 11 Eylül saldırılarına karşı bir tepki şeklinde okunmuştur. Amerikan kamuoyu devletin müdahalede bulunduğu anda desteklediler. Çünkü o anda halk öfkeliydi. ABD'nin Afganistan müdahalesinin Sadece 11 Eylül saldırılarına bağlamak yanıltıcı olacaktır. 11 Eylül saldırılarının yanı sıra müdahalenin birçok nedeni bulunmaktadır. Bunun yanı sıra daha önce de Amerika Birleşik Devletleri 1998 yılında Kenya ve Tanzania'daki elçilik saldırılarının faili olarak El-Kaide terör örgütü ve örgütün lideri Usame Bin Ladin'i görmekteydi. Bu dönemde Saldırıların faili olarak gösterilen El-Kaide örgütü ve bu örgütün lideri Usame Bin Ladin'in Afganistan'da yaşamakta ve Taliban rejimi tarafından korunmaktaydı. Taliban lideri Molla Ömer ABD'nin iade isteğini reddetmişti.

Bunun üzerinde ABD Afganistan'a müdahalede bulundu. Ancak bunlara rağmen ABD'nin müdahalesi tartışma konusu ve hala da tartışılmaktadır. 11 Eylül saldırıları sonrası El-Kaide artık ABD'nin birinci düşmanı ve dünya için birinci derecede bir tehdit olarak gösterilmiştir. El-Kaide aynı zamanda dünya kamuoyu tarafından da en tehlikeli terör örgütü olarak görülmekteydi. Emre Kongar, El-Kaide terör örgütünü soğuk savaş zamanında ülkeyi işgal eden Sovyetler Birliği'ne karşı ABD tarafından kurulan ve örgütün lideri Usame Bin Ladin'in de ABD tarafından desteklendiği vurgulamaktadır. Kongar'a göre ABD bu örgütü kurmakla Sovyetler Birliği ve komünizm karşısında başarılı olmuştur, ancak daha sonra 1990lı yıllarda savaş sona erdiğinde bu cihatçılar ABD'nin karşısında bir tavır sergilemiştir. Aslında ikiz kulelere saldırıyı gerçekleştiren teröristler bir zamanlar ABD'nin kendi kurduğu terörist unsurlarıydı. Afganistan müdahalesinin diğer bir nedeni 11 Eylül saldırıları sonrası ABD'nin Dünya'ya tek süper güç olmasını kanıtlama düşüncesi yatmaktadır. Afganistan'a ABD'nin varlığı jeopolitik anlamda büyük önem taşımaktaydı. Çünkü ABD'nin varlığı bölgeye komşu olan Çin, Rusya, İran, gibi ABD'ye rakip olabilecek güçlerin kontrol altına tutmak anlamına gelmektedir.

### **Afganistan Müdahalesinin Hukuki Boyutu**

Kuvvet (Güç) kullanma kavramı Birleşmiş Milletlerin kurulmasıyla yasaklanmıştır. Kuvvet kullanmanın yasaklandığına dair delil BM antlaşmasını 2.maddesi 4. paragrafında açıkça belirtmektedir. Ancak kuvvet kullanmanın bazı istisnai durumlarda meşru olduğunun BM antlaşmasında belirtmektedir. Buna göre kuvvet kullanma Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararı ile mümkündür. Örnek olarak, Güvenlik Konseyi Kore olayında kuvvet kullanma kararı almıştır. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin kuvvet kullanma kararına ilişkin ikinci bir örnek 1990 yılında Körfez savaşında rastlanmaktadır. İran-İrak savaşı sona erdikten sonra Saddam Hüseyin Kuveyt'e saldırmış ülkeyi ele geçirmişti, ancak daha sonra BM güvenlik konseyi Irak ordusunun ülkeyi terk etmesi yönünde karar aldı, fakat bu karara uyulmayınca bu sefer güvenlik konseyi Irak'a karşı kuvvet kullanma kararı aldı ve Kuveyt yönetimiyle birlikte Irak ordusunu ülkeden attılar. BM bu kararların ardından Irak'ın bazı ağır ve ölümcül silahlara sahip olamayacağı konusunda karara varmıştır. Bahsedilen bu örnekler göstermektedir ki BM uluslararası barış ve güvenliği korumak amacıyla gerektiğinde kuvvet

kullanma kararı alabilmektedir. BM'nin bu istisnai durumlarda kuvvet kullanma yetkisinin BM Güvenlik Konseyine vermiştir, ayrıca BM güvenlik konseyi bu yetkisini başka bir ülkeye gönüllü olarak devretme yetkisine de sahiptir. Bu örneklere bakıldığında ABD'nin Afganistan müdahalesinin meşru bir zeminde oturtulması mümkün değildir, çünkü ABD, BM Güvenlik Konseyi kararını beklemeden yani yetki almadan müdahalede bulunmuştur. Ancak ABD, Birleşmiş Milletler şartının 51.maddesini öne sürerek müdahalede bulunduğunu iddia etmektedir. Fakat BM'nin 51. maddesinde meşru müdafaa da silahlı saldırı şartı bulunmaktadır, 11 Eylül saldırılarının silahlı saldırı olup olmadığı ayrı bir tartışma konusudur. 11 Eylül saldırıları bir silahlı saldırı sayılsa bile ABD'nin Afganistan'a müdahalesi meşru müdafaa olarak değerlendirmek mümkün değildir. Çünkü ABD saldırıların faili olarak El- kaide terör örgütü ve onun lideri Usame Bin Ladini suçlu olarak göstermekteydi hâlbuki Afganistan'da El-Kaide değil Taliban iktidardaydı. Bir terör örgütünün bir ülkede bulunduğunu öne sürerek o ülkeye karşı işgale girişmesi uluslararası Hukuk'a ne kadar uygun o da tartışma konusudur. Bütün bunlara rağmen Afganistan müdahalesinin hukuki boyutu tartışılmaya devam etmektedir.

### **ABD'nin Afganistan Müdahalesinin Sonuçları**

Afganistan müdahalesi 11 Eylül saldırılarının üzerinden bir ay bile geçmeden 7 Ekim 2001 tarihinde başlamıştır. ABD'nin bu saldırıların üzerinden bir ay bile geçmeden Afganistan'a müdahaleye girişmesi dünya 'da ABD'nin müdahale etmek için sanki bir bahane bekliyordu gibi bir algıya yol açmıştır. Dönemin ABD başkanı George W. Bush 6 Ekim'de başkent Washington'da haftalık bir radyo programında saldırıyı gerçekleştiren Usame Bin Ladin'in Taliban rejiminin teslim etmemesi halinde bunu Taliban için ağır sonucu konusunda uyarılarda bulundu. Taliban rejimi daha önce de teslim etmeyi reddettiği gibi bu seferde teslim etmeyeceklerini açıkladı, bunun üzerine ABD savaş uçakları başkent Kabil'i bombardımana tuttu. Kabil'in bombalması uzun sürecek ve sonunun nereye varacağını kimsenin bilemediği bir savaşın başlangıcıydı. ABD başkanı Bush, bu bombalama sonrası ulusa seslenişte Taliban rejiminin El-kaide lideri Usame Bin Ladin'in teslim etmediğini bunun üzenine Taliban'a karşı bir askeri operasyon başlattığını duyurdu. Aynı zamanda Bush bundan sonra terör örgütlerini destekleyen ülkeler arasında hiçbir ayırım gözetmeyeceği, gerekirse onlara da bedel ödeteceği hususunda tehditte bulunmuştur. Bazı yazarlara göre Afganistan müdahalesi sadece bu ülkeye özgü değil tüm Ortadoğu ve İslam'a karşı bir savaş ilanı niteliğindedir. Kabil bombardımanı sonrası ülkenin en büyük şehirlerinden Celalabat ve Taliban liderinin ikamet ettiği ileri sürülen

Kandahar da Amerikan savaş uçakları tarafından bombalanmıştır. Savaş uçaklarının yanı sıra füzeleri de havaalanı ve yaşadığı yerleri vurmak için kullanmıştır. Bu dönemde Afganistan'da iktidarda olan Taliban rejimi ABD'nin bu operasyonunu ülkeye karşı bir işgal girişimi olduğunu vurgulamıştır. Taliban, ABD'nin 11 Eylül saldırılarını bahane ederek işgali meşrulaştırma peşinde olduğunu iddia etmişlerdir. 11 Eylül saldırıları ile suçlanan El-Kaide örgütü ve onun lideri Usame Bin Ladin de Taliban rejimini desteklemiş ve Taliban'la birlikte ABD'ye karşı savaşacaklarını ve ABD'ye karşı savaşın cihat olduğunu ilan etmiştir. Taliban rejiminin hava kuvvetleri ve bazı havaalanları ile önemli tesisleri ABD, İngiltere ve diğer bazı ülkelerin saldırıları sonucunda iki gün gibi kısa bir sürede felç olmuştur. Savaşın uzun süreceği algısına rağmen ABD askerleri iki gün gibi kısa bir süre sonra başkent kabil sokaklarındaydı, ancak ABD'nin asıl amacı olan Usame Bin Ladin'i yakalamaktı, ancak tüm çabalara rağmen bulamamışlardı. Fakat ABD varlığını Taliban rejimini, terör örgütü El-Kaide ve onun lideri Usame Bin Ladin'i tamamen ortadan kaldırana kadar devam ettirecekti. Ancak ABD'nin tüm çabalarına rağmen amaçlarına ulaştığını söylemek mümkün değildir.

Barack Obama Mayıs 2014'te yaptığı konuşmasında 2001 yılında başlatılan Afganistan Savaşını "ABD tarihinin en uzun savaşı" olarak nitelendirmiştir., bu savaşı bitirmek adına ülkedeki askeri varlığını 2014 yılının sonuna kadar azaltacağını ve 2015 yılı itibariyle yaklaşık 9.800 hizmet personelinin Afganistan'ın çeşitli noktalarında göreve başlayacağını açıklamıştır. Bu açıklama ABD'nin Afganistan'daki varlığını devam ettireceği anlamına gelmektedir, bu nedenle "çekilme" yerine "asker sayısını azaltacağı" ifadesi kullanılmıştır. Son olarak 2018 yılında ABD başkanı Trump Suriye'den çekilmeye karar vermiş, aynı zamanda Afganistan' dan da 7 bin askerini ülkeye döneceğini ilan etmiştir. Bu kararın ne kadar uygulanacağı bilinmemektedir.

### **Sonuç**

ABD'nin 2001 yılında başlayan Afganistan müdahalesinin üzerinden 21 yıl geçmiştir. Fakat ABD'nin en uzun savaşta herhangi bir ilerleme sağladığını söylemek zor. Bunun yanı sıra Afgan toplumu ABD'nin başarısız olduğu yönünde görüş bildirmektedir. Aynı zamanda Afganlar ABD'nin terörle mücadele konusunda ikiyüzlü davrandığını ve kasti olarak bitirmediğini öne sürmektedir.

İstatistiklere bakıldığında ABD Afganistan savaşında en az 2400 askerini kaybetmiş ve yaklaşık



900 milyar Amerikan doları altyapı ve hükümet reformu dâhil harcamıştır. Ancak yolsuzluklar ve kadro eksikliği vb., gibi nedenlerden dolayı bu miktarın çok altında para harcandığı vurgulanmaktadır. SİGAR'ın başmüfettişi John Sopko'ye göre "ABD'nin Afganistan'ın yeniden inşasına şu ana kadar 132 milyar dolar harcadığını ve bu rakamın İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Batı Avrupa'da harcanan paradan çok daha fazla olduğu yönündedir. Buna ilaveten askeri operasyonlara 750 milyar dolar harcadı. Washington son olarak Afgan güvenlik güçlerine 4 milyar dolar daha aktaracağını bildirdi. Afganistan müdahalesinden günümüze kadar üç ABD başkanı değişmiştir. Harcanan yüz milyarca dolar ve binlerce askerin kaybedilmesine rağmen Afganistan hala dünyanın güvensiz ülkeleri arasında yer almaktadır.

### Kaynakça

- <https://www.yenisafak.com/11-eylul-2001de-ne-oldu-11-eylul-saldirisi-nedir-h-2793222>
- Karakaya 11 Eylül sonrası ABD'nin değişen güvenlik algılamaları s:39.
- Karakaya 11 Eylül sonrası ABD'nin değişen güvenlik algılamaları s:42.
- Fukuyama, Neo-Conların Sonu: Yol Ayrımındaki Amerika, s.32.
- Cinoğlu - Özeren, "Terörizm ve Amerika Birleşik Devletleri, s. 175-176.
- 79Karakaya İskender, 11 Eylül 2001 Sonrası ABD'nin Değişen Güvenlik Algılamaları ve Politikaları, Ankara 2010,s.50.
- Halatçı, Ülkü, "11 Eylül Terörist Saldırıları ve Afganistan Operasyonunun Bir Değerlendirilmesi",
- 122Akkurt, Mehmet, Afganistan'ın Yapılanmasında Siyasi ve Ekonomik Stratejiler,1. Basım,
- İstanbul:IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2005, s.97.
- <https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-37244956>
- Çakmak, Uluslararası Krizler ve Türk Silahlı Kuvvetleri, s. 232.
- Polat, 11 Eylül Terör Saldırıları ve Amerika Birleşik Devletlerinin Afganistan

Müdahalesi, s.101.

- Sever, Metin-Kılıç, Ebru, Düşmanını Arayan Savaş, İmge Yayınları, İstanbul 2001, s.287.
- Yavuz, Turan, Çuvallayan İttifak, Destek Yayınları, Ankara 2006, s. 94.
- “AB’nin Varlığı Belli Olmuyor”, Cumhuriyet Gazetesi, 10 Ekim 2001, s.1
- Taşkın, 11 Eylül Saldırıları Sonrası, s.55.
- <https://bianet.org/bianet/siyaset/37017-nato-antlasma-metni>
- 6 Loya Jirga/Cirga hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. [http://www.bbc. Com/news/world-asia-25024163](http://www.bbc.Com/news/world-asia-25024163), (Erişim: 04.12.2014).
- [https://Www.Academia.Edu/30898698/ABD\\_NİN\\_AFGANİSTAN\\_MÜDAHALESİ\\_VE\\_11\\_EYLÜL\\_OLAYLARININ\\_SİLAHLI\\_SALDIRI\\_KOŞULU\\_BAKIMINDA\\_N\\_İNCELENMESİ](https://Www.Academia.Edu/30898698/ABD_NİN_AFGANİSTAN_MÜDAHALESİ_VE_11_EYLÜL_OLAYLARININ_SİLAHLI_SALDIRI_KOŞULU_BAKIMINDA_N_İNCELENMESİ)
- <https://www.bbc.com/persian/arts-58514659>

## Irregular Migration and Youth: Understanding ECOWAS' Migration Policy Framework and Economic Impacts of “Temple Run” on Youths in Sierra Leone

*Foday Justice Jalloh<sup>1</sup>*

### **Abstract**

The 2011 Arab Spring sparked a huge migration crisis in the world, particularly West African youths used it as an opportunity to escape poverty and unemployment. The route of escape has earned the moniker “temple run”. While the “temple run” irregular migration crisis in Sierra Leone has had some financial advantages for both enablers and clients, such migration has also negatively impacted the nation's youth. The success of this youth irregular migration crisis significantly questions the effectiveness of the migration policy frameworks of the Economic Community of West African States (ECOWAS). This has led to some essential questions: *How effective are the migration policy frameworks of the ECOWAS? What are the economic impacts of “temple run” on Sierra Leonean youths? What are the multiplier effects of “temple run” on participants’ relatives?* Hence, this study has examined the effectiveness of the migration policy frameworks of ECOWAS and further assessed the economic effects of “temple run” irregular migration on youth participants in Sierra Leone. It also investigated the process’ multiplier economic impacts on participants’ relatives. Interviews from both temple-run migrants who successfully crossed the Mediterranean Sea to Western European countries and returnees, as well as secondary data on ECOWAS migration policies were used in the conduct of this study. The study concluded that ECOWAS's policy on migration, particularly its approach to irregular migration, has been inefficient. The study comes to the additional conclusion that while the temple run had adverse economic repercussions on the young participants, it also had adverse multiplier effects on their families.

**Keywords:** Arab spring, Temple-run-irregular-migration, Migrant Smuggling & Trafficking, Policy Framework, Economic Impacts, ECOWAS.

**Discipline:** MA Peace, and Conflict Studies, Department of International Relations.

---

<sup>1</sup> Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi (MA Student)

## Introduction

Human mobility is not a new phenomenon on the African continent. By the time the human ancestors developed complete human characteristics, Wells holds that they were already mobile (cited in Golding, et al. 2011). McNeil added that every human being has an African ancestor who existed about 150,000 years ago (cited in Golding, et al. 2011). The statements above portray that Africa is not just the cradle of man but also the birthplace of human mobility.

However, African out-migration has been on the low over the past decades. Sanny and Rocca (2019) argued that Africa is not a continent of mass intercontinental migration anymore. According to them, as of 2017, only 14.1% of global migrants were Africans, (Sanny and Rocca, 2019.p.4). On a sub-regional basis, this agrees with Lilleorg (2016), that the South-South movement of people overwhelms mobility from West Africa to other parts of the world.

While these remain to be true, evidence shows that the continent's migratory pattern has changed over the years. As the region exits the race of mass exodus, irregular migration has become attractive to many of the continent's youngest minds. Apparently, most of these irregular migrants have come from West Africa over the past few years. For instance, Lilleorg (2016) noted that as approximately 1,000,000 had attempted to cross the Mediterranean Sea to western European countries, many of them from West Africa, about 3,700 died.

The increasing challenges posed by such phenomenon to diversity, national security, and diplomatic relations, have warranted prompt global responses. At the global level, the United Nations General Assembly adopted the Convention Against Transnational Organized Crime in November 2000 to address transnationally organized crimes such as drug and human trafficking and smuggling, and terrorism. Apart from its annual comprehensive migration reports, the International Organization for Migration launched information campaign programs in Sierra Leone, Senegal, and Niger as part of initiatives to combat irregular migration in the sub-Saharan region.

Regionally, both African Union and European Union have taken individual and joint actions. As evident in the 2014 EU-Africa summit, heads of state and government adopted a major political declaration on migration and mobility. Individually, African Union 2006 adopted the Migration Policy Framework for Africa and the Africa Common Position on Migration. These were reviewed and replaced by the Migration Policy Framework for Africa and Plan of Action

2018-2030. At the sub-regional level, the Economic Community of West African states – ECOWAS, has adopted several measures regarding promoting freedom of movement within the sub-region. In 1979, it adopted a protocol relating to the free movement of people, residents, and establishments. It has also operationalized the ECOWAS passport to enable a visa-free movement among Citizens of West African states.

These have been complemented nationally in Sierra Leone. Sierra Leone is a state party to the convention against transnational organized crimes and has also operationalized the use of the ECOWAS passport to promote the free and regular movement of its citizens. Recently, it developed the Labour Migration Policy, National Migration Policy, and National Action Plan Against Trafficking in Persons.

As rightly noted by Lilleorg (2016) above, the mass movement of young West Africans has been associated with the occurrence of the Arab Spring in 2010 in which desperate young people used it as an opportunity to escape poverty and unemployment in West Africa. This route of escape has earned the description "temple run." While the 'temple-run' irregular migration crisis in Sierra Leone has had some financial advantages for both enablers and clients, such migration has also significantly negatively impacted the nation's youth. The success of this youth irregular migration crisis significantly questions the effectiveness of the migration policy framework of the Economic Community of West African States (ECOWAS). This has led to some basic questions *How effective are the migration policy frameworks of the ECOWAS? What are the economic impacts of 'temple run' irregular migration on youths in Sierra Leone? What are the multiplier effects of temple run on participants' relatives?* Hence, this study has examined the effectiveness of the migration policy frameworks of ECOWAS and further assessed the economic effects of temple run irregular migration on youth participants in Sierra Leone. It also sought to establish the multiplier economic impacts on participants' relatives. The study found ECOWAS's migration policy to be ineffective in addressing migration issues, especially irregular migration. The study also concludes that while 'temple run' had negative economic impacts on youth participants, it also had negative multiplier effects on their relatives.

The study is divided into four sections. The first part introduces the study's case. The second

part presents the study's limitations; then the methodology and definition of key terms. The third part, which is the result and discussion section, assesses ECOWAS's migration policy framework and temple run's economic impacts on youth participants and their relatives. The final part includes the conclusion and recommendation of the study.

### **Limitations**

This study has several limitations. One, due to time and resource limitations, the researcher was only able to interview "temple run" migrants in Freetown, the country's capital, leaving out migrants in the provinces. A countrywide representation could have enhanced a broader perspective. Second, the study only included two interviews of female migrants because female "temple-run" migrants were unavailable. In addition, other migrants (particularly women who were trafficked to middle eastern countries like Oman, Saudi Arabia, and Qatar) were excluded because the study only focused on "temple run" irregular migrants. This group of migrants also faces similar abuses and violations which need attention. Finally, the researcher's ability to undertake extensive research on such an intriguing issue was further hindered by time and financial resource constraints. Whereas the study remains to be significant, the sample size prevents a broader generalization about the economic effects of "temple run" migration on all the young individuals who participated in it.

### **Conceptual Analysis**

**Temple Run Migration:** it is the same as human smuggling. It got its name from the mobile phone game where a human (after stealing something precious from a temple, guarded by a large monster) seeing running away from a monster, thus temple run. If a human stumbles or falls, he is killed by the monster, a life-and-death situation. This game is an exact replica of the temple run migration process. At first, young people mostly from West Africa risk their lives through the unfriendly Saharan desert with an extremely high possibility of being caught by Tuareg Rebels for ransoms. Later, in dangerously crowded dinghy boats in the Mediterranean Sea, set to Western Europe.

**Unsuccessful Male Migrant (UMM):** A male temple-run migrant who could not succeed in crossing the Mediterranean Sea to Western Europe but returned to Sierra Leone.

**Unsuccessful Female (UFM):** A female temple-run migrant who could not succeed in crossing

the Mediterranean Sea to Western Europe but returned to Sierra Leone.

**Successful Male Migrant (SMM):** A male temple-run migrant who successfully crossed the Mediterranean Sea to a Western European country

**Agent Assisted Migrant (AAM):** A migrant who traveled to Libya, Algeria, and Morocco with the help of a smuggler otherwise described by respondents as, an agent.

**Network Assisted Migrant (NAM):** A migrant who traveled to Libya, Algeria, and Morocco with the help of a friend or network rather than an agent. Light et al (1990) describe migrants who migrate without the help of a network as ‘unassisted migrants.’

**WASSCE:** is the acronym for the West African Senior School Certificate Examination. Anyone who has completed six years of secondary school education must pass this exam to enroll in a university or an institution of higher learning.

### **Methodology**

The study employed a qualitative research approach to understand temple-run migrants' economic impact stories. This type of approach is usually utilized to explore the meaning people provide to human problems (Creswell, 2014).

The research utilized both primary and secondary data. Seven unsuccessful male ‘temple-run’ migrants were interviewed through WhatsApp voice call. Interviews conducted took the form of structured and semi-structured methods. Purposive sampling was employed to identify participants who have first-hand experience with the phenomenon. While unsuccessful respondents acceded to recording the conversation, successful respondents declined the request. Only those that accepted were recorded for further transcription. Successful migrants’ responses were recorded in written form.

On the other hand, secondary data was sourced from audio accounts of two female temple-run migrants on the British Broadcasting Cooperation BBC special program known as BBC Assignment. The study also utilized reports and surveys from credible international nongovernmental organizations as well as ECOWAS protocols and treaties on free movements.

### ***Participants, Sample Size, and Geographical Locations.***

The research population included both male and female youth between the ages of 15-35 who

had participated in temple-run in Sierra Leone. Nine migrants were recruited. Two of them (males) had successfully crossed the Mediterranean Sea to Italy and France. The remaining participants had failed in their attempt to do the same and returned to Freetown, Sierra Leone.

Female temple-run migrants were unavailable for interviews. The research, therefore, used interview accounts of which two female unsuccessful migrants provided on the British Broadcasting Cooperation (BBC) special program known as BBC Assignment.

The researcher recruited participants with the help of a local organization, Advocacy Network Against Irregular Migration which had been set up by an unsuccessful migrant returnee in 2016.

*Demographic Characteristics of Migrants. Table.1*

No.	Codes.	Gender	Travel Period	Age		Education & Occupation	
				Then	Now	Then	Now
1	UMM-1	Male	2016-2018	20	25	WASSCE No Job	Technical Institute. Volunteer IOM.
2	UMM-2	Male	2017-2018	23	27	WASSCE No Job	Volunteer IOM
3	SMM-3	Male		17	21	COLLEGE No Job	Football
4	SMM-4	Male	2016	24	29	WASSCE-Taxi Driver	Unknown
5	UMM-5	Male	2015-2016	31	35	COLLEGE No Job	Volunteer IOM
6	UMM-6	Male		29	35	WASSCE Redundant Africa Minerals employee	Volunteer IOM



7	UMM-7	Male	2016-2018	19	23	WASSCE No Job	Volunteer IOM
8	UFM-8	Female	-2018		21	Unknown	No Job
9	UFM-9	Female	2016-2018	23	28	Unknown	No Job

### ***Procedures***

The researcher had previously contacted the Advocacy Network Against Irregular Migration organization in Freetown, and with their consent, collected the participants' WhatsApp phone numbers. The researcher alone provided the funding for the study. Due to the high expense of standard international calls, the study used a WhatsApp telephone interview technique. Participants received small payments to use toward internet data purchases. Only nine of the expected 50 migrants showed up for the interview. Contrary to their male colleagues, who were able to agree to interviews, the female "temple-run" returnees were inaccessible. Follow-up interviews with migrants were done to make up for the flaws in the first data collected.

### ***Data Analysis***

To draw conclusions from the transcribed data and the BBC-recorded stories of the two female returnees, the study used thematic analysis. Additionally, secondary data on the ECOWAS migration policy framework were examined. To identify common themes and achieve triangulation of all themes, the nine interview transcripts were meticulously and carefully examined. The themes and subthemes that were identified include the economic identity of migrants, the expense of preparation, navigating the camps, alternative funding sources, and multiplier effects.

### **African Youth Migration: Understanding Narration, Initiation, Perpetuation, Policy Failures and Ways to Respond.**

Media debates, academic discussions, discussions in government foreign offices, and conferences of state plenipotentiaries are gradually becoming consumed by discussions of irregular migration. The following review of literature present that the African migration

narrative has been manipulated by the west; that African irregular migration initiation and perpetuation are complex and require a holistic approach that goes beyond a simple economic strategy.

### ***Challenging Western Narrative on African Migration***

The narration of African migration by the west has raised eyebrows among African academics over the past few years. As recent as 2020, Maureen et al (2020), remarked that there has been a distortion of migration stories in Africa. For the authors, reasons for such distortions include but are not limited to the lack of established academic disciplines on migration in higher learning institutions. They presented that only three higher learning institutions in Ghana, South Africa and Egypt currently undertake training in migration. Secondly, there is no correlation between African Union migration policies and practice by member states. Also, not much on cooperation between and among states on information sharing regarding migration exists. To buttress this point, Black et al, (2020), argue that existing data shows that despite popular narratives on irregular migration from Africa to Europe, relatively little is known about irregular migration in the African context, as most African migrants generally move within the continent; and that migration from key countries in Africa to the European Union in recent years has been mostly regular. The authors' positions were supported in 2018 by McKeon who provided that migration within the continent accounts for 70% of West African migration (McKeon,2018).

Although Sanny et al (2018), argue that the reports by international media portraying desperate migrants fleeing from the African regions are not necessarily false, their findings suggest that as fewer as 3% (Sanny et al, 2018, pg.) out of the entire population of the continent, were making plans to leave by 2018. Nevertheless, if all those who intended to migrate out of the continent did so, many countries would experience a huge decrease in their youthful population, they argue. For example, Sierra Leone would lose 78.0%; Liberia 70.0%, and Nigeria 57.0% (Sanny et al, 2018 pg.2).

### ***Understanding Initiation and Perpetuation***

Researchers have also gone beyond just a mere narrative challenge to delving into the root causes of the phenomenon in the continent. Kosec et al (2018), posed to answer a research question on whether the amount of land a youth expect to inherit in rural Ethiopia affect his or her migration decision-making. They found that if a youth expected to inherit substantial

portion of land, they are very unlikely to engage in “Long distance permanent migration and permanent migration to urban areas,” (Kosec et al 2018). The reason for this as they present is that inheritance increases their chance of employment in the agricultural sector. Therefore, in areas with few available agricultural lands, youth are likely to migrate. This finding, however, may apply to countries where youth agricultural practice is predominant or considered as a source of employment among young people. Thus, in places where young people expect ready-made or quick fix solution, availability, and access to agricultural land play extraordinarily little role in youth migration decision-making. Similar study was replicated in Ghana by Ntehene. Ntehene (2021). He presents that emerging causes of youth irregular migration tend to evade the analysis of neoclassical, new economics, and other major theories. For Ntehene, “There is an emergence of contemporary competing factors such as sports betting and Internet as some of the root causes of the phenomenon in the Brong Ahafo region of Ghana.” (Ntehene 2021 pg.1). With these, he holds that no single theory can simply account for the factors responsible for the cause or causes of migration in the region.

Castles, et al. (2012), account for the causes of irregular migration. They hold that when states consider one form of mobility legal and the other unlawful, irregularity becomes the result. Other causes for them include neoliberal globalization that created the North-South inequalities between and among states. Castles, et al. however, argue that migrants’ less respect for regulations and governments’ inadequate migration laws and regulations to address social economic needs is the main cause of irregular migration.

Efforts have not just been concentrated on irregular migration causes but how they are also sustained. Estifanos and Zack, set to satisfy this need as recent as 2020. In their research, they provide key drivers sustaining the migration of Ethiopians to South Africa. They stated that “absolute and relative deprivation; increasing aspiration and capability among emigrants; and the power of established smuggling networks” (Estifanos and Zack 2020 pg. 1) sustain the phenomenon. In the same research, deprivation as something that is not just evident between South Africa and Ethiopia but also, as the cumulative causative theory explains, the difference in income among and between immigrants are non-immigrant families in Ethiopia, is a major cause of Ethiopian emigration to South Africa.

### ***Why do Eurocentric Remedies Fail?***

As the contested narrative presents an image of desperate young Africans crossing the Mediterranean Sea to Europe, European Union governments have responded from the other end. Their economic policy approaches have been met with stark criticisms for its failure to meaningfully address the phenomenon. Rastelli (2020) found that development aid support does not decrease irregular migration to Europe. The author argues that individual countries' assistance raises the amount of irregular migration. In fact, the cost of preventing immigration both regular and irregular through economic means is very expensive. For instance, the cost of preventing irregular migration for just one immigrant ranges between 150,000 to 320,000 USD (Rastelli, 2020 pg.1). McKeon (2018), Using West Africa as a case study, concluded that the European Union's long-term recipe for addressing root causes of migration by using the cooperation's fund to leverage resources from private investors and the absence of the voice of the rural organizations in the territories where the migrants originate is part of the problem.

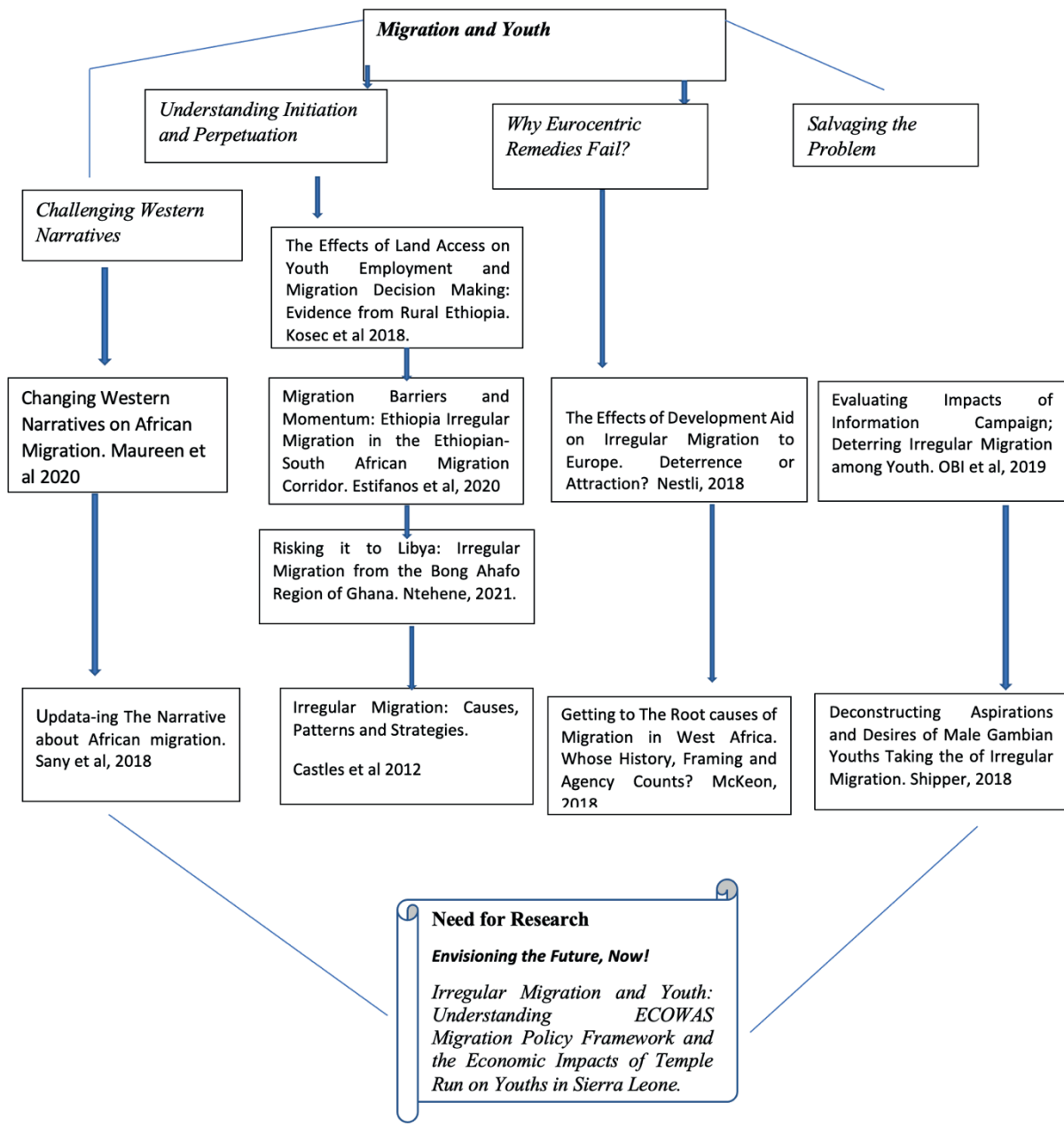
### ***Salvaging the Problem?***

Despite the complexity surrounding irregular migration processes in the continent, academics, within the heated debates, responded with some solutions. In Gambia, Shipper (2018) recommended that initiatives for solving irregular migration could lay in empowerment and education, especially for women. Shippers holds that while the European Union's economic solution to irregular migration to support Adama Barrow's government to stop irregular migration to Europe is a laudable venture, the possibility of success is very slim since Gambia's youth migrants' aspirations are complex (Shipper 2018). Obi et al. (2019), who investigated the effects of rural information campaigns on safe migration in Nigeria, added to her findings. The experiment including ten schools discovered that campaign on the dangers of irregular migration not only increase knowledge but decreases the desire and the risk of being victims of human trafficking (Obi et al, 2019 pg. 1).

### ***Envisioning the Future, Now!***

The fact that today's world is monumentally becoming a global village portrays that migration will only continue to prosper. Nevertheless, emerging variations pose serious concerns to the same globalized community. Considering that the literature in this piece unraveled the

contention on the African migration narrative, the initiation, perpetuation, policy failures, and proposed appropriate responses to such concerns emerging from the African irregular youth migration processes. While these bodies of work remain relevant to the discourse, they failed to examine ECOWAS' migration policy framework and how the recent 'temple run' irregular migration has economically impacted youths in the continent, especially Sierra Leone. Therefore, further research is needed to understand ECOWAS' migration policy framework and the economic impacts, the irregular migration known as "temple-run" has had on youths in Sierra Leone.



## **Result and Discussion**

This study sought to understand ECOWAS's migration policy framework and the economic effects of 'temple run' irregular migration on youths and their relatives in Sierra Leone. This section first discusses ECOWAS' migration policy framework and then moves on to examine the economic impacts of 'temple run' on its participants and their relatives.

### ***Examining ECOWAS's Migration Policy Framework***

Understanding 'temple run' and its economic implications also require comprehension of the kinds of regional policies implemented to encourage unrestrained travel and thwart irregular migration in West Africa. Established in 1975, the Economic Community of West African States (ECOWAS) focused on promoting regional development through economic cooperation among member states. Eventually, the regional body's mandate covered peace and security (as evident in its military interventions in Liberia and Sierra Leone in the earlier 1990s), democracy, and good governance. Understanding that free human mobility is key to economic development, ECOWAS has had migration policies as part of its mechanism since its establishment. For instance, articles 22(2d) and 27(1,2) of its charter encourage member states to facilitate inter-regional migration. Overall, the treaty guarantees the right to freedom of movement and residence of citizens of member states in territories of member states. This was complemented by the 1979 ECOWAS protocol on the Free Movement of Persons, the Rights to Residence, and Establishment. As such the community has adopted the 'ECOWAS passport' which has an inherent visa-free policy within the community. In 2008, the regional body also adopted the ECOWAS Common Approach to Migration which focused on six emerging issues at the time i.e., encouraging the regulation of regular migration, synchronizing policies, stopping illegal migration, combating human trafficking: promoting the rights of refugees, migrants, and asylum seekers. (ECOWAS Commission, 2015). In line with the measures that account for migration and gender dimensions, this has been followed by the Gender and Migration Framework and Plan of Action to the ECOWAS Common Approach on Migration. Additionally, the EU and ECOWAS have funded the Support to Free Movement of Persons and Migration in West Africa (FMM) project, which is being carried out by the ILO in collaboration with the International Organization for Migration (IOM) and the International Centre for Migration Policy Development (ICMPD). This project has been assisting with the development of migration policy (IOM, 2020).

Despite these efforts, challenges to migration within the region remain. Women are still trafficked (IOM, 2013). This is even more prevalent in Sierra Leone where trafficking to Middle Eastern Arab Countries had been rising before this study was conducted. Female respondents (who are not the actual respondents for this study) admitted that traffickers would contact them with ‘seemingly genuine travel programs to Europe’ but would later find themselves in middle eastern countries. In fact, 35 years after the adoption of the ECOWAS protocol on free movement, several challenges continue to deter full cross-regional mobility (International Centre for Migration Policy Development and the International Organization for Migration- CMPD and IOM, 2015). In the same study, CMPD and IOM (2015) found that while all countries have adopted the right of entry and the elimination of visa restrictions for stays of up to 90 days, there has been less advancement in the areas of the right to residence, the right to establish a business, and job opportunities. While there is no universal agreement on how the aforementioned challenges are directly linked to irregular migration, it is, however, clear that these challenges have greatly benefited irregular migration (as traffickers and smugglers take advantage of weak national and regional migration policies), especially the "temple run" crisis, which has had detrimental economic impacts on young participants in Sierra Leone. These issues have also made it more difficult for ECOWAS and its member states to effectively implement their migration policies. The remaining sections of this paper examine how the ‘temple run’ crisis has economically affected youth participants in Sierra Leone.

### ***Economic Identity of Migrants***

The study found that migrants had weak economic identities before traveling. Data under this theme show that respondents who participated in temple-run were mostly unemployed (6 out of 9). Five out of the nine respondents either just took the West Africa Senior School Examination or were preparing to take the exam. Only one admitted to being in informal employment- taxi driving. One had been laid off as a casual worker and was now unemployed. In the BBC Interviews, unsuccessful female respondents eight and nine (UFM-8&9) could not reveal their occupations or job positions before traveling. However, based on UFM-8’s age (21) as of the time she returned to Sierra Leone, she must have been as young as eighteen or nineteen. With a country having one of the highest youth unemployment in Africa; and the fact that even highly skilled youths struggle to find job positions, it is highly likely she was unemployed.

Because of these economic realities, respondents had serious financial difficulties before even thinking of embarking on temple run. Most who had gotten university requirements through the West Africa Senior School Certificate Examination did not have financial guarantors to help them pursue higher education. In all cases, respondents reported that their economic situations made it difficult to even have three square meals a day. In their accounts of the events surrounding their economic situations, UMM-1 & 2 reported that the loss of their fathers made it even more difficult.

*“Since I lost my dad, even accommodation became difficult. I took the WASSCE exam and waited for one year without support to enroll in the university. Although I had to eat for the day, things were exceedingly difficult for me.” UMM-2*

*“I did not have any sponsor to push my education forward after taking the WASSCE exam. I was even living in a friend’s place and food too was hard to come by. The only job I ever got was with Statistics Sierra Leone for a one-month period as a national census enumerator. The payment was also exceedingly small.” UMM1*

As reported above, respondents were already in very vulnerable economic situations and susceptible to irregular migration. OECD (2018) found that migrants in six West African countries admitted economic factors as the major reason to migrate. While neoclassical theories directly link migrants’ migration decision making mainly to their economic situations, the study found that beyond economic causes, other factors also contributed to migrants’ decisions to engage in temple run. Results show that peer group influence and childhood travel ambition served as other major factors or had more direct impacts on migrants’ decision to migrate than economic factors. For example, one respondent reported that;

*“My friend who had travelled to Germany posted his picture on Facebook. You travelled? I asked him. Yes, I did, but through temple run. He replied. But people are dying! I cautioned. Yes, but not everyone dies; I made it. Since that day I decided to take the risk.” UMM-1.*

UMM-1 remarked that despite his economic condition at the time, had it not been the influence of his friend, he would not have dared to due to the dangers associated with the process.



Respondent 7- UMM-7 also stated that he had a friend (who had gone to Algeria) that told him to meet him there.

Another interviewee when asked what motivated him to travel; he stated that it has been his childhood ambition as key. *“Since childhood, my dream has been to travel abroad,” UMM-5.*

Together these results provide important insights into the prevailing economic situations of respondents before engaging in 'temple run' irregular migration. The results indicate that majority of the respondents were financially weak and susceptible to irregular migration. Despite this, while a minority mentioned economic conditions to be a direct cause, the majority admitted that peer group influence and travel ambition were the factors that directly influenced their decision to migrate.

***Preparation Implications***

Results from the data provide that preparation to migrate rendered migrants homeless, indebted family members and collapsed businesses of relatives. It shows that migrants, despite their weak financial statuses, spent nothing less than one thousand United States dollars each on travel. See Table 2 below for a breakdown.

*Migrants’ Preparation Expenditure Breakdown. Table 2.*

Respondents' Codes	Average cost in US\$
UMM1	1,000+
UMM2	1,000+
UMM-3	
UMM-4	2,000+
UMM-5	2,500
UMM-6	2,500
UMM-7	1,000+
UMM-8	2,600
UMM-9	3,500

Migrants funded their travel from different sources i.e., personal savings, friends, relatives and even result to selling personal properties.

Overall, the respondents reported that they either sold personal properties, those of the family, redirected funds saved for other purposes, sought help from friends or stole from their relatives. As seen in the excerpts below, both UMM-2&7 admitted to having sold personal properties to finance their travel.

*“I sold my television, freezer, tables, and bed and rented my apartment to increase the amount of money I had,” UMM-2 stated.*

This view was echoed by UMM-7 when he said he sold some items in his room which had been given to him by his parents. While UMM-6 did not sell any personal property, he responded that he took loan by placing a family land document as a surety. This resulted to huge division within the family.

*“I took loan from a wealthy man in the community by placing our family land document as a surety in case I could not pay back. This later resulted to huge division within the family,” he stated.*

The actions taken by respondents had clear economic impacts on them even before moving. They became homeless and even found it difficult to eat. UMM-2 added that after selling his properties and renting his apartment, he had to beg to stay with a friend before leaving. Also, saving such huge money for traveling without strong economic background means migrants had to sacrifice other needs such as food. It is therefore believed that respondents also found it difficult to economically access food as they prepared for their journey.

Also, while some migrants had support from friends, others could not and with no other alternative, resulted to stealing from their relatives. For some, there was no other way out. No one could fund their aspiration. New economics theory argues that the decision for a person to migrate is usually taken at the family or household levels to maximize income and minimize risk (Massey et al, 1993. p.436). Démurger (2015) found that migration of member of a family brings extra income which supports the household in term of food investment. Results from this theme are clearly inconsistent with both the new economics theory and Démurger’s findings. In contradiction, a migrant's preparation to migrate inflicted heavy financial burden on the family. Based on the accounts on the British Broadcasting Cooperation assignment program, the two female unsuccessful migrants confessed to have stolen huge sum of money from their

parents that was not even theirs. These were other people's business funds. For instance, UFM-8 in responding to a question regarding how she funded her trip answered that:

*“That day my mother was at not home; she had just gone out. I went inside and to my amazement saw a black plastic full of money. It was a little over one thousand United States dollars. I just took the money and immediately left.”*

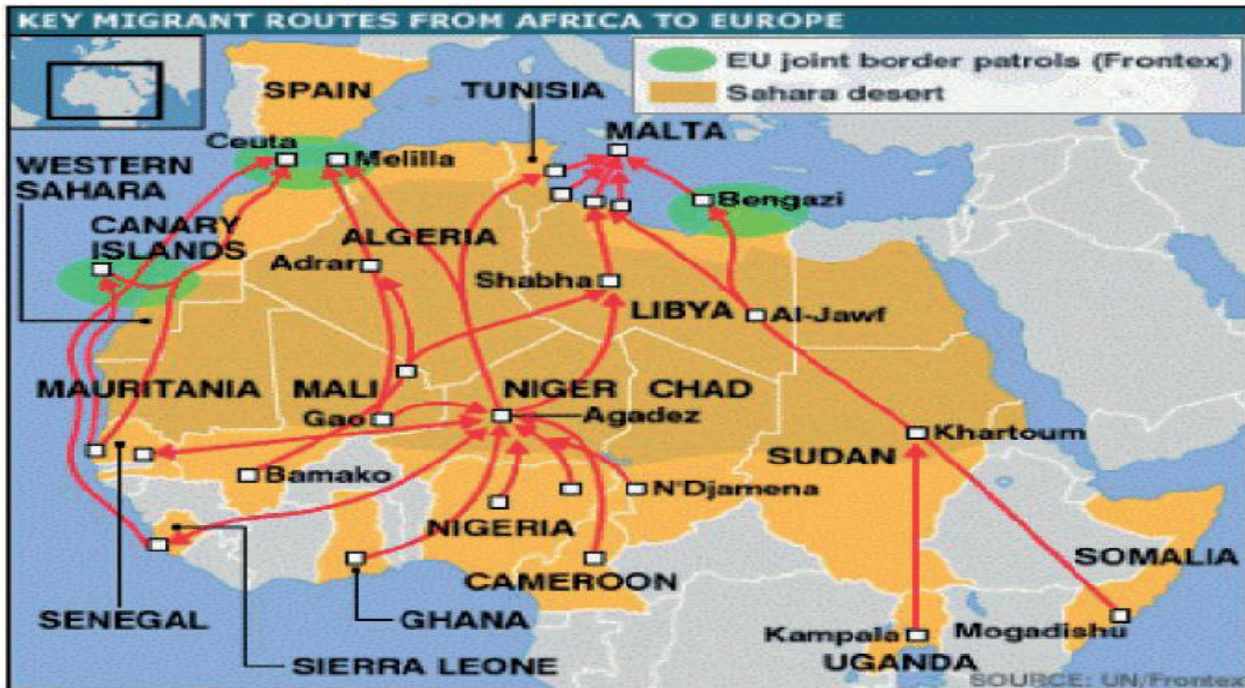
The money had been given to her money by neighbours as part of a local microfinance scheme. Since she could not refund the money, she had to relocate to a different city to escape her neighbours' trouble. For UFM-9, the money she stole from her mother was business money previously given to UFM-9's mother by her sister to buy some clothes to be sold. The money belonged to UFM-9's aunty. While bitterly sobbing, she said

*“The money I took was given to my mother to buy some clothes so that my aunty could sell them. Ever since I took that money, my aunt's business collapsed. It also heavily affected her relationship with my mother.” UFM-9*

Overall, the results show that as “‘temple run’ already had negative economic effects on respondents before even embarking on their journey, these effects unavoidably extended to respondents' relatives. While respondents' methods of sourcing funds left some homeless and without adequate access to food, it also negatively affected relatives.

## Travel Implications

Figure 1. Travel Routes of Temple Run Irregular Migrants



Travel Map Source: <https://images.app.goo.gl/y7Sptx1YYq6wGHsN8>.

Constant engagement with the transcripts revealed two major sub themes under this theme. These include expansion of agent chain, and capture for ransom.

### Expansion of Agents Chain

A common view amongst respondents was that all migrants faced expenditures along the way. As it is observed under one of the initial themes i.e., preparation costs, respondents indicated that the amount of money agents asked them to secure was just an initial amount pending future spending. Irrespective of the fact that migrants were deceived in thinking that, the initial price was all that was needed to travel to Europe, this theme suggests that there is an unexpected twist in transportation costs along the way. This resulted from expansion of agent chain. This means that where there was supposed to be three or four agents, the chain extended to five or seven so that several other agents could benefit from the migrants by the time they reached their transit destinations. While UMM-5 responded that, some agents ask for a one-off payment, others asked that migrants pay to every agent along the way. UMM-6 also added that in fact it is a game unknown to migrants.

*“As soon as one agent boards migrants in a vehicle, he will inform the other agents that migrants are on their way and that they should pay. This is even after they had paid all that they were supposed to pay. This happens so that everyone eats along the chain.” UMM-6*

As noted above, more agents are created along the chain as a way of making more money from migrants.

Both agent and network assisted migrants incur cost to Libya and Western Europe. A major finding however is that while agent assisted migrants are affected by the unexpected emergence of agents' criminal act, network assisted are not. This is because they are guided by their networks of friends who had travelled to Libya, Algeria, Morocco or are now in Western European countries. In a follow-up interview with UMM-6, he remarked that it is indeed true. This is so because agent assisted migrants are depended on agents while network assisted though they use agents, are guided by the experience of their friends who had previously travelled to Libya, Morocco or Algeria or have successfully crossed the Mediterranean Sea to western Europe. When asked about his experience with agents, UMM-7 responded as follows

*“We did not use agent,” he said. “I can say that my friend was our agent.” referring to two other migrants who travelled with him. “He gave us directions as to where and who to meet,” he rounded up his response.*

This finding is highly consistent with the Migration Network Theory which holds that as long as networks exist, people will decide to migrate. These networks are heavily involved in the preparation, travel, and subsequent arrival of these people. As such, the network ends up becoming actors in the migration process (Light et al, 1990). Dolfin and Genicot (2009) concluded that network help comes in three folds- data on how and what migrants should expect at border crossing points; assistance in destination countries and even fund their travel.

### ***Capture for Ransom***

Results from the data show that migrants incurred further financial expenses, apart from the agent extension expenses. Some migrants (4 out of 9) admitted having been captured by Tuareg bandits for ransom. This had additional financial implications. Again, network-assisted migrants stated that they did not encounter Tuareg rebels. While data does not explicitly reveal

the influence of networks, the study implicitly holds that networks reduced such risks on network-assisted migrants. As indicated on the travel map, when migrants arrive at Gao and Agadez, proceeding to Libya and Algeria requires going through the Saharan desert. This is where the bandits, often Tuareg secessionist rebels (in Mali's northern region, Azawad) who seek to secede from the Republic of Mali, capture migrants. Migrants who decide to travel to Algeria from Mali, however, did not encounter the bandits. They are most active between Agadez and Libya. It is assumed that these bandits see capturing migrants as a way of funding their secessionist movement.

Interviews revealed that migrants were robbed of all their values including money and imprisoned. This is evident in UMM-6's remark below.

*“They ran after our vehicles firing in the air just to get the vehicles to stop. After that they ask asked us to surrender all our money and values. Later they made videos of us asking our relatives back home for ransom so that they could free us” UMM-6*

UMM-5 also added that, they could only feed them a slice of bread which is never near enough. He added that he spent so much on ransom than he could recall.

While some migrants could be redeemed with money from friends and family, others are unable to do so and could only be set free by escape or when other unknown gangs invade their cells. UMM-1 observed that because he was a young boy, the robbers freed him out of compassion when they realized he would never be able to pay his own bail. *“When they captured us, they asked us to bail ourselves for about \$300 to 400. After some weeks when they realized that I cannot afford to do so, they freed me out of sympathy.” UMM-1*

In summary, while the extension of the agent chain made agent-assisted migrants bankrupt, this did not have any effects on network-assisted migrants because of their networks of previously traveled friends.

Additionally, Tuareg rebels' induced ransom also added extra expenses for migrants. The network system theory argues that networks also reduce risks. While it is not clear whether risk did not affect network-assisted migrants, the study assumes that their networks' careful guidance (which helped reduce cost) must have prevented risks as well.

### *Navigating the Camps*

Life for migrants was exceptionally difficult in Libya. The majority (6 out of 9) of the respondents admitted having been recaptured this time by government officials in Libya and Algeria. There is at least a reason for this- migrants did not only gain illegal entry into the country but were as well illegal residents. Although the captors are different, their behavior toward captured migrants had some similarities with the Tuareg rebels in the desert. Some authorities sold migrants' labor to hard-labor employers. The excerpt below represents one of the respondents' responses to this.

*“I was sold by prison officers every day to work in construction activities in return for money. They sold our labour and made money on us. We are usually not given anything. If we do, it is very small.”*

### *Alternative Financial Sourcing*

*Figure 2. Transit Countries Where Migrants Source Funds.*

Source: <https://images.app.goo.gl/82ZsD1yGG4ymsSCT8>.



Data show that migrants travelled to Algeria to source funds in hard labour jobs either to continue their trip or return home.

Migrants spent more money along the way than expected and subsequently became bankrupt. When asked how they responded to this, one common view was that they devised an alternative

financial sourcing. Data show that Libya and Morocco (mostly Libya) are the prime illegal crossing points to Europe. Libya takes the lead because of its lack of effective security due to political instability in the country as compared to Morocco. However, migrants who ran out of money headed to Algeria to seek construction jobs as laborers. This phenomenon of sourcing alternative financial source in Algeria applies to all respondents. UMM-5, in explaining the rationale for going to Algeria stated as follows.

*“We go to Algeria to source fund for survival, and to support our travel either across the Mediterranean Sea or return to Sierra Leone. Some migrants decide to return, after fully understanding the dangers associated with the process and due to police harassment in Algeria.” UMM-5*

Hard labour is the common source of employment for most migrants heading to Algeria. The majority of participants agreed to have either carried bricks to the top floors of the high-rising buildings or done so with cartoons of tiles. Despite that it was an exceedingly difficult job, (because they were not used to this kind of job back home), some migrants were very determined to succeed. UMM-2 noted in the response below.

*“I left Sierra Leone with the intention to ‘Hustle.’ I know if do not hustle; there is no way out for me. No one can send me money from home.”*

While SMM-3 admitted having sourced money from much easier employment- Car wash, SMM-4 admitted on the other hand to have been engaged in the same hard labour employment as the unsuccessful migrant respondents.

### ***Multiplier Effects***

While data show that successful migrants, (despite it is not clear that they are currently sending remittances back home) are in a better position to effect positive economic impact on themselves and families back home, unsuccessful migrants are barely able to satisfy their own financial obligations, talk less of families. In fact, in some instances, data show that unsuccessful returnees had further negative financial effects on dependents and families upon return. For instance, an unsuccessful male migrant responded that upon his return he was homeless.



*“My mother had to take a microcredit so that I can find accommodation. When she was not able to pay, she had to relocate to another town due to harassment from the money lenders.” UMM-1*

*“I could not pay school fees and buy school materials for my daughter. Thanks to the government’s free quality education program. In fact, the family back home had sent money for ransom.” UMM-6*

The study found that while successful migrants can (at least in the nearest future) positively effects themselves and their relatives, unsuccessful migrants struggle upon their return and are more likely to induce further financial burden on relatives. The former agrees with the new economics theory which holds that when migrating family members succeed, they in turn help households left behind.

### **Conclusion**

While there have been economic benefits associated with temple run for smugglers, the irregular migration process has had negative economic effects on youths in Sierra Leone. This paper has sought to provide scholarly answers to the following questions: *How effective the migration policy frameworks of the ECOWAS are. What are the economic impacts of ‘temple run’ irregular migration on youth in Sierra Leone? And what have been the multiplier effects of ‘temple run’ on participants’ relatives?* This study has explored ECOWAS’s migration policy frameworks as well as the economic impacts of temple run migration on youth participants in Sierra Leone. It further sought to understand its multiplier effects on migrants’ relatives.

The study found that potential temple-run migrants had weak economic identities. However, peer group influence and childhood ambition had more direct impacts on migrants’ decision-making than economic factors as held by neoclassical and new economics theories. Furthermore, the data revealed that migrants’ methods of funding their trips left them homeless, indebted to family members, and collapsed their businesses.

Also, while the extension of agent chain made agent-assisted migrants bankrupt, this did not have any effects on network-assisted migrants because of their networks of previously travelled friends. Additionally, Tuareg rebels’ induced ransom also added extra expenses for migrants.

However, while it is not clear whether this did not affect network-assisted migrants, the study assumes that their networks' careful guidance (which initially helped them reduce cost) must have prevented such risk as well.

Results suggest that migrants' financial sourcing mechanism only exposed them to hard labour, unfair wages, and police harassment. The study also found that while successful migrants can (at least in the nearest future) positively effect economic change on themselves and relatives, unsuccessful migrants struggle and are more likely to induce further financial burden on relatives upon their return. The study also concludes that while 'temple run' returnees are not satisfied with their economic situations despite IOM reintegration packages, the likelihood to re-emigrate through 'temple run' does not exist.

Finally, the research holds that irregular migration has benefited from the ineffectiveness of ECOWAS' migration policies as traffickers take advantage of weak national and regional migration policies.

### **From Here, Where Do We Move to?**

The research exercise revealed that there are lots of gray areas that need further study.

First, a comprehensive study needs to investigate the plight of young women who are deceptively trafficked to Middle Eastern Arab countries such as Oman, Saudi Arabia, Qatar, and Lebanon. Also, more comprehensive cross-gender analytical research is required to fully investigate the effects of temple run on women and men. Additionally, further research will make sense if it investigates the psychological impacts of 'temple run' irregular migration on participants with a broader case study.

### **Implications for Policy**

Based on the findings of this paper, the study implies and recommends that:

- Minimizing irregular migration requires much more than just the provision of skills to young people. If young people have economic value for their skills, it can help reduce their desperation to travel overseas.
- There is not much information available to young people on the dangers of 'temple run' migration. Such information gap led to many 'temple run' migrants making ill-informed

decisions to migrate. If government and its partners empower voluntary advocacy groups against irregular migration, it would reduce temple run irregular migration.

- Results indicate that the political will to curb ‘temple run’ is weak. Should the government of Sierra Leone increase the necessary legal, economic, and political support, prosecution against smugglers would be robust and swift. Thus, deterring future smugglers (and traffickers).
- As observed in the data, facilitators of illegal migration operate transnationally. The study implies that international cooperation among states can effectively combat this threat.

## References

- BBC/ President Obasanjo Interview (2017). Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/live/world-africa-39261913>
- Démurger, S. (2015). Migration and Families Left Behind. IZA World of Labor: 144 doi: 10.15185/izawol.144
- Estifanos, Y. S and Zack, T (2019). ‘Follow the money: Tactics, dependencies and shifting relations in migration financing on the Ethiopia – South Africa migration corridor.’ Arts B, University of Sussex Falmer, Brighton BN1 9QN, United Kingdom. Available at: [migratingoutofpoverty.org](http://migratingoutofpoverty.org)
- FARGUES, Philippe, FANDRICH, Christine, (2012). Migration after the Arab Spring, Migration Policy Centre Research Report. Retrieved from Cadmus, European University Institute Research Repository, at: <http://hdl.handle.net/1814>
- Ghebru, H. Holtemeyer, B. Mueller, V. Schmidt, E. (2017). ‘The effect of land access on youth employment and migration decisions: Evidence from rural Ethiopia.’ Washington, D.C. and Addis Ababa, Ethiopia: International Food Policy Research Institute (IFPRI) and Ethiopian Development Research Institute. Available at (EDRI). <http://ebrary.ifpri.org/cdm/ref/collection/p15738coll2/id/131116>
- Goldin, I. Cameron, G. Natarajan, M. (2011). ‘Exceptional people: How migration shaped our world and will define our future.’ Retrieved from [https://www.researchgate.net/publication/286187859\\_Exceptional\\_people\\_How\\_migration\\_shaped\\_our\\_world\\_and\\_will\\_define\\_our\\_future](https://www.researchgate.net/publication/286187859_Exceptional_people_How_migration_shaped_our_world_and_will_define_our_future).
- IOM (2020). ‘Africa Migration Report: Challenging the Narrative.’ International Organization for Migration Kirkos Sub-city, Wereda 8 Yemez Building (Near UNECA) Addis Ababa Ethiopia.
- Irene, S. I and Rango. M (2020). ‘COVID-19 and migration in West and North Africa

and across the Mediterranean' available at <https://publications.iom.int/system/files/pdf/covid19-and-migration-in-west-and-north-africa.pdf>

- Light, I., Bhachu, P., & Karageorgis, S. (1989). Migration Networks and Immigrant Entrepreneurship. UCLA: Institute for Social Science Research. Retrieved from <https://escholarship.org/uc/item/50g990sk>
- McKeon, N. (2018) 'Getting to the root causes of migration' in West Africa – whose history, framing and agency counts?, Globalizations, 15:6, 870-885, DOI: 10.1080/14747731.2018.1503842 Retrieved from: <https://doi.org/10.1080/14747731.2018.1503842>
- Ntenhene, F (2021). 'Risking it to Libya: Irregular migration from the Brong Ahafo region of Ghana to Libya.' available at: <https://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1572452&dswid=9940>
- Ozkul, Derya & Castles, Stephen & Arias, Magdalena & Kim, Chulhyo. (2012). Irregular Migration: Causes, Patterns, and Strategies. 10.1007/978-94-007-4110-2\_9. Retrieved from: [https://www.researchgate.net/publication/267511806\\_Irregular\\_Migration\\_Cause\\_Patterns\\_and\\_Strategies](https://www.researchgate.net/publication/267511806_Irregular_Migration_Cause_Patterns_and_Strategies)
- Restelli, G. (2021). ' Effect of Development Aid on Irregular Migration to Europe: Deterrence or Attraction?.' 926|Dev Policy Rev.2021;39: 926952.wileyonlinelibrary.com/journal/dpr1. Retrieved from: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/dpr.12546>
- Schippers, Veerle (2018). 'Nothing will keep me from taking the backway'Deconstructing aspirations and desires of male Gambian youth taking the path of irregular migration.'Retrieved from: [https://theses.uhn.nl/bitstream/handle/123456789/6297/Schippers%2C\\_Veerle\\_1.pdf?sequence=1](https://theses.uhn.nl/bitstream/handle/123456789/6297/Schippers%2C_Veerle_1.pdf?sequence=1)

## The Role Of Private Sectors And Civil Society Organizations In Alleviating The Humanitarian Crisis In Conflict-Affected Areas Of Yemen

*Ibrahim Mabrook Altomoor<sup>1</sup>*

### **Abstract**

This paper has studied the contribution and role of private sectors and civil society organizations in reducing the humanitarian crisis in areas affected by the conflict. The light was shed on these organizations' role in Yemen as a region affected by civil war and conflicts which exhausted it. With the presence of the effective role of the private sector in Yemen, civil society organizations were also available and strived to contribute to achieving relative stability and reducing the humanitarian crisis through the implementation of various activities in several governates. Moreover, the study has explored the extent of their importance and effectiveness in the absence of the public sector. Some previous studies and research that related to the role of these two sectors were addressed. In addition, it was found that civil society organizations played an important role in peace-building and reconstruction processes, also these organizations contributed to creating a kind of stability in the areas affected by conflicts and wars.

**Keywords:** Private Sector, Civil Society Organization, Civil War, Peacebuilding.

**Discipline:** Institute of Social Sciences, International Relations Department, Peace and Conflict Studies program.

### **Introduction**

Civil society organizations in Yemen seek to fill an important void created by the collapse of the Yemeni state institutions, and on the other hand, caused by the shift in financial support provided by international organizations towards the humanitarian relief aspect of an emergency and urgent nature. It is known that the current political and economic conditions have made it very difficult for civil society organizations to carry out their tasks in an effective manner. In addition, the absence of human and organizational capabilities in these organizations would

---

<sup>1</sup> Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Yüksek Lisans Öğrencisi (MA Student)

impede the results and outputs of projects. In general, the impact of civil society organizations is limited, which makes their impact in bringing about structural change little or no. This is despite their activity for a period of time up to several decades in some cases. Despite this, civil society organizations still contribute to the field of peace requirements in various sectors, and despite the obstacles facing their work, they remain an important actor within the civil space. In the Yemeni context today, when the conflicting parties have no intention to make concessions, and in which the various media outlets contribute to the escalation of violence, in this context, the field of civil society is more likely to be the space in which actors who adhere to the principles of human rights and political participation are available and peacebuilding (Kassem, Amin, Transfield, & Stjliska, 2020).

Even before the current conflict, private sector development in Yemen faced many challenges. These included bureaucratic obstacles, poor infrastructure, and a lack of highly skilled labor force, a deteriorating investment climate, a lack of financing, an Excessive economy on oil, corruption, a weak state, and rent-seeking elites, and the self-employed entrenched interest in stifling reforms. Now, after nearly four years of an internal war and regional military intervention, the Yemeni economy and its private sector have been destroyed. Yet many businesses and local organizations continue to operate, and indeed the resilience of the private sector is a key factor in making the country's humanitarian crisis - the largest in the world - less deteriorating than it could have been. In the event that the negotiation processes succeed in bringing an end to the conflict, it will be necessary to invest in the rapid development of the private sector to create job opportunities, rebuild infrastructure, and transform Funding flows away from the war economy and the restoration of formal markets, helping to Achieve general, economic and social stability that would contribute to achieving lasting peace. and long-term. Thus, preparations must begin quickly, in order to seize the opportunity that will be available immediately after the silence of the weapons. Conflict and violence usually reduce, or even destroy people's ability to support themselves, and at the same time limit the state's ability to provide basic services that enable society to perform its functions, and disrupt agricultural and commercial production, in addition to reducing the social functions that are performed on a daily basis, such as caring for children and patients. Formal structures that govern communities in such situations are either destroyed or become unable to perform their tasks and functions, medical and social care may disappear, schools close, rubbish and waste not collected, water

and electricity services and networks are disrupted, thus leading to Increase in diseases and spread of epidemics. Police services may be weakened, leading to increased insecurity, and an increased reliance on warring faction's civil society in Yemen, in many of its areas that have suffered from civil strife, increasingly bears the burdens of providing these services, caring for local communities, speaking on behalf of the population, and trying to influence the policies and actions of local and international parties in relation to the conflict. (Naraji & Al-Bishra, 2004)

### **Research Question**

The current Yemeni civil war has caused major political, economic, and social problems, as well as the largest humanitarian crisis suffered by the Yemeni people, in addition to the severe collapse it caused for the Yemeni state and government, conflict and insecurity, which made it the first fragile and weak state, where this fragility created a necessary vacuum. Covering it, making this the responsibility of the private sector and civil society organizations. In this paper, we will try to answer the following questions: to what extent the role of the private sector and civil society organizations was efficient in alleviating the humanitarian crisis in Yemen and achieving a kind of stability in the areas affected by the conflict? and did the role of these sectors' programs and activities contribute to the peacebuilding and reconstruction process?

### **Methodology**

The requirements of the study necessitated the use of a qualitative and descriptive approach to study the phenomenon of the role of the private sector in contributing to the severity of alleviating the humanitarian crisis and achieving a kind of stability in the areas affected by the conflicts with Yemen, with the aim of. Describe its dimensions accurately and comprehensively and explain all the circumstances surrounding it in order to reach the evidence and evidence that establish specific frameworks for the problem. This study falls within the context of qualitative literature reviews covering the most important roles of the private sector and community organizations in contributing to peacebuilding. In this paper, studies can be conducted, in which I extrapolate and survey literature reviews to determine exactly what was discussed in the literature review through various methods through research studies and previous work that had reliable relevance to private sector issues and analyze their findings.

### **Conceptual Analysis**

**The private sector** is the part of the economy that is run by individuals and companies for profit and is not state-controlled. Therefore, it encompasses all for-profit businesses that are not owned or operated by the government. Companies and corporations that are government-run are part of what is known as the public sector, while charities and other nonprofit organizations are part of the voluntary sector. (Brock, 2020)

**A civil society organization (CSO) or non-governmental organization (NGO)** is any non-profit, voluntary citizens' group that is organized on a local, national or international level. Task-oriented and driven by people with a common interest, civil society organizations (CSOs) perform a variety of services and humanitarian functions, bring citizens' concerns to Governments, monitor policies, and encourage political participation at the community level. (United Nations, n.d.)

### **Research Objectives**

Thus, the main objectives of the research paper are as follows:

A - Definition and identification through previous studies and readings, the role of the private sector in alleviating the humanitarian crisis in conflict areas.

B - Identifying the contribution of civil society organizations in alleviating the humanitarian crisis and their role in creating stability in the areas affected by the conflict in Yemen.

C - Identifying how these entities can contribute together to confront the crisis and contribute to peacebuilding and reconstruction in the affected areas.

### **Literature Review**

"The IDA Private Sector Window plays a pivotal role in creating space for private-sector solutions that keep businesses open and help build businesses," says Samuel Monzel Mimbo, Director of IDA Resource Mobilization and Institutional Finance at the World Bank. Maintaining jobs and livelihoods". The private sector window plays an important role in expanding the IFC's response to crises in countries affected by conflict and humanitarian crises. (Membo, 2020)

Providing jobs is of great importance in building stability in fragile states, and the private sector plays a key role in creating opportunities. However, the state of fragility entails many challenges



for the private sector to create jobs. Despite these challenges, the private sector plays an important role in providing jobs in fragile and conflict-affected areas. (Bancomundial, 2020)

After the current crises, civil society is an essential building block for national development and cohesion. In a country of peace and stability, civil society fills the untouched space of the government and the private sector. In a country fragile and torn by conflict, it plays a more important role in the provision of services usually than the responsibility of the state and companies and can lay the foundation for reconciliation.

Civil society organizations also play multiple roles. They are an important source of information for both citizens and the government. They monitor government policies and procedures and hold the government to account. They participate in advocacy and offer alternative policies to the government, the private sector, and other institutions. They provide services, especially to the poor and disadvantaged. They defend civil rights and work to change and support social norms and behaviors. (Ingram, 2020)

The organizational capacity of CSOs in Yemen improved slightly in 2012. Although CSOs still face lasting problems, they now have more opportunities to build their capacity, especially in strategic planning and fundraising. Numerous training courses and institutional capacity building initiatives have been offered by different entities, including the new youth initiatives that emerged from the 2011 uprising. Civil society organizations—whether religious or political affiliations or community development associations—are also developing rapidly. General its relations with the people's constituencies along individual projects. Once the project ends, interaction with the community also stops. It follows that both urban and rural CSOs tend to inculcate relationships with donors deeper than with communities. (Al-Ariani & Diram, 2012)

### **What Is The Role Of Private Sector In Alleviating The Humanitarian Crisis And Stabilizing The Areas Affected By The Conflict In Yemen?**

Even with the neglect and backwardness that the private sector suffered from before the conflict, and the damage it sustained during the conflict, it has remained one of the main factors that prevented the bitter humanitarian crisis in Yemen from getting worse. From January to March 2017, 5.96% (or 3.1 million metric tons) of total food shipments were transported by commercial importers, with humanitarian aid shipments making up the remaining proportion. In terms of fuel, approximately 526,500 tons were the fuel transported to Yemen came through

commercial importers. To highlight the importance of the private sector in relief efforts, OCHA stated: “Just as humanitarian aid cannot replace public institutions, it cannot compensate for commercial supplies for workers. The vast majority is the needs of survival.” While public services, which are already limited, completely fail, in many areas, the private sector is providing assistance in bridging the gap. In addition to intervening when water and healthcare services collapsed, a business survey conducted in the summer of 2017 found that four out of every five business owners consider themselves involved in relief efforts and that the primary forms of assistance to them were financial, food, and health care. The private sector also had a critical role in facilitating distribution, warehousing and logistics services for humanitarian actors, as well as facilitating cash transfers from donors to beneficiaries.

However, the relationship between the private sector and post-conflict environments is two-way, whereby the private sector can and should be used to achieve secure peace in post-conflict situations. Local businesses can and should be involved in securing the peacebuilding process. Birdal and Mousavi Zadeh provide an excellent analysis in which they dissect the dialectic between development and the authors conclude that this cannot be achieved without investing effort on the other side. In addition, Gerson argues that a strong private sector is necessary in a post-conflict situation, drawing attention to the fact that an effectively functioning private sector will among other things reduce unemployment and help prevent the resurgence of violence. (Flame, 2018) Only 1% of foreign direct investment goes to countries experiencing fragility and conflict. This means fewer opportunities for private sector-led growth to lift people out of poverty. In addition, in countries affected by conflict, fragility, and violence such as Yemen, a vibrant and inclusive domestic private sector can stimulate economic growth, provide jobs and services, and bring stability to communities. Recognizing the fact that the private sector is at the heart of the sustainable development process in fragility, conflict, and violent regions, the International Finance Corporation and the Multilateral Investment Guarantee Agency are broadly increasing their efforts in this area.

Supporting stability and growth in fragile situations is a top priority for IFC. Fragile conflict-affected countries such as Yemen need investments to create jobs, stimulate economic growth, generate tax revenues, rebuild infrastructure, and rekindle hope in people's hearts. If each of the fragile situations has its own unique and complex issues, and if the stakes are high, there are ways in which the private sector can support growth and the economy and increase livelihoods. (Albank Aldawli, 2020)

## **The Role Of Civil Society Organizations In Mitigating The Crisis In The Yemeni Regions Affected By The Conflict**

Civil society organizations in Yemen play a major role in serving the people, contributing to solving many problems, and raising the level of awareness among many segments of society across its various sects. However, the role they play during periods of wars, conflicts, and crises outweighs the importance and influence of their support in other areas. It is the bridge through which vulnerable groups cross to safety during periods of chaos and loss, especially when the role of state institutions is absent.

There is no doubt that local and international NGOs constitute a major force in protecting and promoting the rights of children, women, and the displaced. The negative effects of the armed conflict that Yemen has gone through have had a great impact on all segments of society, especially women and children, due to the bad changes that accompanied it. The social and economic structure of the Yemen societies has been prolonged, which requires a clear and strong emergence of the role of civil society organizations, in providing support and protection, whether to affected women or children, and working to help them to overcome this ordeal economically, socially and psychologically and to increase projects directed to women, especially widows, and it became clear the great interest Given by the organizations supporting this affected segment during periods of conflict and even after the end of the crisis.

The role played by various civil society organizations in Yemen conflict areas for children did not differ from that of women, but they, in turn, sought to raise awareness of the principles of the Convention on the Rights of Children and its protocols and were interested in creating a new world for those affected by them away from the places of conflict to help them get out of their psychological, health and social crisis and overcome the bad effects caused by the tragedy they experienced during periods of conflict. As the war that erupted in Yemen during the past years negatively affected about 21 million Yemeni citizens, 80% of the population of this country has become poor, and the direct effects of the war led to a decrease in the average per capita share of GDP to 14%. (Al-Aqabawy, 2020)

NGOs can offer advice on reconciliation processes and provide knowledge, expertise, and technical assistance to participants from what can sometimes be said to be a neutral viewpoint. Many NGOs in Yemen have experience in documentation – including recording the injuries of the revolution and past and present violations – and facilitating dialogue. Presents the previous

efforts of the two NGOs the two government agencies, Dar es Salaam and the Yemen Organization for Development and Social Peace (YODSP) are clear examples of relevant NGOs' experiences in conflict resolution. These organizations “attempt and have tried to exploit tribal mediators and arbitrators in order to document and implement what are often considered tribal laws understandable to a group Especially as widely accepted processes of conflict transformation.” In addition, YODSP has engaged in efforts to modernize and urbanize tribal conflict mediation to make it appropriate for non-tribal situations. (Shargiah, 2013)

Civil society organizations have conducted many effective roles to mitigate the humanitarian crisis in the Yemeni-conflict areas during the periods of conflict and even after ending in some area, where It sought to raise awareness of the importance of peace, and its necessity and to define the risks, and to educate the local community to abandon the arms and the risk of carrying out. Also, work on building the capacity of the political and media elites and community on the skills, values, and knowledge of coexistence reconciliation, solidarity, peace, and access to the importance of transitional justice, and its role in peacebuilding and to implement cultural and awareness programs on transitional justice and their importance in the exceeding the past tragic and the development of the culture of the future and contributing strongly in transitional justice and program. As well as the activation of constitutional institutions and ensure the protection of the principle of equal citizenship and advocacy of negotiations to achieve peace, which is achieved by contributing to the construction of bridges of confidence among conflicting parties. It also worked for disclosure of crimes and violations that violate and document human rights laws and controlling their victims.

### **Civil Society Organizations And Their Contribution To Peacebuilding**

Despite the decrease in civic spaces, civil society organizations continue to operate and contribute to building the requirements of peace in the country. Most importantly, civil society organizations are one of the few actors in Yemen who typically adopt a set of considered principles, including community well-being, human rights, and equality in the various sectors, which are of fundamental importance to achieving lasting peace. Civilians remain limited, especially in light of mobility obstacles, political restrictions, and gaps in their capacities and capabilities. (Kassem, Amin, Transfield, & Stjliska, 2020)

In the aftermath of the crisis, many local organizations felt that they had to develop their work

and contribute to the humanitarian response efforts, some of which failed to achieve this and others succeeded in alleviating the suffering of Yemenis resulting from the conflict and the humanitarian crisis. Where a field study that worked in Hadhramaut governorate in Yemen It was worked by the Al-Awn Foundation for Development in and implemented by the office of the Ministry of Social Affairs and Labour in the coast of Hadramout, indicated that there are 399 civil society organizations working in the humanitarian and development fields The study focused on a field study of the reality of these organizations and their training needs, as it came up with vocabulary that meets the needs of these organizations and the mechanism for developing their cadres and its work. (Alawn foundation, 2018)

The establishment of new organizations continues with the continuation of the conflict, and some of them are linked to the parties to the conflict, while some civil society organizations were established out of a sense of activism and a desire to contribute to work aimed at achieving social justice, social cohesion, and peacebuilding, but local organizations face significant challenges in playing a leading role in the efforts of Responding, building effective partnerships with international organizations and directly accessing donor resources.

Yemeni civil society has been severely affected by the outbreak of the conflict. A 2015 survey found that 60% of these organizations experienced violence, looting, and harassment or had their assets frozen. The organizations faced numerous challenges, including security and safety risks, such as detention, extortion, assault, kidnapping, attempted killings of employees, and the killing of employees by armed groups or individuals; campaigns to discredit organizations and activists with the aim of undermining their work; Restrictions were imposed on freedom of expression and freedom of assembly. (Colburn, 2021)

## **Conclusions**

To summarize, the role of the private sector and civil society organizations in mitigating crises in areas affected by conflicts is an important and prominent role on all humanitarian, political, economic and social levels. Where it is considered the active factor in the absence of the role of government institutions. The private sector and non-governmental organizations are considered contributors to peacebuilding and reconstruction in conflict areas, so the public or government sector should pay attention to the private sector in general and contribute to creating partnerships between them, in addition to civil society organizations and non-governmental

organizations to be partnerships And alliances among themselves, as well as with the private sector, to avoid some problems, such as financing problems that the private sector may have, and the importance of these alliances in covering a large area of the affected areas and meeting their needs, in addition to creating a kind of sustainability and development of societies. Also, in order for civil society to be able to contribute to future efforts related to reconstruction, the present time is the appropriate time for international organizations to support civil society organizations in Yemen and to invest seriously in building their humanitarian and organizational capacities. In particular, this would be done through material and financial support and through capacity development.

### References

- ACTED. (n.d.). *Civil society organisations*. Retrieved from ACTED: <https://www.acted.org/en/what-we-do/our-expertises/civil-society-organisations/>
- Al-Aqabawy, S. (2020, 12 7). *Civil society organizations are a strong and influential actor in protecting the marginalized in the Arab conflict countries*. Retrieved from Democratic Arabic Center: <https://democraticac.de/?p=71519>
- Al-Ariani, L., & Diram, A. (2012). *Civil Society Organizations Sustainability Report 2012 for the Middle East and North Africa*. Washington: USAID.
- Alawn foundation. (2018). *Study assessing the reality and needs of civil society organizations in the coast of Hadramout*. Al Mukalla: Alawn Foundation for Development.
- Albank Aldawli. (2020, 2 26). *People, peace, and prosperity*. Retrieved from Albank Aldawli: <https://www.albankaldawli.org/ar/topic/fragilityconflictviolence/brief/people-peace-prosperity>
- Al-Khamri, K. S. (2020, 8). Economic recovery, reconstruction and building sustainable peace in Yemen. *Economic and social developments in Yemen*, p. 17.
- Bancomundial. (2020). *Getting out of fragility: Why is job creation so important?* Retrieved from Bancomundial envivo: <https://envivo.bancomundial.org/node/2841>
- Barnes, C. (2006). *Agents for Change: Civil Society Roles in Preventing War & Building Peace*. Netherlands: European Centre for Conflict Prevention.
- Brock, T. (2020, 12 25). *Private Sector*. Retrieved from Investopedia: <https://www.investopedia.com/terms/p/private-sector.asp>

- Colburn, M. (2021, 2 1). *A New Path Forward: Enabling the Leadership Role of Yemeni Civil Society*. Retrieved from Sanaa Center for Strategic Studies: <https://sanaacenter.org/ar/publications-all/main-publications-ar/13094>
- Fisher, M. (2009). *Civil society and conflict handling, the interactions, the possibilities, and the challenges*. Berlin: Civil society and conflict handling, the interactions, the possibilities, and the challenges.
- Flame, A. N. (2018). *Private Sector Engagement in Post-Conflict Yemen*. Sana'a: Sana'a Center for Strategic Studies .
- Ingram, G. (2020, 4 6). *Civil society: An essential ingredient of development*. Retrieved from Brookings: <https://www.brookings.edu/blog/up-front/2020/04/06/civil-society-an-essential-ingredient-of-development/>
- Kassem, A.-K., Amin, L., Transfield, M., & Stjliska, E. K. (2020). *The role of civil society in building peace in Yemen*. Sanaa: Center for Applied Research in Partnership with Orient e.v.
- Membo, S. M. (2020, 11 17). *IDA and the private sector join forces to fight COVID-19 in the most fragile countries*. Retrieved from Albank Aldawli: <https://www.albankaldawli.org/ar/news/feature/2020/11/13/ida-and-the-private-sector-join-forces-to-fight-the-pandemic-in-the-most-fragile-countries>
- Naraji, S., & Al-Bishra, J. (2004). *Civil Society*. London: International-alert.org.
- Shargiah, I. (2013). *Lasting Peace: Yemen's Long Journey to National Reconciliation*. Washington: Brokings Doha Center.
- United Nations. (2017). *UNDERSTANDING and IMPROVING ENGAGEMENT WITH CIVIL SOCIETY IN UN PEACEKEEPING*. New York: Authors | DPKO-DFS/DPET/PBPS Civil Affairs Team:Aditi N. Hate, Lisa Moore, Dirk Druet.
- United Nations. (n.d.). *Civil Society*. Retrieved from United Nation: <https://www.un.org/en/civil-society/page/about-us>

## 1994 Ruanda Soykırımı ve Birleşmiş Milletler'in Rolü

*Imam Hissein Alio<sup>1</sup>*

### Özet

Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılması ile 45 yıllık Soğuk Savaş dönemi fiilen sona ermiş olup yeni bir dönem başladı. Tek kutuplu ve liberal hegemonyasına dayanan bu yeni dönem, artık Soğuk Savaş döneminde iki süper güç arasında yaşanan siyasi krizleri son vermişse de ne yazık ki huzursuzlukların ön plana çıkığı bir dönem olmuştur. 1979 Afganistan Savaşından 1992 Bosna Savaşına, 1975 ve 1979 Kamboçya İç Savaşından 1955-2005 Sudan İç Savaşına kadar dünyanın farklı yerlerinde katliamlar ve soykırımlar yaşanmıştır. 1933'te Naziler tarafından gerçekleştirilen Yahudi Soykırımından sonra dünya tarihinde en büyük ikinci soykırım sayılan Ruanda soykırımı, 6 Nisan 1994'te Tutsi ile Hutu kabileleri arasında çıkmış ve yüz gün gibi çok kısa bir süre içinde yaklaşık olarak bir milyon insanın ölümü ile sonuçlanmıştır.

İnsanlığın en büyük ayıplarından biri olarak tarihe geçen bu soykırımın gerçekleşmesinde birçok sebep yatmakla beraber olaya zemin hazırlayan ana nedenler arasında etnik, siyasi, sosyolojik, ekonomik ve psikolojik faktörler yer almaktadır. 1992'deki Bosna Soykırım ile paralel olarak gelişen bu soykırım karşında ne hazindir ki dünya toplumu sessiz kalmıştı. Fransa eski Cumhurbaşkanı François Mitterand'ın "Fransa 1990'dan 1994 yılına kadar Ruanda'yı malzeme, mühimmat ve silah açısından düzenli olarak desteklemiştir" şeklindeki itirafları aslında katliamda açıkça rol oynayan bu güçlü ülkelerin Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmaya konu olamaması, uluslararası hukukun güçlü ülkeler üzerinde yaptırımlarının hangi noktada durduğu konusunda fikir vermektedir.

**Anahtar Kelimeler:** Ruanda, Soykırım, Hutu, Tutsi, Birleşmiş Milletler, Fransa.

<sup>1</sup> İstanbul Ticaret Üniversitesi, Dış Ticaret Enstitüsü, Uluslararası Ticaret Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi. ORCID: 0000-0002-7456-7136 imamhisseinalio@gmail.com



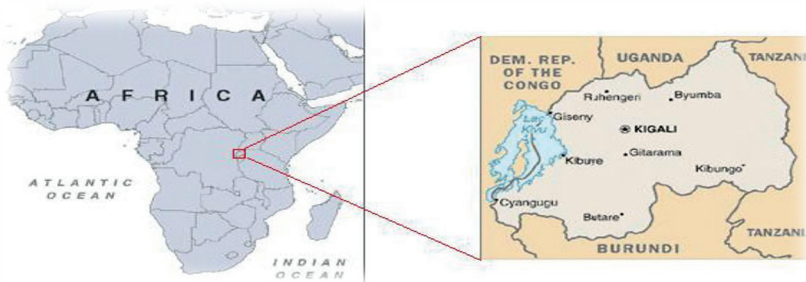
## Giriş

26 Aralık 1991’de Sovyetler Birliği’nin yıkılışı ile Soğuk Savaş döneminde iki süper güç olan ABD ve Sovyetler Birliğinin başına çektiği iki kutuplu yapının sonu ve bir diğer yandan Soğuk Savaş sonrası dönemin başlangıcı anlamına gelmiştir. Tek kutupluluğun damgasını vurduğu bu yeni dönemde her ne kadar iki süper güç arasındaki siyasi krizler son ermişse de ne yazık ki dünyanın farklı bölgelerinde birçok istikrarsızlık ve huzursuzluk yaşanmıştır. 1979 Afganistan Savaşından 1992 Bosna savaşına, 1975 ve 1979 Kamboçya İç Savaşından 1955-2005 Sudan İç Savaşına kadar dünyanın değişik yerlerinde katliamlar ve soykırımlar yaşanmıştır. Ancak bu çatışmalar arasında akılda kalan ve etkisi bugüne kadar devam ederek Uluslararası Toplumun halen en fazla çaba sarf ettiği, insanlık tarihinin en Karanlık sayfalarından biri olan Ruanda’daki soykırım olmuştur.

1933 Nazi soykırımından sonra dünya tarihinin en büyük ikinci soykırımı olarak kabul edilen olay, 6 Nisan 1994’te Tutsi ve Hutu kabileleri arasında patlak vererek yaklaşık 1 milyon kişinin ölümüne neden oldu. Azınlık konumunda olan Tutsileri hedef alan bu soykırım, planlı ve sistematik olmakla beraber etnik ayrışma, arındırma ve kine dayanmaktadır. “Yaşanan şiddet herhangi bir kabile savaşı değil, tüm devlet mekanizmalarının, bürokrasinin ve ordunun rol aldığı, tüm Hutu nüfusun mobilize edilerek şiddet eylemlerine yönlendirildiği, planlı ve sistematik bir soykırım eylemidir (Sencerman, 2017)”. İnsanlık tarihinin en büyük utançlarından biri olarak kabul edilen soykırımın birçok nedeni olmasına rağmen, bu olayın temel nedenleri ırksal, siyasi, sosyal, ekonomik ve psikolojik faktörlerdir.

## Ruanda Hakkında Genel Bilgi

Ana konuya girmeden önce Ruanda hakkında kısaca bilgi vermekte yararlı olacaktır. Resmî adı Ruanda Cumhuriyeti, Afrika’nın orta bölgesinin doğu kısmında yer alan, denize kıyısı olmayan küçük bir kara ülkesidir. Ülkenin sınır komşularını Kongo, Uganda, Tanzanya ve Burundi devletleri oluşturmaktadır. 1 Temmuz 1962 tarihinde Belçika’dan bağımsızlığını alan



Ruanda, başkenti Kigali ve resmi dili Kinyarwanda, Fransızca ve İngilizcedir.

Toplam 10 milyonluk bir nüfusa sahip olan Ruanda'da her ne kadar aynı dile, kültüre sahip olan bir toplum bulunsa da günümüzde üç ana etnik grubun varlığından söz etmek mümkündür. Buna göre toplam nüfusun %85'ni Hutu, %14'ünü Tutsi kabileleri oluştururken azınlık konumunda olan Twa kabilesi nüfusun geri kalan %1'ini teşkil etmektedir. Ülke genelinde hâkim olan din ise Hristiyanlık olup nüfusun %93,4'ü oluşturmaktadır. Bunun yanında İslam dini en yaygın ikinci din olmasına rağmen nüfusun sadece %1,8'ini temsil etmektedir. Hristiyanlık ve İslam dinin dışında çok küçük de olsa yerel dinlere inanan üçüncü dini gruplar bulunmaktadır.

### **Ruanda'da Şiddetin Tarihi ve Avrupa Devletlerinin Rolü**

6 Nisan 1994'te meydana gelen Ruanda soykırımının çıkmasının altında birçok sosyal, ekonomik ve siyasal sebepler yatmakla birlikte özellikle Batılılar tarafından dayatılan suni etnik düşmanlığının rolü son derece büyüktür. Ülkede bir koloni olarak hakimiyetini süren başta Alman ve sonrasında Belçika idaresi, daha önce tek bir etnik gruba mensup olan Tutsi ve Hutuyu halkını ırksal bir sınıflandırmaya tabi tutarak etnik gruplara bölmüşlerdir. 20. yüzyılda bölgeyi sömürmek üzere gelen Avrupalılar, yerel halkı daha kolay kontrol edebilmek adına ülkede yeni etnik yaratma fikrini benimsemişlerdir.

Halbuki daha önce Ruanda'da böyle ırksal bir ayırım söz konusu değildi. Almanya ve Belçika öncesinde olan ayırım, herhangi bir ülkedeki zengin ve fakir sınıf arasındaki farkı ifade eden sosyal sınıf ayırımından öte geçmiyordu. Buna göre, hayvancılıkla uğraşanlar, zengin sınıftan sayıldığı için onlara Tutsi, çiftçilikle uğraşanlara da Hutu deniyordu. Bir başka deyişle, Hutu ve Tutsi kelimeleri sadece iki kabilenin ekonomik durumunu anlatmak için kullanılmıştır. Örnek vermek gerekirse, ülkede azınlık konumunda olan ve nüfusun sadece %15'ni oluşturdukları halde Tutsiler, çoğunluk olan Hutular arasından düşmanlık olmadan ülkeyi yönetebiliyordu. “Koloni öncesi Ruanda Krallıklarında daha geçişken olan sosyal statüler 1930'lardan itibaren katılaştırılmıştır” (Öztürk, 2011). 1890–1916 yılları arasında Almanya şimdiki Burundi'nin de dahil olduğu toprakları Ruanda-Urundi adıyla kolonileştirerek Ruanda'ya ayak basan ilk Batı devleti olmuştu. Almanlar, Tutsilerin Hutular'dan üstün bir ırk olduğunu kabul ederek “Tutsiler'in, Afrika Boynuzundan gelen, Nuh Peygamberin oğlu Ham'ın soyundan olduklarını empoze etti” (Sencerman, 2017).

Daha sonra Belçikalılar, Kongo'daki kolonilerini genişletmek amacıyla 1922 yılında Almanların buradaki sömürgeciliğine son vererek Ruanda-Urundi'yi yeniden işgal etmişti. Ancak Belçika'nın yönetimi Almanya'ya kıyasen daha sıkıydı ve ekonomiden mimariye, sosyal ve siyasi yapıya kadar ülkede derin izler bırakmıştır. Belçikalılar, başta elit ve yönetici sınıfı olan Tutsilerin yönetimine destek vermiş olsa da 1959'da Ruanda Krallığı yıkılıp yerine cumhuriyetin ilan edilmesi sonucunda yaşanan siyasi kargaşadan sonra senelerdir Tutsileri üstün ırk görüp destekleyen Belçika'nın tutum değiştirerek çoğunluktaki Hutuların güçlenmesine neden oldu. Sonuç olarak 160.000 Tutsi geleceklerinden endişe ederek Berindi ve Tanzania gibi komşu ülkelere sığındı. Ülkeyi sömürmek için her yola başvuran Belçika, bu seferde Almanya'nın başlattığı ırk ayrımı politikasını sürdürerek Tutsilerin üstün olduklarını iddia etmişti. "19. yüzyıl antropolojik sınıflandırmalarını da yansıtır şekilde, Tutsiler üstün ve Hami ırkına mensup (Hamitic Race) yöneticiler ve Hutular da yönetilen sınıf olarak kabul edilmiştir. Tutsilerin kuzeyden gelen daha açık tenli ve uzun boylu farklı bir ırk olduğu söylemi 1950'lere kadar Belçika yönetimince tekrarlanmıştır (Öztürk, 2011)". Daha da ileri giderek her bireye hangi ırka mensup olduğunu belirten kimlik kartları dağıtmasıyla bu durum başka bir boyut kazanmaya başlamıştı. Daha önce sadece sosyal statüyü ifade eden Hutu-Tutsi ayrımı artık tam anlamıyla ırksal bir anlama dönüşmeye başlamıştı. Böylece, Belçikalıların ülkeye gelmesiyle birlikte, iki grubun tamamen farklı ırklar olduğu fikri yerleşmeye başladı.

1994 Soykırım öncesindeki süreçte her ne kadar Ruanda'da bir iç savaşın varlığından söz etmek mümkünse de Hutu ve Tutsi kabileleri arasında çok ciddi bir düşmanlık söz konusu değildi. Ancak 6 Nisan 1994 tarihinde Hutu asıllı Ruanda Devlet Başkanı Juvenil Habyarimana'nın bindiği uçağın Başkent Kigali Hava Limanı'na inmek üzereyken bir grup Tutsi tarafından düşürülmesiyle iki kabile arasındaki nefreti sürükleyen ilk olay olmuştu. Habyarimana cinayetinden sonra Hutular, Tutsileri suçlayarak onlara karşı savaş ilan etmişti. Radyo, televizyon ve dergilerde devletin desteğiyle ışıkcılığı teşvik edici yayınlar yapılmaya başlatılmıştı. Bir Hutu 'böcek' olarak isimlendirilen bir Tutsiyi öldürebilir ama ceza almazdı. Yüz yıllardır aynı ülkede yan yana yaşayan, aynı kaderi paylaşan ve aralarında hiçbir fark olmayan bu insanlar, sömürgeciler tarafından yıllarca sürdürülen sınıf ayrımı sonucu ne yazık ki birbiriyle savaşır hale geldi. Katliam, 6 Nisan 1994 Tutsilere ait isyancı Ruanda Vatansever Cephesi lideri ve bugünkü Ruanda'nın devlet başkanı Paul Kagame'nin başına çektiği güçler tarafından Hutu hükümetinin düşürülmesi ile son buldu.

### **Birleşmiş Milletlerin ve Batının Tepkisi**

Yüz gün gibi çok kısa bir sürede bir milyona yakın insan hayatını kaybetmesine neden bu trajedinin karşısında uluslararası camianın olaya karşı takındığı tavır maalesef çok üzücüydü. Başta Birleşmiş Milletler üzere Batı ülkeleri soykırımı önleme yerine seyirci kalarak olaya tepkisiz kalmışlardı. Hatta olaya “zorunlu” olarak müdahale etmesin diye yaşanan bu katliamı soykırım olarak bile nitelendirmemiş ve onu dünya gündeminden uzak tutmuştu. Zira Modern devletlerin sahip olduğu egemenlik prensibine göre herhangi bir dış gücün egemen olan bir devletin içi işlerine (soykırım gibi istisnai durumlar dışında) müdahale etmeme esastır. Dünya bu soykırımı ancak on beş gün sonra duymuştu. “Ruanda’daki soykırımın son derece hızlı ve mümkün olduğunca uluslararası topluma hissettirilmeden gerçekleştirildiğinden dünyanın bu soykırımdan geç haberdar olması ve özellikle Batı medyasında soykırımla ilgili haberlere alışıldık bir şekilde Afrika kıtasında görülen kabile çekişmelerine dayanan bir iç savaş yahut etnik bir çatışma olarak yer verilmesidir” (Eroğlu, 2014). Örnek vermek gerekirse, Birleşmiş Milletler Ruanda Yardım Gücü Komutanı General Romeo Dallaire’in, “olayları önlemek için sadece 5 bin askere ihtiyacım var” isteğine karşılık vermeyerek olaya sessiz kalmayı tercih etmişti.

Birleşmiş Milletlerin ve diğer Batı ülkelerinin bu olayda arzu edilen tepkiyi ortaya koyamamalarının arkasında birçok sebep vardır. Özellikle Soğuk Savaştan sonra dünyanın tek süper gücü haline gelen ve BM, Güvenlik Konseyi kararlarında önemli rol oynayan ABD’nin tepkisizliği dikkat çekmektedir. Şöyle ki bu ülkeler, Ruanda’da yaşanan bu şiddetin Tutsilerin kazanmakta olduğu küçük bir iç savaş olarak görüp artmasına rağmen şiddetin azaldığına dair raporlar yayınlamışlardır. ABD’nin özellikle olaya tepki göstermemesinde daha önce Somali’de yaşadığı başarısız tecrübe etkili olmuştu. Bunun yanında ABD, böyle operasyonun maddi açısından ağır olduğunu ve soykırım sırasında 10 BM askerinin öldürüldüğünü sebep göstererek sessiz kalmaya devam etmişti. “Kuperman, soykırımın başladığı ilk iki haftadan itibaren arzu edilen tepkinin ABD ve uluslararası toplum tarafından verilememesinin nedenlerini beşe ayırır: İlki, Ruanda’daki şiddetin Tutsilerin kazanmakta olduğu bir iç savaş olarak dünya kamuoyuna aktarılmış olması; ikincisi, artan şiddete rağmen şiddetin azaldığının rapor edilmesi; üçüncüsü, ölü sayısının ciddiye alınmaması; dördüncüsü, uluslararası raporların öncelikle ufak bir kent olan başkent Kigali hakkında olması ve sonucusu da insan hakları grupları da dâhil olmak üzere ülkede güvenilir ve bilgili gözlemcilerin var olmamasıdır”

(Eroğlu, 2014). Bunun dışında, savaş süresi boyunca Hutu hükümeti ve hükümet destekçisi milis gücü İnterhamwe'e sağladığı silah, teknik, bilgi, beceri vs. desteği ile Fransa, daha sonra Ruanda hükümeti tarafından bu soykırımda bir suç ortağı olarak görülmüştür. Fransa'nın Hutu yönetimi ile bu denli içli dışlı olması, aslında Afrika'daki Fransa hayranı hükümetlerin Fransa'nın ürünü olduğuna; Fransa'nın Afrika'daki kolonisinin hâlâ devam ettiğine, bu ülkelerin sınırlı bir özerkliğe sahip olduğuna ve efendi-hizmetkar dinamiğinin kurumsallaştığına işaret etmektedir. Ülkede etnik nefretin ortaya çıkmasında Batı'nın etkisi dışında Burundi ve Uganda gibi komşu ülkelerde yaşanan kargaşa ve kaos ortamı, iç savaş, mülteci sorunu ve aynı etnik unsurlara sahip olmak gibi etmenlerin iki kabile arasında yaşanan bu etnik nefreti körükleyen sebepler arasında zikredilebilir. Bütün bunlar ile birlikte "Radio Milles Collines radyo kanalı ve Kangura dergisi tarafından yapılan ayrılıkçılığı teşvik edici yayınlar; Batının ve uluslararası toplumu temsil eden BM gibi kurumların tepkisizliği; ekonomik sıkıntılar; IMF ve Dünya Bankası gibi uluslararası para ve ekonomi kurumlarının" (Sencerman, 2017) tepkisizliği gibi nedenler savaşın ve dahi soykırımın devam etmesinde önemli rol oynayan değer faktörlerdir.

### **Savaş Sonrası Süreç ve Adalet Girişimleri**

Soykırım, Tutsilerin çoğunlukta olduğu isyancı hareket Ruanda Yurtsever Cephesi (RPF) Kigali'yi ele geçirdiğinde sona erdi. RPF, Hutu hükümetini devirdi ve iktidarı ele geçirdi. Yeni hükümet bir "birlik ve uzlaşma" politikası ilan etti. Gruplarından bağımsız olarak tüm Ruandalılar için eşit haklar sağlayan yeni bir anayasa kabul etti. Aralarında birçok soykırımcının da bulunduğu bir milyondan fazla Hutus komşu ülkelere kaçtı. Bugün Demokratik Kongo Cumhuriyeti olan Zaire'de, mültecilerin varlığı iki uluslararası çatışmayı ve devam eden isyanları ateşledi. Şiddet olaylarında beş milyondan fazla insan öldü (Samset, 2011).

Birleşmiş Milletler soykırım başlangıcından yedi ay sonra Ruanda Uluslararası Ceza Mahkemesi'ni (ICTR) kurdu. Misyonu üst düzey suçlarla itham edilenleri adalete teslim etmektir. ICTR, Tanzanya'nın komşu Arusha kentinde yapıldı. 2 Eylül 1998'de ICTR, uluslararası bir mahkeme tarafından soykırım suçundan ilk mahkûmiyet kararını verdi. Mahkeme, Jean-Paul Akayesu'nun belediye başkanı olarak görev yaptığı kasabada Tutsi sivillere yönelik şiddet eylemlerini kışkırtmak ve yönlendirmekten suçlu olduğuna karar verdi. Bu karar aynı zamanda uluslararası bir mahkeme tarafından tecavüzü uluslararası hukukta suç

olarak tanımlayan ve tecavüzü soykırım işleminin bir aracı olarak tanıyan ilk karardı. Bir başka önemli davada, ICTR bir gazete yayıncısını ve bir radyo istasyonu sahibini soykırıma teşvik suçundan mahkûm etti (üçüncü bir sanık da suçlu bulundu, ancak temyizde beraat etti). Büyük Alman savaş suçlularının Nürnberg mahkemesinden bu yana ilk kez uluslararası bir mahkeme, medyanın kitlesel vahşet konusundaki sorumluluğunu inceledi. ICTR toplamda 93 kişiyi suçladı ve 62 kişiyi soykırımla bağlantılı suçlardan mahkûm etti. Yargılananlar arasında üst düzey askeri ve hükümet yetkilileri, politikacılar ve iş adamları ile dini, medya ve milis liderleri yer aldı (Holocaust Encyclopaedia, 2021).

Ruanda'da ulusal mahkemeler 10.000'den fazla kişiyi soykırımı planlamaktan veya vahşet işlemekten yargıladı. 2005 yılında hükümet, gacaca (telaffuz edilen ga-ch-cha) olarak bilinen geleneksel topluluk mahkemesi sistemini de uygulamaya koydu. Bu mahkemeler, soykırıma katılmakla suçlanan yüz binlerce Ruandalının davalarına baktı. Ülke çapındaki topluluklarda, yerel olarak seçilmiş yargıçlar, mağdurların ve tanıkların ifadelerini dinledi. Yargıçlar ayrıca sanıklara itirafta bulunma ve af dileme fırsatı verdi. Gacaca mahkemeleri 2012'de kapanmadan önce 1,2 milyondan fazla davaya baktı (Holocaust Encyclopaedia, 2021).

Buna rağmen, bazıları hükümetin eylemlerini eleştirdi. RPF ve hükümet, istediklerini elde etme konusunda tam kontrole ve güce sahiptir. RPF, soykırımın durmasının nedeninin kendileri olduğunu iddia ederek ülkeyi ve uluslararası toplumu iktidarda kalmaları için siyasi olarak manipüle etti. Örneğin King (2011, s. 147), "hükümetlerin ve dış destekçilerin güvenliği ve hukukun üstünlüğünü sağlama ve kitlesel şiddetin bireylerin ve toplulukların psikolojik esenliği üzerindeki etkisini kabul etme sorumluluğuna sahip olduğuna" işaret etmektedir. Gacaca mahkemeleri ve anıtları soykırımı kabul etmeyi amaçlıyordu, ancak bunun yerine Ruandalıların tanıklıklarını ve tanık oldukları şiddetle ilgili anılarını manipüle etmek için kullanıldı. Ruanda'nın siyasi ve psikolojik barış inşası önlemleri, şimdilik barış yanılması yarattı (Gastreich, 2020).

### **Sonuç**

6 Nisan 1994'te Tutsi ile Hutu kabileleri arasında çıkan ve yüz gün gibi çok kısa bir zaman zarfında bir milyona yakın insanın ölümüne neden olan bu soykırımın çıkmasında birçok sosyal, ekonomik ve siyasi sebepler sayılsa da aslında başta Belçika ve Fransa gibi Batılı devletlerin bölgede yarattığı suni bir etnik düşmanlığın büyük etkisi vardır. Öyle görünüyor ki

yaşanan şiddet, bir kabile çatışması olmayıp ordunun, bürokrasinin, kısacası tüm devlet mekanizmalarının dahil olduğu ve tüm Hutu nüfusunun savaşa ve şiddete sürüklendiği tasarlanmış bir soykırım eylemidir. Başkent Kigali'de Hutu başlayan soykırım, hükümetin teşvikiyle kısa süre içinde tüm ülkeye yayılmıştır. 1933'teki Yahudi Soykırımından sonra dünya tarihinde en büyük ikinci soykırım olarak sayılan Ruanda soykırımı, yüz gün gibi çok kısa bir süre içinde yaklaşık olarak bir milyon insanın ölümü ile sonuçlanmıştır.

Etnik çatışmaların çokça yaşadığı Soğuk Savaş dönemi sonrasında meydana gelen ve 1992'daki Bosna soykırım ile paralel olarak gelişen bu soykırım karşısında ne hazindir ki dünya toplumu sessiz kalmıştı. Soykırım, Birleşmiş Milletlerin ve dahi tüm insanlığın en büyük ayıplarından biri olarak kalmaya devam ederken Fransa eski Cumhurbaşkanı François Mitterrand'ın "Fransa 1990'dan 1994 yılına kadar Ruanda'yı malzeme, mühimmat ve silah açısından düzenli olarak desteklemiştir şeklindeki itirafları aslında Katliamda açıkça rol oynayan bu güçlü ülkelerin Uluslararası Ceza Mahkemesi'nde yargılanmaya konu olamaması, uluslararası hukukun güçlü ülkeler üzerinde yaptırımının hangi noktada durduğu konusunda fikir vermektedir.

### Kaynakça

- BBC News (2014, Nisan, 7). *Ruanda Soykırımı Nedeniyle Utanç İçinde*. BBC. [https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/04/140407\\_ruanda](https://www.bbc.com/turkce/haberler/2014/04/140407_ruanda)
- Dixon, M. (2005). *International Law*. Oxford University Press.
- Englebert, P. (2001). *State Legitimacy and Development in Africa*. Lynne Rienner.
- Eroğlu, R. (2014, Haziran 7). *Ruanda Soykırımı*. TUIC Akademi. <https://www.tuicakademi.org/ruanda-soykirimi/>
- Evans, M. D. (2003). *International Law*. Oxford University Press.
- Gastreich, R. (2020). Post-Genocide Rwanda: A Unique Case of Political and Psycho-Social Peacebuilding. Retrieved from <https://www.beyondintractability.org/casestudy/gastreich-rwanda>
- Holocaust Encyclopaedia. (2021). The Rwanda Genocide. Retrieved from <https://encyclopedia.ushmm.org/content/en/article/the-rwanda-genocide>

- I.H.H (2011, Nisan, 6). *6 Nisan 1994: Ruanda Katliamı*. I.H.H. <https://ihh.org.tr/haber/6-nisan-1994-ruanda-katliami-880>
- Kellow, L & Steeves, H. (1998). The role of Radio in the Rwandan Genocide. *Journal of Communication*, 48(3), 107–128. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1998.tb02762.x>
- Khan, S & Robinson, M. (2001). *The Shallow Graves of Rwanda*. I. B. Tauris Publishers.
- Kimura, A. (2003). Genocide and the Modern Mind: Intention and Structure. *Journal of Genocide Research*, 5(3), 404-420.
- King, R. U. (2011). Healing Psychosocial Trauma in the Midst of Truth Commissions: The Case of Gacaca in Post-Genocide Rwanda. *Genocide Studies and Prevention*, 6(2), 134-151. doi:10.1353/gsp.2011.0122
- Kren, G. & Rappoport, L. (1980). The Holocaust and the Crisis of Human Behaviour. *Holmes & Meier*. 9(4), 910-913
- Kressel, N. (2020). *Mass Hate: The Global Rise of Genocide and Terror*. Routledge.
- Kuperman, A. (1998, Haziran, 14). *False Hope Abroad*. Washington Post. <https://www.washingtonpost.com/archive/opinions/1998/06/14/false-hope-abroad/bedc75b3-eb71-47ee-9f4e-bf3e614b08cf/>
- Orakçı, S (2017, Mayıs, 17). *Ruanda soykırımı ve küresel güçler*. Anadolu Ajansı. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz-haber/ruanda-soykirimi-ve-kuresel-gucler/820233>
- Öztürk, E. Ç. (2011). Toplumsal Yapılar ve Şiddet: Ruanda Örneği. *Ankara Üniversitesi Afrika Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 67-114.
- Samset, I. (2011). Building a Repressive Peace: The Case of Post-Genocide Rwanda. *Journal of Intervention and Statebuilding*, 5(3), 265-283. doi:10.1080/17502977.2011.566485
- Sencerman, Ö. (2009). Batılı Kolonyel Güçlerin 1994 Ruanda Soykırımına Etkisi. *Güvenlik Stratejileri*, 9(18), 35-75.



## Security Implications Of Covid-19 Pandemic: A Framework For Analysis On Africa

*Ishmael Adjei<sup>1</sup>*

### **Abstract**

The unprecedented COVID-19 pandemic has left the international system with unforgettable memories. The pandemic has caused a lot of security implications for countries. In this study, an attempt is made to analyze the security implications of COVID-19 on Africa from a human security perspective. The study focuses on the critical security studies approach and thus designs a security framework for analysis from the perspectives of economics, the rise of terrorism, and cyber-security challenges. The study analyzes the challenges African countries face, and suggests possible policy frameworks for African governments and African Union members to deal with the security effects of the COVID-19 pandemic. The study argues that COVID-19 is a global problem, and it has human security implications for all states. However, this study strongly argues that less-developed states or fragile states, like most of African countries face, are expected to face more security challenges from this pandemic and any unforeseen future pandemics.

**Keywords:** COVID 19 Pandemic, Security, Africa, Economic, Terrorism, Critical Security

### **Introduction**

The novel Coronavirus started as an epidemic in China after the first case was recorded in Wuhan in late December 2019. Due to its global rapid spread, the World Health Organization (WHO) termed it COVID-19 on February 11, 2020 and declared it a pandemic on March 12, 2020. The overwhelming spread of the virus prompted states to close their borders, impose lockdown measures, and advise citizens to observe social distancing in order to control and curb the spread of the virus. Human beings encountered and coped with global infectious diseases in the past like smallpox which killed about 300 -500 million people, Middle Eastern

---

<sup>1</sup> Ishmael Adjei (Author) is a PhD Candidate at Dokuz Eylul University. Institute of Social Sciences. Department of International Relations. Email: [ishmael.adjei@ogr.deu.edu.tr](mailto:ishmael.adjei@ogr.deu.edu.tr) / [gentele.ish5@gmail.com](mailto:gentele.ish5@gmail.com)

Respiratory Syndrome (MERS), Black Death killing over 10 million people in the 14<sup>th</sup> century, and the Spanish Flu in 1920 (Ackerman & Peterson 2020; Basit,2020). However, according to the UN Secretary-General, this unprecedented Virus (COVID-19) pandemic can be considered the worst global crisis since the end of World War II (UN Secretary-General, April 2020).

The outbreak of COVID-19 continues to be a concern in all states. The virus continues to pose a serious health risk to countries, especially in many less developed countries like those in Africa where fewer vaccines have been administered due to African states' incapacity to afford enough vaccines for their populations. The virus, at the time of writing this paper, had brought the world to a standstill; millions of people have been infected, hundreds of thousands of deaths recorded, and millions of people in several countries under compulsory or self-quarantines and isolation. Most people around the world are in perpetual fear for their lives, that of their families and their loved ones. Almost all aspects of states have been affected including schools being closed, sporting activities stopped, businesses collapsing, and so forth. It is important to note that the rate of infection and death varies across countries and regions. For instance, it began with China recording the highest number of cases, followed by South Korea (outside China), then Iran, later Italy was leading in infections and deaths globally, then Spain took over the global lead, and so on.

At the time of concluding this article, the US was leading worldwide confirmed cases of about 88.9 million and over 1 million death, followed by India and Brazil with over 43.9 million and 33.5 million confirmed cases, and over half- a- million deaths respectively. The rate at which cases increase causes panic in most people around the world. At the time of concluding this article, the total global confirmed cases were over 566 million, over a 6.3million death, and over 12 billion administered vaccines. Africa on the other hand has about 9.2 million cases and 173,924 deaths (World Health Organization, July 2022). In the epidemiology of the virus, Africa is notorious as the continent with the least infections and the least vaccinated population of just about 15% of the adult population. Also, only twenty-one countries on the continent have vaccinated between 10 to 19 percent of their population (World Health Organization, March 17, 2022). The following sections discuss the implication of COVID-19 from the critical security theoretical perspective with a focus on Africa.

### **Security Implications of COVID-19: Critical Security Theory Perspective**

Critical security research emerged in the 1990s to tackle the essential security elements that have been ignored by mainstream International Relations theories. Critical security theorists treat security issues from a broader perspective. The theory criticizes the traditional security-oriented theories especially realism's perspective of security by emphasizing that threat is constructed from different events within and across states. According to critical security theorists, there are different perspectives to view security within a state. However, the realists view security from the traditional military state-centric perspective (Dunne, Kurki & Smith, 2013:171). In the view of Roach, critical theory pays particular attention to the critical issues that are ignored by the realism statism nature. The different transformation within the international arena demands that issues of the state especially security are viewed from a multidirectional perspective (Roach, 2013).

Security threats emerge from several social forces including health crises and these issues need critical attention. Constructing security from a broader perspective is essential to addressing issues of security, a concern that has been overly ignored by traditional security scholars (Booth, 2005). In this regard, COVID 19 pandemic is a critical security issue that needs critical attention, especially in Africa. As emphasized by Roach, critical security scholarship helps to understand practical issues that need security concerns within the international system (Roach, 2013). In this framework, COVID-19 is a major global security problem that needs critical security assessment, especially in Africa.

### **Impacts of Covid -19 On Africa**

Even though the COVID-19 pandemic is a new global phenomenon, it has caused unexpected serious, and unmeasurable damage to individuals, states, and institutions around the globe. This unexpected shock has shifted the attention of states and international organizations around the world. In the international system, apart from economies being affected, the health security of individuals and states is also in danger. Currently, COVID-19 is considered an existential threat, and it has caused the divided attention of many states and intentional organizations as well. According to the UN Secretary-General, COVID-19 has affected the global conflict resolutions and peacebuilding process (UN Secretary-General, April 9, 2020). Some challenges arise as a result of governments' attention on COVID-19 including the possibility of military personnel and police on virus-control duties getting infected. For instance, according to a March 25, 2020,

Atlantic Council media report, some of the NATO's task forces who were deployed in Lithuania tested positive for the Virus. Additionally, the UN Peace mission in Mali was impeded because some of the troops in Mali also tested positive. These have resulted in a reduction of defense task forces of many states and international organizations, especially in Africa (Atlantic Council, March 2020). States' militaries have been placed on special duties in the fight against the virus. These special duties can cause several threats to military personnel around the world. In 1998 for example, the UNAIDS Report estimated that HIV/AIDS infection rate was two-five times higher among the armed forces than in the civilian population. The HIV/AIDS pandemic also caused death among military and police forces in most African countries. In effect, it affected most military and police force missions (Feldbaum, Lee & Patel, 2006:4).

With regards to COVID-19 and the global peace mission, after the cases of the NATO troops were reported, the US Defense Department issued an order to stop military exercises and movements for two months in order to prevent the spread of the Virus. According to some experts, COVID-19 is expected to affect the global defense system negatively. This is because, states including the US, the UN Security Council, NATO, and many other military forces would have their military budget cut (Atlantic Council, March 2020). The reason is that due to the economic impact of COVID-19, almost all countries are shifting their financial priorities to solve health issues regarding the pandemic. More so, since many manufacturing companies could not produce at full capacity there would be delays in the supply of weapons, parts of weapons, and much other defense equipment. Potential post-pandemic economic restructuring programs could lead to bankruptcy in the weapons and ammunition industry. This is expected to exacerbate the delays in the supply of military and defense equipment as well as shortages in some military arms, especially in Africa.

More importantly, many security personnel in states supported governments and civilians to control the pandemic. This security personnel supported patients' transportation, hospital equipment distributions, delivery of food items to the aged people, new hospital constructions, and ensuring law enforcement, especially with lockdown procedures and other border control duties. In sum, COVID-19 has security implications on both national and international security and defense systems because the attention of governments would be more on health which could occasion cuts in military budgets. The extra duties on militaries and other security personnel weaken the defense system and pave the way for criminals to engage in some malicious

activities due to the shifted attention of states' security services. At this point, it is important to understand the link between diseases and security. As argued by Feldbaum et al, there is a direct link between public health and security. However, most states in Africa do not consider this nexus in their national security architecture in the humanitarian objectives of global health (Feldbaum et al,2006:2).

Several factors can be considered as far as infectious diseases as global security is concerned. The factors include issues that affect states' borders, population, and interest against external threats. In this way, the impact of the pandemic also affects states' political, military, and economic systems. In the case of the military, for example, COVID-19 infection could undermine the efficiency of the state military in their domestic and foreign operations. Since countries may decide to withdraw their troops on foreign missions due to the pandemic, there can be a rise in social and political instability in some states. This means that diseases are a threat to both national and international security. Even though diseases have both national and international security implications, it is not incorporated into major security policies of most states including powerful countries (*ibid*, p.2-5).

Another important point to consider is the human rights challenges. The outbreak of the novel Coronavirus has constituted an existential threat to human livelihood. The tensions created by the virus have put people in existential fear. This can be considered a human security issue. According to Paul Williams, human security can be constructed to include social, environmental, and other forms of harm to the livelihood and well-being of an individual (Williams,2008:231-3). Linking human security to COVID-19, one can argue that the restriction put on individual movements through various states of emergencies and lockdowns prevent individuals from enjoying their basic human rights like movement and socialization (basic right to life). Since this is a natural right issue, the emergence of the pandemic placed a burden on the international community to find a lasting solution to control pandemics so that individuals can enjoy such inalienable rights.

According to the Geneva Center for Security Policy (GCSP), COVID-19 affects both personal and international security. There is an impact on governments, and the civil service, limiting contacts between states, increasing existing tensions and spreading disinformation thereby diverting attention from other global issues like the war in Syria (Geneva Center for Security Policy, March 2020). More so, the spread of the virus has created more problems for the

vulnerable. The vulnerable like refugees, asylum seekers, and internally displaced persons are facing challenges in accessing health services in many countries. According to the UN Secretary-General, most COVID-19-related issues have negative global implications. In the words of the UN Secretary-General, Antonio Guterres:

*“We are seeing stigma, hate speech, and white supremacists and other extremists seeking to exploit the situation. We are witnessing discrimination in accessing health services. Refugees and internally displaced persons are particularly vulnerable. And there are growing manifestations of authoritarianism, including limits on the media, civic space, and freedom of expression” (UN Security Council, April 9, 2020).*

### **Implications on Governments**

Almost all governments around the globe have been hit badly by the novel Coronavirus. This is due to the unexpected outcomes of the pandemic. The unexpected economic shock could trigger a global recession. There would be political riots which may lead to tensions thereby undermining the popularity of governments. The pandemic also heightened agitations among opposition political parties and other civil society groups due to delayed elections. For instance, Kenya and Zimbabwe have had to postpone their elections.

On one side, this pandemic will serve as a lesson and warning to most governments that do not have a contingency or emergency plans for epidemic or pandemic diseases. Because of the pandemic, countries would construct hospitals purposely for infectious diseases like coronavirus. There are new experiences and skills that would be gained by health professionals. Additionally, most institutions around the world would get new strategies and put new institutional measures in place to contain future pandemics of similar nature. There would be more renovations in most state educational systems. Most universities and schools will develop strong online teaching and learning systems.

### **Economic Consequences**

Globally, COVID-19 have affected economies due to unexpected suspensions of international trading, imports, exports, and the closure of some companies, factories, and other business (proper assessments can be done after the end of the pandemic). This pandemic has also caused unemployment in many countries, especially in work that cannot be done via the internet. COVID-19 will have a major impact on the global economy which may be the same as or worse

than the Great Depression in the 1930s, the 1973 Oil Crisis, and the 2008 economic recession as argued by some experts. The UN Secretary-General noted in his remarks to the Security Council on COVID-19 that the most fragile societies or less developed countries would be the worst hit by the pandemic-associated economic risks (UN Security Council, April 2020).

Most African states are in the category of fragile economies, this means that COVID-19 poses a serious threat to Africa. The existing economic instability on the continent and the sudden Coronavirus pandemic is likely to worsen Africa's economic conditions. According to the World Bank report, COVID-19 has taken Sub-Saharan Africa into the first recession in twenty-five years. According to the report, COVID-19 has brought growth in Sub-Sahara Africa which was 2.4% in 2019 to -2.1 to -5.1% (\$37 billion to \$79 billion output losses) in 2020 (World Bank, April 2020). This means that there are many health and other survival challenges that will affect states around the globe with the less developed countries and their citizens suffering the most. These challenges would include food security, loss of employment (job security), and other livelihood challenges. These challenges in totality can cause institutional failures and political instabilities, especially in most African states. According to Ataguba, due to inequality in health care, poor and vulnerable communities especially in many African states bear the consequence of severe implications of the COVID 19 pandemic (Ataguba,2020).

### **COVID-19 impacts on Terrorism and Cyber Security Challenges in Africa**

Since the outbreak of the novel coronavirus, most governments if not all, have shifted their focus to seeking possible measures to combat this disastrous pandemic. Terrorist groups are taking advantage of the shifts in attention to embark on their destructive activities. Most of the cases are happening in West African states like Mali, Nigeria, Niger, and Burkina Faso. Also, Central African states like Chad, DR Congo, and the Central African Republic. A typical example is the Boko Haram attack on Chadian soldiers which resulted in the killing of about 100 Chadian soldiers including the president (Idriss Deby Into) and wounded several people (Anadolu Agency, March 25, 2020; March 26, 2020; Aljazeera, April 20, 2021).

Another important factor to consider is the extra duties that military personnel and other security agents had to embark on due to COVID-19. Since some military personnel was placed at the forefront of transporting patients to hospitals, providing basic services to civilians, and maintaining emergency laws and orders, unscrupulous people and criminals took advantage to

misbehave. In addition, the reductions in the military budget and the suspension of production of military weapons and ammunition by most industries delayed the supply of some essential weapons to the armed forces. This led to some difficulties for some states' militaries to acquire some essential weapons to battle terrorists in case of any serious attack during the earlier stage of the pandemic.

According to a UN Security Council report, the Covid-19 pandemic forced many states to divert resources meant for counterterrorism to deal with Covid 19. This is permitting terrorists to operate ahead of states since states' attention shifted to covid health-related issues (UN Security Council, February 9, 2022). Basit emphasizes that COVID Pandemic allowed terrorist organizations to learn new skills and embark on recruitment through social media and it has shifted states' attention from counterterrorism to basic human needs focus. At the earlier stage of the pandemic majority of the global population did everything possible through the internet and this created the opportunity for terrorist organizations to convince people through the internet. Additionally, terrorist organizations use fake news and conspiracy theories about the pandemic to convince people (Basit,2020). Fildes et al, notes that some groups of people try to convince other that COVID-19 spread as a result of 5G radiation, and for that matter, it is a plan to tap information about people around the world (Fildes et al,2020). These and many other conspiracy theories help terrorist organizations to spread false information to recruit unsuspecting people into terrorist organizations.

In West Africa, terrorist organizations especially Boko Haram and its affiliate groups, used the opportunity of instabilities and the Covid pandemic to achieve their goals. Ackerman and Peterson, note that most terrorist organizations have adopted anti-government sentiments by engaging in pro-social activities. These mostly happened in areas of poor governance. In many poor communities, people are dissatisfied with their government's approach to responding to the pandemic, and this scenario has caused some people easily convinced by social interventions provided by various terrorist groups (Ackerman,2020).

Just like other aspects of states (economy, defense, etc.), cyberspace was not also spared. As we know most of the activities like teaching and learning (education), conferences, seminars, shopping, financial transactions, and many other works are currently done through the internet. Since the internet is the major channel for these activities, cybercriminals may also take the opportunity to cause cyber-attacks, especially in Africa where cyberspace is not effectively



governed. These cyber-attacks may lead to cyber terrorism, cyber thefts, cyber war, and many other cyber crimes. It is worth noting that, most African states and institutions with a weak cyber defense system may encounter many cyber problems because most of these states already have weak internet and other issues related to cyberspace.

### **Caution to African Union Leadership and Heads of States on the Continent**

Most African countries have weak health systems and the outbreak of infectious and lethal diseases put much pressure on health facilities. Most African countries have suffered from malaria, cholera, tuberculosis, influenza, HIV/AIDS, and smallpox for many years. These diseases have caused a lot of death on the continent because of the weak health system in most countries within the continent. According to Peter Hough, HIV/AIDS caused 40% of deaths in South Africa in 2002. This increased South Africa's HIV/AIDS budget higher than that of defense. Despite the huge budgetary allocation to HIV/AIDS, AIDS-related deaths continued to surge in South Africa and many other countries (Hough,2008). If high-income South Africa with a relatively better health system is losing the fight against HIV/AIDS, it stands to reason those African states with poor economies and poor health systems could be devastated by the Coronavirus. This means that Heads of state must be very careful about COVID-19 because the powerful states with far better health systems than most African countries are facing difficulties in battling the current pandemic.

There are also existing problems like high unemployment, food security, continual Ebola infections, and terrorism which the AU leadership and many heads of state are incapable of dealing with. COVID-19 should be a wake-up call for African leaders. Leaders should be able to put proper emergency measures in place to control the spread of diseases. In spite of the political polarization, it is important to collaborate with parties in governments and consider the public interests first rather than political interests. Also, as indicated in Akande-Sholabi, and Adebisi, African countries face medicine and healthcare insecurity due to the overreliance on foreign pharmaceutical institutions. Additionally, there are limited hospital capacities and healthcare personnel on the continent (Akande-Sholabi & Adebisi,2020). The COVID-19 Pandemic coupled with systemic health challenges worsen the health security of the continent. In this regard, Akande-Sholabi, and Adebisi emphasize that the continent should invest in local pharmaceutical industries to manufacture enough medicine for the continent so that health

crises can be dealt with much better. More importantly, the challenges faced by existing companies that produce medicines need to be addressed (Akande-Sholabi & Adebisi,2020).

### **Suggested Policy Measures For AU And Its Heads Of State To Control The Spread Of The COVID-19 Pandemic**

It is worth noting that most advanced countries have made huge budgetary allocations to fight the pandemic. Some countries are also supporting others with health service personnel and health materials to help control the pandemic. However, some governments in Africa seem less concerned about the pandemic. In this regard, the AU leadership needs to have a strategic plan backed by the political will to battle against the current and future pandemics. As also recommended by the World Bank, at this time of the pandemic policymakers in Africa should focus on saving lives and protecting livelihoods (World Bank, April 9, 2020). Although most African states were in economic challenges before the COVID-19 crisis began, leaders on the continent need to put in place emergency policies for social protection, provide support for workers in the informal sectors, people losing their jobs with private organizations, find solutions to food security, and cut or reduce bills, especially utility bills like electricity and water.

### **Conclusion**

There is no doubt that COVID-19 has caused and will cause more harm than good. Several problems have occurred and are expected to occur as a result of the shock from this pandemic. The pandemic is making it more difficult for humanitarian organizations and philanthropists to reach out to the needy. It has also affected counter-terrorism measures. As indicated in the above discussions, COVID-19 is a global problem, however, the less-developed states or fragile states like most states in Africa are expected to face more challenges. There is an immense effect on peacekeepers, military, police forces, and other security agencies in and across states. There are also awaiting political instabilities, economic breakdowns, and the rise of criminals who are taking the opportunity of the COVID-19 crisis.

Despite the numerous problems of this pandemic, leaders in both developed and less developed states would learn a lesson and give importance to the health issues they ignored or considered less relevant. In this regard, leaders around the world especially African governments whose states lack most health facilities must put the necessary measures in place to control the current

pandemic and also prepare for any future health challenge. Also, there would be political engagement amount global leaders for cooperation and other collective action measures to deal with any future unexpected pandemic.

It is worth noting, that the unplanned lockdowns and social distancing presented a major problem for African states and citizens: African countries did not have systems to deal with lockdowns and they had to take emergency measures to impose lockdowns. The lockdowns rendered many people jobless due to poor connectivity and the general lack of a virtual working environment to work from home.

This study suggests that African countries establish effective institutions to deal with an unexpected health crisis that will affect the security of the continent. Security research institutions need to pay more attention to critical security like ones generated by pandemics and epidemics on the continent. Although the full assessment of COVID-19 in Africa cannot be established at the time of concluding this paper. However, the vulnerability of African communities and their long-time battle with diseases such as cholera, malaria, diarrhea, HIV/AIDS, and tuberculosis make the COVID 19 outbreak more difficult for the continent's health institutions.

It is important to emphasize that at the time of concluding the paper, the major and severe waves of the pandemic were over. However, the economic crisis associated with the pandemic persists. Therefore, governments need to design policies to grow their economies back to pre-pandemic levels. Further, the leadership of the continent should be prepared to deal with mass street protests resulting from economic-related pandemic hardships.

## References

- Ackerman, G. and Peterson, H. (2020). Terrorism and COVID-19. *Perspectives on Terrorism*, 14(3), 59-73.
- Akande-Sholabi, W., & Adebisi, Y. A. (2020). The impact of COVID-19 pandemic on medicine security in Africa: Nigeria as a case study. *The Pan African Medical Journal*, 35(Suppl 2).
- Aljazeera (2022, April 20) Chad President Deby dies visiting front -line troops. Retrieved from
- <https://www.aljazeera.com/news/2021/4/20/chads-president-deby-has-died-of-injuries>.

Accessed

- on May 9,2022).
- Anadolu Agency (2020, March 25). Boko Haram killed 92 Chadian Soldiers. Anadolu Agency:
- Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/africa/boko-haram-kills-92-chadian-soldiers/1778300>.
- Accessed on May 20,2022.
- Anadolu Agency (2020, March 26). Chad Death toll from Boko Haram attack rises to 98:
- Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/africa/chad-death-toll-from-boko-haram-attack-rises-to-98/1780951>. Accessed on May 20,2022.
- Ataguba, J. E. (2020). COVID-19 pandemic, a war to be won understanding its economic
- implications for Africa. *Applied Health Economics and Health Policy*, 18(3), 325-328.
- Atlantic Council (2020, March 30) Coronavirus and transatlantic security: Implications for defense planning: Retrieved from [:https://atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/coronavirus-and-transatlantic-security-implications-for-defense-planning/](https://atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/coronavirus-and-transatlantic-security-implications-for-defense-planning/):Accessed on May 16,2022.
- Basit, A. (2020). COVID-19: a challenge or opportunity for terrorist groups? *Journal of policing, intelligence and counter terrorism*, 15(3), 263-275.
- Booth, K. (Ed.). (2005). *Critical security studies and world politics* (pp. 259-278). London: Lynne Rienner Publishers.
- Dunne, T., Kurki, M., & Smith, S. (Eds.). (2013). *International Relations Theories*. Oxford University Press.
- Feldbaum, H., Lee, K., and Patel, P. (2006). The national security implications of HIV/AIDS
- *PLoS Medicine*, 3(6).

- Fildes, N., Di Stefano, M., & Murphy, H. (2020). How a 5G coronavirus conspiracy spread across Europe. *Financial Times*, 16.
- Geneva Center for Security Policy (GCSP) (2020, March,19). Anticipating International Security
- Implication of Covid-19: Retrieved from <https://www.gcsp.ch/global-insight/anticipating-international-security-implications-covid-19>. Accessed on July 15,2022.
- Hough, P. (2013). *Understanding global security*. Routledge.
- Roach, S. C. (2013). *Critical theory of international politics: complementarity, justice, and governance*. Routledge.
- UN (2020, April 9)- Secretary-General's remarks to the Security Council on the COVID-19 Pandemic: Retrieved from <https://www.un.org/sg/en/content/sg/statement/2020-04-09/secretary-generals-remarks-the-security-council-the-covid-19-pandemic-delivered>. Accessed on April 30,2022.
- UN Security Council 8963<sup>rd</sup> Meeting (2022, February 9): *Despite Da'esh Leader's Death, Defeating Threat Posed by Terrorist Group, Affiliates Remains 'Long-Term Game', Top Counter-Terrorism Official Warns Security Council*. Retrieved from: <https://reliefweb.int/report/world/despite-islamic-state-leader-s-death-defeating-threat-terrorist-group-affiliates>. Accessed on February 16, 2022.
- Williams, P. D. (2008). Security Studies: An Introduction. In *Security Studies* (pp. 25-36). Routledge.
- World Bank (2020, April 9). Covid-19 Drives Sub-Saharan Africa Towards First Recession in 25 years:<https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2020/04/09/covid-19-coronavirus-drives-sub-saharan-africa-toward-first-recession-in-25-years>. Accessed on May 20, 2022.
- World Health Organization (WHO) (n.d) COVID 19 Pandemic. Retrieved from <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>. Accessed on 26 July 2022.
- World Health Organization (WHO) (2022, March 17) Africa's COVID-19 vaccine uptake increases by 15% : Retrieved from <https://www.afro.who.int/news/africas-covid-19-vaccine-uptake-increases-15#>: Accessed on 26 July 2022.

## Football As A Powerful Tool For Integration, Social Appeasement, And National Unity In Cameroon

*Kabirou Aboubakar<sup>1</sup>*

### Abstract

In Cameroon, football, beyond a sporting activity and entertainment, is more than a passion: it is the king sport. Noticeably irrational, but unifying, it manages to silence the tribal, religious, and political tensions that prevail in a plural society. Football has established itself both in political discourse and in social praxis as an instrument of integration and national unity to the point of being considered a religion. The last edition of the AFCON organized in this country is a perfect illustration of this. The AFCON is the most prestigious football tournament on the African continent. After the 1972 edition, that of 2022, half a century later, has experienced various ups and downs. Between attempted withdrawal due to infrastructural deficits and managerial problems, this African mass sports was the most publicized because of the incidents encountered, restrictions due to the COVID pandemic, the influence of social networks, controversies and tragedies, and shortcomings observed. This article aims, in a plural approach, to determine the bases and foundation of this national unity made possible by football, using sociology, history, and other related sciences and returns to the originality, particularity, and media coverage of this 33rd edition of the AFCON in the land of the Indomitable Lions.

**Keywords:** Football, Cameroon, plural society, Integration, National Unity, AFCON

### Introduction

Derived from English and composed of the words foot and ball, football is a sport that opposes two teams of 11 players where each team tries to send a spherical ball inside the opposing goal using the feet, possibly with the head or the body, but without any involvement of the hands that only goalkeepers can use. Sport without borders, and one of the most popular and well-known games in the world, more than 250 million people play football worldwide in

---

<sup>1</sup> Ph.D. Candidate, Selçuk University, Social Science, International Relations

approximately 200 countries and more than 150 million of them do in developing countries according to FIFA. In addition to the sporting and entertainment functions that are inherent to football, it is more than a passion: it is the king of sport, and it sometimes hosts demonstrations of unity, popular mobilization, integration, and national unity. In Cameroon and probably in other developing countries, the football stadium is a secondary living environment where only the darkness of the night stops activities. It can unite like-minded people regardless of race, color, ethnicity, or national identity. Cameroon, a developing country, is one of the brightest in football despite its lack of infrastructure, poor organization, and constant financial difficulties. The most important sport in terms of the prize list and popular enthusiasm, football is a relevant reflection of the historical dynamics that are taking place in Cameroon. Noticeably irrational, but unifying, he manages to silence the tribal, religious, and political tensions that prevail in a multicultural, multiethnic, heterogeneous, diversified, and fragmented society, with more than 200 ethnic groups. To qualify Cameroon, football is undoubtedly one of the most popular and fashionable benchmarks. With a record marked five times by the most prestigious trophy on the African continent (1984, 1988, 2000, 2002, and 2017), a heroic journey in 1990 during the World Cup in Italy where Cameroon arrived for the first time in ¼ finals among African countries, not to mention the multiple successes of clubs in continental competitions, in particular in the African Cup of Champions Clubs and the African Winners Cup and an influx of its players into prestigious European clubs in renowned, Cameroon has a special history with football. Moreover, it is said that this sport alone reflects the national unity of Cameroon, particularly for political propaganda or by popular allusion.

The study of football in Cameroon could serve as a mirror through which one could have another vision of society. The government sometimes exploits or manipulates the national team and the popular enthusiasm for sport for often political ends. Karl Marx's conception of religion as the opium of the people makes sense in this context, as football tends to be a kind of religion in Cameroon. It is for this reason that the former Minister of Communication Issa Tchiroma Bakari already underlined that: "In Cameroon, football is a religion, and the prophet of this religion is called the Indomitable Lions" (Camfoot, 2022). During major international tournaments such as the World Cup, which are generally organized by developed or emerging countries, what is most striking is the use of these events by the media. Victories in such tournaments are celebrated by the whole nation. In other cases, football is considered the game

of the poor as they provide the most supporters for their team. For this, some leaders are unanimous on the ability of football to support existing development programs and to help reduce poverty in developing countries. Some authors who are interested in the political question in Africa have investigated the notion of national unity which was at the heart of political discourse and ideological constructions during the first post-independence decades. We, therefore, seem to agree on the principle that the construction of the nation-state passes through the construction of national unity. The latter is understood as the aggregation of all disparities into a collective consciousness. Indeed, the national football team of Cameroon is taken as the reflection of national unity, it is the mirror of Cameroonian society in its complexity, its contrasts, and its landmarks. This presupposes a theoretical understanding of football as a “total social” fact. Because obviously, it’s possible to agree with Vidacs in these terms “The study of sport can also provide important insights into the non-sporting aspects of African societies (Vidacs, 2006) ».

The CHAN is the most prestigious football tournament on the African continent. It was from March 5 to February 23, 1972, that the country of the Indomitable Lions organized this sporting competition for the first time. Half a century later, from January 9 to February 6, 2022, this football nation achieved a second feat in the organization of this continental tournament. But the organization of this second edition has experienced several ups and downs. First, the withdrawal of the 2019 edition by the governing body of African football which awarded Egypt due to the deficits in the infrastructural preparations for this great event, and the threats of a second withdrawal among others. This CHAN which finally took place is perceived as being the most publicized African sports mass because of the incidents encountered, the restrictions due to the COVID pandemic, the influence of social networks, controversies, dramas, and shortcomings observed.

This study aims to examine the influence of football on nation-building and national integration. Then, it analyzes the tool by which this socio-political unity of Cameroon is translated through football. Finally, it looks at the originality of the 2nd edition of the CHAN organized in Cameroon. In previous work carried out in the field of football by researchers, academics, journalists, and commentators, the questions have always centered on violence, hooliganism, corruption in football, etc. This study takes on a more positive dimension. Cameroon is a recurring successful footballing nation in Africa due to its longstanding national unity,



integration, and peace, which contrasts with its highly diverse and fragmented multicultural, multiethnic, and heterogeneous society. Due to the legacy accumulated in football and therefore its ability to mobilize collective feelings and love of the game, Cameroonians, tend to forget their differences as most of their attention and talk is regularly focused on football events.

### **The Place Of Football In The Cameroonian Social And Sporting Landscape**

Cameroon presents itself in Africa as a legend of football, just like other African countries in crisis, the successes of Cameroonian football at the international level come to eclipse them. Sports activities occupy a very important place in Africa for several reasons. It is above all a social meeting where actors and spectators come to interact with each other to forget the economic crises, the high unemployment rate, and the lack of education that resides in the country. Then, sports activities in Cameroon are a source of hope for any idle youngster. For climatic and financial reasons, sports activities are limited to a few well-known sports. Among the most important are football and athletics (Vidacs B. , 1998). Unlike some East African countries that have improved over the years in athletics like Kenya and Ethiopia, those in West and Central African countries are better known internationally for their team sports, especially football (Darby, 2002). Victory on the international stage is widely celebrated by fans, but for some reason, that victory rarely has the same meaning from country to country. In the case of Cameroon, understanding major facts such as politics, economy, culture, and even history is crucial to understanding the football phenomenon (Ntonfo, 1994). In the absence of activities capable of uniting the different factions of Cameroonian society, football has emerged as the great unifier, the big winner. Over the years, it has gained popularity in almost all social classes in Cameroon. It is considered the most important sport in the land of the Indomitable Lions. It is generally called the “Sport Roi”, the most practiced and most unifying sport.

The pre-eminence of football can also be seen in the importance that the government gives to this sport. Sports news is dominated by football, leaving very little room for other sports activities. By African standards, the case of football in Cameroon appears to be unique. Moreover, it is one of the rare countries where the ethnic mix combined with the centrality played by football offers fertile ground for the study of the link that exists between identity, ethnicity, and football on the one hand, but also the common impact of these phenomena in the process of nation-building. Cameroon is constantly subject to acute ethnic, linguistic, cultural,

and regional divisions that can hinder national integration. With the many successes of the Indomitable Lions, football has placed itself very high on the national agenda. Thus, (Bradley, 2006) argues that “sports stories and discourses are important indicators as well as reflections of life beyond sport”. Generally, football is a sport that cannot accommodate more than 22 players and where 11 players can be on the field. The task of building a competitive team while respecting the Anglophone/ Francophone, North/South, and Christians/Muslim balances is complicated. To solve this problem, Cameroon adopts the solution of the "Sorcier Blanc" who means white magician or a foreign coach. Indeed, it is a term generally used by Cameroonian journalists and which designates a foreign coach who is supposed to bring a magic touch to the national team. With the commercial importance of football today, it is no longer surprising to see a player from the Christian South playing in the Muslim North or an English speaker playing in a French-speaking team, where the highest bidder draws the player. Football is so high on the government's agenda that it would be difficult to understand Cameroonian football without having some knowledge of Cameroonian politics. Moreover, the two phenomena are intrinsically linked.

### **National Unity (integration) Through Sport as a Political Construction**

Bringing out the unifying potential of football does not seem an easy task and it would be difficult to examine how this unity has been achieved and its processes. To get a glimpse of how the process works, we can go back to the young Kenyan's suicide during the defeat of his club Arsenal on May 6, 2009. This incident was qualified and perceived by some as European imperialism through football. Kenya ranked 105th in the world according to FIFA, is not a particularly prolific country when it comes to football and the lack of Kenyan players playing in the English Premier League attests to this. On the question of how this incident happened, there is no rational explanation unless we think of Kenya's past as a British colony.

In another story, we can see many Cameroonians burning Barcelona shirts in the Mokolo market, all rushing to buy Inter Milan shirts. The administrative or geographical links between Cameroon and Spain are therefore severed. To understand this event, it is important to note that these youngsters were angered by the feud that exists between Barcelona and Samuel Eto'o which later resulted in his transfer to the Italian club Inter Milan. The less obvious explanation would be that the Cameroon fans of Eto'o's club have over time adopted Barcelona as their second

"national team", which is why they had a Barcelona shirt alongside the Cameroon shirt.

The connection between these two stories gives an idea of how football works to bring people together, regardless of their distance from the places where football matches are played, regardless of the apparent lack of connection between them and a particular team. Indeed, communities of people around the world show their attachment to a club they only know through television screens, when it comes to national teams, the feeling is stronger, and football creates a sense of unity and is seen as a unifier.

In Cameroon, several nationalist projects are put forward to promote national unity (Bovin, 2009). Among the strongest, we have Football. Its rapprochement with national unity is seen as the fruit of a semiotic orientation desired by the government in place. All political discourse has also endeavored to demonstrate this evidence (Sindjoun, 1997). The resurgence of the evocation of football and football stories in political discourse in Cameroon testifies to its recurrence in political practices (Huizinga, 1992). On the way to the construction of nation-states, several governments and regimes have instrumentalized sport in the expression of their nationalism. It is not specific to the African continent. Thus, for example, Germany under the reign of Hitler and Italy under the reign of Mussolini, exploited the athletes and the latter served as ambassadors of their country and promoters of the regime in place.

Country eligibility criteria for international competitions are sometimes established on a political basis. The case of the Israeli clubs participating in the Champions League is a tangible example. And the apartheid Republic of South Africa was suspended by the International Olympic Committee from international competitions because of the racist and segregationist nature of its government. The political conflicts that have arisen during the editions of the Olympic Games and the World Cup perfectly reflect the nationalist roots of sports participation (Bernasconi, 2010). In 1936, the victories of the American athlete Jesse Owens at the Berlin Olympics and Hitler's refusal to decorate him are a sign of the use of sport as a means of expressing political opinions (Yange, 2003). As for Cameroon, football is used for its popularity on the one hand and the successes generated by the national clubs (1965-1981) but also and above all by the Indomitable Lions (1982-2002). In Cameroon, we have two regular occasions when political speeches evoke football or sing the praises of football. We have first the speech to the nation delivered on December 31, then the speech on February 10, delivered on the eve of National Youth Day. To these two events are added others, rather episodic, because

conditioned by circumstances. After a victory in a major international competition, the players are received at the Palace of Unity by the President of the Republic. These different occasions, football masses, and political speeches play an important role in the process of national integration in Cameroon. To this end, Pierre Laguillaumie already noted that:

*“Under this aspect, sport is a powerful means of political conditioning, and one can perfectly apply to it the denomination of the opium of the people in the double sense of the term: on the one hand, obscuring of the critical faculties (evasion, ecstasy) and on the other hand, compensation, substitution for real misfortunes. Through national identification, sport constitutes a powerful means of homogenization and social cohesion, and it is presented as such by its apostles and ideologues” (Laguillaumie, 1972).*

### **National Balance in Sport as a Tool for Analyzing National Unity in Cameroon**

The principle of national balance in Cameroon can be understood as the quota that each region has in the selection process for competitions and those for promotion in the public service. Football, despite its growing and disguised politicization, has escaped this contingent and regional consideration. It is considered the reflection of the unity of an entire country. Moreover, the supporters, citizens in this context, do not consider the origin or the ethnic proportion of the players. The objective here is rather turned towards sports performance. The distribution of players within the national team was based on the number of clubs that had good results both domestically and internationally. The names of the most prominent players from each of these periods have sociological resonances that correspond to the origins of the ethnic entities that dominate in the clubs in question. In the 1960s, we can see the rise of Oryx players who provided the bulk of players to the national team. In the 1970s, the rise of teams such as the Union of Douala, Canon, and Tonnerre with a relatively equal proportion between those from the West and those from the current regions of the South and Center animated the scene of Cameroonian football. From 1986, the effects of the extroversion of Cameroonian players began to manifest themselves and this practice caused African states to recruit players who played in the European professional championships to the detriment of local players. This era begins with the French coach of Cameroon Claude Leroy (Poli, 2006). Therefore, in a country where merit is very often mortgaged and sacrificed on the altar of the principle of satisfaction of ethno-regionalist claims, Cameroonian football at the level of the national team, marks an exception. It is therefore considered by most young people as an area where merit comes first.

In a political system marked by corruption and carcinogenic clientelism, the national football team thus embodies an island of social advancement sheltered from certain vices of Cameroonian society (Pivato, 1992).

### **On The Preference Of European Coaches In The Temporization Of Ethnic Diversity In Cameroonian Football**

Cameroon is not only a very ethnically diverse country but also has a much more ethnicized society. The languages and distinctive cultures of each ethnic group are certainly the most remarkable factors that guide and define interethnic relations. Although many of the over 200 ethnic entities in Cameroon can form their football team football is indeed a sport that cannot accommodate more than 22 players in a team and where not more than 11 players can be on the pitch at the same time. The choice of coach is the subject of conflicting relations between the ministry in charge of sports and the Cameroon Football Federation (FECAFOOT). It is not uncommon for the services of the Presidency to be directly involved in this appointment. This was particularly the case during the appointment of the French coach Paul Le Guen following a meeting between the President of the Republic Paul Biya and François Fillon, the French Prime Minister during the national unity day celebration on May 20, 2009 (Tagne, 2010). A small number of Cameroonians have held this position. Among which are Jean-Paul Akono, Jean Manga Onguéné, Jules Frédéric Nyonga and more recently the former captain of the Indomitable Lions Rigobert Song in 2022. For fear of a degeneration around the question of the identity of the leaders, he is very seldom assigned the management of the team to the locals.

When the time to select the players to join the national team comes, the task of forming a competitive team while respecting the Anglophone / Francophone, North/South, and Christians/Muslim balances is indeed a complicated one. This has led to the Quasi-phenomenon of the 'sorcier Blanc'. The myth of 'sorcier Blanc' magic continues to survive in football. Unlike other African countries that have had an equal or even better record than Cameroon and have opted for local technical staff, Cameroon is not following this trend. Egypt, Nigeria, Ghana, and more recently Senegal, to name a few, have permanent national coaches of their nationality. From 1990 to 2010, the Cameroon team experienced 19 coaching changes. European coaches played in Cameroonian society an additional role. Due to his unawareness of tribal differences, the European coach cannot be accused of tribalism during the selection of players as he is not expected to even know which player comes from which tribe. The European

coach was therefore standing both as a football expert and the better compromise in the formation of the national team. With a European coach, victory is celebrated as both a sign of the strength of the national team coupled with the expertise of the coach. When defeat comes under his leadership, tribalism is hardly used to account for the situation. The blame is placed upon the players as a team and the coach as a poor manager, but not as individuals, as members of tribes. Although attempts have been made to reduce its pervasiveness, tribalism still seems to be an integral part of Cameroon's football.

With the commercial importance of football today, it is not surprising anymore to see a player from the Christian South playing in the Muslim North or an Anglophone playing in a Francophone team, where the highest bidder draws the player. Less people question the identity of the players in the national team and there have been many occasions where about two or three ethnic groups dominate the team without public attention. (Fonchingong C. , 2005) claims that dividing the people to control it is part of the government's agenda, we could even suppose that an ethnicized football was and is to the advantage of the leaders. Football is so high on the government's agenda that it would be difficult to understand Cameroonian football without having some knowledge of Cameroonian politics. The following table reveals some constants. The use of nationals proves to be a temporary solution before recruiting an expatriate. As proof, the duration of Cameroonians rarely exceeds a year, and the management of the technical staff during international competitions is the responsibility of Westerners. Only the case of Frédéric Nyongha from 1994 to 1996 stands out from this constant with the bonus of occupying the position of the national coach during the CHAN organized in South Africa. To avoid a total degeneration of the situation, the leaders, however political they may be, avoid a tribalization of defeat. The supposed neutrality of the expatriate coach avoids such popular consideration. To elevate a person above multiple ethnic identities at once, the stranger alternative is more manageable.

### **History, Evolution, And Winners Of The CHAN From 1957 To 2021**

The CHAN (African Cup of Nations) officially the Total Energies African Cup of Nations, is the most important African football competition between nations. Created in 1957, it is organized by the Confederation of African Football (CAF) every two years. Since 2013, the CHAN continues to take place every two years, but it is organized in odd years to avoid it taking

place in the same year as the Football World Cup. The origin of the African Cup of Nations goes back to June 1956 more exactly, when the creation of the Confederation of African Football (CAF) was proposed at the third FIFA congress in Lisbon through the Egyptian Abdelaziz Abdellah Salem who rejected his request due to the small number (four) of African members. In February 1957, the first edition of the African Cup, inaugurated by Sudanese Prime Minister Sayed Ismail El Azhari, was born taking place in Khartoum in Sudan after the construction of a stadium with a capacity of thirty thousand seats. This edition takes place without a knockout phase and brings together the four founding nations of CAF: Sudan, Egypt, Ethiopia, and South Africa. Egypt thus becomes the first African champion in history.

### ***The First Edition of the CHAN organized in Cameroon***

Cameroon hosted for the first time the 8th edition of the African Cup of Nations football between February 23 and March 5, 1972. In front of its President of the Republic Ahmadou Ahidjo in the Omnisports Stadium of Yaoundé, the Indomitable Lions won the first game 2-1 against Kenya. This 8th edition is being played in two cities: Yaoundé (at the sports stadium) and Douala (at the Reunification stadium, built especially for the occasion). Twenty-four selections are involved in the playoffs, which issue six tickets for the final phase, still disputed with eight teams. Two of them are automatically qualified: Cameroon, the host country, and Sudan, the winner of the previous edition. The eight qualifiers are divided into two groups of four teams, the first two of which qualify for the semi-finals. It was Congo who won the trophy after defeating Mali in the final played in Yaoundé by a score of three goals to two. This is the very first title of African champion for the Congolese. As for the Malians, they manage to reach the final of the tournament from their first participation. In addition to Mali, three other selections are making their debut in the African Cup of Nations: Morocco, Kenya, and Togo. Conversely, this edition is the first to take place without the Ethiopian team, which was until now the only one to have played all the final stages since the creation of the competition.

### **Analysis Of The 33rd Edition Of CHAN In Cameroon**

On September 20, 2014, the organization of 2019, 2021, and 2023 African Cups of Nations was awarded to Cameroon, Côte d'Ivoire, and Guinea respectively. However, after the organization withdrew from Cameroon for 2019, CAF announced a shift of these competitions, Cameroon would then host the competition in 2021, Ivory Coast in 2023, and Guinea in 2025. Eight years

after its designation as a host country and despite insistent rumors of postponement or cancellation due to the Covid 19 pandemic, CAF has confirmed that the 33rd edition of the CHAN was initially scheduled to take place in 2021 and has been held in Cameroon from January 9 to February 6, 2022. Its name "CHAN 2021" has remained unchanged, however. The host country of this African Cup of Nations is Cameroon, and this for the second time, after a previous edition hosted in 1972. Twenty-four nations are taking part in the competition. Winners of the CHAN 2017 in Gabon, the Indomitable Lions open the ball for group A at the Olembé stadium in Yaoundé. During these four weeks of competition, 52 matches opposed the 24 competing teams, divided into six groups of four selections. The first two of each group go directly to the round of 16, accompanied by the four best thirds. Senegal won this CHAN for the first time in its history by winning on penalties in front of Egypt. Cameroonian Vincent Aboubakar is the top scorer (8 goals) and Senegalese Sadio Mané was named the competition's best player.

### **Some Particularities Of The 33rd Edition Of The CHAN**

A colorful and musical opening ceremony and the virtual lion

Colors, African music, and a virtual lion enlivened the stadium before the Indomitable Lions' opening match against Burkina Faso. Launched by the roar of a virtual lion frolicking on the edge of the roof of the Olembé stadium, the dancing ceremony was welcomed by the crowd of a stadium 80% full. The virtual hologram of a lion that appeared on the roof of the Olembé stadium on January 9 has fascinated the sporting public and prompted many comments from netizens. Thibault Baras, of Belgian nationality, is the designer of this virtual lion. Director of Dream Wall studios, he leads a company that excels in technological innovation. Unanimously, the appearance of the Virtual Lion was one of the strong images of the opening ceremony of the Africa Cup of Nations.





### *First woman referee of the CHAN*

Salima Mukansanga, 33, made history by becoming the first woman to referee an Africa Cup of Nations match. A strong moment for this Rwandan full of ambitions. Indeed, during the Zimbabwe-Guinea match (2-1), on behalf of the first round of the 2022 African Cup of Nations, on January 18, in Yaoundé, a meeting that entered forever in the history of the sport and of the continent, for having welcomed, for the very first time, a woman as the main referee. Thus, after the match, she expressed herself in these terms: “I had just shown that a woman could referee a high-level men's match in Africa. It was something very strong. It was an honor, a rare privilege that I was offered.



### *Cities And Stadium*

Unlike two stadiums in two cities in 1972, this 33rd edition was played in six stadiums. The Limbe Omnisports Stadium in the South West has been completed in 2014, and the Bafoussam Omnisports Stadium in the West was delivered in November 2016. Work on the Douala Japoma stadium, 50,000 seats, and that of the Olembé stadium, 60,000 seats, began in March 2015, the Ahmadou Ahidjo Stadium in Yaoundé and the Roundé Adjia stadium in Garoua, which has

25,000 seats



Source : <https://foot-africa.com/>

*CHAN 2021: The most publicized CHAN in history*

According to the statistics published on the official website of the CHAN, never has an African Cup of Nations moved the web so much. According to the official website, CHAN Cameroon 2021 is one of the most successful products in the world (CAF, 2022). He also had a record impact on CAF's social and digital media. We can therefore cite:

+1.2 billion views per TikTok video

+950 million interactions across all channels

+35000 new subscribers on the YouTube page

+ 16 million new subscribers on CHAN social networks

22 million visits on Twitter

+50 million fans on Facebook

Polemics, dramas, and incidents of the 33rd AFCON

Just like the organization and construction of the World Cup stadiums by Qatar which will take place in 2022, the 33rd edition of the CHAN in Cameroon has experienced many incidents,

controversies, and extraordinary media coverage. Among the most striking facts, we can list:

### ***Tunisia-Mali Arbitration***

The first match of Group F between Tunisia and Mali was not played to completion. Zambian referee Janny Sikazwe initially whistled the end of the match in the 86th minute before changing his mind, warned by his assistant referee and the protests of the Tunisian players. He then whistled the end of the match in the 90th minute, a few seconds before the end of regulation time, even as the assistant referee was about to announce the additional time. In front of the furious Tunisians, the refereeing quartet had to leave the field under police escort. Given the extent of the controversy, the resumption of the match, to play the remaining additional time, was announced. However, the Tunisian team refused to resume the match and the 1-0 result was later endorsed by CAF. According to Tunisian captain Wahbi Khazri, the referee of the match "was no longer coherent", and "he lost the thread of the match" he specified. "He was no longer consistent in his choices and decisions. He was very hot."

### ***The Japoma Stadium***

The Japoma stadium in Douala, inaugurated in 2019, is intended to host 5 Group E matches of the competition, a very tough group containing 2 favorites of the tournament, in this case, the Ivorian team and the reigning African champions, the Algerian team. The quality of the stadium's infrastructure, in particular the pitch, aroused a certain number of reactions. Thus, in a pre-match press conference, Algerian coach Djamel Belmadi strongly criticized the state of the pitch at the Japoma stadium. The coach of the Ivorian team, Patrice Beaumelle, nuanced the words of his colleague "The pitch at the Japoma stadium is more than adequate. We have seen worse lawns during certain CHANs", he will, however, concede "There is a part of the field which is a disaster". During the match between the Ivorian team and Sierra Leone, the Ivorian goalkeeper Badra Ali Sangaré was seriously injured while going out to try to intercept a ball. The eloquent video shows the goalkeeper's knee crashing into the lawn, causing a roll forward. The Sierra Leone striker was able to equalize thanks to this action. After multiple rumors about the possible relocation of the decisive meeting of the third day of Group E, between the Ivorian team and the Algerian team, the meeting is finally maintained at the Japoma stadium. On the other hand, it was announced that a quarter-final and the semi-final which were to take place in this stadium are relocated to the Ahmadou-Ahidjo Stadium in Yaoundé.

### ***Forgotten Mauritanian National Anthem***

The Limbé stadium was the scene of a resounding hiccup at CHAN 2021 as a bad anthem was played for Mauritania before the match against Gambia (0-1). Indeed, the organizers got it wrong three times when launching the anthem of Mauritania. The old anthem was heard twice, then in front of a third attempt to launch the official anthem having failed, the Mauritanian players were finally forced to start their match without having heard the current official anthem. Through a letter signed by its secretary-general Véron Mosengo-Omba, the Confederation of African Football (CAF) officially apologized to Mauritania and specified "having received the current Mauritanian national anthem, but that a technical problem has prevented the sound engineer from accessing the corresponding audio file.

### ***Bombardment in Buea***

In the Southwest region of Cameroon and more specifically in the city of Buea, the host city of the CHAN, which is home to Group F, exchanges of fire between the Cameroonian armed forces and armed men broke out. This shooting probably opposed members of the Cameroonian army, deployed in large numbers during the competition, and separatist fighters, this incident is part of the context of the armed conflict which has been raging since 2017 in Northwest and South-West Cameroon. The Mali football team will interrupt their training session following the shooting. Tunisia and Gambia, two of the selections presented who are staying in Buea, one of the host cities of the competition, have been asked to suspend their training for security reasons. The 33rd edition of the African Cup 2021 is an opportunity for Cameroon to sell its charming destinations. The city of Buea relies heavily on the media coverage of CHAN to make itself known. Unfortunately, this southern city has been in the grip of war since 2016. As a reminder, secessionist armed groups, which are demanding the independence of two western regions inhabited mainly by the English-speaking minority of Cameroon, had threatened before the opening of the CHAN on Sunday to disrupt the course of the competition. Some armed groups had sent threatening letters to the teams to play their matches in Limbe, a seaside resort in the southwest of the country, and train in Buea.

### ***The Olembe Stadium Tragedy***

In the history of the African Cup of Nations, such an incident had never happened. On January 24, 2022, the deadly stampede in Olembe due to the "reckless" opening of the stadium door on

the sidelines of the round of 16 between the Comoros and Cameroon by the security forces "in the face of a human tide". The death toll is eight dead and 38 injured. The following day, the president of the African Football Confederation, Patrice Motsepe, announced that the next match, which was to take place in Olembe on January 30, would be played at the Ahmadou-Ahidjo Stadium in Yaoundé, "until the security of the condition is guaranteed", he then adds: "Security is not the responsibility of CAF, but the local committee". On January 30, 2022, CAF lifted the suspension of the Olembé stadium and announced that it could host a semi-final as well as the final of the competition in early February.

### ***Suspicious positive tests of Comorian players against Cameroon***

Two days before its historic round of 16 for the archipelago against Cameroon and after having snatched its qualification to general surprise by beating Ghana (3-2), the giant of African football, 12 cases of Covid-19 was detected in the Comoros team and staff including the only two goalkeepers and no positive control among Cameroonians. The Comorian group's third goalkeeper, Salim Ben Boina, is injured, the federation said. In addition to the incredible story where Comoros have not been able to field a professional goalkeeper (it is the usual defender Chaker Alhadhur, a player who measures... 1.72 m. (AC Ajaccio) who will keep the Comorian goals), despite the three presents in their list, they played 83 minutes shorthanded after the expulsion of Abdou (7th) for stepping on the ankle of Ngamaleu, The Comorian selection leaves the tournament with their heads held high. Although playing with an outfield player in the cage, Comoros only yielded by a goal difference (2-1) against the host country, rather a favorite since the start of the Cup. This scandal caused a new controversy during this CHAN 2022 in Cameroon.



Now famous for his exploits, Chaker Alhadhur had decided to auction his Comoros goalkeeper

jersey for the occasion and donate this sum to four associations to support social works in his country.

### ***The Empty Stadium Phenomenon***

In 2019, during the CHAN in Egypt, too many matches took place in front of largely bare and empty stands. The problem repeated itself in Cameroon, at least during the first days. No stadium was full. The one between Morocco and Ghana, scheduled for January 10 at the Amadou-Ahidjo Stadium in Yaoundé, attracted at most only 1,500 spectators, while it can accommodate 42,500. The reasons for this massive disaffection are multiple. The price of tickets (from 4 to 31 euros) is considered too high by the population. The average salary in Cameroon reaches... 193 dollars or 170€ per month. "We can understand why the stadiums are empty." The very strict health protocol imposed by CAF and the Cameroonian State to combat the risk of the spread of Covid-19, in a country where around 6% of the population is vaccinated, did not encourage attendance at the stadium, since anyone wishing to attend a match must present a vaccination record and a PCR test dating back less than 48 hours. The government has therefore decided, not to relax the rules, but to modify the schedules of school, academic and professional activities, which will end no later than 2 p.m. Since then, the speakers are much more complete and livelier.

### ***A fight between Gabon and Ghana***

The match between Ghana and Gabon, on January 14 in Yaoundé, ended in a general fight. The Black Stars of Ghana, who had been leading since the 18th minute thanks to a goal from Andre Ayew, were caught in the dying seconds after Jim Allevinah equalized. While the Gabonese displayed their joy, Ghana did not digest the attitude of the Gabonese, who had not returned to their opponents a ball that they had voluntarily put into touch after the injury of one of them. André Ayew spoke of a behavior "very small, a mark of small players". ". CAF, for its part, has decided to suspend Tetteh for three games, and to issue a warning to both teams for "unsportsmanlike behavior". With the elimination of Ghana and the qualification of Gabon, there is not fortunately there is no longer any risk of the two teams meeting in the knockout rounds.

### **Conclusion**

Football, as Boniface (Boniface, 2006) so aptly underlined, is the "champion of national ideas".

Because it does not only appear as the best tool to capture the idea of a nation but embraces all of society without exception. Even far from the stadiums, football remains a subject that attracts many people. Building a nation-state is not just about allocating territory or known common traits of a nation like military, government, flag, or currency. It goes beyond and integrates the most necessary sense of national identity. Despite all the negative and subjective perceptions that we may see or feel about football, it is important to note that it offers us an ideal platform for communication between individuals who would be in conflict. In the Cameroonian context, football is likened to a lubricant facilitating national integration. Slogans such as "bringing the world together through football" are usually the motto that some organizations, states, and individuals use to promote national integration. These organizations claim and attempt to bring people of all faiths together through football, promote unity and tolerance, and celebrate diversity.

CAF is the governing body of African football founded in 1957 with currently a membership of 54 member associations, the general secretariat being based in Egypt. CHAN is the most important African football competition between nations. Also created in 1957, it is organized by CAF every two years. Cameroon hosted for the first time the 8th edition of CHAN between February 23 and March 5, 1972. 1/4 century later, Cameroon is organizing for the second time in 2021 the 33rd edition of the CHAN. This second organization has undergone a great revolution compared to the first. Because many new features have been seen and it is the CHAN that has also experienced many tragedies, and strong media coverage. Beyond all these problems, it is important to note that the opening and closing ceremonies of CHAN TOTAL ENERGIES CAMEROUN 2021 won in the United States the May 3, 2022, a prize at the 12th edition of the Global Eventex Awards, notably in the "People's Choice Events" category. It also means that Football in Cameroon remains the king and unifying sport of the nation. Because the national team of Cameroon, thanks to its multiple track record, is the country which has played the most World Cups in Africa with a total of 7 participations followed by Egypt 6. Also, among the top 10 countries with the most trophies won in the world, Cameroon ranks 4th behind Argentina, Brazil, and Uruguay and ahead of Mexico, Germany, Egypt, France, Portugal, Italy, and the United States. Football in Cameroon is above all a political construction, a social reality with multiple faces, sometimes converging and sometimes totally contradictory. Then, it is considered a true mirror of society because: "knowledge of the sport is the key to the

knowledge of a society” (Norbert, 1994). It is also the perfect reflection of the principle which recognizes in Cameroonians a unity beyond their differences such as the regional, ethnic, and cultural affiliations which distinguish them. To this effect, Oldenburg points out that: “football has become the entity of popular culture through which many Cameroonians invest, communicate, and define themselves, both from within their society and to the rest of the world (Oldenburg, 2006).

### References

- Abdoun Nassir (2012), *Football et dynamique sociopolitique au Cameroun (1965–2010)*, mémoire de Master d’histoire, Université de Ngaoundéré, SHS Web of Conferences 32, 04003, *Etats des recherches sur le sport et l’olympisme au Cameroun (1963–2013)*
- Abdoun Nassir, (2016), *Football et unité nationale : entre construction politique et signification sociale (1965–2010)*, SHS Web of Conferences 32, 04003 (2016), DOI: 10.1051/shsconf/20163204003
- Vidacs, B. (2006), *Through the Prism of Sports: Why Africanists Should Study Sports?* *Afrika Spectrum*, n° 3, p. 331–349
- Darby, Paul (2002), *Africa Football and Fifa Politics Colonialism and Resistance*. London, Franc Cass Publishers
- Ntonfo, Andre (1994), *Football et Politique du Football au Cameroun*. Yaoundé, Editions du CRAC
- Bradley, Joseph. M. (2006), *Sport and the Contestation of Ethnic Identity: Football and Irishness in Scotland*. *Journal of Ethnic and Migration Studies* 32, No. 7, pp. 1189 - 1208.
- Sindjoun, L. (1997), *Élections et politique au Cameroun : concurrence déloyale, coalitions de stabilité hégémonique et politique d’affection*, *African Journal of Political Sciences*, Vol.2, n° 1, p. 89–121
- Huizinga, J. (1992). *Homo Ludens: A study of the play element in culture*. Boston: Beacon Press



- Bernasconi, G. (2010), De l'universalisme au transnational, Le comité international olympique, acteur atypique des relations internationales, Bulletin de l'institut Pierre Renouvin, n° 31, p. 151–159
- Yange, P. (2003), le plus grand athlète du 20e`me siècle?, <http://www.grioo.com/info50.html>, consulted on 10 april 2022
- Laguillaumie, P. (1972), Pour une critique fondamentale du sport, Collectif, Partisans : Sport, culture et répression, Paris, Maspéro
- Poli, R. et Dietschy, P. (2006), Le football africain entre immobilisme et extraversion, Politique Africaine, n° 102, p. 173–187
- Pivato, S. (1992), Le ballon avant le football, Sport et Histoire, n° 1, p. 11–26
- Tagne, J.-B. (2010). *Programmés pour échouer*. Yaoundé, Schabel
- Fonchingong, Charles C. *Exploring the Politics of Identity and Ethnicity in State Reconstruction in Cameroon* Social Identities Vol. 11, No. 4, July 2005, pp. 363- 380
- Boniface, Pascal (2006) *Football & Mondialisation*. Paris, Armand Colin
- Norbert, E. et Dunning, E. (1994), Sport et civilisation : la violence maîtrisée, Paris, Fayard
- Oldenburg, A. (2006), “The Popular Conception of Football in Cameroon: A Postmodern Study of Cultural Performance and Meaning in Contemporary Society”, submitted for SIT Study Abroad Program, Anthropology and English, Washington University, Saint-Louis

## Annexes

Table 1: List of Cameroon national team coaches from 1990 to 2022

Names	Nationalities	Term	Names	Nationalities	Term
Henri Michel	French	1994–1996	Otto Pfister	German	2007–2009
Jules Frédéric Nyongha	Cameroonians	1994–1996	Thomas Nkono	Cameroonians	2009–2009
Henri Depireux	Belgian	1996–1997	Paul Le Guen	French	2009–2010
Jean Manga Onguene	Cameroonians	1997–1998	Jacques Célestin Songo'o	Cameroonians	2010–2010
Claude Leroy	French	1998–1998	Javier Clemente Lazaro	Spanish	2010–2011
Pierre Lechantre	French	1998–2001	Denis Lavagne	French	2011–2012
Jean-Paul Akono	Cameroonians	2001–2001	Volke Finke	German	2013–2014
Winfried Schäfer	German	2001–2004	Hugo Broos	German	2015
Arthur Jorge	Portuguese	2004–2006	Clarence Seedorf	Dutch	2018–2019
Arie Haan	Dutch	2006–2006	Rigobert Song	Cameroonian	2022...

Years	Winners	Years	Winners
1957	Egypt	1990	Algeria
1959	Egypt	1992	Ivory Coast
1962	Ethiopia	1994	Nigeria
1963	Ghana	1996	South Africa
1965	Ghana	1998	Egypt
1968	D R Congo	2000	Cameroon
1970	Sudan	2002	Cameroon
1972	Congo	2004	Tunisia
1974	Zaire	2006	Egypt
1976	Morocco	2008	Egypt
1978	Ghana	2010	Egypt
1980	Nigeria	2012	Zambia
1982	Ghana	2013	Nigeria
1984	Cameroon	2015	Ivory Coast
1986	Egypt	2017	Cameroon
1988	Cameroon	2019	Algeria
		2021	Senegal

*Table 2: Classification of winners by years,*

Countries	Number	Years	Countries	Number	Years
Egypt	07	2010, 2008, 2006, 1998, 1986, 1959, 1957	Senegal	01	2021
Cameroon	05	2017, 2002, 2000, 1988, 1984	Zambia	01	2012
Ghana	04	1982, 1978, 1965, 1963	Tunisia	01	2004
Nigeria	03	2013, 1994, 1980	South Africa	01	1996
Zaire	03	1974, 1974, 1968	Morocco	01	1976
Algeria	02	2019, 1990	Congo	01	1972
Ivory Coast	02	2015, 1992	Sudan	01	1971
			Ethiopia	01	1962

*Table 3: Classification of winners by titles*

## Hindistan'ın Yumuşak Güç Vizyonu; Fırsatlar ve Zorluklar

*Mazaher Rais Zade<sup>1</sup>*

### Özet

Uluslararası arenada bir aktörün yumuşak gücü, kültür, politik değerler ve dış politikada yürüttüğü siyasetten kaynaklanmaktadır. Hindistan, 6 bin yıllık tarih ve kültüre sahip bir ülkedir. Bu açıdan Hindistan, etkili bir yumuşak güç potansiyeline sahiptir ve ülkenin siyasetçi ve yöneticileri, yumuşak gücü kullanmak ve yaymak için Hint sanat, edebiyat, kültür ve tarihi eserlerinden daima yararlanmışlardır. Siyasi değerler açısından Hindistan, dünyanın en büyük demokrasisi, özgür ve adil seçimlerin ideal bir örneği olarak kabul edilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler açısından Bağlantısızlar Hareketi'nin de liderlerinden biri olarak kabul ediliyor. Başarılı iç ekonomi politikaları ile Hindistan, dünyanın en hızlı büyüyen dördüncü ekonomisi haline gelmiştir. Aynı zamanda, Hindistan'ın önündeki fırsatlara rağmen, ülke daha yumuşak güç elde etmek için birçok zorlukla karşı karşıyadır. Hindistan'daki yaygın yoksulluk, yetersiz beslenme ve kötü sağlık hizmetleri, dünyanın en kalabalık ülkelerden birisi olması Hindistan'ı Üçüncü Dünya Ülkeler listesine aday kılmıştır. Yolsuzluk, ayrımcılık, ırkçılık, sosyal şiddet ve çatışan binlerce çıkar, Hindistan'ın demokratik bir siyasi sistem olarak gelişimini de engellemiştir. Nükleer silahlara çelişkili yaklaşımlarla, ülke her zaman NPT'ye katılmayı reddetmiş ve yalnızca küresel silahsızlanma sloganını atmıştır. Cemma Keşmir konusundaki anlaşmazlıkları ülkenin uluslararası arenadaki yumuşak güç pozisyonunun azaltılmasına sebep olmuştur. Bu araştırma, gerekli verileri toplamak için teorik-analitik yöntemi ve çeşitli arşiv belgeleri kullanır ve ardından bunları sınıflandırır ve analiz eder. Bu çalışmada, önce yumuşak gücünü açıklamak için gerekli teorik çerçeve sunuluyor, ardından Hindistan'ın yumuşak gücünün önündeki fırsatlar ve zorluklar ele alınacaktır.

**Anahtar Kelimeleri:** Hindistan, Yumuşak Güç, Fırsatlar ve Zorluklar.

---

<sup>1</sup> Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Bölge Çalışmaları Enstitüsü, Asya Çalışmaları.  
Doktora Öğrencisi

## Giriş

Güç kavramı, güvenlik, siyasi, askeri, ekonomik ve benzeri hedefleri sürdürme, genişletme ve elde etme becerisinin ne ölçüde uygulandığını ifade eder. Bu yetenekler, her ülkenin ulusal hedeflerine ulaşmak için nüfus, toprak, doğal kaynaklar, güçlü ekonomi, askeri güç ve siyasi istikrar gibi belirli kaynakları gerektirir. Bu, geleneksel güç kavramını, yani uluslararası politikadaki, özellikle gerçekçilik okulundaki sert gücünü kucaklar.

Gerçekçilik geleneği, uluslararası siyasetin ve uluslararası ilişkilerin durumunu bir doğa ve anarşi durumu olarak görür. Buna göre, bu durumdaki her devlet, uluslararası arenada ulusal çıkarlarının korunması ve diğer ülkelerle ilişkiler ilkesine başvurmak zorunda kalıyor. Realistlere göre, bölgesel ve jeopolitik sınırlara dikkat etmeyi, doğal ve endüstriyel kaynaklarda kendi kendine yetebilme yeteneğini ve yeni teknolojiye erişimi içeren gücü ve ulusal güç unsurlarını maksimize ederek devletin güvenliği ve bekası; Elde edilir. Bunlar, realistlerin istedikleri askeri ve donanım gücünü inşa etmeleri için bir platform sağlar. Diğer bir deyişle, realistler için uluslararası politikanın sonucunu belirleyen, sert güçtür. Geçmişte, uluslararası gücün kaynaklarını değerlendirmek daha kolaydı. Buna göre, uluslararası siyasette üstün güç elde etmenin geleneksel yollarından biri askeri yetenek ve kabiliyet olmuştur.

Ancak yüzyılların geçişi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte, gücün ölçülmesi ve ölçülmesinin kaynakları değişti ve meşruiyet, insan kaynakları, beceriler, bilgi, soyut faktörler ve maddi kaynaklar gibi şeylerin bir kombinasyonunu içeriyor. Sonuç olarak, uluslararası siyasette ekonomik ve kültürel güç, askeri gücün önüne geçmiştir (Sharp, 2010: 6-56).

Günümüzde uluslararası arenada, küreselleşme süreci ve bilgi ve iletişim teknolojisinin gelişmesiyle birlikte yumuşak gücün önceliği giderek daha belirgin hale gelmiştir. Nye'ye göre yumuşak güç şu şekilde tanımlanabilir: "Devletin, baskı ve kuvvet kullanarak değil, cazibe ve çekiş oluşturarak istenen hedeflere ulaşma yeteneği." Başka bir deyişle, yumuşak güç, başkalarının çıkarlarını şekillendirme yeteneğine dayanır (Nye, 2010: 43). Bu argümanların dışında Nye, yumuşak gücün kaynaklarını ülkenin kültürünü, siyasi değerlerini ve son olarak da dış politikasını içeren üç ana kategoriye ayırıyor. Bu makale, Hintli politikacıların güç kaynaklarından bu ülkede sertten yumuşağa değişen önceliklerini ve algılarını incelemeyi amaçlıyor. Buna ek olarak, ülkenin uluslararası arenada daha yumuşak güç elde etmesi için önündeki zorlukları değerlendirecektir.

Bu araştırma, gerekli verileri toplamak için teorik-analitik yöntemi ve kütüphane kaynaklarını ve çeşitli belgeleri kullanır ve ardından bunları sınıflandırır ve analiz eder. Bu çalışmada, önce yumuşak gücünü açıklamak için gerekli teorik çerçeve sunuluyor, ardından Hindistan'ın yumuşak gücünün önündeki fırsatları ve zorluklar ele alıyoruz. Bu çalışma bağlamında sorulabilecek soru, yumuşak güç nedir? Ve Hindistan'ın yumuşak güç kullanmada ne tür fırsatlar ve zorluklarla karşılaşmaktadır?

### **Teorik Çerçeve**

Yumuşak güç, başkalarının önceliklerini onların ne düşüncelerini veya yapmalarını istediğimize bağlı olarak değiştirme veya şekillendirme yeteneğidir. Dolayısıyla yumuşak güç, politikaları ve değerleri başkalarına çekici geldiği için güç kullanmadan istenen sonuçları alan aktörlere aittir (Pishgahifard, 2011: 197). Yumuşak güç, pozitif imgelemin ürünü ve sonucudur, kişinin haklı bir imajını sunar, yerel ve dünya kamuoyundan güvenilirlik kazanır ve dolaylı olarak diğerlerini memnuniyetle etkileme gücüdür (Khorasani, 2008).

Bugün yumuşak güç, ülkenin yerel yetenekleri, siyasi idealleri ve politikaları tarafından küresel çekicilik potansiyeli ile ölçülmektedir; Bu araçlar ve unsurlar aynı zamanda gerçek, zihinsel ve anlaşılmazdır. Bir ülkenin yumuşak gücünün başarısı, uluslararası toplumdaki itibarına ve iyi niyetine olduğu kadar devletler ve uluslar arasında bilgi aktarımına da bağlıdır. Şimdi, liberal teorilerin ve okulların artan küreselleşmesi ve genişlemesi nedeniyle, özellikle neoliberalizm teorisi veya neoliberal kurumsallık nedeniyle, yumuşak gücün önemi uluslararası arenada giderek daha belirgin hale geldi.

Yumuşak güç terimi ilk olarak 1990 yılında Harvard Üniversitesi'nde profesör olan Joseph Nye tarafından kullanıldı. Uluslararası ve küresel düzende Amerikan gücünün değişen doğasını gördükten sonra, Soft Power adlı başka bir kitapta uluslararası siyasette başarı için önemli bir araç olarak "yumuşak güç" kavramını genişletti. Joseph Nye bu kitapta, egemen değerler, iç uygulamalar, devletin dünyayı yönetme politikası ve prosedürü, dünyadaki devletin iyi niyeti ve prestiji gibi faktörlerin bir sonucu olarak uluslararası sistemdeki yumuşak gücü sıralamaktadır (Nye, 2010: 31-81).

Kitle iletişim araçlarıyla aşılana dünyadaki egemen kültür, yumuşak gücün en önemli kaynağı olarak kabul ediliyor. Herhangi bir ülkenin kültürü, bu yüzyılda kendilerini yumuşak bir güç aracı olarak tanıtan medya devleri tarafından yayılan milli dil, milletin değerleri ve normları gibi unsurlara sahiptir; Bu konu, milletlere diğer ülkelerin kültüründen ilham verir ve ülkelerinin geleneksel ve yerli değer ve normları karşısında yeni kültürü memnuniyetle karşılar. Kültürel diplomasi ve kültür burada, her ülkenin dış politikadaki hedeflerine ve çıkarlarına ulaşmasına yardımcı olan bir araç rolünü oynamaktadır (Dehghani Firoozabadi, 2010: 106).

Dış politikada, her birinin yumuşak ve sert gücü, uluslararası sistemde iktidarın sürdürülmesi için ayrı bir birim olarak kabul edilir; Her birinin kendi bileşenleri ve öğeleri vardır. Ülkenin ulusal hedeflerine ve çıkarlarına ulaşmak için sert güç stratejisine odaklanan ve askeri müdahale, diplomasi, zorlama ve ekonomik yaptırımları vurgulayan realizm okulunun başarısı, Maliyetleri ve masrafları yüksek olan komşu ülkelere karşı yüzleşme ve çatışma politikalarından başka bir şey değildir (Sharp, 2010: 14).

Günümüz dünyasında ekonomik, siyasi vb. Çıkarlar için doğrudan güç kullanımı ülkeler için çok maliyetli ve tehlikeli hale gelmiştir (Nye, 2010: 8). Yumuşak güç ülke için hızlı bir sonuca ulaşmaz ise da (sert gücün hızlı bir şekilde ulaştığını vurgulayarak), ancak uzun vadede hedef devleti ve toplumu üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Uluslararası ilişkilerde yumuşak gücün önemi, diğer ülkeleri etkileme yeteneğine sahip olması, ancak bilinçaltında ve kademeli olarak. Bu araç, ulusal hedeflere ulaşmanın dolaylı bir yolu olarak kabul edilir ve bu nedenle, rolü gün geçtikçe daha netleşen gücün diğer tarafında kendini gösterir (Nye, 1990: 15).

#### Uluslararası ilişkilerde yumuşak ve sert güç profili

Güç	Sert (maliyetli)	Yumuşak (düşük maliyetli)
Davranış spektrumu	Zorlama, cebirler, komuta	Cazibe, Organizasyonel Hususlar, İşbirliği
En önemli kaynaklar	Yükümlülük, rüşvet, ceza	Kültür, değerler ve siyasi tercihler, meşru iç ve dış politikalar, kurumlar
Yaklaşım	Yüzleşme ve hızlı	Etkileşim ve zamanlı

Kaynak: (Nye, 2010: 47)



James Rosena ayrıca yeni teknolojilerin yayılmasının yumuşak gücü önemli hale getirdiğini savunuyor. Ona göre, küresel bir yönü olan ve yumuşak gücün temelini oluşturan normlar, askeri ve ekonomik yeteneklerden daha etkilidir ve tek taraflı olan sert gücün aksine, yumuşak güç etkileşime dayanır ve dolaylı olarak işe yarıyor ve tabii ki etkili olması uzun zaman alıyor (Sajjadpour, 2011: 87).

Soğuk Savaş sonrası uluslararası ilişkilerde güç, sert gücün araçlarını daha az kullanma eğilimindedir ve genel anlamda daha az güç kullanma eğilimindedir ve askeri gücün kapasitesini ve inanılabilirliğini azalttığı görülmektedir (Dehghani Firoozabadi, 2012: 156). Bugün, özel aktörlerin, ulusötesi şirketlerin ve sayısız ülkenin genişlemesiyle, diğer güçlü ülkeler artık geleneksel iktidar araçlarıyla ulusal hedeflerine ulaşamıyorlar; halbuki Geçmişte yaygın olarak kullanılmıştır. Bu, uluslararası ilişkiler sözlüğünde yumuşak gücün büyümesi ve gelişmesi için bir platform sağlamıştır. Bugün uluslararası siyasetteki sert gücün yumuşak güce öncelik verdiği en az beş faktörden bahsedilebilir;

1. Ekonomik bağımlılığın genişlemesi
2. Bölgeler arası aktörlerin artması
3. Zayıf ülkelerde milliyetçiliğin büyümesi
4. Erişim ve teknolojinin gelişimi
5. Siyasi konularda değişiklikler

21. yüzyılda, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi, güçlü ülkeler tarafından diğer ülkelerde ekonomik bağımlılığın ve ekonomik müdahalenin genişlemesinde derin bir etkiye sahip olmuştur.

Ulaşım ve iletişim maliyetlerini düşürmek, küresel pazarlarda genel değişimin önünü açmak ve ekonomik faaliyeti sınırların ötesine iten ulusötesi şirketlerin büyümesi ve hızlanması, Yumuşak gücün sınırlamaları daha belirgin hale geliyor. Modernleşme süreci, kentleşme, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki ilişkilerin genişlemesi ve devlet gücünün özel ve bölge üstü aktörlere yayılması, uluslararası ilişkilerde yumuşak gücün genişlemesine yol açmıştır.

Gelişmekte olan toplumlarda sosyal öz farkındalık, Üçüncü Dünya'daki insanlar ve seçkinler arasında öz farkındalığı güçlendirdi ve bu döngüde, geleneksel askeri güç alanında devlete ağır

maliyetler getiren bir düşüşe tanık oluyoruz. Modern teknolojinin yayılması, geri kalmış ülkelerdeki ve Üçüncü Dünya'daki devletlerin yeteneklerini artırmanın temelini oluşturmuştur. İçinde bulunduğumuz dönemde, özellikle Üçüncü Dünya'da uluslararası ilişkilerin doğasını değiştirirken, daha az maliyetli olan küresel arenada her ülkenin ulusal hedeflerine ulaşmak için yumuşak gücün daha büyük etkisine tanık oluyoruz.

Joseph Nye'ye göre, uluslararası ilişkilerde yumuşak güç kazanma ve elde etme konusunda üç örnek ülke ayrıcalıklı bir konuma sahiptir; Birincisi, egemen bir kültüre ve dünya görüşü ideallerine uyan değer ve normlara sahip ülkeler. İkincisi, herhangi bir sorunu kendi lehlerine takip etmek için kitle iletişim araçları da dahil olmak üzere birden fazla iletişim kanalına erişimi olan ülkeler. Bu nedenle, medyanın geniş kitleleri cezbetme ve şekillendirme sürecine katılma yeteneği, kamuoyuna iç, ulusal, bölgesel ve uluslararası kriz ve çatışmalara önemli ölçüde müdahale etme gücü verir. Bu medya çatışmasında, hangi taraf daha bilimsel, derin ve akıllıca hareket edebilirse, sahanın galibi olacaktır (Ayvazi, 2008: 56).

Üçüncüsü, yerel ve uluslararası verimliliklerini artırma potansiyeline sahip ülkelerdir (Nye, 2002: 14). Yumuşak gücü ölçmenin göstergelerinden biri, bir toprağın sakinlerinin sosyal sermaye alanındaki güvene ve diğer önemli bileşenlere sahip olma derecesidir (Molaei Kermani, 2021: 55). Buna göre, çağdaş dünyada yumuşak gücün artması ve öneminin kanıtlarından biri Pekin Olimpiyatları'nın (Çin'de) düzenlenmesi olarak düşünülebilir. Bu Olimpiyatların başarısı, tüm dünyada Çin'in yumuşak gücünün artmasına yardımcı oldu. Bu başarı, Çin hükümetinin ve devletinin kabiliyetinin yanı sıra devlet ve vatandaşlar arasında karşılıklı anlayış ve güveni artırdığını ve tüm bu faktörleri etkinliğe hazırlanmaya teşvik ettiğini gösterdi. Çoğu analiste göre, Pekin Olimpiyatları'ndan sonra dünyanın dikkatinin çoğu Çin'e odaklandı, çünkü Çin o zamandan beri Batı ülkelerinin gözünde bir süper güç haline geldi ve bu ülkeler, uluslararası ilişkilerde Çin'in artan gelişimini ve gücünü görüyorlar. Bugün Çinli yetkililer, ülkenin uluslararası ilişkilerde ve dünya çapında yumuşak gücü artırma ihtiyacını değerlendirerek, Çin dilini ve Çin'e özgü kültürü yayılmaya teşvik etmektedir.

Amerika Birleşik Devletleri, diğer ülkelere yatırımlarını artırarak ve 11 Eylül ve Afganistan-Irak savaşından sonra kamu diplomasisine vurgu yaparak yumuşak gücünü de artırdı. Çünkü bu ülkenin Irak ve Afganistan'daki sert gücünün tek taraflı kullanımı, dünyanın birçok yerinde Amerikan karşıtlığının dizginsiz büyümesine yol açmıştı. Ve bu mesele, bu ülkenin yumuşak gücünü dünya sahnesinde gittikçe azaltmıştır (Nye, 2010: 85-139).

Yumuşak güç, toplumun kültürel ortamından ve yalnızca ülkenin insanları tarafından ortaya çıkar ve devletlerin onun yaratılmasında çok az rolü vardır veya hiç yoktur (Nye, 2006). Devletler yumuşak güç yaratmada daha az rol oynasa da, yumuşak gücü kamu diplomasisi gibi çeşitli araçlarla destekleyebilirler. Kamu diplomasisi, devletin temsil ettiği menfaat ve değerlere uygun, halkın milli menfaat arayışıyla doğrudan ilişkili bir süreçtir (Sharp, 2007: 106).

Bir ülkenin yumuşak gücü bu üç ana faktöre bağlıdır:

1. Ülkenin kültürü (başkalarının gözünde çekici olduğunda)
2. Siyasi değerler ve arzu edirlilik (bu değerlerin hem ülke içinde hem de dışında dünyayı ve diğer milletleri memnun etmesi ve uygulanmasında hiçbir ikiyüzlülüğün kullanılmaması).
3. Dış politika (meşru ve ahlaki yetkiye sahip) yasal ve sorumlu olarak (hem içeride hem de dünyanın gözünde) (Blake, 2010:128).

## **B. Hindistan'ın Yumuşak Güç Kaynakları: Fırsatlar**

Hindistan, birkaç bin yıllık bir geçmişe sahip bir ülke olarak her zaman yumuşak güç için büyük bir potansiyele sahip olmuştur. Bugün ülke, dünyadaki yumuşak gücünü giderek daha fazla genişletmiş ve bu faktörler, süper güçlerin korkutucu bir güç olarak görülmesine yol açmıştır. Hindistan'ın yumuşak gücünün ortak bir mirası ve medeniyeti paylaşan Güney Doğu Asya ülkeleri üzerindeki etkisi büyüktür ve bu ülkeler grubu artık dünyanın en medeni komşuları olarak bilinmektedir (Purushotman, 2010). Bugün, Hint kültürü tüm dünyada iyi hatırlanıyor. Bu kültürün komşu ülkeler, özellikle Doğu Asya üzerinde çok fazla hakimiyeti vardır. Komşu ülkelerle olan iyi ilişkilerinin yanı sıra, dünyanın gözünde yumuşak gücünü artıran İran gibi Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki diğer ülkelerle de iyi ilişkileri vardır (Tennyson, 2012: 15).

Hindistan'ın yumuşak gücü, dünyadaki hintlilerin dağılmasıyla büyük ilgisi olan egemen kültür ve medeniyetle yavaş yavaş geliyor. Bugün, popüler Hint filmleri, müziği ve ülkenin tarihini ve medeniyetini tanıtmının diğer yolları, sınırların ötesinde giderek daha fazla tanıtılmaktadır. Bu faktörler, bu ülkenin yumuşak gücünün dünyada yayılmasının temelini oluşturmaktadır.

## **Kültür**

Kültür, yumuşak gücün en önemli kaynağı olarak kabul edilir ve ülke, yumuşak gücünü genişletmek için bu aracı kullanan özel bir kültürel ve tarihi konumdadır. Birçok uluslararası

ilişkiler kuramcısına göre: Kültür ve kültürel diplomasi, ülkelere diğer tarafı etkileme fırsatı ve gücü veren ve kültür, değerler ve fikirler gibi unsurlar aracılığıyla onları çıkarlarıyla işbirliği yapmaya teşvik eden yumuşak güç uygulamasının açık bir örneğidir (Khani, 2005: 137)

Hint kültürü, son zamanlarda dünyadaki baskın Batı değerlerine ve kültürüne bir alternatif olarak görülüyor ve etki alanı giderek artıyor. Hindistan, dünyadaki tarihi medeniyeti ve kültürü ile komşu ülkelerle iyi ilişkilerinin yanı sıra İran, Roma ve Güneydoğu Asya medeniyetleri gibi uzak tarihi medeniyetlerle de ilişkilendirilmiştir. Binlerce yıllık bu devasa ve zengin kültürel ve medeniyet kaynağı, binlerce turisti, tüccarı ve iş fırsatları bu ülkeye çekmiştir.

Pek çok ülkede hala Hint kültürü ve geleneklerinin birçok eseri var. Kamboçya'daki Angroat Tapınağı, Tayland ve Myanmar'daki Budist Tapınağı ve Endonezya'daki Bahai dilinde birkaç Sanskrit lehçesinin varlığı, bu ülkelerdeki Hint kültürünün baskın etkisini yansıtıyor (Purushotman, 2010). Buda'nın ortaya çıktığı ülke Hindistan, tüm dünyadaki Budistler için bir kutsal torağı ve ibadet yeri olarak kabul edilir. Budizm Hindistan'dan Çin'e yayıldı ve Budist rahipler ve azizler aracılığıyla Asya'da yayıldı ve Budist fikirlerin Asya'da yaygın etkisinin önünü açtı (Ramachandran, 2007).

Hindistan, bugün Çin, Japonya, Güney Kore ve Singapur gibi ülkelerin katılımıyla ünlü Nalanda Üniversitesi'nin kurulmasında gördüğümüz Asya-Pasifik bölgesindeki yumuşak güç etkisini genişletme politikasını sürdürüyor. Hindistan tarafındaki bu girişim, beş ülkenin yumuşak güç ajansı ile yakınlaşmasının bir örneğidir (Purushotman, 2010).

Budizm'in dünyaya yayılmasına ek olarak, bugün Hindistan'da yaklaşık 138 milyon Müslüman yaşamaktadır. Hindistan'daki İslami vaizler, Singapur ve Malezya'da İslami kültürel ve dini değerlerin yayılmasının Hindistan'daki İslam kültüründen ilham aldığına inanmaktadır (Ahmed, 2010: 285). Hintlilerin dünya çapındaki dağılımı, bu ülkedeki yumuşak gücün en önemli varlıklarından biri olarak kabul ediliyor. Fiji, Guyana, Malezya, Moritz, Surinam, Güney Afrika ve Trinidad ve Tobago gibi ülkelere milyonlarca Hintli dünyanın dört bir yanına dağılmış durumda. Moritz, Guyana ve Fiji gibi ülkeler çok geniş bir Hindu topluluğuna sahip, bu da Hindistan ile bu ilişkilerde Hindistan'ın üstün konumunu gösteriyor.

Ülker	Hindistan nüfusunun yüzde olarak payı
Moritz	60/30
Trinidad ve Tobago	39/04
Guyana	51/01
Surinam	35
Fiji	41/34
Güney Afrika	3
Malezya	7/2

Kaynak: (Bhat, 2010: 16)

Göçmen Hintliler, 19. yüzyılda sıradan işçiler olarak diğer ülkelere göç etmiş olsalar da, bugün Amerika Birleşik Devletleri gibi ülkelerdeki en okuryazar ve en eğitimli göçmen gruplarıdır. Bugün, Hint-Amerikan toplumunun Amerika'da çok fazla etkisi ve gücü var. Hakim Hint kültürünün en başarılı ve önemli yönlerinden biri, dünya çapında milyonlarca insan üzerinde muazzam bir etkiye sahip olan yoga eğitimidir. Küresel bir fenomen olarak yoga, özellikle Batı'da hızla ana akım kültürel hareketin bir parçası haline geldi. Özel baharatları ve çeşneleri ile Hint yemekleri tüm dünyada, özellikle Batı'da çok popüler hale geldi. Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da büyük Hint mutfakları ve restoranları çok popülerdir.

Hintlilerin Batı'ya dağılması ve etkileri, bu toplumun ev sahibi ülkelerde daha aktif bir rol oynamasına yol açtı. Bugün, örneğin, Birleşik Krallık'ta bir işveren olarak eskiden bir Hintli işçisi, demir-çelik, kömür ve gemi yapımı gibi endüstriyel şirketlerde çok sayıda kişiyi istihdam etmektedir (Tharoor, 200).

Hint müziği ve filmleri, Hint kültürünün her geçen gün genişleyen diğer bileşenleri olarak kabul edilmektedir. Müziğin ve filmin gücü sınırları aşabilir ve insanları bir araya getirebilir. Hint müziği ve filmleri büyük uluslararası pazarlarda çok popülerdir; Özellikle Asya, Avrupa, Afrika ve Batı Asya'da. Ayrıca Rusya, Senegal ve Suriye gibi ülkelerde Hint ve Bollywood filmleri oldukça popülerdir (Bollywood, Hollywood'dan sonra en önemli film endüstrisidir).

2010 yılında toplam 1274 film üretimiyle dünyanın üretim açısından en büyük sineması Hint sinemasıdır. Hindistan'a komşu olan ve Hindistan ile ortak bir kültürü paylaşan Bangladeş, Nepal, Pakistan, Afganistan ve Sri Lanka gibi Güney Asya ülkelerinde Hint filmleri oldukça

popülerdir. Ayrıca bu filmlerin Avrupa, Afrika ve Orta Doğu'da çok sayıda hayranı var (Alemi, 2012: 39).

Hint müziğinin Güney Asya ülkelerinde çok fazla hakimiyeti ve etkisi vardır ve Hint filmlerinin yaygınlaşması bu ülkelerde Hint kültürünün hakimiyetine yol açmıştır. Pakistan da dahil olmak üzere bazı ülkeler, kültürel egemenliği engellemek amacıyla Hint TV kanallarını ve Bollywood yapımı filmleri yasakladı.

Londra'daki Madame Tussauds'da birkaç ünlü Hintli film aktörünün sayısız balmumu heykelinin varlığı, Hint sineması ve kültürünün etkisinin kanıtlarından biridir ve Hint yumuşak gücünün sınırlar ötesinde arttığını gösterir (Purushotman, 2010). Oscar'ları Hint filmleriyle kazanmak, Hint filmlerinin ve Hintli aktörlerin yumuşak gücünü güçlendiren potansiyelini gösteriyor. Her yıl Hintli yazarlar Uluslararası Yılın Kitapları olarak adlandırılır ve tüm Hintlilerin gurur duyduğu yılın kitabıyla gurur duyarlar. Cannes gibi uluslararası film festivallerinin ekranlarında yer alan Hint filmleri Nobel Ödülü ve Magi Sassi ile onurlandırıldıkça, kültürel araçlar aracılığıyla yumuşak güçte gelişiyor (Purushotman, 2010).

Infosys ve Wipro Technology gibi Hint şirketlerinin teknoloji ve bilgi teknolojisi alanındaki başarısının yanı sıra Hindistan'a bağlı Tata Group ve dünyaca ünlü Reliance Group gibi çok uluslu şirketlerin başarısı, Hindistan'ın gelişmekte olan bir ülke imajını çiziyor.

Bugün, Hindistan'daki en iyi mühendislik, teknoloji ve bilgi teknolojisi merkezlerinden biridir. Örneğin, Hindistan Yönetim ve Teknoloji Enstitüsü, mühendislik ve teknolojiye dünyadaki en iyi eğitim, araştırma ve geliştirme merkezlerinden biridir (EIRC, 2008: 15-28) Hindistan'da dini hoşgörü yüksek ve bu ülkede daha az dini çekişmeye tanık oluyoruz. Hint mitolojisinde iki vaaz vardır; İlk vaaz, dünyanın benim ailem olduğu hiss edilmesi ve ikincisi, dünyada barışın hüküm sürmesine izin verilmesidir. Bu iki Hint efsanesi Hint pasifizmine atıfta bulunur. Hindistan'da Hinduizm, İslam, Sihizm, Jainizm, Budizm, Hıristiyanlık, Musevilik ve Zerdüştlük gibi farklı dinler vardır (Darvishpour, 2011: 102).

Hindistan toprağı, bir ülkedeki farklı dinlerin birbirleriyle uyumlu ve barışçıl bir şekilde etkileşim ve iletişim kurabileceğinin kanıtlarından biridir. Din ve siyasetin ayrılığını ifade eden ve dini bir çatışma ve bölünme nedeni olarak gören Batı laikliği kültüründen farklı bir kavramın Aksine, Hint laikliği tüm dinlerin kabulü anlamına gelir. Tecrübeli Hintli diplomatlar, ülkenin uluslararası ilişkilerdeki yumuşak gücünü genişletmek için birikmiş deneyimlerini bir araç

olarak kullanıyorlar.

Hintli diplomatlar 1960'larda ve 1970'lerde uluslararası arenada önemli bir rol oynadılar ve dünya çapında iklim değişikliği konferansları gibi uluslararası müzakerelerde ve konferanslarda önemli bir rol oynadılar. Hintli diplomatların çoğu son derece eğitilmiş, yerli değerleri ve kültürleri konusunda bilgili ve bu grup politikacı ve diplomatların çoğu Hint medyasında ve parlamentosunda çalıştı. Bu konu mahrum kitlelerin kendilerini siyasetin kalbinde ve siyasetçilerle etkileşim içinde görmelerine neden olmaktadır (Malone, 2011: 36).

Üçüncü Dünya ülkelerindeki artan küreselleşme trendi ve kitle iletişim araçlarının artan rolü, Hindistan'ı dünyaya hoşgörülü, tarihi ve medeni kültürünü giderek daha fazla sunmaya ve uluslararası siyasette yumuşak gücü artırmak için en önemli araçlardan biri haline getirmiştir.

### **Dış Politika**

Her ülkenin dış politikası, ülkeler arasındaki ilişkilerin temelini ve çerçevesini belirler (Bending, 1996: 1). Her ülkenin uluslararası ilişkilerdeki davranışı diğer ülkelerle uyumlu veya uyumsuz olabilir. Uluslararası arenadaki her aktör, diğer aktörlerin ve dünyanın gözünde kendisinin uyumsuz imajını azaltmaya ve dış politika davranışının uluslararası çevre ile uyumunu artırmaya çalışmaktadır. Joseph Nye bu konuda ülkelerin dış politikasının ülkenin yumuşak gücünü artırabileceğini belirtiyor; bu davranış başka ülke ve halklar tarafından meşru, ahlaki yetkiye sahip ise dikkate alınır (Nye, 2004: 11).

Dış politika alanında ve bunun yumuşak güçle nasıl ilişkili olduğu konusunda, dış politika aygıtı için üç temel görev düşünülebilir;

1. Uluslararası kamuoyu açısından siyasi sistemin meşruiyetini desteklemek
2. Uluslararası prestij kazanmak
3. Kamuoyu Yönetimi (Khorasani, 2008).

Bugün Hindistan'ın dış politikası ahlaki değerlere dayanmaktadır. Jawaharlal Nehru'nun bu ülkede Başbakan olduğu dönemden beri, değerler ve ahlaki normlar dış politika davranışının temelini ve esasını oluşturmuştur. Jawaharlal Nehru, Hindistan'ın ilk başbakanı ve dış politikasının ilk ana mimarı ve aynı zamanda sömürgeciliğe karşı savaş alanının muzaffer kahramanı olarak kabul edilir. Nehru döneminde Hindistan'ın dış politikasının üç ana özelliği şunlardır:

1. Uluslararası kurumlarda, özellikle BM barışı koruma operasyonunda önemli ve aktif bir rol oynamak.
2. Bağlantısızlar Hareketinin Liderliği
3. Dekolonizasyon sürecine önemli ve aktif katılım (Ganguly & Pardesi, 2009: 6).

Hindistan'daki bağımsızlık ve kurtuluş hareketinin mirası ve bağımsızlığını barışçıl bir şekilde kazanan bir ülke olarak Gandhi'nin liderliği, Hindistan'ın yumuşak gücünü artırmak için dış politikadaki önemli araçlardan biri olarak kabul ediliyor ve bu yumuşak güç Hindistan'ın dış politikasını güçlendiriyor. Gandhi, Hindistan'ın 1906-1925'teki iç sorunlarıyla başa çıkmadaki siyasi deneyimlerinden ve İngiliz işgaline karşı verdiği mücadeleden de anlaşılacağı üzere, şiddetsiz eyleme olan inancıyla Hindistan'ın her yerinde tanınır (Sharp, 2010: 6- 195).

Ayrıca Hindistan'ın bağımsızlığından önce Hindistan Ulusal Kongresi Başkanı, Asya ve Afrika'da Batılı ülkeler tarafından sömürgeleştirilen ve sömürülen insanların kurtuluş hareketlerini desteklemiş ve bu maddi ve siyasi destek Hindistan'ın bağımsızlığından sonra da devam etmiştir (Dixit, 2003: 31). Hindistan ayrıca uluslararası arenada apartheid ve ırk ayrımcılığına karşı ciddi bir mücadele yürüttü.

Hindistan, Soğuk Savaş sırasında Batı veya Doğu bloklarına katılmayı reddetti. Ayrıca 1950 Kore krizinde Birleşmiş Milletler kararı şeklinde bir sağlık ekibi göndererek, daha az gelişmiş Üçüncü Dünya'daki konumunu ve rolünü artırdı. Bu, Hindistan'ın Kore Savaşı'ndan sonra 1953'te tarafsız Ulusal Uzlaşma Komisyonu'nda karizmatik bir rol oynamasına ve Vietnam'daki Fransız yenilgisinin ardından Hint-Çin barış anlaşmasında arabulucu olarak tanınmasına yol açtı (Dixit, 2003: 46).

Çoğu analistlere göre Hindistan, uluslararası ilişkilerde iki taraf arasında uzlaşma ve arabuluculuk için büyük bir potansiyele sahip. Bu diplomatik güvenilirlik ve kabiliyet, bu ülkenin ekonomik ve askeri gücünün kaynaklarından gelmez, belki bu ülkenin yumuşak gücünü gösterir (Dixit, 2003: 4).

Bugün, üçüncü dünya ülkeleri açısından Jawaharlal Nehru, Bağlantısızlar Hareketi'nin o yıllarda lideri olduğu yeni bağımsız ülkelerin komutanı ve lideri olarak biliniyor. Bağlantısızlar Hareketi fikriyle Nehru, Soğuk Savaş sırasında iki bloktan bağımsızlık politikasının yolunu açtı



ve bu anlamda uluslararası arenada güç kullanımını engelledi.

Çin-Hint çatışması, Nehru döneminin idealist yaklaşımında bir dönüm noktası olan Hindistan dış politikasında bir dönüm noktası olarak görüldü. Bu dönüş, Hindistan'ın yumuşak gücünü ve bu savaşta üçüncü dünya ülkelerinin önderliğini fark eden Hintli dış politika yapımcıların algısının bir parçası olarak bahsedildi.

Çin-Hint çatışmasının yanı sıra, 1965-71'de Hindistan ile Pakistan arasındaki savaş ve 1961'de Hindistan içindeki tarafların ittifakı, Hindistan dış politikası yaklaşımında iki unsurun kullanımını ve yumuşak ve sert gücün birleşimini ortaya çıkardı. Hindistan'ın sert güç unsurunun kullanılması bu savaşta bir öncelik olmasına rağmen, yumuşak güç Pakistan'a karşı giderek daha fazla kullanılıyordu. O dönemden sonra, Hindistan devletinin başında, babasından farklı olarak, dış politikada pragmatizme ve gerçekçiliğe daha yatkın olan ve Hindistan'ın dış politikasının olması gerektiğine inanan Indira Gandhi (1966-75) adlı güçlü bir figür; Hindistan'ın dış politikasının ekonomik, siyasi ve güvenlik çıkarlarına bağlı olması gerektiğine inanıyordu ve ülkenin ulusal hedeflerine ancak uluslararası sistemin özerk alanındaki sert gücün artırılmasıyla ulaşılmamasını inanıyordu (Dixit, 2003: 8).

Bu gerçekçi politikanın ardından, o zamandan beri bir tür stratejik işbirliğine ve 1971 yılında Pakistan'a karşı savunma kabiliyetini artırmak amacıyla Sovyetler Birliği ile 20 yıllık bir güvenlik-savunma anlaşmasının imzalanmasına tanık olduk. Hatta Hint devleti Indira Gandhi'nin başkanlığının ilk döneminde bile, ilk nükleer testini 1974'te gerçekleştirdi (Kolayee, 2012: 255).

Hindistan 1970'lerde Bangladeş'e insani müdahalede bulunduğunu iddia ederek Pakistan'a karşı tam ölçekli bir savaş yürüttü ve bu faktör yavaş yavaş Hindistan'ın yumuşak gücünü azalttı. Bununla birlikte, Hindistan Başbakanı olarak Indira Gandhi'nin görev süresi boyunca, Hindistan'ın dış politikasının, gücü dengelemek ve stratejik güç ve iktidar alanlarına hakim olmak gibi gerçekçi bir yaklaşım içeren uluslararası ilişkilerde klasik anlamına dönüşmesine tanık olduk. Ancak Muraraji Desai'nin yönetimi sırasında (1977- 79) Hindistan'ın dış politikasında ülkenin Çin, Amerika Birleşik Devletleri ve Pakistan ile ilişkilerini geliştirmeye yardımcı olan ve Hindistan'ın dünyadaki imajını daha iyi gösteren birkaç yeni girişime tanık olduk (Malone, 2011: 36).

İki yıl sonra, Indira Gandhi'nin oğlu ve halefi Rajiv Gandhi 1988'de Çin'i ziyaret etti. Bu Hindistan devletinin komşularıyla ilişkilerini iyileştirmeye kararlı olduğunu, ancak Hindistan barış gücünün Sri Lanka'da bulundurulmasının dünya tarafından başka bir ülkenin iç işlerine müdahale olarak görüldüğünü gösteriyor ve Hindistan'ın dış politikasındaki bu çelişkili davranış, uluslararası ilişkilerde başka bir ülkeye yönelik saldırganlığın bir yönü olarak kabul edilmiş ve bu bakımdan Hindistan, 1970-80 döneminde komşuları için saldırgan bir hegemon haline gelmiştir (Purushotman, 2010).

Soğuk Savaş'tan sonra, özellikle ticaretin serbestleştirilmesi ve Hindistan'ın küreselleşme sürecine katılmasından sonra, ülkenin dış politika yaklaşımında Hindistan'ın dünyanın farklı ülkelerle ilişkilerini iyileştirmeye yardımcı olan büyük bir değişim gördük. Soğuk Savaş sonrası Hindistan'da, Batı'yı sömürgecilğin ve Üçüncü Dünya'nın sömürsünün sembolü olarak gören bazı ideolojik kısıtlamaların ortadan kalktığına tanık oluyoruz. Hindistan o zamandan beri ABD ile ekonomik ve güvenlik konularında iyi ilişkiler yaşadı; Bundan önce ise Çin ve Sovyetler Birliği ile iyi ve stratejik ilişkileri vardı (Oommen, 2010: 7).

1990'lardan sonra Hindistan, Güney Asya ülkeleri arasında büyük kardeş rolünü oynamaya ve komşuları arasındaki anlaşmazlıkları çözerek (başka bir ülkenin içişlerine karışmamaya dikkat ederek) uluslararası prestijini artırmaya çalıştı. Bu durumda Wagner, "Hindistan'ın 1990'dan beri bölgesel politikasının yumuşak güç stratejisine daha fazla vurgu ile karakterize edildiğini" öne sürüyor (Wagner, 2005: 9). Bu yaklaşımın somut bir örneği, Hindistan'ın komşu ülkelere karşı görevinin işlerine müdahale olarak değil, kardeşlik sorumluluğu ve insan hakları olarak görülmesi gerektiğini vurgulayan Gojral Doktrini'nde görülebilir (Banerjee, 1998: 109).

Bu doktrine göre, 1991'den itibaren Hindistan, yumuşak gücün elde edilmesine yönelik yaklaşımları ve politikaları değiştirmek için ekonomik liberalleşme dahil olmak üzere iç politikada değişikliklerle karşı karşıya kaldı. Hindistan, 1970'lerden ve 1980'lerden esinlenerek, güçlü askeri kaynaklara ve sert bir güç stratejisine sahip olmasına rağmen, 1971'de Pakistan'a karşı Keşmir meselesi üzerine yapılan savaşta askeri zafer olan ulusal hedeflerine ulaşamamıştı.

Bu dönem, bu ülkenin dış politika yaklaşımında sert güçten yumuşak güce doğru bir politika değişikliği dönemi idi (Wagner, 2005: 9). Hindistan'ın 1990'larda Pakistan'a karşı Keşmir konusunda sert stratejisindeki kısıtlamalar, iki ülke arasında ikili bir krize yol açtı.

Genel olarak, ülkelerdeki artan küreselleşme ve ekonomik liberalleşme eğilimi, daha fazla

ülkenin birbirine bağımlı olmasının yolunu açıyor ve hatta bu eğilimi takip ederek, bu kervanın gerisine düşmemek için küreselleşme dalgalarını sürüyorlar. Bugün Hindistan'ın yumuşak gücü, çoğunlukla Güney Asya için Bölgesel İşbirliği Teşkilatı gibi girişimler yoluyla ekonomik işbirliği temelinde güçlendiriliyor. Ayrıca Pakistan dahil diğer ülkelerle karşılıklı güven inşa etmek için yapıcı önlemler önermiştir.

Soğuk Savaş'ın sona ermesinden kısa bir süre sonra ülke ASEAN, Şangay İşbirliği Örgütü (SCO), Asya Bölgesel Meclisi, Doğu Asya Zirvesi ve Asya-Avrupa Zirvesi gibi ekonomi ve güvenlik kuruluşlarına üye oldu(Kolayee 2012: 257).

Kongre Partisi'nin ardından 1998-2004 yılları arasında Bharatiya Janata Partisi'nin gelmesiyle, parti, askeri gücü artırmaya vurgu yaparak tek taraflı politikalar uyguladı ve nükleer testlerini daha da azalttı. Bu iki faktör, Hindistan'ın nükleer testlerinin küresel olarak kınanmasını azalttı ve bu da Hindistan'ın büyüyen yumuşak gücünün yolunu açtı.

Kongre Partisinin 2004 yılından bu yana yürüttüğü girişimler, Hindistan ve Pakistan arasındaki halkla ilişkileri güçlendirdi ve Hindistan'ın karşılıklı güven inşa etme planı, Pakistan halkı arasında ülkenin ve Hindistan hükümetinin prestijini artırdı ve bu da Hindistan'ın Pakistan'daki yumuşak gücünü artırdı. Hindistan ayrıca komşularıyla ilişkilerini geliştirmeye ve Çin ve Bangladeş ile sınır anlaşmazlıklarını çözmeye büyük ilgi gösterdi.

1999'da Hindistan ve Pakistan arasındaki Cargill Savaşı, yumuşak güç konusunu uluslararası ilişkilerde önemli hale getirdi. Hindistan bu savaşta çoğu ülkenin desteğine sahipti ve Pakistan dünya tarafından savaşın suçlusunu ve başlatıcısını olarak görülüyordu. Savaş ayrıca ciddi güç sınırlamaları gösterdi; çünkü hiçbir ülke diğerine karşı nükleer silah kullanamazdı bu nedenle ikisi de tam bir nükleer savaştan korkuyorlardı.

Hindistan'ın BM barışı koruma operasyonlarına devam eden katılımı, yumuşak gücünü daha da artırdı. Hindistan, dünya çapında Birleşmiş Milletler himayesinde 35 uluslararası barışı koruma operasyonuna 35.000'den fazla askeri personelle katıldı (Musa zada, 2010: 317).

Hindistan ordusu, önyargıyı önlemek için her zaman Cammu ve Keşmir gibi çatışma bölgelerinde yumuşak güç kullanarak halkın zihnine hükmetmeye çalıştı. Jammu ve Keşmir'deki inşaat operasyonları ve Hint Ordusu'nun diğer operasyonları bu alanlarda altyapı inşa ediyor, mülteci kampları kuruyor ve ülkenin çatışma bölgelerindeki çabaları da dahil olmak üzere bu bölgelerdeki insanlara tıbbi yardım sağlıyor (Purushotman, 2010 ).

Hindistan'ın Taliban'ın düşüşünden sonra Afganistan'la olan ilişkilerinde yumuşak gücü kullanmadaki başarısının en iyi somut örneklerinden biri, barajlar, yollar gibi altyapının inşasına yardım ederek ve Afgan öğrencilere öğretmenler göndererek Afganistan'ı yeniden inşa etmektir. Hindistan Afganistan'a en büyük beşinci yardım eden ülkeler yer aldı. Hint televizyonu, kanalları ve filmleri, şehirlerde ve köylerde çoğu Afgan'ın eğlencesi haline geldi.

Hindistan ayrıca Saddam Hüseyin'in düşüşünden sonra Irak'a 20 milyon dolarlık yardımda bulunmanın yanı sıra Irak'ta altyapı geliştirmeye yatırım yapmak için 10 milyon dolarlık bir yardım daha sağladı (Pradhan, 2011: 53).

Ülkenin yumuşak gücünün ve dünya nezdindeki imajının güçlenmesinin diğer örnekleri, Hindistan hükümetinin 26 Eylül 2006'da Mumbai'de meydana gelen terörist saldırılara gösterdiği tepkiler; Bu, Hindistan halkı arasındaki önyargı ve vatansever ruha ve Hindistan'ın kargaşasındaki medya propagandasına rağmen, hükümetin ordu ve hava kuvvetlerini seferber etmediği ve yalnızca terörist alanlara operasyon yapıp ve yalnızca kalan teröristleri yakalamaya odaklanmıştır. Bu ülkenin hükümeti, bu teröristler için mahkemede bir avukat seçme yasal hakkını bile değerlendirdi (Malone, 2011: 37).

Hindistan'ın Soğuk Savaş sonrası hızlı ekonomik büyümesi, dünyadaki olumlu imajını yansıtıyor. Bugün Hindistan, yıllık ortalama %7 büyüme oranıyla dünya ekonomisindeki en başarılı ülkelerden ve diğer rol modellerden biri olarak kabul edilmektedir. Son yıllarda Hindistan, %7-8'lik bir büyüme oranı ve BRIC ülkeleri arasında en büyük İngilizce konuşan işçi nüfusu ile güçlü bir ekonomik lokomotif ve hizmet ihracatçısı olarak tanındı; 2050 yılına kadar bu ülkenin Çin ile birlikte diğer büyük güçlerden en üst sırayı alacağı tahmin ediliyor (Kolayee, 2012: 267).

Hindistan bugün, bu ekonomik genişleme ve büyüme faktörünün ve dolayısıyla Hindistan'ın ekonomik gücünün bir sonucu olan yabancı yatırım için en iyi yer olarak kabul edilmektedir. Hindistan, Grup 77 ve Grup 22 ve Bağlantısızlar Hareketi gibi uluslararası kuruluşlara üyeliği ile uluslararası hukuka bağlı gelişmiş bir ülke olarak tanınmaktadır. Hindistan ayrıca yedi dönem için Güvenlik Konseyi'nin daimi olmayan üyesi olarak seçildi. Ayrıca ülke Güvenlik Konseyi'nde kalıcı bir koltuk istiyor ve bu talep Hindistan hükümeti tarafından da tekrarlanmaktadır (Musa zada, 2010).

## **Siyasi Değerler**

Hindistan, dünyadaki en büyük demokrasi olarak bilinir ve bu faktör (demokrasi), Hindistan'ın bu ülkedeki iç zorlukları ve sorunları ele almak için bir araç olarak kullanılan rol modelleme için değerli varlıklarından biridir. Bu ülke, diğer gelişmekte olan ülkelerden farklı olarak, her zaman demokrasi geleneğiyle ilişkilendirilmiş ve askeri ve otoriter rejimlerden uzak olmuştur. Gelişmekte olan bir ülke olarak Hindistan, demokrasinin yoksulluk ve okuma yazma bilmeyen bir toplumda hayatta kalabileceğini ve Batı dışındaki diğer ülkelerin belirli bir demokrasi modeli olabileceğini kanıtladı.

Hindistan, bağımsızlıktan bu yana özgür ve adil seçimler yaptı ve Hindistan'daki demokrasi, Hint toplumundaki tüm sınıfların ve grupların katılımını kabul ediyor. Ayrıca bu sistemde kadınların siyasete aktif katılımı vardır. Hindistan, Butan ve Nepal gibi Güney Asya ülkelerinde demokrasi için bir teşvik olarak görülüyor.

Hindistan'ın demokrasi ve özgürlüğe olan bağlılığı, ahlaki gücünün ve artan yumuşak gücünün temelini oluşturdu. Hint toplumunda basın ve fikir özgürlüğü, bu ülkede farklı fikirlerin yayılmasına izin verildiğini gösterir.

Bugün, Hindistan hükümeti yoksulluğu azaltmak ve çevre sorunlarını çözmek için çok çalışıyor. Bu ülke, kamuoyuna ilişkin konularda bağımsız ve güçlü bir yargıya sahiptir; Ancak hükümetle ilgili konularda mahkeme, Hint halkının gözünde hükümetin yanında yer alıyor.

## **Hindistan'ın Yumuşak Gücünün Zorlukları**

Herhangi bir hükümetin stratejisi yumuşak gücü güçlendirebilir veya zayıflatabilir. Kibirli ve başkalarının fikirlerinden habersiz olan veya dar görüşlü bir yaklaşım izleyen iç veya dış politikalar, herhangi bir ülkenin yumuşak gücünü azaltmada etkili olabilir (Nye, 2010: 56). Dambavana Operasyonu (Cemu Keşmir'de yardım operasyonu) gibi girişimler ve fikirler Hindistan'ın yumuşak gücünü artırsa da, Chhattisgarh eyaletinde Salvajidium fikri gibi diğer girişimler halkı hükümetten tiksindirdi. Bu fikir, solcu radikallara karşı savaşta sert iktidarı vurgulayarak uygulandı.

Maoistler, ülkenin dağınık bölgelerinde Hint devletine karşı iç savaş başlattılar. Buna karşılık, Hindistan hükümeti kırsal kesimdeki ve kabile gençlerinin çoğuna onlarla savaşmak için silahlandırdı. Bu faktör, Hindistan hükümetinin dünya gözünde imajının ve iyi niyetinin yitirilmesine neden oldu ve muhalefeti bastırmak için askeri araçların kullanılması, Hindistan

hükümetinin uluslararası toplumda insan hakları ihlalleri suçlamasına yol açtı; Salvajodum bile Hindistan'da tecavüz, gasp ve işkenceyle suçlandı (Purushotman, 2010).

Hindistan'da polis yönetimi ve insan hakları ihlalleri, uluslararası sistemde liberal bir anayasaya sahip olduğunu iddia eden ülkenin imajını olumsuz etkiledi. Bugün pek çok ülkede eskimiş olan sanıklardan itiraf almak için işkencenin kullanılması, ülkenin yumuşak gücünü olumsuz etkilemeye devam ediyor. Hindistan hükümeti, vatandaşlık ve vatandaşlık haklarına bağlılığını kanıtlamak için 1987 BM İşkenceye Karşı Sözleşmesini onaylamalıdır.

Hindistan, tarihsel olarak zengin ve fakir arasında zorlu bir ikilem yaşadı. Hindistan'ın 2018 İGE'si 0,647'dir. Ancak, eşitsizlik için değer indirildiğinde, İGE boyut endekslerinin dağılımındaki eşitsizlik nedeniyle İGE yüzde 26,3 kayıpla 0,477'ye düşüyor. Hindistan için insan eşitsizliği katsayısı yüzde 25,7'ye eşittir ve Bugün, bu boşluk genişliyor ve az gelişmiş bir ülkenin resmini çiziyor (Human Development Report 2019).

Hindistan'daki kötü toplu taşıma durumu, uçuşlar ve demiryolu ve karayolu ulaşımındaki gecikmeler, Hindistan'ın yumuşak gücü üzerinde olumsuz bir etkiye sahip.

İnsani Gelişme Endeksi'nde 2018 BM raporuna göre bu ülke 129'dan daha iyi kazanmadı. Bu sıralamaya göre görüntü kalabalık, fakir ve okuma yazma bilmeyen bir ülke olarak gösteriliyor (Human Development Report 2018). Hindistan'daki ekonomik reformlara rağmen, bu reformlar yalnızca sınırlı sektörlerde gerçekleştirildi ve ticaret ve ekonomik liberalizasyon zenginler ile yoksullar arasındaki uçurumu genişletti. Bu, hükümete karşı isyan eden Maoist bağlantılı grupların ülkenin 170 bölgesinde yayılmasına yol açtı. Aslında, artan yoksulluk Hindistan'ın gelecekte %7'lik ekonomik büyümesinin kayıp olmasına yönlendirecek (Ganguly, 2003: 1).

Hindistan nüfusunun yüzde 34'ünden fazlası hala günde 1 dolardan az kazanıyor, nüfusun yaklaşık yüzde 80'i günde 2 dolardan daha az parayla yaşıyor ve 300 milyondan fazla insan yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır (Nazemiyan, 2010: 149) Yoksulluğun ve sefaletin bir başka nedeni olan yolsuzluk Hindistan'da yaygındır. Ülke, 2020 Yolsuzluk Algılama Endeksinde 180 ülkeden 86. sıradan daha iyi puan alamadı (Corruption Perceptions Index 2020).

İnsani Gelişme Endeksine göre: 1990 ile 2018 arasında Hindistan'ın İGE değeri yüzde 50,0 artışla 0,431'den 0,647'ye yükseldi ve 1990 ile 2018 arasında Hindistan'ın ortalama eğitim süresi 3,5 yıl ve beklenen eğitim süresi 4,7 yıl artış göstermektedir (Human Development Report 2018). Hint hükümeti, teknoloji ve yönetim kurumları gibi alanlarda eğitim

kurumlarında ilerleme kaydettiğini ve Hintli ergenlerin çoğunun temel eğitimi için bir çözüm bulamadığını iddia ederken, birçok Hintli okuma yazma bilmiyor.

Hindistan'ın diğer komşularıyla çözülmemiş çatışmaları, ülkenin yumuşak gücü üzerinde birçok olumsuz etkiye sahip. Kalıcı bir Güvenlik Konseyi koltuğuna hak kazanmak için çatışmaya rasyonel bir çözüme ihtiyacı var.

Hindistan'ın stratejik çıkarlar peşinde koşan Myanmar'ın askeri otoriter hükümetiyle iyi ilişkileri, Hindistan'ın insan hakları ihlallerine verdiği destek ve bölgedeki demokrasi iddialarına rağmen yumuşak gücü nedeniyle kendisine yöneltilen bir başka eleştiri. Ayrıca Hindistan, 2008-9'da otoriter hükümetin destekçisi olarak tanınan ülkeye barış ve istikrar getirdiğini iddia ederek Nepal'e müdahale etti. Ayrıca, Nepal'deki demokratik ayaklanmaların ortasında Singh İşçileri'nin 2006 yılında zalimce iktidarını sürdürme girişimi, Hindistan'ın demokrasi ve sivil toplumun önceliğini yalnızca kendi ülkesinde kabul ettiğini kanıtladı. Ve uluslararası sahnede, Nepal Maoistlerini zayıflatmak ve Nepal ile Çin arasında yakın bir ilişkiyi önlemek olan stratejik çıkarlarına ulaşmak için demokrasi ilkelerinden fedakarlık etmeye isteklidir (Purushotman, 2010).

Hindistan'ın yumuşak gücünün önündeki en ciddi zorluklardan biri, 1974 ve 1998'deki nükleer testleridir. Hindistan, NPT üyeliğini kabul etmeyen birkaç ülkeden biridir. Bu, uluslararası ilişkilerde ülke için büyük bir zorluktur. Hindistan, uluslararası düzeyde, ülkelerin nükleer silahlar alanında silahsızlandırılması gerektiğini iddia etse de, nükleer silahlara sahip bir devlet olarak kabul edilmektedir.

Bu çelişkili ve ikili kriterler, Hindistan'ı bağımsız, tarafsız ve bağımsızlık sonrası iyi huylu bir ülke olarak gören gelişmekte olan ülkelerin görüşlerinden çok farklıdır. Onlara göre Hindistan bugün, gelişmekte olan ülkelerin gözünde güvenilirliğini azaltan bir iddia ve aldatma konumundadır. Soğuk Savaş sonrası Hindistan'ın dış politikasının pozisyon ve yaklaşımının gerçekçi bir görüşe dönüşmesi, Hindistan'ın bir dizi eski ve dost ülkeden yabancılılaşmasının yolunu açmıştır. Örneğin, Arap dünyasındaki huzursuzluk ve Hindistan'ın İsrail ile silah satışı ve gerçek istihbarat işbirliği ile sonuçlanan sıcak ve iyi ilişkileri, Hindistan'ı Müslümanların ve Arapların gözünde olumsuz bir imaja bıraktı. Ayrıca, yaklaşık yarım asırdır süper güçlerle uyumsuz olduğunu iddia eden ülke, son on yılda Amerika'nın dikkatini o kadar çok çekmeyi başardı ki, stratejik bir ortak ve piyasalarındaki en büyük yatırımcı olarak görülüyor.

Aslında, Amerika Birleşik Devletleri ile bir nükleer anlaşma imzalayan Hindistan, bu ülkenin stratejik bir ortağı ve ABD'nin Çin'in iktidara yükselişine karşı koyma aracı olarak kabul edilir (Shafiee, 2011: 134).

Hindistan'ın dış politikasına yönelik bu çelişkili yaklaşımlar dünyadaki prestijini azaltıyor ve Hindistan devletinin yumuşak gücünü güçlendirmesini giderek zorlaştırıyor. Aslında, yumuşak güç, küresel bir bakış açısıyla güvenilirliğe ve kabul edilebilirliğe bağlıdır ve devletler aldattığında ve aldıkları bilgiler yalnızca sloganlara dönüştüğünde, bu güvenilirlik yok olur (Yasushi, 2010: 37).

Hindistan'ın yumuşak gücünü güçlendirmesinin önündeki belki de en önemli engel Keşmir ve Kuzeydoğu meselesidir. Bu çatışma hala çözülmemiş ve bu bölgede yapıcı ve aktif bir demokrasi inşa etmenin önündeki en büyük zorluklardan biri çatışmadır. Bu uzun süren çatışmada 47.000'den fazla insan öldürüldü. 60 yıldan fazla bir süredir Hindistan ve Pakistan, Cammu ve Keşmir'e karşı dört savaş yaşadı. Jammu ve Keşmir İki ülke arasındaki her iki savaş sahnesinde ve her müzakerede, her iki ülke de kendi sınırları içinde olmak istedi, ancak ikisi de taleplerini yerine getirmede tam bir başarı elde edememiştir.

### **Sonuç**

Uluslararası arenada bir aktörün yumuşak gücü, kültür, politik değerler ve dış politikada yürüttüğü siyasetten kaynaklanmaktadır. Hindistan, 6 bin yıllık tarih ve kültüre sahip bir ülkedir. Bu açıdan Hindistan, etkili bir yumuşak güç potansiyeline sahiptir ve ülkenin siyasetçi ve yöneticileri, yumuşak gücü kullanmak ve yaymak için Hint sanat, edebiyat, kültür ve tarihi eserlerinden daima yararlanmışlardır. Ayrıca Hintlilerin dünya çapında dağılması, bu kültürü dünyaya aktarmanın ana yolu olarak düşünülebilir. Siyasi değerler açısından Hindistan, dünyanın en büyük demokrasisi ve özgür ve adil seçimlerin ideal bir örneği olarak kabul edilmektedir. Gelişmekte olan ülkeler açısından Bağlantısızlar Hareketi'nin de liderlerinden biri olarak kabul ediliyor. Bugün, başarılı iç ekonomi politikaları ile Hindistan, dünyanın en hızlı büyüyen dördüncü ekonomisi ve ekonomik büyüme açısından en hızlı büyüyen ikinci ekonomi haline gelmiştir.

Son yıllarda Hindistan, gelişmekte olan ülkelerde bilimsel ve akademik bir merkez olarak görülüyor ve her yıl diğer ülkelerden çok sayıda öğrenci bu ülkede eğitim görmeye çekiliyor. Dış politika açısından Hindistan, Soğuk Savaş'tan sonra her zaman komşuları ve diğer ülkelerle



iyi ilişkiler kurmaya çalıştı. Hindistan, alt kıtada bölgedeki tüm ülkelerle sınırları paylaşan tek ülkedir ve tüm bölgesel faaliyetlerin merkezidir. Bu nedenle, bu ülke için uzlaştırıcı dış politikası, bu ülkenin yumuşak gücünün ana kaynaklarından biridir. Hindistan ayrıca uluslararası ve bölgesel kuruluşlarda aktif bir rol oynamaktadır ve gelecekte Güvenlik Konseyi'nde kalıcı bir koltuk adayı olarak kabul edilmektedir.

Aynı zamanda, Hindistan'ın önündeki fırsatlara rağmen, ülke daha yumuşak güç elde etmek için birçok zorlukla karşı karşıyadır. Hindistan'daki yaygın yoksulluk ve yetersiz beslenme ve acınacak sağlık durumu, dünyayı kalabalık bir ülke ve üçüncü bir dünya ülkesi haline getirdi. Yolsuzluk, ayrılıkçılık, sosyal şiddet ve çatışan binlerce çıkar, Hindistan'ın demokratik bir siyasi sistem olarak gelişimini de engellemiştir. Nükleer silahlara çelişkili yaklaşımlarla, ülke her zaman NPT'ye katılmayı reddetmiş ve yalnızca küresel silahsızlanma sloganını atmıştır. Belki de Hindistan'ın dış politikasının önündeki en büyük zorluklardan biri, Cemma Keşmir konusundaki anlaşmazlıklardır. Tarih boyunca bu bölge çok sayıda masum insanın mihrabı olarak görülmüş ve içeride siyasi istikrarsızlığa neden olmuş ve bunun sonucu da bu ülkenin uluslararası arenadaki yumuşak güç pozisyonunun azalması olmuştur. Bugün, ülkenin planlamacıları ve politika yapıcıları, uluslararası arenada iyi bir konuma yükselmek için önündeki zorlukları ele almak için gerekli önlemleri düşünmekten çekinmiyorlar. Özellikle yumuşak güç alanında mevcut potansiyellere güvenerek stratejik hedeflerine ulaşabilmek için son çabalarını harcamaktadırlar.

### **Kaynakça**

- Alami, Ahmad (2012); Hindistan'a Giriş, Yeni Delhi'deki İran İslam Cumhuriyeti Büyükelçiliği
- Kültür Danışmanlığı.
- Banerjee, Dipanker (1998); "Comprehensive and Cooperative Security in South Asia, New Delhi", Institute of Peace & Conflict Studies.
- Bending, Andrew H. (1966); The making of Foreign Policy, Baltimore, John Hopkins University Press.

- Bhat, Chandrashekar & Narayan, K.Laxmi (2010); Indian diaspora, Globalization and Transnational Network: The South African Context, *Jsocsci*, 25(1-2-3), 13-23.
- Blake, Janet ve Golshanpajoo, Mohammad Reza (2010); "Yumuşak Güç; Yumuşak Tehdit:
- Politika Oluşturma Yönünde Bir Önerme", *Strateji*, Yıl 19, Sayı, 55
- Darvishpour, Hojjataleh (2011); " Hint Toplumunun Çokluğundaki Birlik İşareti ", Political and International Research, No. 8,
- Dixit, J. N. (2003); *India Foreign Policy: 1947-2000*, New Delhi, Picus Books .
- EIRC. (2008); *ICT Competencies in India*, Catalyst for Euro-India Research, [www.euroindiaresearch.org](http://www.euroindiaresearch.org)
- Human Development Report 2018 <http://hdr.undp.org/en/data2018>
- Khashei, Vahid ve Morad Imamzadeh Jafar, Mehrdad (2001); "Uluslararası Sahnede Yumuşak Güç Performansı Üzerine Politika Yapma Geliri", *Yumuşak Güç Çalışmaları*, Sayı, 3.
- Khani, Mohammad Hassan (2005); "Kültür diplomasisi ve ülkelerin dış politikasındaki yeri", *Siyaset Bilimi*, sayı, 2
- Ganguly, Sumit & Manjeet S, Pardesi. (2009), "Explaining Sixty years of India's Foreign Policy", *India Review*, Vol.8, No.1.
- Ganguly, Sumit (2003); *India as an Emerging Power*, London, Frank Cass.
- Human Development Report 2011, <http://hdr.undp.org/en/reports/global/hdr2011/>
- Farzinnia, Ziba (2009); *Asya Üçgeni: Çin, Hindistan ve Pakistan*, Tahran: Fetr of Political and International Studies.

- Kolaei, Elahe ve Vaezi, Tayyeba (2012); "Hindistan'da Dış Politika Gelişimi ve Ekonomik
- Kalkınma", Dış İlişkiler, Dördüncü Yıl, No.1,
- Khorasani, Reza (2008); "Kültürel gücün dış politikadaki yeri ve rolü ve küresel gelişmeler
- üzerindeki etkisi", Journal of Political Science, Cilt 11, Sayı, 44.
- Maline, David (2011); "Soft Power in Indian Foreign Policy", Economic & Political Weekly,
- Vol.VI VI, No.36, 35-39
- Pishgahifard, Zahra ve diğerleri(2011); "İran İslam Cumhuriyeti vurgusu ile yumuşak gücün
- ulusal güçteki konumu", Strateji, Cilt 20, Sayı, 61
- Sajjadpour, Seyed Mohammad Kazem ve Vahidi, Musa Reza (2011); "Yeni Kamu Diplomasisi;
- Kavramsal ve Operasyonel Çerçeve", Politika, Cilt, 41, Sayı , 4
- Samiei, Mohammad (2011); "Hindistan Emperyalizme Döndü mü?", Dünya Araştırmaları, Cilt
- I, Sayı, 2
- Sharp, Jane (2010); Yumuşak Güç ve Şiddetsizlik, Seyed Reza Marzani tarafından çevrildi,
- Tahran: İmam Sadık Üniversitesi.
- Shafiee, Nozar ve diğerleri (2012); "Hindistan'ın 11 Eylül'den Sonra Afganistan'a Yaklaşımı;
- İran bakışı ile", International Geopolitical Quarterly, Cilt.2
- Shafiee, Nozar and Mandani, Zahra (2011); "Hindistan ile ABD Nükleer Paktı; Fırsatlar ve

- Zorluklar", Politik-Ekonomik Aylık, No. 283
- Shayhkattar, Alireza (2002): Din ve Siyaset: Hindistan Örneği, Tahran: Dışişleri Bakanlığı
- Mojtahedzadeh, Pirooz ve diğer yazarlar (2010); "Hindistan Alt Kıtasındaki İlişkilerin Coğrafi
- ve Jeopolitik Temelleri", Alt Kıta Çalışmaları, İkinci Yıl, No. 55- 78
- Musazadeh, Reza and Koochi, Ebrahim (2010); Uluslararası Kuruluşlar Hukuku: Güvenlik
- Konseyi Hukuku, Tahran: Mizan
- Nye, Joseph (2010); Soft Power; Tools for Success in International Politics, çeviren: Seyed
- Mohsen Rouhani ve Mehdi Zolfaghari, Tahran: Imam Sadegh University
- Yasushi, Watanabe ve McCannell, David (2010); Popüler Kültür ve Yumuşak Güçte Yüksek
- Öğrenim: Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri Örnek Olayları, çeviren: Seyyed Mohsen Ruhani, Tahran: İmam Sadık Üniversitesi
- Ahmed, Zahid Shahab & Bhatnagar, Stuti (2010); "Gulf States and the conflict between India
- and Pakistan", Journal of Asia Pacific Studies, Vol.1, No.2, 259-291.
- Nye, Joseph (2006); Fıskıran Kaplan, Bugün Hindistan, 25 Eylül
- Nye, Joseph (2010); "Amerikan gücünün geleceği", Foreign Affairs, Cilt 89, No. 6.
- Nye, Joseph. (1990); "Yumuşak Güç", Dış Politika, No. 80.
- Nye, Joseph. (1990); Liderliğe Bağlı: Amerikan Gücünün Değişen Doğası, New York: Basic
- Books, Inc., Publishers.
- Nye, Joseph. (2002); "The Paradox of American Power: Why the World's only

## Superpower

- Can't Go It Alone", Oxford: Oxford University Press.
- Oommen, Ginuzacharia & Imam, Khurshid. (2010), "India's look west Policy and impact on India-GCC relations", International Politics, Vol.3, No.VI, 71-105.
- Pradhan, Prasanta Kumar (2011); "GCC-Iran Rivalry and Strategic challenges for India into Persian Gulf", Indian Foreign Affair Journal, Vol.6, No.1, 45-57.
- Purushotman, Uma. (2010); "Soft Power and India's Foreign Policy", Journal of PeaceStudies, Vol.17, Issue. 2 & 3.
- Sharp, Paul. (2007); Revolutionary States, Outlaw Regime and the Techniques of public Diplomacy, in Jan Melissen (ed.), The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations, Hound mills, Basing stoke: Palgrave Macmillan.
- Tennyson, K.N. (2012); "India-Iran Relations challenges A head", AIR Power Journal. Vol.7, No.2, 152-171.
- Tharoor, Shashi (2007); Making the most of India's Soft Power, The Times of India.
- The 2020 corruption perceptions index, <http://cpi.transparency.org/cpi2020>
- Wagner, Christian (2005); "From Hard Power to Soft Power? Ideas, Interaction, Institutions, and images in India's South Asia Policy", working paper, No. 26, <http://archiv.ub.uniheidelberg.de/volltextserver/volltexte/2005/5436/pdf/hpsacp26.pdf>

## Turkey's Economic and Cultural Policies Toward Balkans In The Post-Cold War Era

*Muhammad Ali Husein<sup>1</sup>*

### **Abstract**

Turkey's economic and cultural policies toward the Balkans in the post-Cold War started with the Balkans as a strategic region in Eastern Europe. Turkey has a strong historical bond with Balkans as well as it shares cultural, linguistic, and religious norms and values with the Balkans. These ideational factors have shaped Turkey's foreign relations with the Balkans and Turkey carried out an assertive policy. Yet, Turkey insists that Turkey's policy toward the Balkans is based on maintaining the stability of the region since regional instability in the Balkans will have an impact on Turkey's stability.

Turkey's foreign policies, as soft power diplomacy for the Balkans, are formed and directed by economic and cultural motives. Turkey's economic policy for the Balkans is focused on bilateral trade with Balkan countries. Meanwhile, Turkey's cultural policies for the Balkans focus on soft diplomacy to enhance Turkish culture and Ottoman heritage in the region. Turkey's foreign policy toward the Balkans has been improving, but further studies are needed on whether Turkey is a top priority in the Balkans or vice versa. Turkey is not the only actor in the Balkans, and there are other international actors applying their policies in the region. However, Turkey does not see other international actors as a threat since Turkey also supports the stability of the region. In short, the aim of Turkey's policy to the Balkans is not to dominate the Balkans economically and culturally, but for the stability of the region and to make the Balkans as an Ottoman heritage. The stability of the Balkan region will bring stability to Turkey.

**Keywords:** Turkey, Balkan, Economics, Culture, Policy.

### **Introduction**

During the Cold War era, Turkey did not have a special interest in the Balkans, so Turkey did

---

<sup>1</sup> Master Student of International Relations Department, Social Science Institute, Kocaeli University

not play an active role during the cold war. However, after the dissolution of Yugoslavia in the early 1990s, Turkey began to change its foreign policy towards the Balkans. Turkey has a national interest in the Balkans and Turkey played an active role in the Balkan region (Perchoc, 2017). During the Cold War, the Balkan countries suffered demographic, economic and infrastructure damage, especially in the Western Balkans. Moreover, the socialist transition to democracy in the Balkans was not complete because of several obstacles. Ethnic conflicts and a prolonged political crisis occurred in the Balkans. The impact of the incomplete democratic transition resulted in corruption in the governments of the Balkans. The impact of the 2008 crisis also damaged the Balkan economic system which was increasingly declining (Rašidagić, 2013).

The Balkans had hopes of integration with the European Union. But the impact of the economic recession in the European Union made Balkan-EU relations uncertain. The European Union had also shown its indecisiveness in handling conflicts in Balkan countries such as Croatia, Bosnia-Herzegovina and Kosovo. The European Union offered full integration to Balkan countries in exchange for structural reform assistance in the Balkan countries. However, the immature leadership of democracy in the Balkans hampered the development of the Balkans economically and politically (Rašidagić, 2013).

One of the reasons for the slow pace of the European Union in the Balkans was due to its indecisiveness in supporting the Balkans with political and economic power. At the same time, Turkey came to the Balkans with its certain foreign policy. The Balkans warmly welcomed Turkey which came with soft diplomacy in the Balkans. At a time when the Balkans faced problems with regional or even internal political obstacles, Balkan countries such as Serbia chose to hold consultations with Turkey rather than the European Union (Rašidagić, 2013).

### **National Interest Concept**

Morgenthau defined the concept of national interest as the minimum capability of the nation-state to protect its physical, political, and cultural identity from interference by other nations. This means by using survival as the minimum meaning of the concept of national interest (Mas'oed, 1990). National interest is often equated with the efforts of a country in pursuing power, and the importance of power is a condition that a country can control the actions of other countries. But national interest can also be explained as the goal of a country's foreign policy.

Therefore, power and national interest are seen as a means as well as a goal of a country's actions in order to maintain its life or survive in the international world (Perwita & Yani, 2014).

Morgenthau divides two levels of national interest, those are vital and secondary interest. First, vital interest is very related to nation-state life, to protect its national interest there is no compromise and hesitation even for war. The definition of vital interest is easy to define, namely: a free and independent nation, protected society, and fundamental values. Second, secondary interest is more difficult to define, because it relates to negotiable matters. However, the settlement in secondary interest can be completed through diplomacy (Roskin, 1994).

This research discusses the interests of Russia and Turkey in which Russia plays its role as an international actor to influence the actions of the surrounding countries. Russia cooperates with Turkey to deliver natural gas energy to Balkan countries. Russia and Turkey are both made up of energy cooperation based on their national interests. Russia has huge reserves of natural gas energy and Turkey's geography is very strategic to become a transit country for gas energy before it is distributed to the Balkan countries.

### **Turkey-Balkans Relations**

The end of the Cold War led to changes in Turkey's foreign policy. Turkey was trying to carry out a multidirectional foreign policy in the Caucasian, Central Asia, Balkan, and Middle East regions. These areas have a long historical and cultural tie to Turkey's history (Beylur, 2013). Turkey tried to play this role in each Region. In the case of the Balkans, Turkey had a unique interest in the Balkans.

Turkey had been an important country in the Balkans and its policies had greatly influenced the history of the Balkan region. Turkey inherited the legal, cultural, linguistic, and religious systems to the Balkans after the Ottoman era. The Balkan diaspora occurred in Turkey and vice versa. So that the relationship between them had been established for a long time. Turkey's presence in the Balkans was seen as another option for the EU in the Balkans. Turkey's strategic geographical position as a gateway to Central Asia and the Middle East benefits Turkey's position to build good relations with the Balkans (Rašidagić, 2013).

Unlike the presence of other international actors in the Balkans, Turkey had a strong potential



to form close ties with Balkan countries. Factors such as geographic proximity, similarities in language, religion and culture, as well as economic interests provided opportunities for Turkey to cooperate with Balkan countries. That is why peace and stability in the Balkans is very important to Turkey's interests (Ekinici, 2019).

The Gallup Balkan Monitor survey stated that Turkey was considered as a friendly country in the Balkan countries with large Muslim populations. According to Gallup (2010), 75.1% of the population of Albania, 60.2% of the population of Bosnia Herzegovina, 93.2% of the population of Kosovo, and 76.6% of the population of Macedonia considered Turkey as a friendly country (Rašidagić, 2013).

However, the survey gave different results among non-Muslim majority countries in the Western Balkans. In Croatia, only 26.7% of the population considered Turkey as a friendly country, in Montenegro 33.5% considered Turkey as a friendly country, and in Serbia 18.2% considered Turkey as a friendly country. However, Turkey increased its diplomacy in Balkan countries so that the Balkan's perception of Turkey continued to increase (Rašidagić, 2013). These data showed that historical factors have had a major impact on Turkey-Balkan relations.

### **Turkey's Rejection of Neo-Ottomanism**

Ottomanism is the idea of considering the different religious and ethnic groups living within the empire as one Ottoman nation. Neo-Ottomanism is a concept derived with reference to Ottoman identity. The concept of neo-Ottomanism is often used to describe the shift in Turkish policy which refers to Ottoman identity and ideas. In short, neo-Ottoman is an expression to define Turkish foreign policy towards neighboring areas that are inside the former Ottoman space (Beylur, 2013).

Turkey had begun to intensify cooperation with the Balkans through bilateral cooperation and regional stability. In 2009, Turkish Foreign Minister Ahmet Davutoglu made a speech on the Balkans, Turks and Ottomans in Sarajevo, Bosnia. It was at this time that the term neo-Ottoman was given back to Turkey by the media. The concept of neo-Ottomanism is often used to describe the shift in Turkish policy which refers to Ottoman identity and ideas. In short, neo-Ottoman is an expression to define Turkish foreign policy towards neighboring areas that are inside the former Ottoman space (Beylur, 2013).

Turkey had begun to intensify cooperation with the Balkans through bilateral cooperation and

regional stability. In 2009, Turkish Foreign Minister Ahmet Davutoglu made a speech on the Balkans, Turks and Ottomans in Sarajevo, Bosnia. It was at this time that the term neo-Ottoman was given back to Turkey by the media:

*“Like in the 16th century, which saw the rise of the Ottoman Balkans as the center of world politics, we will make the Balkans, the Caucasus and the Middle East, together with Turkey, the center of world politics in the future. This is the objective of Turkish foreign policy, and we will achieve this. We will reintegrate the Balkan region, the Middle East and the Caucasus, based on the principle of regional and global peace, for the future, not only for all of us but for all of humanity” (Davutoglu in Beylul, 2013).*

Davutoglu's statement became a reason for the media and some parties to attach the term neo-Ottomanism to Turkey. Davutoglu stated Turkey should aspire to be more than just a regional player, but Turkey should aspire to play a role in various other regions, including the Balkans. Turkey must use its soft power potential through its democratic, cultural, and economic instruments (Rašidagić, 2013).

It was true that Davutoglu stated that Turkey would carry out active politics in the region, but that did not mean that Turkey carried the idea of neo-Ottomanism. Turkey's presence in the Balkans and its policies had always been linked to the idea of neo-Ottomanism. Given that the Ottoman working area in the past reached the Balkans, the return of Turkish foreign policy to the Balkans was seen as a revival of the idea of neo-Ottomanism.

Even though Turkey and the Balkans do have many similarities in history, culture, language and religion due to past history. These similarities facilitated Turkey's interaction with the Balkans because it already had previous ties. Moreover, the stability of the Balkan region also affects Turkey's stability. So Turkey must ensure that the Balkan region is safe from threats and is able to develop economically and politically.

Ahmet Davutoglu denied that he and Turkey's foreign policy were neo-Ottoman oriented. Ahmet Davutoglu stated:

*“We desire a new Balkans, based on political values, economic interdependence and cultural harmony. That was the Ottoman Balkans. We will restore this Balkans. People call this 'neo-Ottoman'. I don't point to the Ottoman state as a foreign policy issue. I emphasize the Ottoman heritage. The Ottoman era in the Balkans is a success story. Now it needs to come back” (Davutoglu in Rašidagić, 2013).*

As the man who designed Turkey's foreign policy, Ahmet Davutoglu rejected the term neo-Ottomanism for himself and for Turkish policy. Ahmet Davutoglu never mentioned that he was a neo-Ottoman and Turkish policy was neo-Ottoman oriented. This term was a term given to Turkey by the media and international actors, because of their concern about Turkey's expansion into other countries (Daily Sabah, 2013).

As Dimitar Bechev, a University of North Carolina Chapel Hill academic, stated that, neo-Ottomanism was the packaging, not the substance. Turkey's goal and policy was not to revive the Ottoman Empire in the Balkans. Because it was very far from the power resources that Turkey has today (Bechev, 2019).

### **Turkey's Foreign Policies in Balkans**

Turkish foreign policy in the Balkans can be divided into two dimensions, namely state and non-state actors. First, in the aspect of Turkey as a state actor, Turkish policies in the Balkans focused on political, economic, and cultural policies. The focus of Turkey's policy was regional stability and enhancement of Turkey-Balkan economic relations. Second, in the aspect of non-state actor relations, international organizations and the Turkish community in the Balkans played an important role in improving Turkey-Balkan relations (Rüma, 2010).

Turkey's presence in the Balkans was seen by Balkan countries as one of the major international presences. An example is the presence of the international community in Bosnia-Herzegovina. At the moment, Bosnia-Herzegovina was a country that has not been able to make its people prosperous. Turkey as part of the international community supported and maintained stability in Bosnia-Herzegovina (Rüma, 2010).

### **Turkey's Economic Policy in the Balkans**

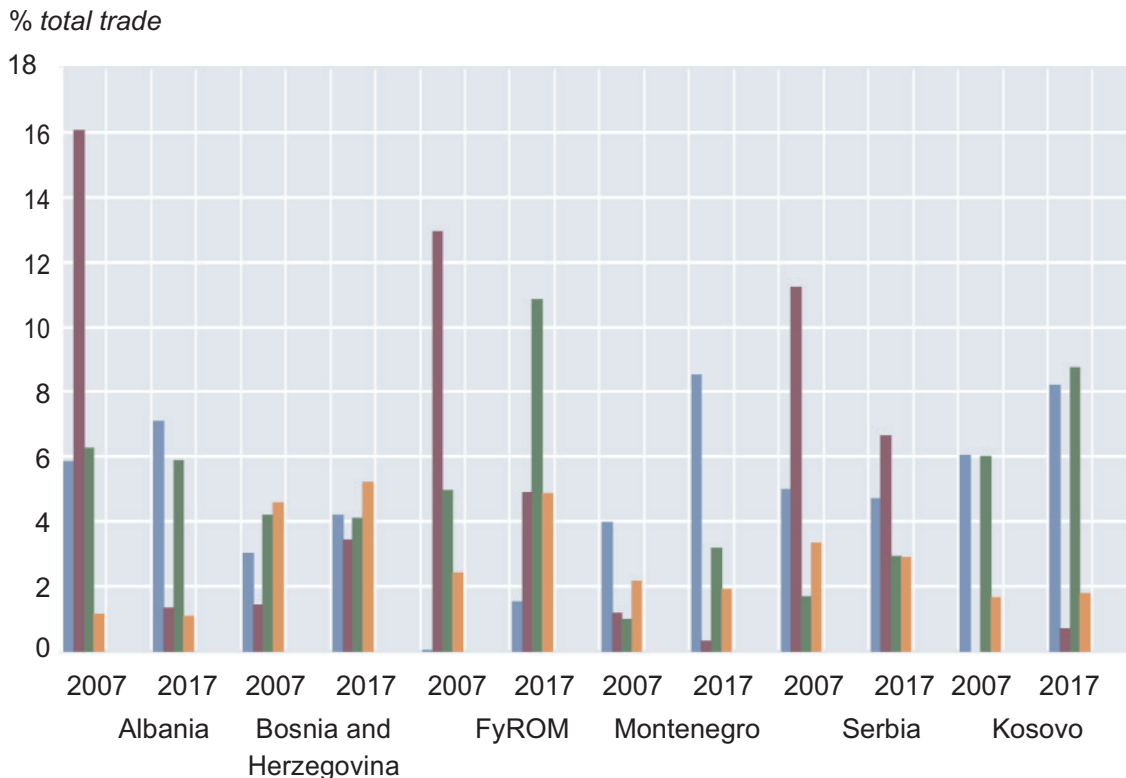
One of the important features of economic integration between countries is international trade. Economic relations between Turkey and the Balkans were based on geographical proximity. According to modern trade theory, neighboring countries are generally the best customers and the biggest buyers, the proximity of the Balkan region directly determines the transportation costs and easy access to goods and services to Turkey (Çakir, 2014).

### ***Foreign Trade***

One of the important features of economic integration between countries is international trade. Economic relations between Turkey and the Balkans are based on geographical proximity. According to modern trade theory, neighboring countries are generally the best consumers and the biggest buyers, the proximity of the Balkan region directly determines the cost of transportation and the ease of access to goods and services to Turkey (Ekinci, 2019).

The volume of Turkish foreign trade in the Balkan region has increased as a result of the liberalization process in the Balkan region coupled with EU requirements and economic growth in Turkey. Turkey's exports to the Balkans increased from USD 6.6 million in 2006 to around USD10.8 million in 2008, although it decreased slightly to USD 7.8 million in 2013 as a result of the global crisis (Çakir, 2014).

*Figure 1 : Trade exposure of the Western Balkan countries to selected countries*



Source: Wiiw, Mariya Hake and Alice Radzyners' compilation.

■ China ■ Russia ■ Turkey ■ Austria

Note: Data consist of the sum of exports and imports of goods.

According to data from the Vienna Institute for International Economic Studies in 2017, some

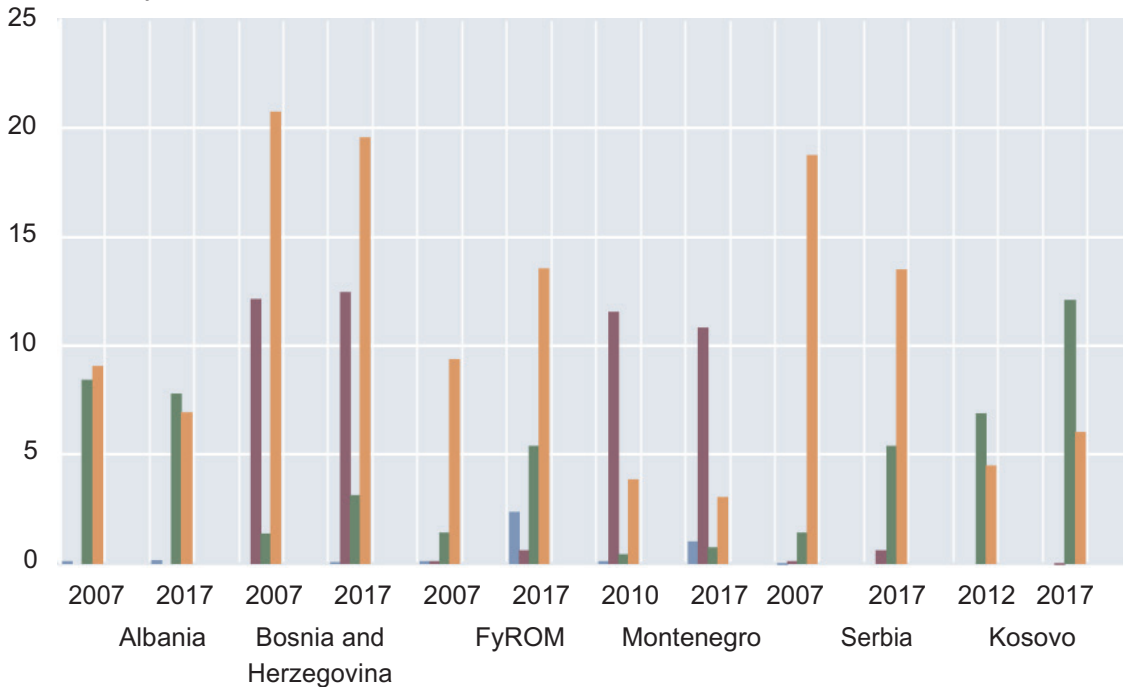
of Turkey's trade with Balkan countries has increased in the last 10 years (Hake & Radzyner, 2019). The data displayed is for non-EU countries that have trading interests with the Balkans. During 2007 - 2017, Turkish trade increased in Makedonia, Montenegro, Serbia and Kosovo. Turkey is experiencing decreased trade with Albania and Bosnia - Herzegovina. However, most of the Balkan countries' trade in Turkey was increasing.

### ***Foreign Direct Investment***

Turkish investment in the Western Balkans has been steadily increasing since the mid-2000s. Turkey and the Balkans managed to reach a trade value of 3.6 billion USD in 2002, that figure rose to 16.2 billion USD in 2016. Turkey's total exports to the Balkan region amounted to 10 billion USD, and a third of Turkey's exports to the Balkans are for Serbia (Aydıntaşbaş, 2019). In 2019, Serbia became Turkey's largest trading partner in the Western Balkans (Hamdi Fırat Büyük, 2019).

*Figure 2: Inward Foreign Direct Investment (FDI) stock of selected countries to the Western Balkan countries*

% of country's inward FDI stock



Source: Wiiw, Mariya Hake and Alice Radzyners' compilation.

■ China ■ Russia ■ Turkey ■ Austria

Note: Data consist of the sum of exports and imports of goods.

According to data from the Vienna Institute for International Economic Studies in 2017, some

of Turkey's FDI with Balkan countries has increased in the last 10 years (Hake & Radzyner, 2019). The data displayed is for non-EU countries that have trading interests with the Balkans. During 2007 - 2017, Turkey's FDI increased to Bosnia - Herzegovina, Macedonia, Montenegro, Serbia and Kosovo. Turkey's FDI appears to have decreased to Albania in the last 10 years. But in general Turkey's FDI has increased to Balkan countries.

The government has been reaching out to Balkan Muslims through the assistance of TİKA (Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı) as Turkey's development agency for decades (Bechev, 2019). Turkey took part in the responsibility of the development of the Western Balkan countries. Turkey was also increasing its political support for aid programs to the Balkans through the TİKA (Aydıntaşbaş, 2019). Turkey built mutually beneficial economic relations. Turkey had also consistently provided development assistance to Balkan countries for infrastructure development. The amount of financial assistance provided by Turkey to the Balkans has increased rapidly and has exceeded a total of one billion dollars (Ekinci, 2019).

### ***Energy Security***

Turkey-Balkans are also involved in the energy trade. The energy trade carried out by Turkey in the Balkans is the Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline (TANAP) in collaboration which was inaugurated in June 2018. This energy trade connects the Caspian gas pipeline to Greece. Apart from TANAP, Turkey also has the TurkStream Pipeline which delivers Russian gas to the Balkans (Ekinci, 2019). The TurkStream pipeline delivers natural gas from Russia - Turkey - the Balkans. So that the Balkans is a natural gas market through Turkey as a transit country.

### **Turkey's Cultural Policy in the Balkans**

The use of culture in the field of diplomacy is not a new phenomenon. Culture is always used by the country as a diplomatic instrument. Cultural diplomacy is used by the state as an effort to strengthen the country's identity. Turkey carries out cultural diplomacy to the Balkans through several soft power channels (Ekşi, 2017).

Institutions such as the Yunus Emre Institute Cultural Center and the Office of Public Diplomacy, The Presidency for Turks Abroad and Related Communities, apart from that TİKA, TRT, Anadolu Agency and Diyanet Foundation are one of Turkey's cultural diplomacies. These institutions are used to strengthen historical and cultural ties to Turkey in the Balkans (Ekşi, 2017).

### ***Yunus Emre Institute***

The Yunus Emre Institute was founded in 2007 as one of Turkey's soft diplomacies. The Yunus Emre Institute began operations in 2009 and opened the first cultural center in Bosnia as a Balkan country. The Turkish Foreign Minister, Ahmet Davutoglu, stated that opening the Yunus Emre Institute in the Balkans was a strategic decision for Turkey. The Yunus Emre Institute is Turkey's cultural diplomacy tool for the Balkans. Turkey used cultural diplomacy for the Balkans because of historical factors considering that there are many cultural similarities between Turkey and the Balkans (Ekşi, 2017).

Since operating in 2009, Turkey's Yunus Emre Institute has opened 14 Turkish Cultural Centers Yunus Emre Institute in the Balkans. With details, Turkey opened 3 branches of cultural centers in Bosnia Herzegovina, 3 branches of cultural centers in Kosovo, 2 branches of cultural centers in Albania, 1 branch of cultural centers in Macedonia, 1 branch of cultural centers in Montenegro, 2 branches of cultural centers in Romania, 1 branch cultural center in Serbia, and 1 branch of cultural center in Croatia (Yunus Emre Enstitüsü, 2020).

Turkey also conducts Turkish language courses by sending teachers from Turkey to universities in the Balkans. Turkish cultural diplomacy was also carried out by establishing universities in the Balkans. As in 2004, Turkey established the Sarajevo International University (IUS) in Bosnia. In 2008, the Turgut Özal Foundation established Epoka University in Albania. Turkey has also established Turkish Language and Literature courses at Balkan universities (Ekşi, 2017).

In 2005, the Turkish Language department was established at Zenica University in Bosnia, the Turkish Language department at Mostar Cemal Biyediç University in Bosnia, the Turkish Language department at the Pristine University in Kosovo, at Azi Kiril Methodiy University in Macedonia, at İştip Gotse Delçev University in Macedonia, at the Macedonian Kalkandelen University, the Turkology department at the Romanian University Bucharest, the Turkish Language department at the Serbian University of Novi Sad in Serbia, at the University of Belgrade in Serbia, the Plovdiv Paisii Hilendarski University and the Shumen Episkop Konstantin University in Bulgaria (Ekşi, 2017).

This policy is like diplomatic attack on education in the Balkans. This policy succeeded by including Turkish as an elective subject in schools in Balkan countries. So that many children

and students learned Turkish in Balkan schools. Cultural diplomacy through the Yunus Emre Institute was successfully carried out by Turkey. The Yunus Emre Institute does not only carry out language programs, but also several other cultural programs (Ekşi, 2017). In addition, Turkey provides Türkiye Bursları to students in the Balkans to continue their bachelor, master, and doctoral education in Turkey. So that Turkish cultural diplomacy in the field of Education begins with Turkish language courses and subjects in schools, to scholarships to continue education at universities in Turkey.

### ***The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA)***

The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA) was established in 1992 and restructured in 2011 for the benefit of public diplomacy. During the 1990s, TIKA constructed schools and hospitals damaged by war in the Balkans. In the 2000s, TIKA carried out a project involving development aids that were oriented towards soft power diplomacy. Even TIKA is engaged in the restoration of Ottoman heritage in the Balkans, such as the construction of mosques in the Balkans (Ekşi, 2017). TIKA carried out various projects in the Balkans in the fields of arts and culture, education and health. In Albania, TIKA carried out various projects including student dormitories, hospitals, administrative infrastructure, law, women's shelters, elderly care centers, agriculture and forestry, tourism and mosque restoration (Ekinci, 2019).

In Bosnia, TIKA conducted university renovations, the establishment of the Balkan Research Center, renovated schools, built a health center and hospital, and built a cultural and educational complex. In Kosovo, TIKA carried out various educational building restoration activities, legal programs, and construction of mosques. In Macedonia, TIKA conducted student scholarship assistance activities, construction of school buildings, construction of madrassas and mosques, health, social infrastructure, agriculture and transportation and public services (Ekşi, 2017).

TIKA made a major contribution on behalf of Turkey in the Balkans. In fact, almost no other country in the Balkans has a cultural diplomacy as strong as Turkey's. TIKA's major contribution to the Balkans was through development assistance. TIKA's development assistance aimed to integrate Turkish - Balkan culture. TIKA activities were also provided based on requests from Balkan countries (Ekşi, 2017).

### ***TRT and Anatolian Agency***

Turkey carried out cultural diplomacy in the form of information media to the Balkans. Turkey



used the mass media as an instrument of Turkish foreign policy, one of them is TV diplomacy. The Balkans was one of the locations for Turkey's informational media diplomacy strategy. Turkey through the Anatolian Agency chose Sarajevo as the center, namely the Anadolu Agency for Bosnia and Herzegovina. In 2012, the Anatolian Agency began publishing media in Bosnian, Croatian and Serbian (Ekşi, 2017).

The Anatolian Agency has been one of the major news sources in the Balkans in a short time. Turkey had successfully applied its cultural diplomacy in presenting news from a Turkish perspective to the people of the Balkans. In addition, Turkey turned TRT, Turkey's largest news channel, into an international cultural diplomacy tool under the name TRTWorld. So that Turkey built relationships with the Balkan community through the mass media (Ekşi, 2017).

### ***Visa-Free Policy***

Turkey undertook a bilateral visa-free agreement between Turkey and the Balkans. While the Balkans require a visa to go to other European countries, the Balkans do not need a visa to go to Turkey (Rašidagić, 2013). Turkey is one of the country's most visited destinations by the Balkans. The Balkan diaspora also occurred in Turkey and vice versa. In 2018 the number of annual visitors from the Balkans to Turkey reached 4.6 million. This number had more than doubled compared to the 2000 data (Ekinci, 2019). The Turkish diaspora was also scattered in several Balkan countries so that the position of the Balkans is very important for Turkey.

### **Skepticism for Turkey's Foreign Policy**

Turkey's social, economic and political relations with the Balkans have attracted international attention. Even some analysts in Europe, the United States and the Balkans saw Turkey's actions in the Balkans with skepticism. They thought that Turkey is re-associated with neo-Ottomanism and put-on the list of suspicious external actors. Some opinions stated that the Western Balkan countries must join the EU, if the Balkans were not integrated into the EU, then the Balkans will become Turkey's sphere of influence as a third actor. Turkey is seen as a country that seeks to pursue hegemony (Ekinci, 2019).

Some analysts even saw Turkey as a major threat to Balkan stability. These parties saw Turkey as "neo-Ottoman expansionism" against the Balkans. One of the premises underlying the skepticism was the reference to Turkish politics to the Ottoman past. The statements of Ahmet Davutoglu and Erdogan that brought the glory of the Ottoman past in the Balkans are seen as

Turkey's ambitions towards the Balkans (Ekinci, 2019).

Criticism of some analysts of the terminology of neo-Ottomanism has an impact on criticism of Turkey, which seems to try to regain control of areas that were once controlled by the Ottomans, namely from the Balkans to Baghdad. Some thought that this effort was made to restore Turkey's position to the top ranks of international diplomacy. As stated by Davutoglu when Turkey talked about the Ottoman heritage (Rüma, 2010).

In the conference on "New Turkish Foreign Policy in the Western Balkans" organized by the Center for International and Security Affairs in Belgrade Serbia, Serbian writers Žarko Petrović and Dušan Reljić criticized statements made by Davutoğlu in Sarajevo in 2009 about the Ottoman state. Žarko Petrović and Dušan Reljić stated that Davutoglu should realize that such statements do not win the hearts of non-Muslims in the Balkans (Rašidagić, 2013).

Something similar happened to the mainstream daily newspaper Serbian Politika in 2012 which published an article entitled "Turkey's Return to the Balkans". Glas Srpske as another mainstream daily newspaper in Republic Srpska, in 2012 also conducted an interview with Russian academic Fasih Baderhan, with the title "Turkey brings trouble to everyone in Bosnia and Herzegovina" (Rašidagić, 2013).

Some analysts in the Balkans accused Turkey of being pro-Muslim and anti-Orthodox, even as shrouded Islamist policies (Rašidagić, 2013). Turkish policy in the Balkans is seen as an invasion of Turkey and Turkey exported Islamism to the Balkans. Skeptical claims against Turkey are based on Turkey's particular interest in the Turkish and Muslim communities that inhabit the Balkans (Ekinci, 2019).

Analysts in Serbia believed that Turkey's involvement in the Balkans is to show that Turkey is capable of solving problems that cannot be resolved by others. The negative response of several Balkan countries emerged when Turkey carried out its policies for the Balkans. This negative view comes from countries that are predominantly non-Muslim. So there was an assumption that elites in non-Muslim majority countries were generally suspicious of Turkey's role in the Balkans (Rašidagić, 2013).

### **Contradict Skepticism**

Over the past few years, considering its economic growth and foreign policy, Turkey has

become an important regional actor in the Balkans. Turkey's policies in the Balkans have generated different reactions from countries inside and outside the Region. Turkey saw the Balkans from many points of views, such as its historical, geographic, political, economic and socio-cultural ties. (Ekinci, 2019).

Skepticism saw that the presence of Turkey in the Balkans was full of a veiled intention to regain control of the region. Even the idea of neo-Ottomanism was given to Turkey due to fear that it would revive its past glory. Turkey would play a role as a central power in the Balkans and that intention began with Turkey providing assistance to Balkan countries.

The importance of the Balkans for Turkey is, if Turkey's partners in the Balkans increase, Turkey can increase its exports to the Balkans. If the infrastructure in the Balkans is well developed then Turkey can increase investment in the Balkans. If the Balkan economy is stable, it can reduce the risk of socio-political tensions in the region. However, instability in the Balkans will have a negative impact on Turkey such as security risks that can spread to Turkey geographically (Ekinci, 2019).

Turkey used various policies to the Balkan countries. However, in reality, no political problems were resolved effectively in Balkan. Because the solution to the problems in the Balkans did not depend only on Turkey itself, but also involved the European Union as another actor. This is exemplified by the European Union criticizing the alignments of Turkey in Bosnia-Herzegovina, claiming Turkey had a special interest in Turks or Muslims living in the Balkans (Rüma, 2010). So that Turkey was not the only power in the Balkans, but there was the European Union which also played its interests.

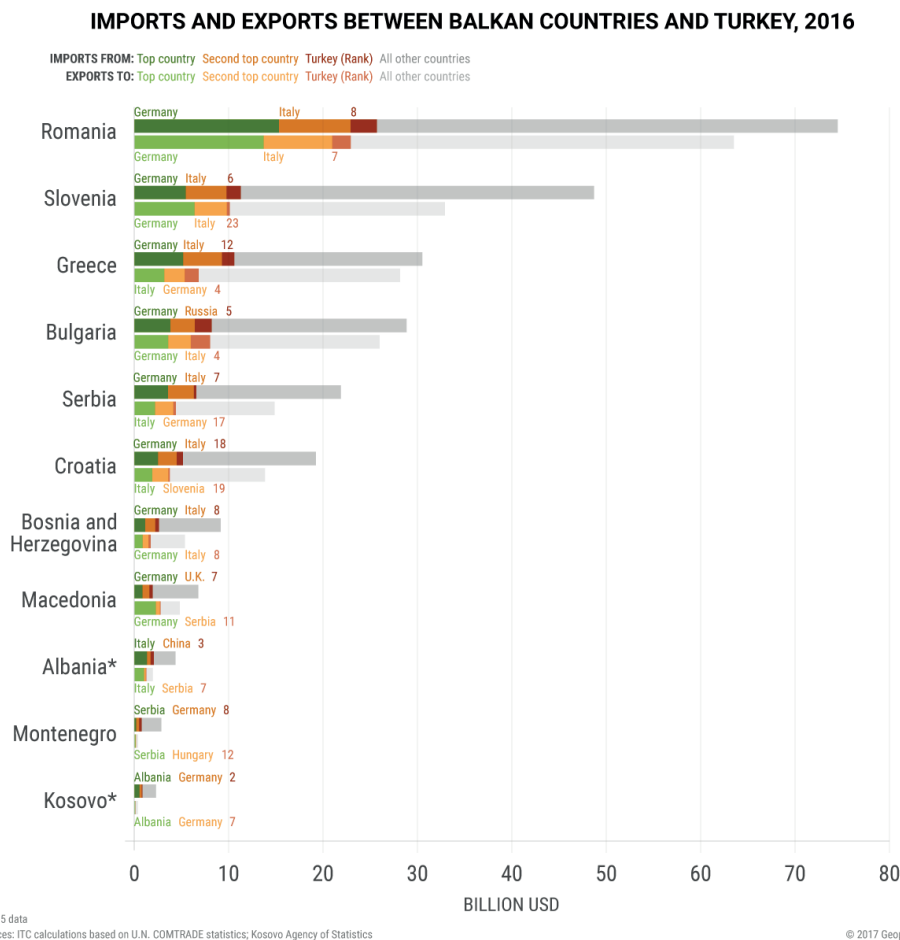
These circumstances did not mean that Turkey was an enemy of the Balkans or a rival to the European Union. As a member of NATO and a candidate for the European Union, Turkey used soft power diplomacy to the Balkans. Turkey and the European Union simultaneously provided a balance of power in the Balkans (Ekinci, 2019). Turkey had its own interests in the Balkans and maintained stability in the Balkans.

From an economic point of view, Turkey's economic power in the Balkans was not the dominant one. Turkey did not have sufficient economic resources to make Turkey the main power in the Balkans (Rašidagić, 2013). Turkey was not a capital exporting country, even Turkey still imported foreign capital. Turkey is seen as incapable of dominating the Balkans in the sense of

neo-Ottomanism. The Balkans also did not demand the presence of neo-Ottomanism in the Balkans. Balkan countries needed a Turkish foreign policy that did not interfere with their domestic affairs. The Balkans themselves were not worried about neo-Ottomanism interfering in the domestic affairs of the Balkan countries. Because the Balkans were not facing the threat of neo-Ottomanism. This was exemplified in the case of Kosovo's independence, Kosovo only desired Turkish support for Kosovo's independence, but did not want Turkish political involvement after independence (Rüma, 2010).

In terms of Turkey's foreign trade relations with the Balkans, despite an increase in the volume of Turkey's trade to the Balkans, Turkey's position in the Balkans was not a priority yet. Because based on International Trade Center data for 2016, Turkey was not one of the top two trading partners for any country in the Balkans. In addition, Albania is the only Balkan country where Turkey is the top three trading partner (Geopolitical Futures, 2017).

Figure 3 : Imports and Exports between Balkan countries and Turkey



Source : ITC calculations based on UN COMTRADE statistics ; Kosovo Agency of Statistics (2015)

According to data from the International Trade Center in 2016, Turkey export to Romania was ranked on the 8th place, Turkey export to Slovenia was ranked on the 6th place, Turkey export to Greece was ranked on the 12th place, Turkey export to Bulgaria was ranked on the 5th place, Turkey export to Serbia was ranked on the 7th place, Turkey export to Croatia was ranked on the 18th place, Turkey export to Bosnia and Herzegovina was ranked on the 8th place, Turkey export to Macedonia was ranked on the 7th place, Turkey export to Albania was ranked on the 3th place, Turkey export to Montenegro was ranked on the 8th place, and Turkey export to Kosovo was ranked on the 2nd place (Geopolitical Futures, 2017).

Turkey was also not the main export destination for the Balkans countries yet. From the data, Turkey was ranked on 7th place on Romania's export destination, Turkey was ranked on 23rd place on Slovenia's export destination, Turkey was ranked on 4th place on Greece's export destination, Turkey was ranked on 4th place on Bulgaria's export destination, Turkey was ranked on 17th place on Serbia's export destination, Turkey was ranked on 19th place on Croatia's export destination, Turkey was ranked on 8th place on Bosnia Herzegovina's export destination, Turkey was ranked on 11th place on Macedonia's export destination, Turkey was ranked on 7th place on Albania's export destination, Turkey was ranked on 12th place on Montenegro's export destination, and Turkey was ranked on 7th on Kosovo's export destination (Geopolitical Futures, 2017).

Despite Turkey's presence in the Balkans using soft power diplomacy, Turkey failed to become an important country in trade with most of the Balkan countries, including being the dominant one (Geopolitical Futures, 2017). From Turkey's 11 trades with Balkan countries, Turkey did not succeed in reaching the top 3 countries. Only trade with Albania and Kosovo where Turkey became the top 3 countries. The dominant country in the export trade to the Balkans was Germany. Germany became the 1st largest export country out of 8 Balkan countries from a total of 11 countries.

Until this day Turkey shows no indication of being expansionist to the Balkans. Turkey also respects Balkan sovereignty and encourages regional cooperative dialogue. Neo-Ottomanism is not a part of Turkish foreign policy, especially as Turkish policy in the Balkans. Turkey's support for Balkan countries for integration with the EU is evidence that Turkey does not carry the idea of neo-Ottomanism (Ekşi, 2017). The principles of Turkish policy in the Balkans do not reflect Turkey as an actor of Balkan destabilization. Because Turkey offers a vision of

Balkan peace and stability based on dependence between Balkan countries (Ekinci, 2019).

### **Conclusion**

Turkey has historical relations with the Balkans since the Ottoman empire so that Turkish policies in the Balkans have historical links to the past. This relationship makes Turkey's interests in the Balkans become unique, as they have similarities in the fields of culture, education, religion, and language. The presence of Turkey in the Balkans is seen as another option from the European Union that has not provided certainty to the Balkans yet. The indecisiveness of the European Union has made the Balkans notice Turkey as another option for international cooperation. Turkey also considers geographic proximity to the Balkans as a potential for maintaining stability in the Region. Because if the stability of the Balkan region is disturbed, it could have a negative impact on Turkey.

Turkey's policy in the Balkans uses soft power diplomacy. Turkey provides some assistance to the Balkans and the presence of Turkish political figures in the Balkans is seen by some analysts as a threat to the Balkans. The idea of neo-Ottomanism was given back to Turkey due to Turkey's assertive policies in the Balkans. Some analysts are concerned that the presence of Turkey in the Balkans will revive its past Ottoman glory. However, it was denied by Ahmet Davutoglu, that the Turkish government today focuses on the Ottoman heritage, and that Turkey's presence in the Balkans is not to bring the Ottoman empire back to the Balkans. Turkey divided policies for the Balkans in economy and culture policies. In the economic field, Turkey increases foreign trade, provides FDI, and implements energy security policies in the Balkans. In the field of culture, Turkey established the Yunus Emre Institute, TIKA, TRT and the Anatolian Agency, and implemented a Visa-free policy.

With these policies, it was feared that Turkey would bring the Ottoman empire back to the Balkans. Because of Turkey's assertive policies in the Balkans in the economic and cultural fields. However, this skepticism is denied by some analysts who claimed Turkey's interest in the Balkans is due to the proximity of the Ottoman culture and heritage. The importance of the Balkans for Turkey is that Turkey can increase cooperation with the Balkans for the political and economic stability of the Balkans. So that Turkey participated in maintaining the stability of the Balkans. Turkey encouraging the Balkans to join the European Union is evidence that Turkey doesn't want to bring neo-Ottomanism to the Balkans. In addition, Balkan countries also

did not make Turkey their top priority in export-import. Turkey's resources as a developing country are not sufficient enough to carry out other policies outside of soft power diplomacy.

## References

- Aydıntaşbaş, A. (2019, March 13). From myth to reality: How to understand Turkey's role in the Western Balkans. Retrieved 11 18, 2020, from [www.ecfr.eu: https://ecfr.eu/publication/from\\_myth\\_to\\_reality\\_how\\_to\\_understand\\_turkeys\\_role\\_in\\_the\\_western\\_balkans/](http://www.ecfr.eu/publication/from_myth_to_reality_how_to_understand_turkeys_role_in_the_western_balkans/)
- Bechev, D. (2019, April 12). Turkey's Policy in the Balkans: More than Neo-Ottomanism. Retrieved 11 18, 2020, from [www.ispionline.it/: https://www.ispionline.it/it/pubblicazione/turkeys-policy-balkans-more-neo-ottomanism-22835](http://www.ispionline.it/it/pubblicazione/turkeys-policy-balkans-more-neo-ottomanism-22835)
- Beylur, S. (2013). Turkey's Balkan Policy and Claims for Neo-Nationalism.
- Çakır, M. (2014). An Economic Analysis of the Relationship Between Turkey and the Balkan Countries. *Adam Akademi*, Çilt 4/2, 77 - 86.
- Daily Sabah. (2013, March 4). FM Davutoğlu: Why are we referred to as neo-Ottomans? Retrieved 11 18, 2020, from [www.dailysabah.com: https://www.dailysabah.com/turkey/2013/03/04/fm-davutoglu-why-are-we-referred-to-as-neoottomans](http://www.dailysabah.com/turkey/2013/03/04/fm-davutoglu-why-are-we-referred-to-as-neoottomans)
- Ekinci, M. U. (2019). Turkey's Balkan Policy and Its Sceptics. *Insight Turkey*, Vol. 21 / No. 2
  - 2019, pp. 37 - 49. doi:10.25253/99.2019212.03
- Ekşi, M. (2017, 9 6). Turkey's Cultural Diplomacy and Soft Power Policy towards the Balkans. *Karadeniz Araştırmaları*, XIV/55, s. 189 - 208.
- Geopolitical Futures. (2017, April 21). Turkey's Economic Position in the Balkans. Retrieved

- 11 25, 2020, from [www.geopoliticalfutures.com](http://www.geopoliticalfutures.com):  
<https://geopoliticalfutures.com/turkeys-economic-position-balkans/>
- Hake, M., & Radzyner, A. (2019, 2 15). Western Balkans: Growing economic ties with Turkey,
- Russia and China. BOFIT Policy Brief.
- Hamdi Fırat Büyük, A. E. (2019, November 12). The Role of Leadership Networks in Turkey
- Balkan Relations in AKP Era. Turkish Policy Quarterly, Vol. 18 No. 3, 119 - 127. Retrieved from [www.turkishpolicy.com/](http://www.turkishpolicy.com/).
- Perchoc, P. (2017). Turkey's influence in the Western Balkan. European Parliamentary Research Service.
- Rašidagić, E. K. (2013). A Critical Analysis of Turkish Foreign Policy towards the Western
- Balkans. Turkish-Balkan Relations.
- Rūma, İ. (2010). Turkish Foreign Policy Towards The Balkans: New Activism, Neo-Ottomanism or/so What? (T. Policy, Ed.) Turkish Policy Quarterly, Vol. 9 No. 4, pp. 133 - 140.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2020). Yunus Emre Institute. Retrieved from [www.yee.org](http://www.yee.org):
- <https://www.yee.org.tr/en/corporate/yunus-emre-institute>



## **Russia's Geopolitical Energy Interest in Ukraine During the Vladimir Putin Administration**

*Muhammad Ali Husein<sup>1</sup>*

### **Abstract**

The research analyzes Russia's geopolitical energy interests based on Russian national interests. Before Russia builds a gas pipeline to Turkey and Germany, 80% of Europe's gas supply originating from Russia must be routed through Ukraine, so the Russian-Ukrainian energy conflict in the form of cutting off Russian natural gas will have an impact on the European gas market. In line with that, the geopolitical position of Ukraine as an energy transit country is vital. The focus of this research is the geopolitical position of Russian energy to Ukraine, its reasons, strategic value, and the European gas market. Russia as an energy superpower applies a variety of policies that weaken Ukraine as an energy transit country and build alternative gas pipelines to Europe without passing through Ukraine.

The study argues that Russian geopolitical energy interests are to gain geopolitical value and weaken Ukrainian role as a transit country at the same time. Russia cuts off natural gas supplies to Ukraine by developing another pipeline to the European market. This policy succeeded in reducing Ukraine's comparative advantage over Russia, and Russia was able to carry out an assertive policy against Ukraine, without having to fear losing the European gas market.

**Keywords:** Russia, Ukraine, Geopolitics, Energy Security, National Interest

### **Introduction**

The constellation of energy security has started to gain a position in the modern multipolar world. Since OPEC disallowed energy exports to major European and American countries in the 1970s, has opened an orientation on how important it is for world countries to secure their country's energy security. The energy crisis affected all levels of the country's elements so energy security began to become an important aspect in the basics of each country's foreign

---

<sup>1</sup> Master Student of International Relations Department, Social Science Institute, Kocaeli University

policy making (Ozdamar, 2009).

With the collapse of the Soviet Union in 1991, the constellation of the world's energy security changed. Many countries are struggling for energy resources in the region, but they are also facing Russia at the same time (Ozdamar, 2009). Russia as the ruler of the ex-Soviet region is also one step ahead of countries competing for energy resources. The political leadership of Russia is also focusing on energy policies since most of the state's revenue is achieved from the energy sector (Woehrel, 2009). These Russian resources are the world's largest gas reserves and the world's second-largest oil reserves after Saudi Arabia. Russia is a producing country and one of the largest energy users in the world, Russia's energy policy trends also affect the energy market and economy. (Anggoro, 2008, hal. 67). Russia's gas reserves also noted more than 30% of the world's gas reserves (Woehrel, 2009).

The increasing demand for gas in European countries is more than the demand for oil in Europe, which Russia sees as an opportunity to increase its gas supply to consumer countries in Europe (Anggoro, 2008, hal. 75). Russia uses gas pipelines in distributing natural gas to European countries, 80% of which pass through Ukraine (Front, 2015). In 2005, Russia started to apply energy policies against Ukraine, especially after the Ukrainian general election won the pro-Western-oriented Viktor Yushchenko as President of Ukraine. The first policy imposed by Russia was to increase the price of natural gas that Ukraine had to pay. Given that Russia has been supplying Ukraine with natural gas at below-market prices, Russia has gradually increased gas prices for Ukraine so that it touches the market price (Woehrel, 2009).

In 2005, Russia increased the price of natural gas to be paid by Ukraine from 50 USD/1000 m<sup>3</sup>/cubic meters to the market price of that year, which was 230 USD/1000 m<sup>3</sup>. Ukraine rejected the price increase imposed by Russia; however Russia took the next step by cutting off the supply of Russian natural gas to Ukraine on December 31, 2006, despite Russia still supplying European countries through Ukraine, only the supply to Ukraine was stopped. Ukraine then diverted some of the natural gas that Russia supplies to Europe, to be used for Ukraine's own needs, resulting in protests from gas energy markets in Europe (Woehrel, 2009). Shortly after European countries protested against Russian policy, Russia delivered full gas supplies on January 2, 2007. In 2008, Ukraine did not agree to pay for the increase in natural gas prices imposed by Russia, then Russia and Gazprom reduced 50% of the natural gas supply

to Ukraine. On January 1, 2009, Russia and Gazprom cut off gas supplies to Ukraine after both countries failed to reach an agreement on Ukraine's unpaid natural gas debt and the increase in natural gas prices in 2009 (Woehrel, 2009).

Unlike the 2006 conflict, in the 2009 conflict, Russia cut off all Russian supplies to Ukraine, including supplies destined for Europe, as a form of Russian assertive policy. Many European countries strongly protested the cut off of energy supplies due to the Russo-Ukrainian conflict. Finally on January 20, 2009, Russia and Ukraine reached an agreement and gas supplies could be delivered. The agreements include Ukraine was subject to a fine of 450 USD/1000 m<sup>3</sup> for the gas price to be paid by Ukraine, and will decrease to 271 USD/1000 m<sup>3</sup> in the second quarter of 2009 (Woehrel, 2009).

The 80% cut-off from Russian gas supply to Ukraine turned out to have an impact on the 2009 European gas crisis, where the incident increased the Ukrainian bargaining position against Russia, given the role of a transit country is vital (Kamasa, 2014). Russian gas supplies pass through Ukraine via the Soyuz and Brotherhood pipelines, Soyuz has a capacity of 26 billion meters<sup>3</sup>/billion cubic meters (bcm) per year, and the Brotherhood has a capacity of 132 billion m<sup>3</sup> per year. Both pipelines transit in Ukraine before being delivered to European countries. In short, Russia must find a way to weaken the Ukrainian role as a transit country (Front, 2015).

### **Geopolitical Theory**

Ratzel, as an expansionist viewer, stated that geopolitics does not only depend on space and distance but also on other factors such as the environment and resources. Ratzel believes that every country tends to be expansionist, and that competition for living space is part of the cycle of nation-states, that powerful countries must become great over time, and Grossraum (large space nation) is the future of the world, and the country should fight for Lebensraum to become a world power (Chapman, 2011).

Ratzel's geopolitical theory known as Spatial Theory views that a country is going wrong if it does not develop on its space. According to Ratzel, the state is a living creature that is increasingly perfect and always needs a wider living space. For Ratzel, natural factors determine the political power of a country. The state is an organic state that always grows and develops like other living things, but the growth and development of a country is based on geographical factors. (Sarundajang, 2011). Mainstream economics answers questions about

what, how, and for whom, which is described in what is produced, how is produced, and to whom is distributed, however does not answer the spatial aspect. In international politics, to get economic and political leverage, there is a blind spot that cannot be answered only from an economic perspective. Mainstream political science also discusses power but does not answer where power should be concentrated. Meanwhile, geography answers questions about where and why, making the aspect of space the main concern (Sarundajang, 2011). Brzezinski explains that geopolitics is (Sarundajang, 2011) “geopolitical reflect the combination of geographic and political factors determining the condition of a state region and emphasizing the impact of geography on politics.”

Geopolitics reflects the combination of geographical and political factors in determining the condition of a country's territory and emphasizes the impact of geography on politics. Grygiel in Sarundajang, (2011, p. 6) also describes the concept of geopolitics determined by several factors, including: (1) trade routes, (2) resource centers, and (3) national boundaries. So that the more a region fulfills these geopolitical factors, the higher the geopolitical value of a region has. Foreign policy will be more precise if geopolitics is able to define in which direction foreign policy should be focused (Sarundajang, 2011).

One of Russian geopolitics policies applied to ex-Soviet countries is geopolitics towards Ukraine, where conflicts between the two countries are able to lead to European gas crisis such as those that occurred in 2009. Russia considered Ukraine in several ways, from a geographically bordering perspective, as representatives of ex-Soviet countries, as Russian energy market, as Russian energy transit countries, and as an energy infrastructure (pipeline) that distributes Russian energy to the European market. Therefore, Ukraine has more value to be considered as a geopolitical position for Russia than other ex-Soviet countries.

### **Energy Security Theory**

According to the United Nations Development Programs (UNDP), energy security is the availability of sustainable energy in a variety of forms, in sufficient quantities, and at affordable prices (Winzer, 2012). Energy insecurity is defined as the loss of welfare that may occur due to changes in energy prices and availability (Bohi & Toman, 1996). The definition of energy security for supplying countries is to maintain the security of demand for energy supply. For Russia, the goal of energy security is to reaffirm the state's control over energy and control the

main pipeline and markets to the international market.

As for dependent countries, their focus on energy security is on how energy can be obtained and reached according to their economic level. In short, energy security is an adequate supply of energy at a reasonable price. Energy supply must deliver without obstacles, and must meet the needs of the world economy (Pardesi, et al., 2006).

There are several energy security factors, those are (Elkind, 2010) :

### 1. Availability

The basic and most important factor is that energy security comes from the availability of energy and the ability to provide energy for importing countries. Energy availability also requires a market, because it shows how much energy demand and supply is needed.

### 2. Reliability

Reliability is the extent to which energy services are protected from distraction. Energy is an important foothold for economic activities, since a country's daily activities require energy. Disruption to the energy gas pipeline can disrupt the running of industry and transportation. In other words, reliability as the second factor that energy security must have.

### 3. Affordability

Unreachable energy is the energy that cannot be used. Energy affordability is not limited to the country's purchasing power for energy, but more than that, affordability to energy security is at the intensity of prices which often fluctuates (Elkind, 2010).

Russia has large reserves of energy in the international world. Russia fulfills the availability as the first factor of energy security. With the huge reserves of Russian natural gas, Russian uses its natural gas as a political weapon to reach national interest. Russia applied policies that affected the reliability and affordability factors to Ukraine.

## **National Interest Concept**

Morgenthau defined the concept of national interest as the minimum capability of the nation-state to protect its physical, political, and cultural identity from interference by other nations. This means by using survival as the minimum meaning of the concept of national interest (Mas'ood, 1990). National interest is often equated with the efforts of a country in pursuing

power, and the importance of power is a condition that a country can control the actions of other countries. But national interest can also be explained as the goal of a country's foreign policy. Therefore, power and national interest are seen as a means as well as a goal of a country's actions in order to maintain its life or survive in the international world (Perwita & Yani, 2014).

Morgenthau divides two levels of national interest, those are vital and secondary interest. First, vital interest is very related to nation-state life, to protect its national interest there is no compromise and hesitation even for war. The definition of vital interest is easy to define, namely: a free and independent nation, protected society, and fundamental values. Second, secondary interest is more difficult to define, because it relates to negotiable matters. However, the settlement in secondary interest can be completed through diplomacy (Roskin, 1994).

Russian national interest is to ensure its superiority against all ex-Soviet countries as well as use its interest to influence the surrounding countries. Ukrainian geopolitical position bordering Russia driven Russian interest towards Ukraine increases.

### **Russian Strategic Goals under Putin Administration**

Russian national interests in 2009-2020 in the document of the Russian National Security Strategy to 2020 are (Russian National Security Strategy to 2020, 2009):

1. In developing democracy and civil society, increasing the competitiveness of the national economy;
2. To ensure the inviolability of the constitutional order, territorial integrity and sovereignty of the Russian Federation;
3. The Russian Federation is becoming a world power, striving to maintain strategic stability and mutually beneficial relations in a multipolar world.

The energy interests of Russian national interests are (Russian National Security Strategy until 2020, 2009):

1. International political attention in the long term will focus on ownership of energy sources, including in the Middle East, the Barents Sea shelf and other Arctic regions, in the Caspian Sea basin and Central Asia.
2. In order to protect its national interests, Russia will pursue a rational and pragmatic foreign

policy by avoiding confrontation.

3. Russia will strengthen cooperation in multilateral frameworks such as the G8, G20, RIC (Russia, India and China), BRIC (Brazil, Russia, India and China), as well as the possibility to use other informal international institutions.
4. The development of bilateral and multilateral cooperative relations with the CIS member countries is a priority for Russian foreign policy.

Russian energy interest in the region is ensuring the availability of energy. Since the availability of energy is a basic thing that must be fulfilled by every country to ensure its energy security. Russia also established a rational and pragmatic foreign policy, that Russia will pursue the energy market to boost its economic and geopolitical growth. Russia also does not consider countries as enemies, but considers them as competitors, there is no black and white for Russia, all are competitors. Russian foreign policy priority is focus on the CIS countries, of which Ukraine is a part of it.

The first point of Russian national interest after 2009 is to increase the competitiveness of the national economy, considering that Russian economic recovery was successful with energy exports, Russia managed to pay off debt which in 1999 amounted to 146.4% of GDP, and grew GDP by 7% during 2000-2008 (Varol, 2013), energy exports also account for 67% of Russian total export revenue (Kroutikhin, 2008), and about 25% of tax revenue comes from Gazprom's revenue (Woehrel, 2009). Russia after 2012 is focused on increasing the competitiveness of the national economy, using energy as an economic instrument.

Based on these interests, a range of Russian energy policies such as natural gas is focused and applied on Ukraine. There are various reasons why Ukraine is one of the targets for Russian energy policies carried out by force, as follows (Kamasa, 2014) : Ukraine is a transit country , as well as a threat to Russian gas exports, where 80% of Russian-European gas exports must pass through Ukraine. The Crimean Peninsula (Sevastopol) in Ukraine, is the headquarters of the nuclear-powered Russian Navy, The Russian arms industry of Soviet heritage is on the borders of Ukraine. This is one of the factors that made it very difficult for Russia to let Ukraine go.

The largest ethnic Russian in the ex-Soviet country is in Ukraine, accounting for 29.6% of the total population, Russia considers Ukraine as a representative of energy-poor countries and is

highly dependent on Russian energy supplies (Balmaceda, 2008). Ukraine is an importer of Russian energy by 60%, with details of 50% natural gas and 70% oil (Polyakov, 2002). Ukraine wants to join the European Union and NATO (Woehrel, 2009). The reason Russia concentrates its energy geopolitical policy on Ukraine is that there are interests that Russia wants to achieve. The geopolitical value of the Ukrainian border is also an important factor, it will seriously threaten Russia if Ukraine is no longer under Russian control.

### **Russian Geopolitical Interest Towards Ukraine**

According to Pardesi, et al. (2006, p. 17), energy security is an adequate, unimpeded, energy supply at affordable prices. This is what Ukraine is struggling for. Ukrainian domestic energy production alone covers only about 25% of Ukrainian total needs, while the remaining 75% is imported (Kapitonenko, 2012). In fact, Ukraine does not fulfill the availability factor as a first factor of energy security.

In fulfilling the reliability factor, Ukraine was successful, since Ukraine was trusted by Europe in delivering Russian energy to Europe due to its proximity to the European Union, the conflict between Russia and Ukraine has changed European point of view to Ukraine, and considered that Ukraine has failed to fulfill its reliability. For affordability as the last factor, Ukraine also failed to fulfill this energy security factor since Russia rule the full authority to raise or lower gas prices to Ukraine.

Russia, in applying energy security, fulfills the availability factor, since Russia has the largest gas reserves in the world. Russia also fulfills the affordability factor, by setting an affordable price for natural gas domestically, and setting up high prices abroad, so that energy prices are affordable for domestic consumers, but Russia fails to meet the reliability factor.

At first Russian energy supply was guaranteed for countries in Europe, Europe also consider Russian gas supply as more promising than the Middle East energy supply which was always hit by conflict and terrorism. However, the Russia-Ukraine conflict in energy sectors, has made Russian reliability factor biased, and has raised concerns in European countries regarding Russian gas supply.

Russia, which has been the main supplier of energy to ex-Soviet countries in Central Asia and Eastern Europe, as well as to Western Europe, is facing the problem of lack of trust from European countries. The cut off from Russian energy supply caused European countries to look



for alternative energy sources, and made the Caspian Sea an alternative energy source besides Russia. The European Union, the US and Central Asia are competing to control the Caspian Sea, the more European countries get energy resources in the Caspian, the more Russia loses the European market (Chapman, 2011).

On the one hand, Ukraine will continue to build cooperative relations with the European countries, benefit from the funds in reforming the Ukrainian gas system, as well as to assist the integration of the Ukrainian energy market with European countries, in order to achieve its energy security apart from Russian gas (Kapitonenko, 2012). This condition forced Russia to find another way to supply Russian natural gas to the European market, but also not to lose Ukraine as a very strategic country for Russia. Russian interest is to achieve both, to get the European gas market and increase political-economy competitiveness, also to influence Ukraine and ensure Russian influence over Ukraine.

Russian energy geopolitical policies as follows (Kapitonenko, 2012) :

1. Controlling of European gas pipelines;
2. Diversifying of gas pipeline routes to Europe, reducing the role of Ukraine;
3. Ensuring high European dependence on Russian gas (Europe currently imports 40% of its gas needs from Russia) (Haghighi, 2007);
4. Developing new energy markets in East Asia, as a form of diversification of the Russian energy market apart from Europe (Goodrich & Lanthemann, 2013).

In diversifying the gas pipeline to Europe, Russia is developing a circular pipeline facility without passing through Ukraine as a transit country. The cooperation that has been made is between Russia and Germany by building the Nord Stream in the North through the Baltic Sea. And another Russian cooperation with Central European countries with Turkey is a step for Russia to establish a long-term partnership with the primary market in Europe. By avoiding the transit country of Ukraine and Belarus, Russia avoids energy supply cut-offs intended for Europe (Goodrich & Lanthemann, 2013).

Russia has so far supplied energy to the European market as a priority, 80% of which passes through Ukraine. The Russian natural gas pipeline network is known as the unified gas transportation system, which controls a 150,000 km gas pipeline that spreads throughout

Russia, and only Gazprom is allowed to use the gas pipeline network. Therefore, Gazprom and its energy policy is the basis for Russian energy geopolitics (Anggoro, 2008).

Russian main gas pipelines at that time are Soyuz and Brotherhood, both of which supply via Ukraine. The Soyuz pipeline has a capacity of 26 billion meters<sup>3</sup>/year, this pipeline connects Russian pipelines to natural gas networks in Central Asia for distribution to Central and Northern Europe. While the Brotherhood pipeline has a capacity of 132 billion meters<sup>3</sup>/year, the Brotherhood is Russian largest pipeline to Europe, crossing from Ukraine to Slovakia and is divided in two directions for Western European and Southern European countries (Front, 2015). Both of these pipelines transit in Ukraine before being delivered to European countries.

After Russia realized its insecure position against Ukraine, Russia tried to create another gas pipeline to be distributed to markets in European countries without having to pass through Ukraine. Russia developed a gas pipeline named the North European gas pipeline, known as the Nord Stream, that is not passing through Ukraine and Belarus, starting from the Baltic Sea and being supplied to Germany and other European countries. To the south, Russia prepared the Blue Stream which crosses the Black Sea coast to Turkey (Anggoro, 2008).

Russia has chosen the European region as the main market for Russian gas, considering that Europe fulfills all geopolitical factors. First, the trade route factor is defined to find a route without passing through Ukraine. Second, the resource center is defined as Russia is a resource center that must connect its energy to Russia's largest market region. Third, the factor of national borders is defined as European countries that border each other and conveniently supply energy through pipelines.

Russia further reduced Ukrainian role as a transit country with the presence of Nord Stream, which directly distributes natural gas to European countries via Germany, where Nord Stream, which started operating in 2011, has removed 55 billion m<sup>3</sup>/year from Ukraine. The OPAL pipeline helps distribution to East Germany, while the NEL pipeline helps distribution to West Germany. Russia is also preparing the Nord Stream-2 pipeline to increase supply by 55 billion m<sup>3</sup>/year. The total supply of Russian gas to Germany from Nord Stream and Nord Stream 2 is 110 billion m<sup>3</sup>, where the volume is directly delivered by Russia without passing through Ukraine.

Russia also applied energy geopolitics in natural gas pipelines to Europe, not only Germany, but also other European countries. Russia concentrates its cooperation partners on a gas pipeline to the South, where it found a replacement for the failed South Stream. Russia calculates these three geopolitical elements in the TurkStream pipeline, where the gas pipeline routes do not passing through Ukraine, the region is also a resource center aimed at the energy market in Turkey and Central Europe, as well as the borders of countries where Russia has an energy base on the Turkish-Greek border. In the TurkStream pipeline, Russia supplies 63 billion m<sup>3</sup>, of which 16 billion m<sup>3</sup> goes to Turkey which will replace the Gas-West Pipeline from Ukraine, and another 47 billion m<sup>3</sup> to be supplied to the Turkey-Greece border.

In addition, Russia also concentrates energy geopolitics on the countries of Central, Eastern Europe and the Balkans TurkStream pipeline. Russia has designated the region as the Russian energy market in Europe, supplying the region without passing through Ukraine. The main point is Slovakia, since Slovakia connects pipelines in Ukraine and Central Europe. With Slovakia diversifying its supply from Ukraine, Slovakia builds a partnership with Bulgaria whose pipeline is connected from TurkStream. So that the regions of Central, Eastern Europe, and the Balkans can connect Russian energy without passing through Ukraine.

In terms of its national interest in Ukraine, Russia has a vital interest in its dealings with Crimea and Sevastopol, as well as the Russian arms industry. Considering that Sevastopol in Crimea is the source of the Russian Black Sea Fleet which cannot be replaced with any territory to maintain its sovereignty, millions of Russian arms industries are located on the borders of Ukraine. However, for energy issues with Ukraine to improve the national economy, Russian national interest level is considered as the secondary interest.

There is a big difference between Western Europe and Eastern Europe in their dependence on Russian energy, although Western European countries are less dependent on Russian energy supplies than Eastern European countries, the amount of natural gas consumption of Western European countries is actually greater than the consumption of natural gas in Eastern European countries. Europe is heavily dependent on Russian natural gas supplies, while the Russian national budget is heavily dependent on the revenue generated from energy supplies to Europe (Rousseau, 2013). This is what underlies Russia to focus its gas exports to Western Europe.

Since Russia operated Nord Stream in 2011, Ukraine has lost 55 billion m<sup>3</sup>/year. Also given another gas pipeline; Nord Stream-2 and TurkStream. The Nord Stream-2 reduces 55 billion m<sup>3</sup>/year from Ukraine, while TurkStream reduces 16 billion m<sup>3</sup>/year from Ukraine Gas-West Pipeline. Russia has a huge advantage over Ukraine over the gas pipeline. First, Russia eliminates its dependence on Ukraine as a transit country. Russia is free to apply energy policies in the form of regulating gas prices or cut off for Ukraine without having to fear losing markets in European countries. Second, Russia is no longer paying for Ukrainian transit services which have been paid to Ukraine in the form of money or natural gas. With this step, Russia managed to overcome its insecurity against Ukraine.

Russia in applying energy geopolitics against Ukraine, besides aiming to fulfill national interests, is also based on fulfilling Russian energy security. Russia can increase geopolitical value since it is supported by Russian energy security, which the factors of availability and affordability have been fulfilled. Based on its energy security, Russia is able to run its energy geopolitics freely without having to fear losing its markets. The results of Russian energy geopolitics, in addition to increase geopolitical value its national interests, are also able to fulfill the reliability in energy security at the same time by developing gas pipelines apart from Ukraine pipeline.

### **Conclusion**

Russia-Ukraine relations continued to deteriorate after the 2006 & 2009 gas wars, prompting Ukraine to seek alternative sources of natural gas. The Ukrainian effort is to reduce Ukrainian natural gas dependence on Russia. Ukraine has developed good relations with the West and has received assistance to modernize the gas pipeline system in Ukraine. Putin is aware that Russia is facing big problems in its energy sector.

The Russian strategy using energy supplies as a foreign policy to Ukraine can no longer be applied, since the policy of regulating gas prices and cutting off energy supplies to Ukraine has an impact on the stability of the Russian energy market in European countries. Considering that Ukraine has a comparative advantage as a transit country to cut off Russian gas supplies to Europe. Then Russia fails to fulfill its reliability to European market, and make European countries look for other more reliable energy sources.

Russia has chosen a geopolitical path to pursue its national interest, by maintaining the European energy market and acquiring Ukraine at the same time. As a result, Russia applied the policy to control European gas pipelines, ensure European dependence on Russian gas, diversify gas supply routes to Europe without passing through Ukraine, and develop new energy markets in East Asia, as a form of diversification of the Russian energy market apart from Europe. This step was successfully applied by Russia, with the operation of several Russian gas pipelines to Europe without passing through Ukraine.

In the long term, Ukrainian comparative advantage has deteriorated as Russia has succeeded in supplying gas to Europe without passing through Ukraine with another gas pipeline, Russia has also succeeded in ensuring European dependence on Russian gas. On the other hand, Ukraine faces the problem of cutting off the Russian gas, and cannot find alternative energy sources other than Russia. Ukraine also lost its comparative advantage since Russia has already developed another pipeline. Thus, Russia has succeeded in increasing its geopolitical value and pursuing its national interests as well, Russia has succeeded in developing alternative pipelines, maintaining European market, and simultaneously weakening the role of Ukraine.

## References

- Anggoro, K. (2008). Geopolitik Energi, Manuver Diplomasi Putin, dan Kebangkitan Kembali
- Rusia. *Jurnal Kajian Wilayah Eropa, IV No. 1.*
- Balmaceda, M. (2008). *"Energy Dependency, Politics and Corruption in The Former Soviet Union"*. New York & London: Routledge.
- Bechev, D. (2020). TurkStream: Geopolitical Impact. *EXPERT BRIEF Regional Politics.*
- British Petroleum. (2020). *Statistical Review of World Energy 2020*. London: British Petroleum.
- Chapman, B. (2011). *"Geopolitics, a Guide to The Issues"*. California.

- Cohen, G. (2019). *Natural Gas Import and Export Routes in South East Europe and Turkey*.
- Athens: Institute of Energy for SE Europe (IENE).
- Congressional Research Service. (2020). *TurkStream: Russia's Newest Gas Pipeline to Europe*.
- Washington D.C.: Congressional Research Service.
- Elagina, D. (2020, 11 9). *Natural gas production in Russia from 1998 to 2019*. Retrieved 12 9, 2020, from [www.statista.com: https://www.statista.com/statistics/265335/natural-gas-production-in-russia-since-1998/](https://www.statista.com/statistics/265335/natural-gas-production-in-russia-since-1998/)
- *Energy Information Administration*. (2017). Retrieved 11 11, 2020, from [www.eia.gov](http://www.eia.gov): <https://www.eia.gov/international/analysis/country/TUR>
- Front, S. (2015). *Gas Pipelines Of The European Continent*. Dipetik Maret 12, 2016, dari
- Emerging Equity: <http://emergingequity.org/2015/10/06/a-network-of-russian-veins-of-influence-gas-pipelines-of-the-european-continent/>
- Furuncu, Y. (2020). The New Dimension of Turkey - Russia Energy Cooperation Turkstream.
- *SETA - SİYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI*.
- Gazprom. (2020). *TurkStream*. Retrieved 12 16, 2020, from [www.gazprom.com](http://www.gazprom.com): <https://www.gazprom.com/projects/turk-stream/>
- Gazprom Export. (2020). *Gas supplies to Europe*. Retrieved 12 9, 2020, from [www.gazpromexport.ru](http://www.gazpromexport.ru): <http://www.gazpromexport.ru/en/statistics/>
- Goodrich, L., & Lanthemann, M. (2013, 2 12). *The Past, Present and Future of Russian Energy Strategy*. Retrieved from STRATFOR: <https://www.stratfor.com/weekly/past-present-and-future-russian-energy-strategy>
- Haghighi, S. S. (2007). *"Energi Security. The External Legal Relations of The European Major Oil and Gas Supplying Countries"*. Portland: Hart Publishing.

- Hamit, D., Bayar, G., & Aliyev, J. (2020, 8 21). *Turkey discovers major Black Sea natural gas reserves*. Retrieved 12 16, 2020, from [www.aa.com](http://www.aa.com): <https://www.aa.com.tr/en/economy/turkey-discovers-major-black-sea-natural-gas-reserves/1949231>
- Kamasa, F. (2014). Diplomasi Energi Rusia Menghadapi Perluasan NATO ke Timur. *Jurnal Luar Negeri*, 31.
- Kapitonenko, M. (2012). Ukrainian Energy Security: Between Mortgage and Profit. *On Wider Europe*, 1-5.
- Koutroumpis, J. (2019, September 11). Russia and Turkey: An Ambiguous Energy Partnership. *E-International Relations*, 1 - 5. doi:ISSN 2053-8626
- Kroutikhin, M. (2008). Energy Policymaking in Russia: From Putin to Medvedev. *NBR Analysis*, 19 No.2, 23-33.
- Liutho, K. (2010). Energy in Russia's Foreign Policy. *Pan-European Institute Electronic Publications*. doi:ISSN: 1795 - 5076
- Lossan, A. (2020). *Russia World's Largest Gas Exporter*. Retrieved November 11, 2020, from [www.rbth.com](http://www.rbth.com): <https://www.rbth.com/business/332975-russia-worlds-largest-gas-exporter>
- Mas'oed, M. (1990). *"Ilmu Hubungan Internasional: Disiplin dan Metodologi"*. Jakarta: PT. Pustaka LP3ES.
- NS Energy. (2019). *Trans Anatolian Natural Gas Pipeline (TANAP)*. Retrieved 12 16, 2020, from [www.nsenergybusiness.com](http://www.nsenergybusiness.com): <https://www.nsenergybusiness.com/projects/trans-anatolian-natural-gas-pipeline-tanap/>
- Ozdamar, O. (2009). Energy, Security, and Foreign Policy. 03(081).

- Pardesi, M., Acharya, A., Somasundram, P., Chang, Y., Ruey, J., Shiping, T., . . . Ivanov, V.
- (2006). *"Energy and Security: The Geopolitics of Energy in The Asia-Pacific"*. Singapura: Institute of Defence and Strategic Studies (IDSS) Nanyang Technological University.
- Perwita, A., & Yani, Y. (2014). *"Pengantar Ilmu Hubungan Internasional"*. Bandung: PT. Remaja Rosdakarya Offset.
- Petform. (2020). *Natural Gas Market in Turkey*. Retrieved 11 11, 2020, from www.petform.org: <https://www.petform.org.tr/en/dogal-gaz-piyasasi/turkiye-dogal-gaz-piyasasi/>
- Roskin, M. (1994). *National Interest: from Abstraction to Strategy*. Dipetik Maret 13, 2016,
- dari [http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1994/ssi\\_roskin.pdf](http://www.globalsecurity.org/military/library/report/1994/ssi_roskin.pdf)
- Rousseau, R. (2013, 10 30). *Russia's Energy Policy: Expanding Influence*. Retrieved from Diplomatic Courier: <http://www.diplomaticcourier.com/russia-s-energy-policy-expanding-influence/>
- *Russia Energy Information*. (2019). Retrieved 11 11, 2020, from [www.enerdata.net](http://www.enerdata.net): [https://www.enerdata.net/estore/energy-market/russia/#:~:text=Total%20per%20capita%20consumption%20reached,was%20a round%206%20363%20kWh.&text=In%202019%2C%20gas%20represented%20the,%25%20and%20biomass%20\(1%25\).](https://www.enerdata.net/estore/energy-market/russia/#:~:text=Total%20per%20capita%20consumption%20reached,was%20a round%206%20363%20kWh.&text=In%202019%2C%20gas%20represented%20the,%25%20and%20biomass%20(1%25).)
- Sarundajang, S. (2011). *"Geostrategi"*. Jakarta: Kasta Hasta Pustaka.
- Sönnichsen, N. (2020). *Natural gas consumption of Turkey 2005-2019*. Retrieved 12 16, 2020, from www.statista.com: <https://www.statista.com/statistics/703684/natural-gas-consumption-turkey/>
- *Strategi Keamanan Nasional Rusia hingga 2020*. (2009). Diambil kembali dari scrf: <http://www.scrf.gov.ru/documents/99.html>



- Temizer, M. (2020, 6 19). *Russia Ranks First in Gas Reserves Globally*. Retrieved 12 9, 2020,
- from /www.aa.com.: <https://www.aa.com.tr/en/economy/russia-ranks-first-in-gas-reserves-globally/1882722>
- Varol, T. (2013). *"The Russian Foreign Energy Policy"*. Kocani, Republic of Macedonia:  
• European Scientific Institute, Publishing (EGALITE).
- Woehrel, S. (2009). *Russian Energy Policy Toward Neighboring Countries*. Congressional  
• Research Service.
- Yavuz, T. (2019, 12 11). *urkey may buy cheaper gas via TurkStream*. Retrieved 12 17, 2020,
- from www.aa.com: <https://www.aa.com.tr/en/economy/turkey-may-buy-cheaper-gas-via-turkstream/1670387>
- Yuksel, F. (2020, 4 3). *TurkStream transfers 1.32 bcm of gas to Europe in 1Q20*. Retrieved 12  
• 17, 2020, from www.aa.com: <https://www.aa.com.tr/en/energy/natural-gas/turkstream-transfers-132-bcm-of-gas-to-europe-in-1q20/28869>

## Karabağ'ın Yeniden İnşa Sürecinin Kültürel Diplomasi Bağlamında Değerlendirilmesi

*Museyib Shiraliyev<sup>1</sup>*

### Özet

Modern küreselleşme çağında, ülke imajını oluşturmada büyük bir potansiyele sahip olan kültürel diplomasi, dış politika aracılığıyla zihinlere ve kalplere dokunarak insanlara ulaşabilmenin en etkin yoludur. Bu nedenle devletlerin siyasete bir ahenk kazandırmak amacıyla kültürel faktöre özel bir önem vermesi doğaldır. Diğer halkların milli ve manevi değerlerinin daha derinden anlaşılması yoluyla karşılıklı güven ortamının inşasına katkıda bulunan kültürel diplomasi; uluslararası ilişkilerde ulusal çıkarların korunması ve güvenliğin sağlanması gibi faktörlere hizmet ederek, milletler arasında çeşitli sanatsal ve kültürel örneklerin paylaşımına, karşılıklı hoşgörü üzerine dostluk köprülerinin salınmasına ve samimi komşuluk ilişkilerinin kurulmasına geniş fırsatlar sunan yumuşak güç stratejisinin etkili ve verimli bir bileşenidir.

Kültür alanında uygulanan tutarlı politikanın sonucunda uluslararası arenada zengin bir mirasa sahip bir ülke olarak nüfuz kazanmış olan Azerbaycan'ın dış politikası için, kültürel değerlerin tebliği, halkların manevi yakınlığına yönelik kültürel ve insani bağların genişletilmesi bir öncelik haline gelmiştir. Azerbaycan halkının manevi değerlerinin oluşmasında büyük etkisi olan Karabağ'ın zengin kültürel mirasının tanıtılması doğrultusunda yapılan çalışmaların meyvesini verdiğini özellikle belirtmek gerekir. Bu çerçevede, Türk Dünyası Kültür Başkenti ilan edilen Karabağ'ın tacı Şuşa'nın özgün tarihi imajını yeniden kazandırmak yönünde muazzam projeler hayata geçirilmekte, yurtiçi ve yurtdışında prestijli uluslararası sosyokültürel etkinlikler düzenlemekle Karabağ topraklarında bulunan tarihi-kültürel mirasa dikkat çekmeye çalışılmaktadır.

Bu konuyla ilgili araştırmaların çoğuna bakıldığında, Karabağ'ın yeniden inşa sürecinde

<sup>1</sup> Doktora Öğrencisi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Bölümü, [msirliyev@mail.ru](mailto:msirliyev@mail.ru)

kültürel diplomasının rolüne ilişkin ilgili literatürde görece boşluklar bulunmaktadır. Böylece bu çalışmada, literatürdeki eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amacıyla yumuşak güç kullanımındaki avantaj ve dezavantajlar tartışılacak, kültürel diplomasının özellikleri ele alınacak, bu perspektiften Vatan Muharebesi sonrası Azerbaycan'ın Karabağ'a yönelik kültür politikasına değinilmeye çalışılacak ve Karabağ'ın yeniden yapılandırılmasında kültürel geleneklerin, Türk ve İslam dünyası ile tarihi bağların rolü incelenecektir.

**Anahtar Kelimeler:** Yumuşak güç, Kültürel diplomasi, Karabağ, Şuşa, Çokkültürlülük

## Giriş

Uluslararası sistemde her aktör, kültürel dinamiklerini ve araçlarını kendi yönetim teamüllerine, siyasi geleneklerine veya idari yapılarına göre farklı siyasi yöntemler çerçevesinde değerlendirmektedir. Uluslararası ilişkiler disiplininde geleneksel olarak merkezi bir konuma sahip olan güçle karşılaştırıldığında, kültür bu alanda nispeten yeni bir eğilimi temsil etmektedir. Kültür, ülkeler arasındaki bağların geliştirilmesi ve ulusal sanat ürünlerinin yaygınlaştırılması dışında dış politika aracı olarak ayrı bir kullanıma sahiptir.

Sanat ve kültürü çeşitli şekillerde kullanan kültürel diplomasi, en önemli yumuşak güç enstrümanlarından biridir. Özünde kültürel diplomasi, dış politika hedeflerini ilerletmek için o ulusun kültürel ürünlerinin ihracatını desteklemek amacıyla tasarlanmış bir ulusal politika setidir. Uluslararası ilişkiler alanındaki realist yaklaşımçılar, her ne kadar kültürel diplomasının devletin gücü üzerinde doğrudan bir etkisinin olmadığını veya bir ülkenin uluslararası sistemdeki yerini belirlemediğini ve bunun sonucunda göz ardı edilebileceğini iddia etseler de, bu iddiaya karşı “yumuşak güç” terimini ortaya atan Joseph Nye, kültürel diplomasının 21. yüzyılda uluslararası arenayı etkilemenin kilit araçlarından biri olduğunu vurgulamaktadır (Umińska-Woroniecka, 2016).

Kültürel diplomasi, bir ülkenin diğer milletlerin temsilcilerini kendi kültürüne, toplumuna ve insanlarına çekerek farklı ülkelere insanlar arasında kişisel bağlantıları güçlendirip bir ülkenin, siyasi ideallerini ve politikalarını yabancı izleyicilerin gözünde daha çekici hale getirmesini sağlamaktadır. Bir ülkenin kültürü, oluşturduğu cazibe sayesinde, istenilen sonuçları elde etme olasılığını arttırmaktadır. Kültürel diplomasi programları, farklı ülkelere

insanlar arasında bir etkileşim ortamı yaratmaktadır. Böylece farklı milletlerden insanlar arasında dostlukların ve güçlü ilişkilerin kurulması için zemin hazırlamaktadır. Kültürel diplomasi, diğer halklarla bir “güven temeli” oluşturmaya yardımcı olur. Politika yapımcılar, siyasi, ekonomik ve askerî anlaşmaları bu güven zemini üzerinde inşa edebilirler.

Uluslararası siyasette yaşanan politik, ekonomik ve sosyolojik değişimlerin yanı sıra askerî/güvenlik boyutlarıyla jeopolitik dönüşümlerin ortaya çıkması devletlerin dış politika yapım sürecinde kendi kültür ve geleneksel değerlerini etkin bir araç olarak kullanmalarını sağlamıştır. Savaş halindeki iki devlet arasında bile kültürel diplomasi yoluyla bağlantı kurulması mümkün hale gelebilmektedir. Bu da kültürel diplomasinin önemini ortaya koyan bir durumdur. Hatta müzakerelerin askıya alındığı ve iletişimin kesildiği bir uluslararası ortamda da kültürel değerler ön planda tutularak toplumlar arası etkileşimin dinamik tutulması mümkündür. Kültürel diplomasi, savaşan tarafların, savaş sonrası ilişkilerini yeniden inşa etmelerinin önünü açma potansiyeline sahiptir. Ayrıca, kültürel diplomasinin sıcak savaşı bir önce sona erdirmeye yönelik bir baskı aracı olma özelliği de bulunmaktadır. Kültürel diplomasi yoluyla savaş durumunda olan iki ülkenin halkları arasındaki iletişim bağının kopması engellenebilir ve iki ülke halkları arasında düşmanlık algısının ortaya çıkmasının önüne geçilebilir (Avşar ve Koyuncu, 2022).

Farklı medeniyetlerin kavşağında yer alan Azerbaycan, yüzyıllardır farklı millet ve mezhep temsilcilerinin barış ve huzur, karşılıklı anlayış ve diyalog içinde yaşadığı, ulusal kültürel çeşitlilik atmosferinin olduğu bir ülke olarak ün kazanmıştır. Azerbaycanlıların yaşamında tarihsel olarak var olan çok kültürlülük ve hoşgörü, milliyeti, dili ve dini ne olursa olsun her Azerbaycan vatandaşının günlük yaşamının ayrılmaz bir özelliği haline gelmiştir. Sadece insanımızın bugünkü hoşgörülü yaşam tarzı değil, aynı zamanda bu milletin yarattığı edebî-sanatsal, ilmî-felsefî, siyasî-hukuki kaynak ve belgeler de Azerbaycan halkının çok kültürlü zengin geçmişinin ispatıdır.

Uluslararası sistemdeki gelişmeler ülkelerin iç politik yapıları üzerinde etkili olurken; benzer şekilde günümüzde iç dinamiklerin dış politika kararları üzerinde belirleyici bir rolü olduğu, uluslararası ilişkiler araştırmalarında yaygın olarak kabul edilen bir görüştür. Bu bağlamda, Azerbaycan'ın iç ve dış politikasının ana yönlerinden biri, ülkede ve tüm dünyada medeniyetler arası diyalogun teşvik edilmesidir. Yani ülke içinde barış, ülke nüfusunun yüksek refah

koşulları, ülkenin dış politikasını barışa ve diğer ülkelerle çeşitli alanlarda işbirliğine yönlendirmektedir. Bu düzenliliğin açık bir örneği olan Azerbaycan da kendine özgü çok kültürlülük modeli ile bir “istikrar adası” haline gelmiştir.

### **Uluslararası İlişkilerin Gelişiminde Önemli Bir Faktör Olarak “Milli Kültür”**

Azerbaycan’ın milli kültürü, devletin milli menfaatlerinin oluşmasında önemli bir faktör olarak dış politikasının yönünü belirlemektedir. Milli kültür, devletin ulusal politikasını oluşturmanın ve yürütmenin, uluslararası imajını ve rolünü şekillendirmenin temelidir. Milli kültür ölçümleri, her devlet için ayrı ayrı belirlenen ve aktörün belirli eğilimlerini, tepkilerini açıklamak ve analiz etmek için kullanılabilen göstergeler olarak hizmet etmektedir. Devletin milli kültürü ve kimliği ustaca kullanması, aktörün dış politika seçimlerini genişletmesine yardımcı olmaktadır.

Güncel uluslararası ilişkiler kavram ve teorileri, kültürün uluslararası ilişkiler üzerindeki yalnızca dolaylı etkisine dikkat çekmektedir. Sosyal inşacılık açısından bakıldığında ise, milli kültür uluslararası arenadaki aktörlerin faaliyetlerinin ve eylemlerinin temelini oluşturmaktadır. Bu paradigma, kültürü uluslararası ilişkilerin gerçekliğini yaratmadaki ana etkenlerden biri olarak görmektedir (Wendt, 1994).

Kültür, devlete kimlik kazandırmakta ve onun prizmasıyla devletin çıkarları oluşmaktadır. Devletin çıkarları ise dış politika faaliyetlerinin temelidir. Çoğu zaman, diğer aktörlerle etkileşime giren devletler, kültürün bu etkisini hissetmezler, ancak her durumda onun motifleri üzere hareket ederler. Devletlerin kendi aralarındaki etkileşiminde milli kültür dikkate alınır, ancak her biri bu etkileşimi farklı şekillerde yorumlamaktadır. Herhangi bir devletin kültürel özellikleri, uluslararası sistemin diğer aktörleriyle ilişkilerinin oluşumunda benzersiz kültürel çerçeveler yaratmaktadır.

Milli kültürün değerleri, devletin dış politikadaki eylem ve faaliyetlerine yansıyan ulusal fikir ve kimlikte somutlaşmaktadır. Siyasi aktörün uluslararası arenadaki faaliyetleri ve eylemleri imajını şekillendirmekte ve itibarını güçlendirmektedir. Azerbaycan’ın ulusal kültürü, ülkenin uluslararası toplum nezdindeki imajını doğrulamak için gerekli kaynaklar açısından yüksek potansiyele sahiptir.

Milli kültürde meydana gelen olaylar devletin uluslararası arenadaki dış politika faaliyetlerini

de etkilemektedir. Bu bağlamda, milli kültür:

- Aktörde belirli bir ulusal karakter oluşturur: düşünce hatları, zihniyet, değerler, davranış. Bunlar, aktörün eylemini ve davranışını, diğer aktörlere göre tepkisini etkilemektedir;
- Gelişme sürecini etkileme ve devletin siyasi, ekonomik ve kültürel liderliğine dayalı ulusal güç ve kudretini güçlendirme yeteneğine sahiptir;
- Devletin belirli bir zaman diliminde yarattığı imajı da etkilemektedir. Devlet imajı, ülkenin diğer aktörler tarafından nasıl tanımlandığının ve algılandığının bir göstergesidir.

Kültür alanında uluslararası ölçekteki olaylar, Azerbaycan'ın imajını önemli ölçüde yükseltmiş, kimlik ve milli kültürün bazı değerlerinde değişikliklere neden olmuştur. Azerbaycan milli kültürü devletin kültür politikasını oluşturduğu için dış politikanın önemli bir parçasıdır. Milli kültürün devletin dış politikasının belirleyicileri üzerindeki etkisinin mevcut kavramsal modellerinin temel amacı, Azerbaycan'ın uluslararası ilişkilerinin gelişme sürecinde milli kültürün rolünü ve yerini, dış politikada önceliklerin ve çıkarların oluşum sürecini etkileyen ulusal kültürün yapısını analiz etmektir. Bütün bunlar, Azerbaycan Cumhuriyeti'nin milli kültürünün gelişmesinde ve uluslararası topluma sunulmasında hükümetin desteğinin ne kadar büyük bir rol oynadığını göstermektedir. Azerbaycan Cumhuriyeti'nin kültür politikasının ana yönleri, yenilikçi bir bilgi sisteminin geliştirilmesi; bilim ve sanatın gelişimi; kültürel mirasın korunması; yaratıcı modernizasyondur.

Bir bütün olarak devletin ulusal kültürü ve uluslararası ilişkileri, ulus/ülke “markalaşması”, diğer bir deyişle uluslararası arenada imaj oluşumu kavramı ile ilintilidir. Böyle bir etki, ulus-devletin rolü kavramının oluşumunda da ortaya çıkmaktadır. Azerbaycan, tarihi ve siyasi gelişiminde birçok ulusal rolü üstlenmiştir. Sovyetler döneminde Azerbaycan'ın ulusal rolü “uydu devlet”<sup>1</sup> olmuştur. Bu rol, Sovyetler Birliği'nin çöküşünden ve devlet bağımsızlığının kazanılmasından sonra bile aynı şekilde devam etmiştir. Bütün bunlar Azerbaycan halkının

<sup>1</sup> Kağıt üzerinde bağımsız olmakla birlikte kendinden askerî, siyasi ya da ekonomik açıdan daha güçlü bir ülkenin güdümünde olan ülke

milli lideri Haydar Aliyev'in 1993 yılında iktidara gelmesine kadar gözlemlenmiştir. Liderin güçlü etkisi, "uydu" ulusunun rolünü temelden değiştirmiştir. Dengeli, çok yönlü bir politikanın ve "Azerbaycancılık" ideolojisinin seçilmesi, yeni bir milli rolün kurulmasının temeli olmuştur. Haydar Aliyev'in sadece "Azerbaycancılık" milli fikrinin değil, aynı zamanda modern Azerbaycan toplumunun kimlik ve ideolojisinin de kavramsal temellerini attığını belirtmek gerekir. Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in desteğiyle bu milli kimlik ve milli menfaat fikrinin daha da geliştirilmesi devam etmiştir (Avşar, 2009).

Azerbaycan Cumhuriyeti'nin uluslararası dünyada markalaşması ve imajı konusu, özellikle 44 günlük Vatan Savaşı'ndan sonraki dönemle ilgilidir. Markalaşma stratejileri ve tekniklerinin rolü, devletin imajı ve itibarı üzerinde iyi bir etkiye sahiptir ve olumlu bir şekilde yansıtılmaktadır. Yumuşak güç bağlamında kamu diplomasisi araçlarını uygulayan Azerbaycan, yurtdışında devletin olumlu imajını biçimlendiren pozitif bir görüntü ve itibar yaratmaktadır. Ermenistan'ın işgal ettiği toprakları kurtararak büyük bir zafer kazanan Azerbaycan, uluslararası arenadaki statüsünü güçlendirmeyi başarmıştır. En önemli kültürel sonuçlardan biri de Şuşa şehrinin Azerbaycan Cumhuriyeti'nin ve Türk Dünyasının kültür başkenti ilan edilmesidir (Zeynalova, 2022). Hükümetin bundan sonraki faaliyetleri, devletin kültürel potansiyelinin geliştirilmesine ve bu bölgenin tüm devletin kültürel gelişimi için stratejik önemine dayanacaktır.

### **İkinci Karabağ Savaşı Sonrası Çokkültürlü Değerlerin Korunması**

27 Eylül 2020 tarihinden itibaren Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev'in önderliğinde Azerbaycan ordusu, 44 günlük askeri operasyonlar çerçevesinde işgalci Ermenistan'ın silahlı kuvvetlerini mağlup ederek şanlı bir zafer elde etmiştir. Dört tarafı aşılmaz dağlar, vadiler ve sarp kayalarla çevrili doğal bir sur olan Şuşa'da düşmanın, tankları ve topları dağların tepesine yerleştirerek savunma pozisyonu almasına rağmen, cesur Azerbaycan askerleri, bir an bile tereddüt etmeden ateş altında sarp kayalara tırmanarak göğüs göğüse çarpışmalarda düşmanı yenmiştir. Şuşa harekatı, hiç şüphesiz bu eşsiz kahramanlık destanın en görkemli sayfası, doruk noktasıydı. Milli ruh sayesinde elde olunan Şuşa Zaferi'nden sonra Ermenistan, 10 Kasım Ateşkes Anlaşması'nı imzalamak zorunda kalmıştır (Şükürov v.d., 2021). Vatan Muharebesi, Azerbaycan'da yaşayan tüm halkların ve inançların bu toprakları kendi anavatanları olarak gördüklerini, herkesin kanları pahasına ortak bir gaye etrafında birleştiğini ve vatan için canını

fedaya etmeye hazır olduğunu göstermiştir.

Tarihsel olarak bakıldığında, eski zamanlardan beri Azerbaycan'da barış, huzur ve uyum içinde yaşayan Avarlar, Lezgiler, Talışlar, Udinler ve diğer milletlerin aksine, planlı bir şekilde Kafkasya'ya, özellikle Azerbaycan topraklarına göç ettirilen Ermenilerin aslında hiç bir tarihi değeri olmayan, sonradan inşa ettikleri anıtlara karşı duyarlılıkla yaklaşmış, bunun yerine onların barbarlıklarıyla karşılaşmıştır. Bu yüzden kendilerine ait olmayan topraklarda yaşamının yanı sıra Azerbaycan'ın yüzyıllardır var olan tarihi eserlerini de yok etmişlerdir (Niftiyev, 2015).

Ermeni şovenistlerinin, özellikle de bu ülkenin mevcut ve eski siyasi liderliğinin aşıladığı kin ve intikam ideolojisinin, ortak evimiz olan Güney Kafkasya'daki durumu daha da kötüleştirmeye hizmet ettiği tartışılmaz bir gerçektir. Diğer bir gerçek şu ki düşman yıllardır sivillere ve sivil altyapıya karşı işlediği savaş suçlarının hesabını uluslararası hukuka göre vermek zorunda kalacaktır. Temel ilkesi adalet olan hukuk insanları değil, belirli eylemleri muhakeme etmektedir. Bu da adaletin yanı sıra bugün dünyada belirleyici rol oynayan güç faktörünün de bizden yana olduğunu göstermektedir.

2020 yılında toprak bütünlüğünün yeniden sağlanmasından kısa bir süre sonra, Azerbaycan yönetimi işgalden kurtarılan topraklardaki tarihi, kültürel ve dini anıtların restorasyonu ile ilgili bir eylem planı hazırlamıştır. Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, işgalden kurtarılmış bölgelere yaptığı ziyaretler sırasında yaklaşık 30 yıllık Ermeni tahribatının kurbanı olmuş çok sayıda Hıristiyan tapınağında işlenen kültürel vandalizmin izlerini bizzat teşhir etmiştir (Cabbarlı v.d., 2021). Hocavend bölgesinin Hunarlı köyündeki antik Alban Mabedi, Hadrut yerleşimi yakınındaki Beyaz Haç tapınağı, Hocavend bölgesinde bulunan Meryem Ana Kilisesi ve Tuğ köyündeki Aziz John Kilisesi, kasten "Ermeni kiliseleri"ne benzer hale getirilmiştir. Ayrıca Şuşa kentindeki Kazancı kilisesi ve Ağdam bölgesindeki Beşiktaş kilisesi gibi Alban Mabedleri, Kelbecer'deki Genceser ve Hudaveng manastır kompleksleri, Laçın'daki Açoğlan Manastırı, Ağdere'deki Aziz Yelisey bazilikası ve diğer abideler de kültürel vandalizm ve "Ermenileştirme" politikasına maruz kalmışlardır (Nusretoğlu, 2021). Ermenilerin tarihi ve dini anıtları tamamen yok etmesindeki asıl amacı bu topraklarda Azerbaycan'ın izlerini silmek olmuştur. Maalesef tamamen tahrip olmuş abidelerin restorasyonu neredeyse imkansızdır. Bu tür anıtların sadece prototiplerini oluşturmak mümkündür. Ayrıca sanal rekonstrüksiyon



yöntemini kullanarak dijital prototiplerini oluşturmak, gerçek prototiplerini oluşturmaktan daha uygundur. Örneğin, 15 Haziran 2021 yılında karşısında Azerbaycan ve Türkiye Cumhurbaşkanlarının “Şuşa Beyannamesi”ni imzaladıkları Hurşidbanu Natevan’ın evinin sadece kalıntıları kalmıştır.

Karabağ bölgesindeki eski Azerbaycan devleti Kafkas Albanyası’nın ve Rus Ortodoksluğunun mirası olan Hıristiyan anıtları ile birlikte İslam mimarisinin nadir örnekleri de restore edilmektedir. Bu anıtların kısmen tahrip edilmesinin veya bakımsız kalmasının ilk nedeni, kutsal olmayan amaçlar için kullanılmasıdır. Örneğin Şuşa’daki Yukarı Gövher Ağa Camii, Cebrayıl’daki Çelebiler Camii, Ağdam Camii ve Gubadlı’daki hemen hemen tüm camiler hayvan ahır olarak kullanılmıştır. İkinci nedene gelince, ya Ermeniler onların tarihi önemini farkında olmamışlar ya da anıtların bulunduğu köylerde yaşayan hiç kimse yoktu. Bu anıtlara örnek olarak Füzuli’deki Kargapazar kervansarayı, Ağdam’ın Kızıl Kengerli köyündeki türbe vb. verilebilir (Quliyev, 2021).

Cumhurbaşkanı İlham Aliyev’in talimatıyla 2022 yılı Azerbaycan’da “Şuşa Yılı” ilan edilmiştir. Karabağ bölgesinin çok asırlık mirasından ve milli-manevi değerlerden kaynaklanan kültürel gelenekler, çeşitli bilimsel yazılı kaynaklara dayanılarak incelenmektedir. Tarihi hafızamızın ve milli kimliğimizin kanıtı niteliğinde olan abidelerin, yöresel geleneklerin incelenmesi sonucunda bölgede yüzyıllarca yaşamış atalarımızın oluşturduğu zengin maddi ve kültürel ortam, Karabağ’ın paha biçilmez mimarisi, milli ve manevi değerler araştırılmaktadır. Azerbaycan Cumhurbaşkanı’nın tavsiyesi üzerine Şuşa’da 30 yıl sonra düzenlenen Harıbülbül festivali ve Vâgîf Şiir Günleri, Azerbaycan çok kültürlülük geleneklerinin de simgesi haline gelmiştir. Azerbaycan, “Harıbülbül” festivali ile ülkemizde yaşayan çeşitli halkların kültür, müzik ve dans geleneklerini ortaya koyan gösteriler ile dini ve etnik hoşgörünün üst düzeyde korunması konusunda dünyaya önemli bir mesaj vermiştir (Qəniyeva, 2021).

Uzun bir aradan sonra ilk kez düzenlenen Harıbülbül Müzik Festivali’nin şehitlerin aziz hatırasına ithaf edilmesi de bu aydınlık günler için can veren vatanın yiğit çocuklarına, sağlığını yitiren gazilere – şanlı Azerbaycan askerlerine minnet borcumuzun göstergesidir. 44 günlük Zafer destanında tüm etnik ve dini toplulukların temsilcileri tek bir bayrak altında birleşerek omuz omuza savaşmış ve topraklarının işgalden kurtuluşu için canlarını feda etmişlerdir. Anavatan için birlik olan halkımız Şuşadan – Cıdır Düzü’nden bir kez daha milli birlik ve

beraberliğimizi sergilemiştir. Festivalde Ruslar, Tatlar, Talişlar, Lezgiler, Gürcüler, Avarlar, Sahurlar ve diğer halklardan oluşan kültür grupları, Azerbaycan'ın milliyeti ne olursa olsun herkesin tek bir Vatanı olduğu mesajını tüm dünyaya iletmiştir.

### **Sonuç**

Kültür, her devletin kendi ulusal çıkarlarını güvence altına alması için bir giriş kapısıdır. Bu nedenle doğru ve hesaplı stratejiler temelinde hareket ederek kültürel, siyasi ve sosyal alanlarda ciddi başarılar elde etmek mümkündür. Kültürel diplomasi alanında şimdiye kadar elde edilen başarılar, yakın gelecekte daha büyük başarılar için güvenilir bir temel oluşturmaktadır.

Uluslararası dünyada güven ve sempati kazanmanın diplomasi sanatının temel amaçlarından biri olduğu bilinmektedir. Belirlenen hedeflere ulaşmak için kültür ve sanatın yarattığı geniş fırsatları dostluk ilişkileri kurmada kullanmak en doğru yoldur. Azerbaycan, kısa sürede küresel kültür ve bilgi alanında benzersiz bir imaj yaratmayı başarmıştır. Ülke yönetimi tarafından üst düzeyde uygulanan kültür politikası, “yumuşak güç”ün önemli bir bileşeni haline gelmiştir.

Azerbaycan kültür ve sanat insanları dünyanın farklı ülkelerinde çalışmakta ve yaşadıkları ülkelerde ülke kültürünü tanıtmaktadır. Araştırmalar, Azerbaycan'ın kültür alanındaki imkânlarına dayanarak küresel düzeyde yüksek bir konum kazanabileceğini göstermektedir. Kültürel diplomasi alanında önemli başarılar elde etmiş Azerbaycan dünya milletlerinin karşılıklı kültürel zenginleşmesi için çabalayan, evrensel manevi değerler ve karşılıklı anlayış temelinde halkların yakınlaşmasına katkıda bulunan bir devlet olduğunu kanıtlamıştır. Özellikle, Azerbaycan halkının kimliğinin oluşmasına katkıda bulunan en önemli tarihi bölgelerden biri olan Karabağ'ın zengin kültürel mirası hakkında doğru bilgileri aktarmak uğrunda Azerbaycan'ın kararlı çabaları amacına ulaşmıştır.

### **Kaynakça**

- Avşar, A. (2009). *Uluslararası İlişkilerde Kamuoyu Yaratma Süreçleri: Türkiye-Azerbaycan*
- *İlişkileri Örneği*. (Yayınlanmış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Avşar, Z. ve Koyuncu, S. (2022). Teorik Çerçeve de Kültürel Diplomasi. (Editörler: Zakir
- Avşar, Mehmet Şahin, M. Mücahit Küçükyılmaz, Serkan Ökten & Mariana Popescu Veske), *Türkiye'nin Yumuşak Güç Enstrümanı Olarak Kültürel Diplomasi ve İletişim*. (19-39). Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Yayınları.
- Cabbarlı, N. ve diğ. (2021). *Böyük Qayıdış: Prezident İlham Əliyevin işğaldan azad edilmiş*
- *rayonlara tarixi səfərləri (I Kitab)*. Şərql-Qərb.
- Qəniyeva, A. A. (Editör: Elxan Hüseynov). (2021). *Azərbaycan Mədəniyyətinin İnkişaf*
- *Tarixindən*. Sumqayıt Dövlət Universiteti. <https://www.ssu-conferenceproceedings.edu.az/pdf/tarix2021.pdf>
- Quliyev, B. (2021). Düşmən İşğalından Azad Olan Qarabağ Abidələri və Onların Bərpası
- Metodları. *Qarabağ tarixinin aktual məsələləri (məqalələr toplusu)*. (52-64). Avropa Nəşriyyatı.
- Niftiyev, N. (2015). *Azərbaycanda birgəyaşayış və multikulturalizm*. Bakı.
- Nusretoğlu, T. (2021). Karabağ'ın Alban (Ağvan) Kültürel Mirası ve Ermenileştirme Çabaları.
- (Editörler: Okan Yeşilot & Gürışık Köksal), *Karabağ: Dünü, Bugünü, Yarını*. (451-463). Selenge Yayınları.
- Şükürov, K. ve diğ. (2021). *Vətən müharibəsi tarixi. Şəxsiyyət faktoru: 27 sentyabr - 10 noyabr*
- *2020-ci il*. Şərql-Qərb.
- Umińska-Woroniccka, A. (2016). Cultural Diplomacy in International Relations Theory and
- Studies on Diplomacy. *Actual problems of international relations*, 2 (127), 4-19.
- Wendt, A. (1994). Collective Identity Formation and the International State. *The*

*American*

- *Political Science Review*, 88 (2), 384-396. <https://doi.org/10.2307/2944711>
- Zeynalova, A. (2022). Şuşa Zirvesi Odağında Azerbaycan-Türkiye İttifakı ve Uluslararası
- Etkisi. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 5 (1), 1-15. <https://doi.org/10.33712/mana.1097358>

## NATO'nun Afganistan'da Terörle Mücadelesi

*Najeeb Ullah Qarizada<sup>1</sup>*

### Özet

İkinci Dünya savaşından sonra kurulan NATO, dönüşerek varlığını devam ettirmiştir. Soğuk savaş döneminde ortak savunma örgütü olan NATO, günümüzde farklı alanlarda faaliyetlerini sürdürüyor. Araştırmanın temel sorusu: kızıl orduya karşı savunma örgütü olarak kurulan NATO, soğuk savaşın bitmesi ve SSCB'nin dağılmasıyla neden hala varlığını sürdürmektedir? Bu soruya cevap bulmak için NATO'nun dönüşümünü üç döneme ayırarak izah edilmesinde fayda vardır; ilk soğuk savaş döneminde ortak savunma örgütü iken, 1990'larda kriz yönetimi örgütüne ve 2000 yılından sonra terörle mücadele eden örgüte dönüşmüştür. 11 Eylül 2001 olaylarından sonra NATO'nun Afganistan'da terör örgütlere karşı askeri operasyonlar yapmıştır ve ABD ile beraber Afganistan'da yeni bir hükümetin kurulmasına destek vererek yirmi yıl boyunca Afganistan'da terörle mücadele ederek varlığını sürdürmüştür. 2020 yılında ABD'nin Taliban'la imzaladığı Doha antlaşması kapsamında ABD ve diğer NATO üye ülkelerinin askerleri Afganistan'dan çekilmiştir. Taliban yirmi yıl sonra Afganistan'ın merkezi siyasi otoritesine yeniden hâkim olmuştur. Bu çalışmada öncelikle terör ve terörizm kavramları açıklanmıştır, ikinci kısımda NATO'nun kavramsal çerçevesine değinerek dönüşümü açıklanmıştır, üçüncü kısımda ise NATO'nun Afganistan'da teröre karşı mücadelesi ve üstlendiği görevler ve sonuçları tartışılmıştır.

**Anahtar Kelimeler:** Terörizm, NATO, Afganistan, Terörle Mücadele.

<sup>1</sup> \* Yüksek Lisans Öğrencisi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı, najeebulla.qarizada1@gmail.com

## Giriş

NATO 1949 yılında SSCB'nin yayılmasına karşı kurulan bir örgüttür. NATO günümüze kadar varlığını dönüştürerek ve kendine yeni görevler tanıyarak devam etmiştir. NATO, günümüzde dünya üzerinde en etkili güvenlik örgütüdür, ABD ve batı ülkelerinin çoğunu içinde alan NATO, günümüzde terörle mücadelenin başında durmaktadır.

Terörizm, 21. yüzyılda uluslararası güvenliğe yönelik en önemli tehditlerden biridir. Terör örgütleri kullandıkları araçlar ve etkileri konusunda dünya kamuoyunu giderek daha fazla etkilemeye başlamıştır. Terörizm, teknolojik imkanların gelişmesiyle artık ülkelerin tek başlarına mücadele edebilecekleri durumdan çıkmış ve uluslararası birlik içinde mücadele edilmesi gereken duruma gelmiştir.

11 Eylül 2001 terör saldırılarından önce terörizm, bir ülke içi sorunu olarak görülmüş ve mümkün olduğu kadar önlenmesi için girişimlerde bulunulmuştur. Ancak 11 Eylül olaylarından sonra NATO'nun terörle mücadeleye bakışı tamamen değişmiştir. 11 Eylül terör saldırılarından derinden etkilenen NATO, ilk defa ittifakın 5. Maddesine başvuruldu. 5. maddede, bir İttifak üyesine yapılan silahlı saldırıyı herkese yapılmış bir saldırı olarak ele alır ve böyle bir saldırı durumunda Birleşmiş Milletler BM yasasının 51. maddesi uyarınca müdahale etme hakkını elde eder.

11 Eylül terör saldırılarının ardından NATO, Prag 2002, İstanbul 2004 ve Lizbon 2010 zirvelerinde terörle mücadele bağlamında yeni stratejiler ortaya atıyor, askeri ve siyasi düzeyde değişikliklere gidiliyor, terörle mücadelede ciddi adımlar atılmış ve bilgi alışverişinden müttefik ülkelerin terörle mücadele ve toplu savunma yeteneklerini geliştirmeye kadar geniş bir yelpazede eylem için birçok strateji sunmuştur.

11 Eylül terör saldırısının ardından ABD'nin önderliğinde kurulan koalisyon Afganistan'a girmiştir. NATO üye ülkeleri bu operasyonda ABD'ne destek vermiş ve Afganistan'a asker göndermiştir. El kaide ve Taliban'a karşı kısa sürede galibiyet elde edilmiş ve ülkede yeni hükümetin kurulması için ortaklaşa çaba gösterilmiştir.

NATO, Afganistan'da terörle mücadele etmenin yansısı yeni ordu ve polis kurulması için çalışmış ve bu askerleri eğiterek bunlara silah ve savaş malzemesi sağlamış, 2020 yılında ABD ve Taliban arasında yapılan anlaşmadan sonra ABD ve NATO askerleri Afganistan'dan geri

çekilme kararı aldıktan sonra Ağustos 2021 tarihinde Taliban yirmi yıl sonra tekrardan ülkeye hakim olmuştur.

### **Terör ve Terörizm Kavramları**

Uluslararası camiada terör ve terörizm kavramları önemli ve çoğu zaman üzerinde tartışılmıştır. Terör ve terörizm hakkında çok farklı tanımlar mevcut ve uzmanlar ortak bir tanım üzerinde uzlaşmış değildir. Tanımlarda siyasi görüş, kültürel etken, bulunduğu konum, bakış açısı ve diğer etkenler bu farklı tanımların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Latince "terrere" kökünden türetilen terör sözcüğü, korkutmak, dehşete düşürmek, caydırmak ve korkutup kaçırmak gibi anlamlara sahiptir (Yalçiner, 2006). Thornton terörü, "Sıradan yöntemlerle ve metotlarla siyasal süreci etkilemeye yönelik sembolik hareketler" (Thornton, 1964) olarak tanımlar. Mackey terörü; "Politik bir hedefi elde etmek için, meşru olmayan bir şekilde şiddet kullanma" olarak tarif etmektedir (Özerkmen, 2004). Bu tanımda dikkat edilmesi gereken husus, politik hedeflere ulaşmak için meşru olmayan metoda başvurmaktır.

Terör kelimesinden ortaya çıkan terörizm, terörcülük (dehşetçilik) olarak tanımlanmaktadır. Ancak zaman zaman farklı anlamlarda kullanıldığı ortaya çıkmaktadır (Urhal, 2009). Zira "izm" ile biten kelimeler bir doktrini ortaya koyarken, terörizm terimi çoğu zaman terör eyleminin stratejisini ve söylemini ifade etmekte ve aynı zamanda terör eylemlerinin toplamı olarak da tanımlanmaktadır. Bu bağlamda terörizm suç fiilini değil, felsefi, siyasi, sosyolojik ve hukuki yönlerini içermektedir (Urhal, 2009). Paul Wilkinson, uluslararası alanda terör uzmanı olarak bilinir ve terörizmi şu şekilde tanımlar, "Terörizm, bir takım siyasi taleplerin yerine getirilmesini sağlamak maksadıyla; bireyleri, toplumu, resmi kurum ve kuruluşları, devleti yıldırma ve pes ettirmek için, öldürme ve diğer şiddet hareketlerinin sistematik olarak uygulanmasıdır" (Wilkinson, 1977). NATO'nun 2008 yılında yayınladığı sözlükte terörizm şöyle tanımlanmıştır, "Hükümetleri ve toplumları baskı altına alarak veya korkutarak, politik, dini veya ideolojik hedeflerin gerçekleştirilmesi için, şiddetin ya da gücün yasa dışı bir yöntemle kullanılmasıdır" ((NATO Standardization Agency, (20,05,2008)).

Literatüre bakarsak terörizmin üç temel unsuru olduğunu görürüz: ideoloji, örgütlenme ve eylem ve şiddet (Çağlar, 1997). Ideoloji; terör eylemlerinin ideolojik bir altyapı içinde gerçekleştirilmesi anlamına gelir. Bütün terör örgütlerinin ideolojik bir çerçevesi vardır.

Örgütlü bir şekilde eylem, bir terörist grupla bağlantılı şiddet eylemlerinin organize bir şekilde yapılması demektir, ama bazı son yapılan terör eylemlerine baktığımızda örgütlü bir şekilde yapılan bir eylemin olmadığını farkına varabiliriz. Şiddet unsuru terörizmin vazgeçilmez ilkesi ve terörizmi diğer suçlardan ayıran temel unsurdur (Saraçoğlu, 2015).

Terörizmin ana aktörleri olan terör örgütlerinin geniş bir yelpazeye ve farklı örüntülere sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. Örneğin bazı terör örgütleri coğrafi olarak yoğunlaşmış, kültürel ve siyasi olarak homojen iken, bazıları coğrafi olarak dağınık ve farklı kültürel ve siyasi değerlere sahiptir. Bu da terörün dar anlamda ele alınmaması gereken bir olgu olduğunu göstermektedir (Rathbone ve Rowley, 2002).

Cooper, siyasi muhalefetin olduğu ortamında terörizmi tanımlamanın imkansız olduğunu dile getirmiştir. Cooper'a göre bir olguyu tanımlama bir sanattır, tıpkı bir sanatçının kendi bakış açısını ekleyerek diğerine bir kavram veya fikri aktarması ve bu aktarımda iki kişinin bile aynı şeyi algılamaması gibi. Terör ve terörizm özel bir olgulardır, tanımlama ve anlatma çabalarının tüm insanlar üzerinde aynı mesajı ve etkisi olmadığını söylemiştir (Cooper, 2001). Terör ve terörizmi tanımlamada engel teşkil eden mevzulardan biri; “Benim teröristim, başkasının başkasının özgürlük savaşçısı” olmasıdır. Bu durum terörle mücadelede de engellerden birisidir (Jenkins, 1985).

### **Uluslararası Terörizm Kavramı**

Soğuk Savaş'tan sonra değişen ve uluslararası güvenlik için büyük bir tehdit haline gelen terörizm, o zamandan bu yana kapsamını ulusal sınırların ötesine taşıyarak tüm dünyayı etkileme gücüne kavuşmuştur (Yalçınar, 2006). Uluslararası terörizm; bir kaç ülkenin topraklarını hedef alan, uluslararası düzeyde örgütlenebilen, aynı düzeyde hareket eden ve uluslararası sonuçları olan bir şiddet eylemi olarak tanımlanabilir (Topal, 2005). Uluslararası terörizmi Badey şu şekilde açıklar; “Birden çok devleti etkisi altına alan, tehdit ve baskı amacı güden siyasi motifli şiddetin, devlet dışı aktörler tarafından sürekli bir şekilde kullanılması” (Badey, 1998).

Uluslararası terörizmi, BM Uluslararası Terörizm’le Mücadele Komitesi şöyle ifade etmektedir; “Uluslararası boyutlara ulaşmış bir çözümsüzlüğün ve uzlaşmazlığın arzu edilen yönde gelişimini sağlamak amacıyla, bir üçüncü devletin sınırları dâhilinde bir yabancı



kendi uyuğunda bulunmayan bir başkasına yönelik uyguladığı şiddet ve baskıdır” (Asaf, 1990). Pandey, uluslararası terörizmin çıkış noktasının Filistin Kurtuluş Örgütü'ne bağlı El Fetih Grubu, 1972 Münih Olimpiyatları'nda İsraili sporcuları rehin alıp öldürmesi ile terörizmin uluslararası arena çıkışı olarak görmektedir (Pandey, 2006). Uluslararası terörizm, 21. yüzyılın en önemli güvenlik sorunlarından biridir ve ulus devletlerin ve uluslararası toplumun barış ve istikrarını bozmayı amaçlar. Belirli bir devlet ve belirli bir bölge ile sınırlandırılmayan, farklı bölgelerde etkileri ve sonuçları olan terörizm, günümüzde küresel bir olgudur ve tüm dünya milletlerini tehdit altına almaktadır (Taşdemir, 2006).

Terörizm, öldür-izm (kill-izm) değil asıl amacının öldürmek olmayıp terörize etmek ve dehşet yaratmak olduğu temel bir varsayımdır (Laity, 2010). Teröristlerin çok insanın ölmesini istemediği, bu eylemlerin dünya kamuoyuna yayılmasını asıl plandır. Zira terör eylemleri, kitleleri bir kişinin ölümüyle korkutmayı ve onların siyasi tercihlerine yön vermeyi amaçlasa ve eylemlere yalnızca sembolik bir anlam yüklese de, eylemlerin verdiği zarar uluslararası yankı uyandırılması hedeflenmektedir (Laquer, 1998).

Can ve mal kaybı, uluslararası terörizmin merkezinde yer almıyor, eylemlerle psikolojik ve politik etkiler, sosyolojik yıkım ve sosyal kaygının ortaya çıkması temel hedeflerdir (Jenkins, 1985). Uluslararası terörizm kavramının boyutları itibariyle uluslararası nitelikte olması ve devletlerin bireysel çabalarıyla engellenememesi, bunlara karşı askeri işbirliğinin gerekliliğini göstermiştir. Bu bağlamda terörle mücadelede uluslararası kuruluşların rolü kaçınılmazdır (Saraçoğlu, 2015). Uluslararası terörizme karşı mücadele, öncelikle terörizmi kontrol etme, etkisiz hale getirme ve nihayetinde ortadan kaldırma sürecini içerir. Sürecin aşamalarından da anlaşılacağı gibi, bu mücadele çok sabır gerektiren uzun soluklu bir mücadeledir. Terörle mücadelede sihirli değnek olarak anlayabileceğimiz hızlı ve acil bir çözümün olması imkansız yakındır (Saraçoğlu, 2015).

Terörizmle mücadele ve terörle mücadele terimleri farklıdır. Terörle mücadele, askeri düzeyde operasyon yapılması gereken bir konudur. Teröristlerle mücadelede yapılması gereken tek şey, tüm askeri kaynakları toplayıp kullanarak teröristleri bulmak ve yok etmektir. Bu boyutta terörle mücadele bir savaş olarak algılanmaktadır. Dünya buna 11 Eylül 2001 yılında şahit olmuştur, yani bu bağlamda güvenlik ve savunma politikası ön plana çıkmaktadır (Hamilton, 2005). Terörizmle mücadelede bütüncül bir yaklaşım sergilemek gerekmekte ve birçok politika

alanını kapsamaktadır. Bu boyutta askeri güçten ziyade siyasi, ekonomik, sosyal ve hukuki araçlar ön planda olduğu görülmektedir.

Hamilton, terörizmle mücadelede şu hususları ifade ederek terörizmle mücadelenin askeri bir yöntemle olmayacağını altını çizmiştir;

- “Teröristlere barınma imkânı veren devletlerin çöküşünü engelleme
- Sosyal ve politik hakların geliştirilmesi ve hukukun üstünlüğü prensibinin uygulamaya geçirilmesi yoluyla, terörizmin büyümesinin önlenmesi
- Terörist olma potansiyeli oluşturan, fakirlik ve işsizlik gibi sosyoekonomik problemlere çözüm bulma
- Eğitim sisteminde kalıcı yenilikler ve gelişimler sergileme
- Radyoaktif materyaller gibi tehlikeli kaynakları kontrol etme
- Devletler arası konsensüs oluşumu için diplomasiden azami ölçüde yararlanma
- Sınır ve ülke içi güvenliğinin terörist hareketliliğini önleyecek şekilde dizaynı
- Teröristlerin finansal bağlantılarını engellemeye yönelik tedbirlerin alınması” (Hamilton, 2005).

### **NATO'nun Kavramsal Çerçevesi**

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Sovyetler Birliği'nin işgal altındaki ülkelerdeki ideolojik baskısı ve yayılma politikasının devamı ile karşı karşıya kalan Batılı ülkeler, siyasi ve askeri dayanışma gösterecek bir antlaşma ve bir örgütlenme arayışına girdikleri görülmektedir (Kuloğlu, 2009). İlk olarak, 1947'de Sovyetler Birliği, Doğu Avrupa ülkeleriyle ikili ittifak anlaşmaları imzalayarak fiili Doğu Bloğu'nu oluşturmaya başladı. Daha sonra 1947'de Sovyetler Birliği, Doğu Bloku ülkeleri arasında ideolojik birlik oluşturmayı amaçlayan Cominform'u, 1949'da ise siyasi, ideolojik ve ticari bir oluşum olan Comecon'un kurulmasıyla Doğu Blokunu bir araya getirme çabası içerisindeydi. Sadece 1955'te kurulacak olan Varşova Paktı daha kurulmamıştı (Yaman, 2006). Doğu Avrupa ülkelerinin kademeli olarak Sovyet etkisine boyun eğmesi NATO'nun kurulmasına yol açtı. Özellikle 1948 Prag darbesi ile birlikte Çekoslovakya'nın Sovyet etkisine girmesi, NATO'nun kuruluşunu tetiklemiştir. İlk olarak,

Avrupa ülkeleri; Büyük Britanya, Fransa, Hollanda, Belçika ve Lüksemburg 1948'de Prag darbesine karşılık ortak bir savunma sistemi kurmayı amaçlayan Brüksel Antlaşması'nı imzaladılar (Gürkaynak, 2004). Hatta anlaşmadan altı ay sonra Western Union Savunma Teşkilatı adında bir askeri teşkilat oluşturuldu. Ancak Avrupa'nın oluşturduğu bu ortak savunma teşkilatının Sovyetlere karşı bir caydırıcılığı olmaması ve ABD'nin bağımsız bir Avrupa savunma teşkilatına tabi bir yapıyı tercih etmesi nedeniyle Brüksel Antlaşması'na taraf olanlarla NATO kurulmuştur.

Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü, 4 Nisan 1949'de Washington'da bir araya gelen ABD, Kanada, İngiltere, Fransa, İtalya, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Portekiz, İzlanda, Danimarka ve Norveç'in de aralarında bulunduğu bu ilk 12 ülkenin katılımıyla NATO kurulmuştur (Yaman, 2006). Böylece NATO, Sovyet Birliği ve komünizm tehdidine karşı ortak bir savunma örgütü olarak kurulduğu bilinmektedir. Türkiye ve Yunanistan bu birliğe, 18 Şubat 1952'de, 9 Mayıs 1955'te Almanya Federal Cumhuriyeti'ne ve 30 Mayıs 1982'de İspanya NATO'ya katılmıştır (Gürkaynak, 2004). Soğuk Savaş sonrası genişleme dalgasında Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya, 1999 Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovakya ve Slovenya, 2004 ve 2008 yıllarında Hırvatistan ve Arnavutluk'un katılımıyla üye sayısı 28'e (Yılmaz, 2008) ve en son 2020 yılında Kuzey Makadonya'nın NATO'ya katılmasıyla bu örgütün üye ülke sayısı 30 olmuştur.

NATO'nun kuruluş amacını, NATO'nun ilk Genel Sekreteri Lord Ismay şöyle açıklamıştır; "Rusları dışarıda, Amerikalıları içeride ve Almanları aşağıda tutmak" (Çelik, 2013). İttifakın ilk yıllarında dünya düzeninin merkezi bir yansıması olan bu hedef, o dönemde kabul gören bir yaklaşım olmuştur. Ancak ilerleyen yıllarda yaşanan gelişmeler ve NATO'daki değişim süreci, ittifakın amacının daha mantıklı ve kapsayıcı olması gerektiği görüşünü doğurmuştur (Yaman, 2006). Bu bağlamda NATO'nun temel amacı, üye devletlerin güvenlik ve özgürlüklerini siyasi ve askeri araçları kullanarak korumaktır. Siyasi olarak NATO, demokratik değerlerin gelişimini destekler ve güven inşa etmek ve uzun vadeli çatışmaları önlemek için savunma ve güvenlik konularında istişare ve işbirliğini teşvik etmektedir. Diplomatik çabalar başarısız olursa, İttifak kendi inisiyatifiyle veya Kuzey Atlantik Antlaşması'nın yetkisi altında diğer ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla uyum içinde askeri hareket başlatma yetkisine sahiptir (NATO, 2015).

İttifak'ın omurgasını oluşturan ve NATO'nun kuruluş felsefesine bağlı olan ve zamanla

değişmeyen iki temel unsur vardır. Bunlar Kolektif Savunma (Collective Defence) ve Müşterek Güvenlik (Cooprative Security) unsurlarıdır. Kolektif Savunma ilkesi, İttifak'ın siyasi taahhüdünü ve askeri yeteneklerini saldırganlığı ve baskıyı caydırmak için kullanmak ve gerekirse Müttefiklerin güvenliğini ve toprak bütünlüğünü yeniden tesis etmek için askeri önlemler almaktır (Yaman, 2006). Müşterek Güvenlik ilkesi, işbirliğini güçlendirmek, ortak güvenlik kaygılarını paylaşmak ve güvenlikle ilgili konularda ülkeler ve diğer aktörler arasındaki çabaları koordine etmek olarak ifade edilmektedir. Siyasi diyalog, bölgesel ve küresel işbirliği ve askeri birlikte çalışabilirlik, NATO'nun bu ilkeyi uygulamak için kullandığı başlıca araçlardır (Yost, 1998).

NATO'nun teşkilat yapısı olarak üç ana birim ve bunlara bağlı birimlerden oluşmaktadır; ana birimler Kuzey Atlantik Konseyi, Genel Sekreter ve Askeri Komite'dir. Konsey, daimi temsilci düzeyinde haftada en az bir kez toplanır. Alınan tüm kararların tartışıldığı temel yapıdır. Genel Sekreter, konseye ve diğer toplantılara başkanlık eder ve Müttefikler arasında uzlaşmaya yardımcı olmaya çalışmaktadır (NATO, 2011). Siyasal İşler Dairesi, Savunma Planlama ve Politika Dairesi, Savunma Desteği İşleri Dairesi, Altyapı-Lojistik-Konsey Operasyonları Dairesi ve Bilimsel İşler Dairesi, Genel Sekretere bağlıdır. Askeri Komite, NATO bölgesinin güvenlik önlemlerinin Konsey'e iletilmesinden sorumludur ve yılda bir veya iki kez toplanmaktadır (NATO, 2011). NATO'da kararlar oybirliği ile alınır. Bir Üye Devlet de mevcut karara itiraz ederse, karar uygulanmayacaktır. İttifakın üye devletlere karşı siyasi veya askeri yaptırım olasılığı yoktur. Üyeler, önceden haber vermek koşuluyla örgütü terk edebilir (NATO, 2015).

### **NATO'nun Dönüşümü**

Soğuk Savaş döneminde üye ülkelerin coğrafi sınırları içinde ortak savunma örgütü olan NATO'nun 1990'lardan itibaren küresel bir güvenlik örgütüne dönüştüğü görülmüştür. NATO'nun, Sovyetler Birliği'nin ve muadili Varşova Paktı'nın çöküşüne rağmen, bırakın dağılmayı, dönüşürsek varlığını sürdürmektedir. 1990'larda Bona Hersek ve Kosova savaşlarında, barışı koruma (Peacekeeping) ve barışı uygulama (Peace Enforcement) görevlerin üstlenmesi ile var olarak devam etmiştir (Greenwood, 1999). Bu dönemde Balkanlar'daki kriz yönetimi rolüyle kabuk değiştiren NATO, Soğuk Savaş döneminde ortak savunma örgütü iken 1990'lardan itibaren kriz yönetimi rolüyle kendini küresel bir güvenlik örgütüne dönüştürmeye

başlamıştır. 2000'li yıllarda NATO, terörizm ve terörle mücadeledeki rolüyle tekrardan bir dönüşüm dönemine girmiştir (Ekşi, 2017).

Nitekim Nisan 1999'da “Yeni Stratejik Konsept” ile NATO, üyelerini tehdit eden terör faaliyetlerini ortadan kaldırmayı görevlerinden biri haline getirmiştir. Şunu da vurgulamak gerekir ki, bundan böyle tüm NATO toplantı ve zirvelerinde terörizm ve terörle mücadele konularına özel bir yer verilmiştir. Aslında, 2001 yılında NATO, Akdeniz Terörle Mücadele Girişimi'ni (Aktif Çaba Operasyonu-Operation Active Endeavor) başlatmıştı ve ardından 2002 Prag Zirvesi'nde “Terörle Mücadele Konseptini” benimseyerek kabul edilmiştir (Ekşi, 2017). 2003 yılında NATO, Afganistan'daki Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü'nün (International Security Assistance Force) komutasını üstlenerek terörle mücadelede aktif bir şekilde faaliyetlerine başlamıştır (Örnek, 2012).

2000'li yıllarda NATO'nun terörle mücadele örgütüne dönüşmesi, uluslararası sistemin dönüşümüne paralel olarak gelişmiştir. El Kaide terör örgütünün 11 Eylül 2001'de ABD'ye saldırısı ile uluslararası sistemdeki çatışmanın temel dinamiği terör ve terörle mücadeleye dönüşmeye ve bir tür terör dönemi başlamıştır. Bu bağlamda Bush yönetimi, Amerikan dış politikasının ana eksenini “teröre karşı savaş” stratejisi olarak belirlemiştir (Rezaee, 2020).

NATO, Soğuk Savaş döneminde herhangi bir askeri operasyon gerçekleştirmeyip caydırıcı etkisiyle sınırlı bir rol oynarken, Soğuk Savaş sonrasında yapısal genişlemesini sürdürerek kapsamını ve rolünü genişletmiştir. Bu anlamda Soğuk Savaş sonrasında çökmesi muhtemel olan NATO, tam tersine genişleme yoluyla varlığını sürdürmüştür (Ekşi, 2017).

1990'larda Bosna ve Kosova'ya yapılan müdahalelerle NATO Balkanlar'da dönüşüm geçiriyor. Soğuk Savaş sonrası Yugoslavya'nın dağılması sırasında Bosna ve Kosova'daki savaflara NATO'nun müdahalesi ile yeni bir NATO ortaya çıkmıştır. Yugoslavya'nın dağılması sonucu 1992'de başlayan ve 1994'te uçuşa yasak bölgeyi ihlal eden dört Sırp uçağını düşürerek NATO, Bosna Savaşında yer almıştır. NATO, Sırp Cumhuriyeti ordusuna karşı 1995 yılında “Kararlı Güç Harekatı” adı altına iki haftalık bir bombardıman operasyonu gerçekleştirmiştir (Greenwood, 1999).

Kosova'daki savaşta, 24 Mart 1999'daki 78 günlük NATO bombardımanı ve sorunun Birleşmiş Milletler BM tarafından NATO'ya devredilmesinin ardından NATO, Kosova'da barışı koruma

modeline öncülük etmeye başlamıştır (Greenwood, 1999). NATO ayrıca insan hakları ihlallerini gerekçe göstererek 1995'te Bosna Savaşı'na ve 1999'da Kosova Savaşı'na müdahale etmiştir. Bu bağlamda NATO müdahalesini insan hakları üzerinden meşrulaştırmıştır. Ayrıca NATO, ittifakın rolünü değiştirmek için insan haklarını bir meşrulaştırma aracı olarak kullanmıştır (Ekşi, 2006). Öte yandan NATO, Balkanlar'daki misyonlarının bir parçası olarak küresel kriz yönetimi rolünü üstlenerek ve kendisini müttefik üyelerden oluşan bir ortak savunma örgütünden küresel bir güvenlik örgütüne dönüştürerek alan dışı engeli aşmıştır (Greenwood, 1999). NATO, 1999'da Yeni Stratejik Konsepti benimseyerek NATO'nun etnik ve dini çatışmaları ve İttifak üyelerini tehdit edecek terörist faaliyetleri ortadan kaldırma yetkisinin bir parçası olduğunu ima etmiştir. Bunu yaparken NATO sadece sınır ötesi sorunu çözmekle kalmamış, 2000'li yıllarda yeni bir rol oynayacak olan terörizm ve terörle mücadele için de yasal bir zemin oluşturmuştur (Rezaee, 2020).

1999'da Washington Zirvesi'nde hazırlanan Yeni Stratejik Konsept ile NATO'nun 5. Maddesi, İttifak üyelerine yönelik bir saldırı durumunda krizlere müdahale operasyonları terimini içerecek şekilde genişletilmiştir. 2000'li yıllarda NATO kendini yeni bir role dönüştürmeye başlamış ve 1990'lardaki kriz yönetimi deneyimine terörle mücadele boyutunu da eklemiştir (Ekşi, 2006). NATO'nun 2009 yılında Aden Körfezi ve Hint Okyanusu'ndaki deniz trafiğini Somalili korsanlardan koruma ve kontrol etme yetkisi sahiptir. Bu, NATO'nun korsanlıkla mücadeledeki rolünü daha da genişleyerek NATO'nun üstlendiği görevlere eklenmiş durumdadır (Rezaee, 2020).

### **NATO'nun Afganistan'da Terörle Mücadelesi**

El-Kaide'nin, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki ikiz kuleler ve Pentagon'a saldırması sonucu yaklaşık üç bin kişi hayatını kaybetmiştir. ABD başkanı George W. Bush saldırıdan sonra yaptığı konuşmada “ya bizimlesiniz veya bize karşı teröristlerle berabersiniz” diyerek dünya ülkelerine seslenmiştir (Şahin, 2018). O dönem ABD'nin dış politikasını tek taraflı zora dayalı dış politikadan oluşmaktaydı ve dünya ülkelerinin desteğini almak için “teröre karşı savaş” ilan edilmişti. Bu bağlamda ABD'nin çağırısı üzerine NATO ülkeleri terörizme karşı savaşta ABD'ne destek vererek Afganistan'a asker göndermeye karar vermiştir. NATO anlaşmasının 5. Maddesi gereği, üye ülkelerden birine yapılan saldırıya karşı diğer üye ülkeler karşılık vererek saldıracağı konusunda ABD'nin yanında durulmuştur (Yaman, 2006).

ABD isteği üzerine Taliban'ın Usame bin Ladin'i teslim etmemesi sonucu 7 Ekim 2001 tarihinde ABD ve NATO müttefikleri El kaide ve t Taliban'a karşı Afganistan'a girerek askeri operasyon düzenledi. NATO üye ülkeleri tarafından desteklenen bu operasyonun ismini "Kalıcı Özgürlük Operasyonu" olarak adlandırılmıştır (Saraçoğlu, 2015). ABD ve NATO müttefiklerinin Afganistan'da El Kaide ve Taliban'a karşı başlattığı operasyon başarıya ulaşmış ve iki aydan daha az bir sürede El Kaide ve Taliban bu savaşın mağlubu olmuşlardır. Örgütün üyeleri bir kısmı yakalanmış bir kısmı öldürülmüş veyahut saklanmış ve öldürülmüştür (NATO and Afganistan, 2021). Afganistan toprakları ABD ve NATO üye ülkelerin eline geçince Afganistan'da yeni bir hükümetin kurulması için 5 Aralık 2001 yılında BM önderliğinde Bonn görüşmeleri başlatılmıştır. Bu görüşmenin sonunda Afgan delegeleri tarafından Hamid Karzai Afganistan'ın yeni cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Bu dönemde NATO ülkeleri Uluslararası Güvenlik Yardım Gücü (International Security Assistance Force) adı altında Kabil'de faaliyetlerini yürütmüş ve yeni hükümetin kurulmasına zemin hazırlamışlardır (Rezaee, 2020).

ISAF başlangıçta altı aylık dönüşümlü olarak NATO müttefiklerinin liderliğinde yönetilmiştir. Afganistan hükümetinin talebi üzerine ve Birleşmiş Milletler yetkisi altında, Afganistan hükümetine güvenliği sağlamada yardımcı olmak üzere görevlendirilmiştir (NATO and Afganistan, 2021). ISAF aslen münhasıran Kabil ve çevresinde konumlanmıştı fakat NATO, Ağustos 2003'te ISAF'ın komutasını almayı kabul etti ve ardından BM Güvenlik Konseyi, ISAF'ın operasyonlarının tüm ülkeyi kapsayacak şekilde kademeli olarak genişletilmesine izin verdi ve ISAF 2003 yılında gücünü bütün Afganistan'a yıyılmış oldu (Saraçoğlu, 2015).

ISAF, tarihteki en büyük koalisyonlardan biriydi ve NATO'nun bugüne kadarki en uzun ve en zorlu görevi olarak bilinmektedir. ISAF gücünün zirvesinde, 50 NATO üye ülkesinden 130.000'den fazla askere sahipti. Uluslararası toplumun genel çabasının bir parçası olarak ISAF, Afgan hükümetinin ülke genelinde yetkisini kullanacağı koşulları yaratmaya çalışmıştır (NATO and Afganistan, 2021). NATO'nun Afganistan'daki temel misyonlarından biri, Afganistan Milli Ordusunu ve Mill Polisini kurmak, eğitmek ve desteklemek olmuştur. Profesyonel, yetenekli ve kendi kendini idame ettiren Afgan Ulusal Güvenlik Güçleri sonraki yıllarda ISAF'ın üstlendiği görevleri üstlenecektir (Rezaee, 2020).

Afgan Milli Ordusu, Polis, istihbarat, yol temizleme ekip, muharebe desteği sağlayan ekip, askeriye doktorları, eğitilerek desteklendi. Havacılık gibi hem savaşan unsurlar hem de olanak

sağlayan yeteneklerle kademeli olarak piyade merkezli bir kuvvetten bir orduya ilerledi. Afgan Milli Polisi'nin rolü, cezai soruşturmalardan trafik kontrolüne kadar değişen yetenekleri daha da geliştirerek, ayaklanmaya karşı koymaktan daha sivil bir polislik rolüne kademeli olarak kaymıştır. Afgan Hava Kuvvetleri kurularak farklı uçaklarla donatılmıştı (Şahin, 2018).

Dari ve Peştü dilinde “İnteqal” olarak bilinen tam Afgan güvenlik sorumluluğuna kademeli bir geçiş süreci 2011 yılında başlatıldı. Bu süreç, ISAF'ın görevinin sona erdiği ve Afgan kuvvetlerinin ülkelerinin tam güvenlik sorumluluğunu üstlendiği Aralık 2014'te planlandığı şekilde tamamlanmıştır (Saraçoğlu, 2015). ISAF, yönetişimin ve sosyo ekonomik kalkınmanın iyileştirilmesi için güvenli bir ortam yaratılmasına yardımcı olmuştur. Afganistan, ISAF'ın misyonunun on yılı boyunca temel sağlık ve kalkınma göstergelerinde herhangi bir ülkenin en büyük yüzde kazancını elde etti. Anne ölümleri azaldı ve yaşam beklentisi yükseldi. Canlı bir medya sahnesi ortaya çıktı. Ulusal Birlik Hükümeti'nin kurulmasıyla sonuçlanan 2014 cumhurbaşkanlığı ve il genel meclisi seçimleri de dahil olmak üzere 2004'ten bu yana beş seçim döneminde milyonlarca insan oy kullanma hakkını kullanmıştır (NATO and Afganistan, 2021)..

NATO tarafından 1 Ocak 2015'te başlatılan Kararlı Destek Misyonu (RSM), öncelikle güvenlikle ilgili bakanlıklarda, ülke kurumlarında ve ordu ve polisin üst düzey kademelerinde eğitim, tavsiye ve yardım faaliyetlerine odaklanmıştır (Rezaee, 2020). Kararlı Destek Misyonu, savaş dışı misyon olarak çeşitli alanlarda destekleyici işlevler gerçekleştirmiştir. Bunlar arasında operasyonel planlama, bütçe geliştirme, kuvvet oluşturma süreci, personelin yönetimi ve gelişimi, lojistik destek ve Afgan ulusal savunma ve güvenlik güçlerinin ve kurumlarının hukukun üstünlüğüne ve iyi yönetişime göre hareket etmesini sağlamak için sivil gözetim olmuştur (Şahin, 2018).

Ağustos 2020 itibarıyla Kararlı Destek Misyonu kapsamında, bir merkezde Kabil/Bagram ve dört kolda; kuzeyde Mezar-ı Şerif, batıda Herat, güneyde Kandahar ve Doğuda Laghman üslerinde faaliyet gösteren 36 NATO Müttefikinden ve ortak ülkeden yaklaşık 10.000 personeli varlığını devam ettiriyordu. Müttefikler 14 Nisan 2021'de Kararlı Destek Misyonu güçlerinin geri çekilmesine 1 Mayıs 2021'e kadar başlama kararı alınmıştır. Misyon, Ağustos 2021'de talibanın Afganistan topraklarını ele geçirmesiyle sona ermiştir (NATO and Afganistan, 2021).

2018'deki Brüksel Zirvesi'nde, 2014'teki Galler Zirvesi'nde ve Şikago Zirvesi'nde, NATO



Müttefikleri ve operasyonel ortakları, Afgan Ulusal Savunma ve Güvenlik Güçlerinin 2014'ten sonra mali olarak sürdürülmesinde kendi rollerini oynama taahhüdünü yenilediler (Rezaee, 2020). NATO tarafından yönetilen Afgan Ulusal Ordusu Güven Fonu, Afganistan güvenlik güçlerine ve kurumlarına mali destek sağlamak için kullanılan dört fon kaynağından biriydi. Diğer üçü, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı tarafından yönetilen, polis ve adalet personelinin maaşlarını ödemek ve İçişleri Bakanlığı'nın kapasitesini geliştirmek için Afganistan Kanun ve Düzen Güven Fonu, Afgan güvenlik güçlerinin donatılması ve işletilmesi için ödeme yapan Birleşik Devletler Afganistan Güvenlik Kuvvetleri Fonu ve ABD'nin Afgan hükümetine her yıl 500 milyon dolar sağlama taahhüdü olarak sıralayabiliriz (NATO and Afganistan, 2021).

Yirmi yıl boyunca NATO güçlerinin Afganistan'da terörizme karşı yaptığı mücadele bir sonuca varmamıştır. 2020 yılında ABD'nin Taliban'la yaptığı Doha anlaşması ile Taliban bir siyasi taraf olarak ortaya çıkmıştır. Taliban, Rusya, İran ve Çin ile görüşmeler yapmış ve Afganistan'dan bir muhatap gibi görülmüş ve meşru bir statü kazandırılmıştır. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Taliban'ın kontrolü ele geçirmesinden bu yana düzenlediği ilk basın toplantısında, "NATO ve uluslararası kuvvetlerin Afganistan'da sonsuza kadar kalmaması gerekiyordu, ancak Afganistan'daki yirmi yıllık NATO yatırımına rağmen, böylesi çöküş bizim için büyük bir sürpriz oldu" demiştir (Zarif, 2020).

NATO'nun Afganistan'daki en büyük başarısızlıklarından biri uyuşturucuyla mücadeleydi. Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın Yeni Tehditler ve Zorluklar Dairesi başkanı Vladimir Tarabin'e göre, Afganistan'ın narkotik üretiminin tüm zamanların en yüksek seviyesinde olduğu bir zamanda ABD ve NATO birliklerinin geri çekilmesi, Washington'un narkotikle mücadele planının başarısızlığını yansıtıyor. Tarabin, afyon bazlı uyuşturucuların dünyadaki %84'ünün Afganistan'da üretildiğini belirterek (Zarif, 2020), Afganistan'daki narkotik üretiminin zirvesinin Afganistan'daki ABD birlikleri ve müttefiklerinin varlığına denk geldiğini sözlerine eklemiştir. Çeşitli tahminlere göre, Afganistan'daki narkotik üretiminin ABD liderliğindeki işgalden bu yana 30-40 kat arttığını da sözlerine ekledi. Eski bir Afgan yetkiliye göre, 2017 yılında haşhaş ekimindeki artışın ardından uyuşturucu ticaretinin değeri önceki yıllarda 3-4 milyar dolarda 6,6 milyar dolara ulaşmıştır (Zarif, 2020).

Geçen Nisan ayında, ABD Başkanı Joe Biden ülkesinin "hedeflerinin peşinden Afganistan'dan

ayrıldığı; El Kaide'nin varlığı büyük ölçüde azaldı ve bin Ladin öldürüldü. ABD'nin Afganistan'dan kaynaklanabilecek terör tehditleriyle mücadele etmek için artık Afgan topraklarında askere ihtiyacı yok" Bu sözler, Afganistan'daki Taliban'ın aşırı iyimserliğini ve yanlış değerlendirmesini göstermiştir. Afgan hükümeti beklenenden çok daha erken çöktü ve 11 Eylül'den önce olduğu gibi Taliban yönetimi devraldı (Çopur, 2021).

Son yirmi yılda yaklaşık 83 milyar dolarlık bir maliyetle yeniden düzenlenen ve eğitilen Afgan güvenlik güçleri, Taliban'a o kadar çabuk ve kolayca teslim oldu ki, ABD'li yetkilileri bile şaşırtmıştır. Taliban, çeşitli bölgeleri ele geçirerek bir dizi modern Amerikan teçhizatını ele geçirmeyi başardı. Bir ABD savunma yetkilisine göre, "Afgan hükümetinin düşüşü, Afgan hükümet güçlerinin istikrarı hakkında utanç verici bir kararın sonucuydu; Karar ABD ordusu ve istihbarat teşkilatları tarafından verildi." Amerika Birleşik Devletleri'nin kaderi, yirmi yıl boyunca yanlış yönde denemeler yaptıktan sonra hem Afganistan'dan çekilme hem de istikrarlı ve yasalara saygılı bir toplum sürdürme hedefini boşa çıkarmıştır" (Zarif, 2020).

### **Sonuç**

NATO kurulduğundan bu yana dönüşerek varlığını devam etmiştir. Ortak savunma örgütünden küresel güvenlik örgütüne ve küresel güvenlik örgütünden terörizme karşı mücadele eden örgüte dönüşmüştür. NATO kendine yeni görevler tanıyarak örgütün var olmasını sağlamıştır.

ABD ve NATO ülkeleri 11 Eylül saldırılarının ardından, teröre karşı savaş bahanesiyle el kaide ve Taliban'ı devirmek için 7 Ekim 2001'de Afganistan'ı işgal etti. Şimdi, 20 yıllık askeri varlığın ardından, Afganistan'ı Washington ve Brüksel için Vietnam Savaşı'ndan daha kötü bir sonuçla terk etmiştir. ABD ve NATO ülkelerinin geri çekilmesi bölge ülkeleri memnun etmiş durumda, özellikle Çin, Rusya ve İran. Çünkü ABD ve müttefiklerinin Afganistan'daki askeri yenilgisi bu ülkede yaşamı, güvenliği ve kalıcı barışı yeniden tesis etmek için bir fırsat olabildiğini düşünmekteler. NATO'nun Afganistan'daki yenilgisinden sonraki önemli nokta, Biden'ın Afganistan'dan ayrılma kararı ile NATO kampında derinleşen boşluktur. İngiliz Parlamentosu Afganistan konusunda acil bir toplantı yaparak, NATO birliklerinin geri çekilmesini ve Afganistan'daki huzursuzluğu ülke için büyük bir siyasi ve askeri yenilgi olarak nitelendirdi ve İngiliz dış politikasının ABD'ye bağımlılığını eleştirmiştir. Almanya'dan Fransa'ya ve İngiltere'ye kadar Avrupa üye devletlerinin kaygısı, başlarına gelecek sonuçlardan kaynaklanmaktadır; 2001'de 11 Eylül saldırıları bahanesiyle Afganistan'da savaşa gittiler ve

şimdi, yirmi yıllık insani ve finansal maliyetlerden sonra, taliban yönetimi nedeniyle bir Afgan mülteci akınını kabul etmek zorunda kalmaktalar.

NATO girdiği her ülkede kısa dönemde başarı elde etmiş ama bu başarı uzun dönemde başarısızlığa dönüşerek faciaya sebebiyet vermektedir. Afganistan örneğinde görüldüğü gibi NATO yirmi yıllık bir yatırımdan sonra ülkeye yirmi yıl öncesi haline terk etmiştir. Brown University'nin son araştırma raporuna göre ABD ve NATO ülkelerini Afganistan işgali çok büyük insani ve mali kaybı doğurmuştur, raporun verisine göre Afganistan'da 20 yıllık terörle mücadelesi 900 bin insanın ölümü ve 8 trilyon dolara mal olmuştur.

### **Kaynakça**

- ASAF, Hüseyin. Ortadoğu'da Devlet ve Terör, Pınar Yayınları, İstanbul, 1990.
- BADEY, Thomas J. "Defining International Terrorism: A Pragmatic Approach", Terrorism and Political Violence, Vol:10, No:1, 1998, 90-107
- COOPER, H.H.A. "Terrorism The Problem of Definition Revisited", American Behavioral Scientist, Vol: 44, No: 6, 2001, 881-893.
- ÇAĞLAR, Ali. "Terör ve Örgütlenme", Amme İdaresi Dergisi, Cilt: 30, Sayı: 3, Eylül 1997, 119-133.
- ÇELİK, Ümit. "Soğuk Savaş" tan Libya Operasyonu" na NATO-Avrupa Birliği İlişkileri, History Studies International Journal of History, Volume: 5, Issue: 5, 2013, 63-92.
- RATHBONE, Anne ve C. ROWLEY. "Terrorism", Public Choice, Vol. 111, No. 1/2, 2002, 9-18.
- THORNTON, Thomas. "Terror as a Weapon of Political Agitation", Harry Eckstein (Ed.), Internal War Problems and Approaches, Greenwood Press, 1980, 71-99.
- GÜRKAYNAK, Muharrem. İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Avrupa' da Savunma ve Güvenlik, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2004.
- SARAÇOĞLU, Münir Yalçın. Terörizmele Mücadele Kapsamında NATO'nun Dönüşümü ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, 2015.

- ŞAHİN, Furkan. NATO'nun Terörizm ile Mücadele Stratejileri ve Uygulamada Karşılaşılan Sorunlar, Yüksek Lisans Tezi, Nişantaş Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- REZAAE, Ali Mohammad. 11 Eylül Sonrası Afganistan'daki Savaş ve Savaş Mağdurları, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Ekşi, Muharram (2017). "Dönüşerek Varlığını Sürdüren Nato'nun 2000'lerdeki Yeni Rolü: Deaş/Terörizmle Mücadele ve Türkiye", ANKASAM Bölgesel Araştırmalar Dergisi, Cilt 1, No 3, s. 43-72.
- Örnek, Serdar (2012). "Onbir Eylül Olayları ve Afganistan Operasyonu", Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt 1, s. 107-134.
- GREENWOOD, Christopher, "Humanitarian Intervention: The Case of Kosovo", *Finnish Yearbook of International Law*, Vol: 10, 1999, p. 141-175.
- HAMILTON, Lee. "Fighting Terrorism", *Indiana Journal of Global Legal Studies*, Vol. 12, No. 2, 2005, 379-390.
- JENKINS, Brian. *International Terrorism: The Other World War*, RAND Publications, Project Air Force, 1985.
- KULOĞLU, Armağan. "60 Yıllık İttifak: NATO ve Türkiye", *Ortadoğu Analiz*, Cilt:1, Sayı:4, 2009, 52-65.
- LAQUER, Walter. "The New Face of Terrorism", *The Washington Quarterly*, Volume: 21, No: 4, 1998, 167-178.
- LAITY, Mark. "Strategic Communication Models", Kenan Koçak (Ed.), *Global Terrorism and International Cooperation Symposium*, Turkish General Staff, 15-16 Mart 2010, Ankara, 91-96.
- ÖZERKMEN, Necmettin. "Terör, Terörizm ve Radikal İslamcı Terör", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi*, Cilt: 44, Sayı: 2, 2004, 247-265.
- PANDEY, Satish Chandra, *International Terrorism and Contemporary World*, Sarup & Sons Publishing, Delhi, 2006.





ULUSLARARASI  
**ÖĞRENCİ**  
SEMPOZYUMU  
International Student Symposium

**23-25** | 20  
**EYLÜL** | 22

**KAHRAMANMARAŞ**  
SÜTÇÜ İMAM ÜNİVERSİTESİ